CURSUS
THEOLOGICUS

Ad uſum Tyronum elucubratus,

Et in Quotidianis Prælectionibus

A P. DOMINICO VIVA

SOCIETATIS JESU

SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORE

Suis Auditoribus Traditus

In Palæſtra Collegii Neapolitani ejuſdem Societatis,

DICATUS

EXCELLENTISSIMO DOMINO

BARTHOLOMÆO V.
DE CAPUA

MAGNO ALTAVILLÆ COMITI XIX.

Principi Ariciæ, Biccari Comiti, Duci Aerolanorum, Comiti Montis Alti Mauri, & Rotelli, Marchioni Arpadii, Utili Domino Civitatis Nicoteræ, Baroni Vallis Majoris, Plancatellæ, & Arnoni, &c. Ex Magnatibus Hiſpaniæ, Domino Domus Capuæ.

PARS SEPTIMA

DE SACRAMENTIS IN GENERE, AC DE EUCHARISTIA.

PATAVII, Ex Typographia Seminarii, MDCCXXVI.

Apud Joannem Manfrè.

Superiorum Permiſſu, ac PRIVILEGIO.

Digitized by Google

I N D E X
QUÆSTIONUM
De Sacramentis in genere, ac de Euchariſtia in ſpecie.

DISPUTATIO I.

DE Phyſica, & Metaphyſica quidditate Sacramentorum. pag. 1

QUÆSTIO I.

DE Phyſica Sacramentorum novæ Legis conſtitutione. ibid.
ART. I. *De Sacramentis antiquæ, & novæ legis.* 2
ART. II. *Utrum omnia novæ legis Sacramenta conſtent rebus tanquam materia, Verbis tanquam forma?* 4
ART. III. *Utrum Intentio Miniſtri Sacramentum conſtituat?* 6
ART. IV. *An res, & Verba conſtituentia Sacramentum fuerint a Chriſto Domino determinata, & quomodo?* 12
ART. V. *Quanam mutatio in materia, & forma Sacramentorum reddat ea irrita?* 16.
QUAEST. II. *De Metaphyſica Sacramenti Quidditate.* 17
ART. I. *An, & quomodo rite definiatur Sacramentum?* ibid.
ART. II. *An ratio Sacramenti univoce dicatur de Sacramentis antiquæ legis, & novæ?* 21

DISPUTATIO II.

DE Sacramentorum cauſalitate, & effectu. 23

QUÆSTIO I.

AN vi potentiæ obedientialis poſſint Sacramenta phyſice gratiam producere? ibid.
ART. I. *An repugnet Creatura ſolum obedienialiter activa?* 15
ART. II. *An repugnet Creatura inelevabilis obedientialiter ad producendum quodlibet non repugnans?* 28
QUÆST. II. *Utrum negata potentia obedientiali congenita Creaturis, adhuc Sacramenta poſſent phyſice cauſare gratiam, vel per qualitatem inhærentem, vel per Omnipotentiam aſſiſtentem, aut inexiſtentem?* 33
QUÆST. III. *Utrum de facto Sacramenta cauſent gratiam moraliter tantum, an etiam phyſice?* 39
QUÆST. IV. *An Sacramenta antiqua cauſaverint gratiam ex opere operato?* 45
QUÆST. V. *An omnia Sacramenta novæ Legis præter gratiam habitualem cauſent gratiam propriam Sacramentalem, & an omnibus æqualem?* 47
QUÆST. VI. *Quid ſit Character a Sacramentis præter gratiam Sanctificantem, & gratiam propriam Sacramentalem cauſatus?* 49.
QUÆST. VII. *Num poſſint Sacramenta vivorum per accidens cauſare primam gratiam?* 53

DISPUTATIO III.

DE Cauſis extrinſecis Sacramentorum. 57.

QUÆSTIO I.

DE Sacramentorum Inſtitutore. ibid.
ART. I. *Utrum omnia novæ legis Sacramenta immediate inſtituerit Chriſtus Dominus inquantum homo?* ibid.
ART. II. *Num concedi poſſit puræ Creaturæ poteſtas inſtituendi Sacramenta tum miniſterialis, tum excellentiæ?* 59
QUÆST. II. *De Miniſtro Sacramentorum.* 62.
ART. I. *An ſolus homo viator poſſit miniſtrare, & conficere Sacramenta?* ibid.
ART. II. *Quænam intentio in Miniſtro re-*

quiratur? 63

ART. III. *Qualis debeat eſſe miniſtri intentio?* 65

ART. IV. *De obligationibus Miniſtri Sacramentorum, relate ad ea conficienda, ac miniſtranda.* 70

QUÆST. III. *De ſubjecto Sacramentorum.* 72.

ART. I. *Quinam Sacramenta recipere poſſint? & quænam intentio, ac diſpoſitio requiratur?* ibid.

ART. II. *An Sacramenta ficte ſuſcepta ſublato obice reviviſcant?* 74

ART. III. *Utrum gratia in Sacramentis collata reddat merita Juſtorum magis meritoria ex eo præciſe, quod ex meritis Chriſti conferatur?* 78

DISPUTATIO IV.

D*E Venerabili Euchariſtiæ Sacramento.* 81.

QUÆSTIO I.

D*E Quidditate Euchariſtiæ, ac de partibus illam conſtituentibus.* 82

ART. I. *An conſtituatur Euchariſtia ſpeciebus Sacramentalibus, & Corpore, & Sanguine Chriſti Domini?* ibid.

ART. II. *Utrum Euchariſtiam conſtituant etiam verba, ſumptio, & alia hujuſmodi?* 84

QUÆST. II. *De Unitate, ac neceſſitate Sacramenti Euchariſtici.* 87

ART. I. *Qua ratione ſub ſpeciebus panis, & vini ſit unum ſpecie Sacramentum?* ibid.

ART. II. *Utrum Euchariſtia ſit neceſſaria ad ſalutem neceſſitate medii.* 89

QUAEST. III. *De materia remota Sacramenti Euchariſtici.* 91

ART. I. *Quænam materia ad valorem Euchariſtiæ requiratur? Ubi, utrum Chriſtus Dominus conſecraverit in azymo, an in fermentato?* ibid.

ART. II. *Utrum aqua immediate in Chriſti Sanguinem convertatur?* 95

QUAEST. IV. *De forma hujus Sacramenti.* 98

ART. I. *Utrum verba conſecrationis proferri debeant recitative, an enunciative?* 99

ART. II. *An forma Conſecrationis cauſet Corpus Chriſti ut vera? & Quomodo ex ejus veritate ſequatur deſitio ſubſtantiæ panis, & vini?* 100

QUÆST. V. *Utrum tranſubſtantiatio ferat tum deſitionem ſubſtantiæ panis, tum etiam productionem Corporis Chriſti ſub ſpeciebus?* 102

QUÆST. VI. *Utrum producatur vi conſecrationis Unio etiam phyſica accidentium cum corpore Chriſti Domini?* 107

QUÆST. VII. *De præſentia, activitate, aliiſque affectionibus Chriſti ſub ſpeciebus.* 110

QUÆST. VIII. *De effectibus Euchariſtiæ, & num cauſentur, quouſque ſpecies in ſtomacho perſeverant.* 114

DISPUTATIO V.

D*E Miſſæ Sacrificio.* 117

QUÆSTIO I.

A*N Miſſa ſit verum Sacrificium.* 118

ART. I. *Quid, & quotuplex ſit Sacrificium?* ibid.

ART. II. *Utrum ad rationem Sacrificii ſpectet immutatio victimæ phyſica, an ſufficiat ſola moralis immutatio?* 120

ART. III. *Utrum ratio ſacrificii competat Miſſæ, & quid in ea ſit res oblata? Quis offerens?* 121

QUÆST. II. *In quanam actione adæquate conſiſtat eſſentia ſacrificii Euchariſtici?* 123

ART. I. *Eſſentia Sacrificii neque in oblatione reponitur, neque in ſumptione.* ibid.

ART. II. *An in ſola Conſecratione conſiſtat eſſentia hujus ſacrificii?* 124

ART. III. *An ſpectet ad eſſentiam hujus Sacrificii, quod conſecratio fiat ſub utraque ſpecie?* 127

QUÆST. III. *Quoſnam Effectus præſtet Sacrificium Euchariſticum?* 128

QUÆST. IV. *An Sacrificium Euchariſticum ſit valoris infiniti in actu primo proximo?* 131

QUÆST. V. *An liceat cuilibet Sacerdoti die Sabbati Sancti privatim celebrare?* 134

CUR-

CURSUS THEOLOGICUS
Ad Uſum Tyronum elucubratus.
PARS SEPTIMA.
DE SACRAMENTIS IN GENERE,
AC DE
EUCHARISTIA.

PROOEMIUM.

EXplicato quoad ejus fieri poteſt Incarnationis Myſterio, diſputat Angelicus de Sacramentis, quibus Chriſti Domini merita nobis applicantur, & Gratia infunditur: Ea quippe ſunt, ut loquitur Auguſtinus l. 17. de Civitate cap. 20., ſeptem columnæ ab Increata Sapientia excisæ, ſuper quibus Eccleſiæ ædificium baſilice extructum eſt: ea ſeptem ſtellæ myſticæ, quas in manu tornatili munificentiſſimi Redemptoris vidit Joannes Apocalyp. 1. ea ſeptem divini fontes, quibus Hortus ſponſi cœleſtis manu ſua conſitus, & excultus perpetuo irrigatur, ac fœcundatur, ut de iis dixerit Iſaias: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris*. Nobis hoc anno, ut moris eſt, agendum de Sacramentis in genere, ac in ſpecie de Euchariſtia, anno deinde inſequenti de Pœnitentia, omiſſis aliis, quæ moralis potius ſunt, quam ſcholaſtici inſtituti. Primo itaque diſputabimus de phyſica, ac metaphyſica Sacramentorum quidditate. Secundo de eorundem cauſalitate, & effectu. Tertio de cauſis Sacramentorum, nempe de Inſtitutore, de Miniſtro, de Subjecto. Quarto de Euchariſtia ut Sacramento. Quinto de eadem ut Sacrificio.

DISPUTATIO I.

De Phyſica, ac Metaphyſica Quidditate Sacramentorum.

SAcramentum tum in Sacris Bibliis, tum apud Eccleſiaſticos Scriptores idem ſonat, ac Myſterium; propterea, ut notat Bellarminus, trifariam ſumitur. Primo pro re arcana, & occultanda, ut cum dicitur Sapientiæ 7. *Neſcierunt Sacramenta Dei*; & Tobiæ 12. *Sacramentum Regis abſcondere bonum eſt*. Secundo pro ſigno rei arcanæ, ut cum dicitur Danielis 2. *Mihi Sacramentum hoc revelatum eſt*, videlicet, quid ſignificaret ſtatua Nabucodonoſor: Hinc Apoſtolus 1. ad Epheſios Conjugium primorum Parentum vocavit *Sacramentum Magnum*, hoc eſt ſignum conjunctionis Chriſti cum Eccleſia: & Ambroſ. l. 2. de Sacramentis c. 4. Manna, & tranſitum Judæorum per mare rubrum, nec non alias veteris teſtamenti figuras vocavit *Sacramenta*; quippe quæ præſignabant, quæ in novo teſtamento futurum erat ut contingerent, tanquam iſtorum umbræ. Tertio Sacramentum preſſius ſumitur pro ſigno quodam ſenſibili inſenſibilem, occultamque gratiam ſignificante, quod Græci *Myſterium Sacrum*, & *Myſticum Symbolum* appellant. De Sacramentis in hac ſtricta acceptione quærimus phyſicam, ac metaphyſicam quidditatem.

QUÆSTIO I.

De Phyſica Sacramentorum Novæ Legis Conſtitutione.

SAcramentorum metaphyſica quidditas conſiſtit in eorum definitione, de qua quæſtione ſequenti; phyſica vero quidditas conſiſtit in eorum conſtitutivis. Primo in hac quæſtione præmittimus, quænam fuerint Sacramenta antiqua, & quare nova ſint ſeptem? Secundo utrum omnia Sacramenta novæ legis conſtent rebus ut materia, verbis ut forma. Tertio, an intentio miniſtri Sacramentum conſtituat? Quarto, an res, & verba conſtituentia Sacramentum novæ Legis fuerint a Chriſto Domino determinata? Denique quænam muta-

tio in rebus, & verbis invalidet Sacramentum.

ARTICULUS I.

De Sacramentis antiquæ, & novæ Legis.

I. MUltiplex naturæ humanæ ſtatus a Theologis in de Gratia conſideratur; Primo ſtatus naturæ puræ, qui importat naturam humanam cum perfectionibus ſuis ſolum naturalibus: Secundo ſtatus naturæ integræ, qui importat naturam humanam cum ſubjectione appetitus ſenſitivi erga rationalem: Tertio ſtatus Juſtitiæ originalis, ſeu Innocentiæ, importans immunitatem a morte, & mortis veſtigiis, ſeu aliis pœnalitatibus: Quarto ſtatus naturæ elevatæ, videlicet ad Gratiam, & gloriam: Quinto ſtatus naturæ lapſæ, hoc eſt lapſæ a ſtatu naturæ integræ, & a juſtitia originali per peccatum Adæ: Sexto ſtatus naturæ reparatæ per Chriſtum.

In præſenti tamen triplex naturæ ſtatus a Theologis conſideratur ante legem Euangelicam. Primus dicitur ſtatus Innocentiæ, in quo ſcilicet fuerunt Adam, & Eva ante peccatum creati cum integritate naturæ, & cum Juſtitia originali. Secundus dicitur ſtatus naturæ importans naturam humanam, prout duravit a lapſu Adæ uſque ad circumciſionem Abrahæ per bis mille circiter annos. Tertius dicitur ſtatus Legis ſcriptæ, qui duravit uſque ad Chriſtum Dominum, per alios bis mille circiter annos: quamvis enim lex ſcripta in tabulis lapideis tradita fuerit Moyſi quadringentis annis poſt inſtitutionem circumciſionis præceptæ Abrahamo, nihilominus dicitur ſtatus legis ſcriptæ incepiſſe ab inſtitutione circumciſionis, quia ea principaliter inſtituta fuit, ut Filii Abraham, populus a Deo electus, ea proteſtatione in Chriſtum venturum a reliquis populis diſcernerentur; &, ut notat D. Thom. idcirco circumciſio fiebat in ea corporis parte, tum ut oſtenderetur, Chriſtum naſciturum ex ſemine Abrahæ, tum quia inſtituta fuit ad remittendum originale, quod per generationem tranſmittitur in poſteros; tum demum quia ordinabatur ad diminutionem carnalis concupiſcentiæ, quæ præcipue in ea parte viget. Pro fœminis tamen, & pro pueris decedentibus ante octavum diem, quo debebant circumcidi, ex D. Th. qu. 70. art. 4. perſeveravit remedium, quod habebatur in ſtatu naturæ relate ad tollendum originale, de quo mox erit ſermo.

II. Dico nunc primo: In ſtatu Innocentiæ nulla prorſus fuerunt Sacramenta: Ita communiter.

Prob. tum quia de iis nullum habetur veſtigium; tum quia ea fuiſſent ſuperflua, cum integritas naturæ (ſeu ſubjectio appetitus ſenſitivi ad rationalem) & Juſtitia originalis (ſeu immunitas a morte, & mortis veſtigiis) abunde præſtaret quicquid præſtiſſent Sacramenta.

Neque dicas, in eo ſtatu fuiſſe Matrimonium Adæ cum Eva, quod ab Apoſtolo ad Epheſ. vocatur *Sacramentum magnum*. Nam Matrimonium illud non fuit Sacramentum ſtricte dictum, ſeu ſignum conferens aliquam Sanctitatem, ſed ſolum fuit Sacramentum late, hoc eſt Myſterium, & figura Incarnationis; ſicuti Lignum vitæ ab Auguſtino dictum etiam fuit Sacramentum. Utrum autem perſeverante ſtatu Innocentiæ futura fuiſſent Sacramenta ad majorem gratiam conferendam? Suarius diſp. 3 ſect. 3. dicit, eſſe incertum: poterat enim abſque illis homo facile gratiam & conſervare, & augere.

III. Dico ſecundo: In ſtatu naturæ, hoc eſt poſt Lapſum Adæ uſque ad Abraham, fuerunt aliqua Sacramenta. Ita etiam communiter.

Prob. 1. ex Gregorio 4. moralium 2. ubi habet: *Quod apud nos valet aqua Baptiſmalis, hoc egit apud veteres, vel pro parvulis ſola fides* (videlicet parentum) *vel pro majoribus virtus Sacrificii, vel pro iis, qui ex Abrahæ ſtirpe prodierunt, myſterium circumciſionis*: & ex Auguſt. lib. 5. contra Julianum cap. 9. ubi habet: *Neque ideo credendum eſt, ante datam circumciſionem famulos Dei (quandoquidem eis inerat fides mediatoris in carne venturi) nullo Sacramento opitulatos fuiſſe, quamvis, quod illud eſſet, aliqua neceſſaria cauſa Scriptura latere voluerit*.

Prob. 2. ratione, quia non eſt veriſimile, Deum, adeo erga homines benignum, quos ita dilexit, ut filium ſuum unigenitum daret, eos reliquiſſe abſque ullo remedio adverſus originale uſque ad annum 2125. ab orbe condito, quando inſtituta fuit Circumciſio; ergo non defuerunt Sacramenta in ſtatu naturæ.

Communiter autem DD. docent, duo tunc fuiſſe Sacramenta, alterum pro parvulis in remedium peccati originalis, conſiſtens in proteſtatione externa facta a Parentibus, quod homines per Chriſti adventum eſſent ſalvandi, ut notant Auguſtinus, Beda, & alii; & ideo parvuli dicebantur

ſal-

Digitized by Google

ſalvari in fide Parentum, quia non poterant ipſi ſibi hoc remedium applicare: Alterum vero pro Adultis in remedium peccatorum actualium; & hujuſmodi congruenter dicitur fuiſſe Sacrificium, quod Sacramentum ſimul erat, & ſacrificium, ut nunc eſt Euchariſtia. quatenus enim per illud remittebantur peccata in virtute Chriſti venturi, dicebatur Sacramentum: quatenus vero per illud colebatur Deus ut author vitæ, & necis, dicebatur Sacrificium: propterea Job dicitur obtuliſſe Sacrificia pro peccatis filiorum.

Objic. Infantes, qui de facto decedunt in utero matris, de facto carent remedio ad ſalutem; ergo idem dici poſſet de infantibus in lege naturæ.

Reſp. diſtinguo antecedens: carent per ſe, & ex Divina voluntate nolente applicari baptiſmum iis infantibus voluntate antecedente ad omnem culpam parentum, nego; carent per accidens, & quia Deus vult eos carere remedio, poſita culpa parentum, quorum curæ commiſſi ſunt; concedo antecedens, & nego conſequentiam, ut fuſe in de Gratia explicavimus diſp. 1. q. 6.

IV. Dico 3. in ſtatu legis ſcriptæ plura fuerunt Sacramenta.

Prob. ex Scripturis. Fuit enim circumciſio Gen. 17. cui ſucceſſit in lege Gratiæ Baptiſmus; Fuit Agnus Paſchalis, & aliæ oblationes, victimæ, & panes propoſitionis Levitic. 23. quibus ſucceſſit Euchariſtia: fuit conſecratio Sacerdotis, & Pontificis, Exodi 28. cui ſucceſſit Sacramentum Ordinis. Fuerunt variæ purificationes, & luſtrationes, quibus homines ab immunditiis legalibus emundabantur, Levitici 4. 5. 11. &c. & Numerorum 19. de quibus D. Thom. 1. 2. q. 102. art. 5. quibus ſucceſſit Sacramentum Pœnitentiæ. Confirmatio vero eſt Sacramentum proprium novæ legis, quia eſt Sacramentum plenitudinis Gratiæ; ſicut etiam Extrema unctio, quæ eſt immediata præparatio ad introitum gloriæ. Matrimonium in lege veteri non erat Sacramentum, quia nondum facta erat unio inter Humanitatem, & Verbum, cujus Matrimonium eſt figura.

V. Dico ult. Dantur in Lege Gratiæ Sacramenta, ut docet Fides, eaque congruenter ſunt ſeptem, quæ enumerantur a Tridentino ſeſſ. 7.

Prob. ex D. Thom. 3. p. qu. 65. art. 1. quia cum homo in vita corporali, Primo generetur, Secundo nutriatur, Tertio augeatur, Quarto curetur ab Infirmitatibus, Quinto curetur a reliquiis morbi, & armetur ad prælium in ſui defenſionem, Sexto conſtituatur in dignitate ad homines gubernandos, Septimo navet operam propagationi humanæ ad Rempublicam conſervandam; ideo congruenter inſtituta ſunt ſeptem Sacramenta, ad hoc ut homo in vita ſpirituali, Primo regeneretur per Baptiſmum, Secundo nutriatur, ac roboretur per Confirmationem, Tertio creſcat, & augeatur per Euchariſtiam, Quarto curetur a morbis per Pœnitentiam, Quinto curetur a morbi reliquiis, & armetur ad prælium mortis per Extremam unctionem, Sexto conſtituatur in ſtatu honorifico per ordinem ad alios dirigendos, Septimo licite intendat propagationi per Matrimonium. Baptiſmus autem dicitur Janua reliquorum, quia ſine illo invalide reliqua ſuſcipiuntur, etiamſi præmittatur contritio, quæ dicitur Baptiſmus flaminis. De his Sacramentis Auguſtinus contra Fauſtum cap. 13. habet: *Sacramenta Legis novæ dicuntur virtute majora, utilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora*. & infra addit, *Significatione præſtantiora*.

Inter Sacramenta Baptiſmus præſtat reliquis quoad vim remittendi peccata, quia remittit etiam originale, & pœnas peccatis debitas. Confirmatio præſtat quoad effectum gratiæ actualis, ut patet in Apoſtolis, qui poſt Baptiſmum, & Euchariſtiam ſuſceptam erant timidiſſimi, adeo ut in Paſſione omnes fugerent; poſt confirmationem vero fuerunt robuſtiſſimi. Sacramentum Pœnitentiæ præſtat omnibus quoad neceſſitatem poſt Baptiſmum. Extrema unctio aliqualiter Pœnitentiam ſuperat, eo quod conferat gratiam copioſiorem. Ordo præcellit cæteris, quatenus conſtituit hominem in ſtatu ſublimiori, reddens illum ex domeſtico Chriſti Diſpenſatorem, & Miniſtrum. Matrimonium præſtat ſignificatione, cum ſignificet unionem Chriſti cum Eccleſia, unde ab Apoſtolo vocatur Magnum Sacramentum. Denique Euchariſtia præſtat quoad ſubſtantiam Sacramenti. nam ut loquitur D. Th. artic. 3. continet ſubſtantialiter fontem ipſum Sanctitatis, & omnium Sacramentorum, quæ ad illum tanquam ad finem ordinantur. Baptiſmus enim ordinatur ad Euchariſtiam ſuſcipiendam, & Confirmatio ad publice illam frequentandam ſine timore, Pœnitentia, & Extrema unctio ad dignam ejus ſuſceptionem, Ordo ad Euchariſtiæ conſecrationem, & Matrimonium ipſum ad Euchariſtiam or-

di-

dinatur , quatenus ſignificat Chriſti cum Eccleſia conjunctionem, quam perficit Euchariſtia.

ARTICULUS II.

Utrum omnia novæ Legis Sacramenta conſtent rebus tanquam Materia , Verbis tanquam Forma ?

VI. Nomine materiæ venit pars determinabilis , & perfectibilis ; nomine formæ pars perfectiva , & determinativa ; Ideo in Baptiſmo v. g. res , ſeu ablutio dicitur materia, & verba illa, *Ego te baptizo* , &c. dicuntur forma , quia expreſſius ſignificatur emundatio interna ſordium per ea verba, quam per ablutionem. Dividitur materia Sacramentalis in proximam , ſeu ex qua , & remotam , ſeu circa quam. Proxima dicitur illa, ex qua Sacramentum conficitur , ut eſt ablutio in baptiſmo, ſpecies panis, & vini in Euchariſtia, contritio , confeſſio , ſatisfactio , & Abſolutio in pœnitentia , &c. materia vero remota dicitur illa , circa quam verſatur materia proxima ; ut eſt Aqua in Baptiſmo, ſubſtantia panis , & vini in Euchariſtia, Peccatum in Pœnitentia, &c.

Præter hujuſmodi materiam , & formam ſenſibilem datur in quolibet Sacramento alia compoſitio ex materia, & forma , videlicet ex integro Sacramento , & ſacramentalitate , ſeu ex ſigno ſenſibili , & inſtitutione Chriſti Domini . ſicuti enim in compoſito accidentali, v. gr. in Albo præter compoſitionem ex materia , & forma ſubſtantiali datur compoſitio ex materia ſecunda , & forma Albedinis , & in compoſito artificiali, puta in ſtatua aurea , præter formam auri datur forma ſtatuæ ; ita in Sacramento Baptiſmi v. gr. præter materiam , & formam conſiſtentem in ablutione , & verbis datur alia compoſitio, videlicet ex complexo ablutionis, & Verborum, tanquam ex materia , & ex vi ſignificandi gratiam identificata cum inſtitutione Divina , tanquam ex forma extrinſeca . Hinc ficut paries denominatur cognitus v. g. a cognitione tanquam a forma extrinſeca , ita Sacramentum ab inſtitutione Divina , tanquam a forma extrinſeca denominatur inſtitutum ad ſignificandam , vel cauſandam gratiam ; eo prorſus modo, quo vox humana habet vim ſignificativam ab inſtitutione hominum .

Præſens Quæſtio non tam eſt de compoſitione ex Sacramento, & Sacramentalitate , quæ competit cuilibet Sacramento etiam antiquæ Legis , quam de compoſitione ex materia , & forma ſenſibili , Num ſcilicet cuilibet Sacramento novæ Legis ea competat ? & an neceſſario ?

VII. Dico 1. omnia novæ Legis Sacramenta conſtant eſſentialiter materia , & forma ſenſibili , ſeu rebus tanquam materia , verbis tanquam forma . Ita communius apud Martinon. diſp. 19. & alios paſſim.

Prob. ex Florentino dicente, Tribus perfici Sacramenta , rebus tanquam materia , verbis tanquam forma , & perſona Miniſtri . Quamvis autem Concilium dicat , ea perfici, non vero conſtare materia , & forma ; nihilominus univerſim materia , & forma ſpectant ad conſtitutiva eſſentialia compoſiti ; & ideo relate ad materiam, & formam idem eſt perfici , ac conſtare, ſeu eſſentialiter iis conſtitui.

Confirm. tum ex celebri effato D. Auguſtini : *Accedit verbum ad elementum , & fit Sacramentum* : tum etiam inductione . Et ratio congruentiæ , propter quam Deus ita voluit inſtituere Sacramenta novæ Legis , ex D. Thom. qu. 5. art. 6. eſt , quia Sacramenta novæ Legis debent clare , & expreſſe ſignificare perfectam Sanctitatem , quam cauſant ; quod optime fit rebus , & verbis tanquam ſignis ſymbolicis , (hoc eſt habentibus ſimilitudinem cum re ſignificata) Verba enim rebus adjuncta clariſſimam habent ſignificationem.

Dico 2. Sacramenta novæ Legis non componuntur neceſſario rebus, & verbis , ſed ex arbitraria Chriſti Domini inſtitutione , qui poterat illa inſtituere ita , ut vel ſolis verbis, vel ſolis rebus conſtarent : Componuntur tamen neceſſario compoſitione Sacramentali, videlicet ex ſigno ſenſibili, & inſtitutione Divina tanquam forma extrinſeca, ſeu ex Sacramento , & Sacramentalitate.

Prob. prima pars, quia de ratione Sacramenti ſolum eſt , quod ſit ſignum ſenſibile ; ſed hoc haberi poſſet , etiamſi vel ſolis verbis, vel ſolis rebus conſtarent ; ergo non conſtant neceſſario rebus , & verbis, ſeu non componuntur neceſſario compoſitione materiali . Major probatur, quia Sacramenta Legis antiquæ non componebantur ex rebus, & verbis : Ubi enim fit mentio Circumciſionis Geneſeos 17. non fit mentio verborum ; nec ubi præſcribitur ritus Agni Paſchalis . Et ratio congruentiæ ex Angelico eſt, quia ſicut ſtatus Legis ve-

te-

teris fuit imperfectior ſtatu Legis novæ, ita conveniens fuit, ut Fides in eo ſtatu, & quæ ad fidem pertinebant, præſertim Sacramenta, eſſent obſcuriora.

Secunda pars patet ex illo principio: Illud eſt conſtitutivum, quo præciſe ſublato tollitur conſtitutum; ſed præciſe ſublata inſtitutione Chriſti Domini, tollitur Sacramentum; ergo inſtitutio Divina tanquam forma extrinſeca conſtituit Sacramentum; non ſecus ac cognitio conſtituit denominationem cogniti. Propterea Vaſquez docet, Sacramentum importare Ens rationis, quia putat, omnem denominationem extrinſecam eſſe Ens rationis Logicum; quod tamen communiter cum Suario negant, cum denominatio extrinſeca importet tantum entitates reales: ſed lis eſt de voce.

VIII. Objic. 1. contra primam concluſionem. Sacramentum Matrimonii aliquando fit ſolis nutibus; ergo non omnia Sacramenta novæ Legis conſtant rebus, & verbis.

Confirm. 1. quando Matrimonium celebratur verbis utriuſque contrahentis, tunc dantur ſolum verba, non res; ergo &c. Neque dici poteſt, quod verba unius contrahentis habeant rationem materiæ, & verba alterius rationem formæ. Nam non eſt major ratio de his, quam de illis, ſi ſimul proferantur.

Confirm. 2. Sacramentum pœnitentiæ ſolum conſtat verbis, nempe Confeſſione, & Abſolutione, non vero rebus; cum contritio requiſita non ſit ſenſibilis, atque adeo non conſtituat Sacramentum, quod eſſentialiter eſt ſignum ſenſibile; ergo ut ſupra.

Confirm. 3. quia ex Soto apud Suarium tota eſſentia Baptiſmi habetur in ablutione; & ex Scoto apud eundem Suarium, tota eſſentia pœnitentiæ habetur in ſola abſolutione; & ex Bellarmino, Vaſquez, Conink, Verba non conſtituunt Sacramentum Euchariſtiæ; ergo ut prius.

Reſp. Sacramentum Matrimonii regulariter conſtare verbis: poteſt autem aliquando ſolis nutibus (quæ ſunt æquivalenter verba) conſtitui, quod aliis Sacramentis non competit. Et ratio eſt, quia Chriſtus Dominus non immutavit contractum civilem matrimonii, quando illud elevavit ad rationem Sacramenti; Cum autem ad perficiendum hunc civilem contractum ſufficiat quodvis ſignum exprimens conſenſum contrahentium, ideo quodvis hujuſmodi ſignum, ſive ſit verbum formaliter, ſive æquivalenter, Sacramentum Matrimonii conſtituit.

Ad primam confirmationem alii aliter apud Martinonium. Equidem dico cum Lugo, & Haunoldo n. 517. quod verba utriuſque contrahentis, quatenus habent rationem traditionis, ſeu exhibitionis, habeant rationem materiæ; quatenus vero habent rationem acceptationis, qua contractus matrimonialis perficitur, & completur, habeant rationem formæ: hinc fit, utrunque conjugem eſſe hujus Sacramenti Miniſtrum: forma enim Sacramenti a Miniſtro proferri debet.

Ad ſecundam: ex Tridentino ſeſſ. 14. *ſunt quaſi materia Sacramenti Pœnitentiæ Contritio, Confeſſio, & Satisfactio*: ſicut enim Florentinum dixit, Sacramenta conſtare ex rebus tanquam materia; ita Tridentinum dicit, eos actus pœnitentis eſſe *quaſi materiam*, quia ſcilicet imitantur rationem materiæ. Verum quidem eſt, quod contritio non ſit ſenſibilis immediate; ſit tamen ſenſibilis per confeſſionem; ut in matrimonio conſenſus internus fit ſenſibilis per voces, aut nutus; & in Euchariſtia Corpus Chriſti Domini ſit ſenſibile per ſpecies Euchariſticas.

Ad tertiam. Vaſquez diſput. 119. oſtendit, neque Sotum, neque Scotum receſſiſſe a communi ſententia, quod ſcilicet & Baptiſmus conſtituatur etiam per verba, & Sacramentum pœnitentiæ etiam per tres actus pœnitentis enumeratos: Euchariſtiam etiam non ſolum perfici, ſed etiam conſtare verbis, dicemus infra diſp. 4. qu. 1. ar. 2. cum communiori contra nonnullos putantes, verba conſecratoria eſſe neceſſaria ad cauſandum Chriſti Corpus ſub ſpeciebus, non vero ad conſtituendum Sacramentum.

IX. Objic. 1. contra ſecundam concluſionem. Si Sacramenta neceſſario conſtarent Divina inſtitutione tanquam forma extrinſeca, Inſtitutio Divina deberet Sacramentum conſtituere; hoc eſt falſum; ergo. Probatur minor: Primo, quia ſi conſtitueret Sacramentum, deberet Sacramentum dici aliquid Increatum, & ab æterno; ſicut eſt Divina inſtitutio: Secundo, quia univerſim concretum accidentale conſtituitur ſolum per ſubjectum connotans formam accidentalem, non per ipſam formam: v. g. Album non conſtituitur per Albedinem, ſed per ſubjectum connotans albedinem; ergo Sacramentum conſtituitur ſolum per ſignum ſenſibile connotans Divinam inſtitu-

tu-

Digitized by Google

tutionem. Antecedens probatur, quia ſi Album v. gr. conſtitueretur etiam per Albedinem, ſicuti poteſt dici, quod in lacte v. g. Album ſit dulce, ita dici poſſet, quod Albedo conſtituens Album ſit dulcis.

Reſp. concreta accidentalia conſtitui non ſolum per ſubjectum, ſed etiam per formam accidentalem, quæ ſolet explicari in obliquo; ſicuti homo non ſolum conſtituitur per animam, & corpus, ſed etiam per unionem explicatam in obliquo, dum dicitur homo eſſe Anima, & Corpus unita, hoc eſt habentia unionem. Ex hoc autem, quod aliquid explicetur in obliquo, non fit quominus poſſit eſſe ſimul conſtitutivum denominationis (dummodo non veniat in obliquo tanquam terminus relationis tranſcendentalis; ut venit Antichriſtus in denominatione cognoſcentis Antichriſtum) Univerſim enim illud dicitur conſtitutivum, quo præciſe ſublato tollitur conſtitutum; Atqui ſublata præciſe unione tollitur homo, ſublata præciſe albedine tollitur Album, ſublata præciſe inſtitutione Divina tollitur Sacramentum; ergo hæc omnia ſunt conſtitutiva. Verum tamen eſt, quod ſi conſtitutivum alicujus denominationis veniat in obliquo, tunc prædicatum, quod competit recto, non debeat toti denominationi competere: v. gr. ſolum dici poteſt de Albo, quod ſit dulce, quin poſſit dici, quod ſit dulcis Albedo, quæ concipitur in obliquo in denominatione Albi: ſic Anima unita corpori eſt immortalis, quin poſſit dici, quod homo ſit immortalis: & eodem modo dici poteſt, quod Sacramentum ſit creatum, quamvis non ſit quid creatum inſtitutio Divina, quæ conſtituit Sacramentum, quia venit in obliquo; ſic etiam pœna æqualis culpæ dicitur bona, quamvis non ſit bona culpa conſtituens hanc æqualitatem.

In forma nego minorem. Ad primam probationem nego ſequelam. Inſtitutio enim Divina, quæ eſt actus divinus, venit in obliquo, & ideo non poteſt dici, quod Sacramentum ſit Increatum. Ad ſecundam nego antecedens; ad cujus probationem nego pariter ſequelam.

ARTICULUS III.

Utrum Intentio Miniſtri Sacramentum conſtituat?

X. Dubitatur, Num ſicut Intentio ſuſcipientis Sacramentum in omnium ſententia eſt merum requiſitum ad habendum Sacramentum, ita pariter Intentio miniſtri; an vero hæc Sacramentum conſtituat, ſicut conſtituitur ab Inſtitutione Chriſti Domini? Illud intereſt inter requiſitum eſſentiale, & conſtitutivum, quod conſtitutivum ſit id ex quo, requiſitum vero id ſine quo, quatenus ſine requiſito non habetur conſtitutum, quamvis ex illo non componatur: propterea conſtitutivum eſt id, quo præciſe ſublato, vel non intellecto, tollitur, vel non intelligitur conſtitutum; requiſitum vero eſt id, quo ſublato, idcirco tollitur conſtitutum, quia præter requiſitum tollitur aliquid aliud, ex quo conſtitutum componitur: ex. gr. Anima, Corpus, unio dicuntur conſtitutiva hominis, quia aliquo ex his præciſe ſublato tollitur homo: Deus vero, decretum Dei de ponendo homine, ubicatio, & duratio hominis dicuntur requiſita eſſentialia, quia aliquo ex iis per poſſibile, vel per impoſſibile ſublato, aut non intellecto, idcirco tollitur homo, quia præter illud tollitur vel anima, vel corpus, vel unio, quæ hominem conſtituunt. Sic inſtitutio Chriſti conſtituit Sacramentum, quia ea præciſe ſublata Sacramentum tollitur, ut diximus articulo ſuperiore; Intentio vero ſuſcipientis Sacramentum dicitur requiſitum eſſentiale, quia Sacramentum non tollitur ea præciſe ſublata, ſed quia ea ſublata tollitur etiam inſtitutio Chriſti, quæ conſtituit Sacramentum. Noluit enim Chriſtus Dominus, quod ſignum ſenſibile ſignificet, & cauſet gratiam, niſi poſita intentione ſuſcipientis, tanquam eſſentiali requiſito. Similiter character Baptiſmalis dicitur eſſentiale requiſitum in ordinante, ut poſſit valide ordines conferre, & in ordinando, ut poſſit valide Sacramentum Ordinis, vel quodvis aliud Sacramentum ſuſcipere: Contra vero intentio contrahendi dicitur conſtitutivum Sacramenti Matrimonii, & Intentio proferendi verba juxta hominum Inſtitutionem, dicitur conſtituere verbum humanum in quantum humanum, & non pſittaco modo prolatum.

Quæritur nunc, an pariter Intentio miniſtri de efficiendo Sacramento, ſeu de faciendo quod Chriſtus inſtituit, & quod facit Eccleſia, ſit etiam conſtitutiva Sacramenti, & conſtituat verbum humanum in ratione verbi ſacramentalis, adeo ut ea præciſe ſublata Sacramentum tollatur? De hac quæſtione magnum ſilentium apud Antiquos, ſed apud Recentiores magnum diffidium,

dium; & concertatio. Cardinalis de Lugo diſp. 2. ſect. 5. primus docuit, Intentionem miniſtri eſſe partem intrinſecam Sacramenti, quem ſubſecuti ſunt non pauci, nec ignobiles Theologi cum Arriaga diſp. 3. Eſparza, &c. Suar. vero, Vaſquez, Martinonius putant eſſe requiſitum eſſentiale.

XI. Dico primo: potuit Chriſtus Dominus ita Sacramenta inſtituere, ut Intentio Miniſtri eſſet merum requiſitum. Ita communiter.

Prob. tum negative, tum quia de facto ita inſtituit Sacramenta, ut Intentio ſuſcipientis eſſet merum requiſitum; ergo idem poterat velle de Intentione Miniſtri. Præterea quamvis de facto Chriſtus Dominus elevaverit contractum matrimonialem ad rationem Sacramenti; ita ut non ſolum ſigna externa, ſed etiam Intentio contrahendi conſtitueret Sacramentum Matrimonii, ut omnes docent, teſte Lugo n. 131. contra Maurum qu. 56. poterat tamen Sacramentum Matrimonii ita inſtituere, ut ſolum ſigna externa conſtituerent Sacramentum, hoc eſt ſignificarent, & cauſarent gratiam; Intentio vero contrahendi eſſet merum requiſitum; ergo pariter poterat velle, quod intentio Miniſtri eſſet merum requiſitum in omnibus Sacramentis; ſicut eſt perſona Miniſtri.

Hæc omnia ita dilucide explicantur: Chriſtus Dominus prævidens per viſionem beatificam, aut per ſcientiam infuſam omnes materias, & formas Sacramentorum futuras, de facto illas voluit elevare ad rationem Sacramenti, ſeu ad ſignificandam, & cauſandam gratiam, quas prævidit conjungendas cum intentione ſuſcipientis Sacramentum, & cum aliis requiſitis; ergo poterat etiam eas velle elevare, quas prævidebat conjungendas cum intentione Miniſtri tanquam cum requiſito; unde fieret, quod intentione Miniſtri ſublata, tolleretur Sacramentum, quia præter illam tolleretur etiam inſtitutio Chriſti conſtitutiva Sacramenti: ſicut dicimus omnes, quod intentione ſuſcipientis Sacramentum ſublata, Sacramentum tollitur, non quia ipſa præciſe ſublata non habetur Sacramentum (aliter non eſſet requiſitum, ſed conſtitutivum Sacramenti) ſed quia ipſa ſublata tollitur inſtitutio Chriſti Domini, quæ Sacramentum conſtituit.

XII. Dico ſecundo; de facto intentio Miniſtri conſtituit Sacramenta. Ita Lugo, Arriaga, Eſparza contra laudatos DD.

Prob. ex Lugo diſp. 2. nu. 133. Actiones Sacramentales, puta Ablutio, Abſolutio, &c. quæ conſtituunt materiam, & formam Sacramentorum, ſunt actiones miniſteriales, hoc eſt poſitæ a Miniſtro Chriſti diſpenſante Gratiam ex poteſtate ſibi ad id delegata; ſed hujuſmodi actiones miniſteriales, & diſpenſatoriæ conſtituuntur per intentionem Miniſtri; ergo de facto Intentio Miniſtri conſtuit materiam, & formam Sacramentorum, atque adeo ipſa Sacramenta. Major probatur, tum ex Tridentino ſeſſ. 14. can. 9. ubi abſolutio Sacramentalis dicitur eſſe *Actus Judicialis*, non vero nudum miniſterium declarandi remiſſa eſſe peccata pœnitentis; tum etiam quia paſſim in Scripturis Miniſtri Sacramentorum vocantur Miniſtri Chriſti, & diſpenſatores Gratiæ: Prima ad Corinth. 4. *Sic nos exiſtimet homo ut Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei*. Prima Petri 4. *Sicut boni diſpenſatores multiformis Gratiæ Dei*. Ad Titum 4. *Oportet Epiſcopum eſſe ſine crimine, ſicut Dei diſpenſatorem*; ergo actiones ſacramen tales ſunt miniſteriales, & diſpenſatoriæ. Minor vero conſtat, quia univerſim actio Miniſtri, ſeu Procuratoris qua talis conſtituitur per intentionem operandi nomine principalis, ut patet in contractu per procuratorem celebrato; ergo etiam in hoc contractu gratuito (hoc eſt in donatione, & diſpenſatione Gratiæ, quæ fit a Miniſtro Chriſti in Sacramentis) actio miniſterialis, puta Ablutio, Abſolutio, conſtituitur per intentionem utendi poteſtate delegata a Chriſto Domino, & operandi nomine Chriſti.

Confirm. primo, quia Sacramentum Matrimonii ex communiſſima ſententia conſtituitur per intentionem contrahendi, ſeu per mutuum conſenſum internum, & non per ſola ſigna externa; ergo pariter omnia Sacramenta conſtituuntur per intentionem Miniſtri operandi nomine Chriſti. Probatur conſequentia: Ideo Intentio contrahendi conſtituit Sacramentum Matrimonii, quia materia hujus Sacramenti eſt contractus, qui conſtituitur per mutuam illam intentionem: Sed etiam materia, & forma omnium Scramentorum eſt actio miniſterialis, puta ablutio, abſolutio poſita a Miniſtro Chriſti qua tali, & hujuſmodi actio eſſentialiter conſtituitur per intentionem Miniſtri; ergo omnia Sacramenta per hanc intentionem conſtituuntur, quod enim conſtituit materiam, & formam Sacramenti, conſtituit ipſum Sacramentum, quia cauſa cauſæ eſt cauſa cauſati: quod eſt verum

tum

Digitized by Google

tum in cauſis extrinſecis, tum in cauſis intrinſecis conſtituentibus effectum.

Confirm. 2. quia forma Sacramentorum conſtituitur a verbis humanis, & verba humana in quantum humana, & non pſyttaco modo prolata conſtituuntur per intentionem adhibendi illa ut ſignificativa juxta hominum inſtitutionem; idcirco hujuſmodi Intentio conſtituit ipſum Sacramentum; ergo quia materia, & forma Sacramentorum conſtituitur ab actionibus miniſterialibus, quæ conſtituuntur per intentionem Miniſtri, idcirco etiam intentio Miniſtri conſtituit ipſum Sacramentum.

Ratio a priori ex Lugo videtur eſſe, quia Miniſter Sacramentorum operatur tanquam inſtrumentum morale Chriſti Domini, diſpenſans gratiam nomine ipſius, non vero tanquam inſtrumentum phyſicum (ſicut v. g. canis defert eleemoſynam pauperi) Atqui inſtrumentum morale non cauſat effectum, niſi per cauſalitatem moralem, ſeu per hoc quod utatur poteſtate ſibi delegata, atque adeo per hoc quod intendat operari nomine principalis; ergo intentio operandi nomine Chriſti conſtituit actiones Sacramentales, quæ cauſant Gratiam, non ſolum tanquam inſtrumenta obedientialia Dei phyſice illam cauſantis, ſed etiam tanquam inſtrumenta moralia Chriſti Domini volentis gratiam conferre per Miniſtros ſuos, ut dicemus diſputatione ſequenti ex Tridentino.

XIII. Objic. 1. Abſolutio Sacramentalis non minus eſt actio habentis intentionem abſolvendi nomine Chriſti, quam ſit actio habentis characterem Baptiſmalem, & Sacerdotalem; ſed hujuſmodi characteres ſunt requiſita; ergo etiam illa intentio.

Confirm. Potuit Chriſtus Dominus ita inſtituere Sacramenta, ut intentio Miniſtri eſſet merum requiſitum; Atqui etiam in tali hypotheſi abſolutio eſſet actus miniſterialis, & judicialis; ergo quamvis nunc abſolutio ſit actus miniſterialis, adhuc intentio eſt requiſitum; cum non conſtet ex revelatis, quod intentio Miniſtri ſit elevata ad rationem Sacramenti.

Reſp. 1. per inſtantiam: Sacramentum Matrimonii non minus eſt actio habentis intentionem contrahendi, quam habentis characterem Baptiſmalem; ſed character eſt requiſitum; ergo etiam intentio contrahendi. Secundo directe nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia ſicut contractus, qui eſt materia Sacramenti Matrimonii, formaliter conſtituitur per intentionem contrahendi, ita actus Judicialis, qui eſt forma Sacramenti Pœnitentiæ, formaliter conſtituitur per intentionem utendi poteſtate delegata ad judicandum; ergo in utroque caſu intentio conſtituit Sacramentum, quia ea præciſe ſublata tollitur materia, vel forma inſtituta a Chriſto Domino: Character vero eſt merum requiſitum, quia eo præciſe ſublato non tollitur conſtitutivum Sacramenti, nempe materia, vel forma, ſed quia præter illum tollitur etiam inſtitutio Chriſti, quæ Sacramentum conſtituit; & ideo eo ſublato, ſolum mediate tollitur Sacramentum.

Ad confirm. nego minorem: ſicuti ſi in Sacramento Matrimonii Chriſtus Dominus non elevaſſet intentionem contrahendi, tunc materia Sacramenti Matrimonii non eſſet contractus, ſed eſſent ſigna externa, ſuppoſito, tanquam requiſito, contractu interno; ita ſi non elevaſſet intentionem Miniſtri, tunc forma Sacramenti Pœnitentiæ non eſſet actus Judicialis, & Miniſterialis, ſed eſſet ipſum verbum externum *Abſolvo*, ſuppoſita intentione Miniſtri, tanquam requiſito; ergo cum ex Tridentino abſolutio Sacramentalis ſit actus Judicialis, & Miniſterialis, qui formaliter conſtituitur per intentionem Miniſtri, idcirco de facto forma Sacramenti Pœnitentiæ per hanc intentionem conſtituitur; atque adeo per illam conſtituitur Sacramentum Pœnitentiæ: unde pariter omnia Sacramenta per intentionem Miniſtri conſtituuntur.

XIV. Objic. 2. ex Martinonio diſp. 19. n. 35. Actio Sacramentalis, nempe ablutio, Abſolutio, eſt ipſum Sacramentum, ſeu res diſpenſata; ergo non conſtituitur per intentionem diſpenſandi, licet eam ſupponat; ſicuti eleemoſyna, quæ diſpenſatur, licet ſupponat in diſpenſante intentionem diſpenſandi, non conſtituitur tamen per hujuſmodi intentionem.

Confirm. quia diſpenſatio gratiæ, quæ habetur per Sacramentum, non eſt donatio, ſed eſt datio, ſeu collatio gratiæ: ergo ſicut poteſt quis diſpenſare lucem v. gr. mere applicando lucernam cauſativam lucis, ita poteſt Miniſter Sacramentorum diſpenſare Gratiam applicando materiam, & formam cauſantes illam, ut proinde intentio ſit ſolum prærequiſitum.

Adde, poſſe famulum valide diſpenſare eleemoſynam nomine principalis, quamvis hic, & nunc non habeat intentionem diſpenſandi, immo quamvis hic, & nunc ſit ebrius; ergo intentio non requi-

ritur

Digitized by Google

ritur ad gratiam in Sacramentis diſpenſandam.

Reſp. quod ſicut per intentionem Oeconomi diſpenſantis pecuniam nomine principalis conſtituitur ipſa actio diſpenſatoria externa in ratione actionis miniſterialis, ita per intentionem Miniſtri diſpenſantis gratiam nomine Chriſti Domini conſtituitur actio externa diſpenſatoria gratiæ in ratione actionis miniſterialis; ſed actio miniſterialis, puta Ablutio, Abſolutio, conſtituit Sacramentum; ergo etiam intentio Miniſtri, quæ conſtituit actionem miniſterialem, conſtituit ipſum Sacramentum.

Verum quidem eſt, quod Miniſter Sacramentorum immediate diſpenſet Sacramentum, & mediate Gratiam; diſpenſare autem Sacramentum nihil aliud fert, quam ponere actiones Sacramentales, ſeu materiam, & formam nomine Chriſti; diſpenſare vero Gratiam eſt illam nomine Chriſti donare; ſed Gratiam donare, ſeu diſpenſare nomine Chriſti habetur formaliter per intentionem diſpenſandi nomine principalis; ergo actio iſta miniſterialis, ſeu materia, & forma Sacramentorum habetur per hujuſmodi intentionem.

In forma diſtinguo antecedens: actio Sacramentalis, v.gr. Abſolutio, eſt ipſum Sacramentum diſpenſatum, hoc eſt conſtituit inadæquate Sacramentum, quod diſpenſatur immediate, & per quod diſpenſatur Gratia, concedo; eſt adæquate Sacramentum, nego antecedens, & conſequentiam. Ad paritatem: quamvis eleemoſyna non conſtituatur per intentionem diſpenſandi, diſpenſatio tamen eleemoſynæ per hanc intentionem conſtituitur; ergo etiam diſpenſatio Gratiæ in Sacramentis; atqui diſpenſatio gratiæ nomine Chriſti, nempe actio iſta miniſterialis, conſtituit Sacramentum; ergo intentio diſpenſandi gratiam nomine Chriſti Sacramentum inadæquate conſtituit.

Ad Confirm. diſpenſatio Gratiæ per Sacramenta non eſt qualiſcunque collatio, ſed eſt collatio Gratiæ per Miniſtrum Chriſti operantem nomine illius: hujuſmodi autem collatio conſtituitur per intentionem; ergo &c. Diſpenſatio Lucis ideo poteſt haberi citra intentionem diſpenſandi, per meram applicationem Lucernæ cauſantis lucem, quia hujuſmodi diſpenſatio non eſt actio miniſterialis, nec fit per inſtrumentum morale cauſæ principalis, ut eſt diſpenſatio Gratiæ.

Ad id quod additur, duplex datur in moralibus inſtrumentum, aliud mere executivum, aliud rationale, & liberum: ut famulus ſit inſtrumentum mere executivum, non requiritur, quod habeat intentionem ullam. ſicut enim poteſt Canis v. gr. deferre pauperi eleemoſynam datam a Domino, ita poteſt famulus ebrius. At ut famulus ſit inſtrumentum rationale, & operetur libere nomine principalis, requiritur Intentio diſpenſandi nomine illius; ſicut in Procuratore contrahente Matrimonium nomine principalis requiritur conſimilis intentio. In caſu noſtro Miniſtri Chriſti ſunt inſtrumenta rationalia, & libera; ergo debent Gratiam diſpenſare cum intentione operandi nomine Chriſti.

XV. Objic. 3. apud Lugo n. 140. Sacramentum Ordinis non conſtituitur per poteſtatem, & characterem Epiſcopalem, quamvis actio Epiſcopi conferentis Ordines debeat eſſe actio habentis illam poteſtatem, & characterem; ergo neque Sacramentum Baptiſmi conſtituitur per intentionem Miniſtri, quamvis actio Baptizantis debeat eſſe actio habentis poteſtatem delegatam baptizandi nomine Chriſti.

Confirm. 1. quia ex Florentino tribus perficitur Sacramentum, materia, forma, & perſona Miniſtri; & tamen perſona Miniſtri eſt merum requiſitum; ergo etiam intentio.

Confirm. 2. Sacramenta conſtituuntur materia, forma, ſeu rebus, & verbis, non vero actionibus Miniſtri; ergo quamvis ad actionem Miniſtri requiratur intentio tanquam ejus conſtitutivum, non tamen ad habendam materiam, & formam Sacramenti.

Reſp. nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia actio collativa Ordinis eſt actio habentis illam poteſtatem, & characterem ſolum materialiter, poſito quod non conſtet ea conſtituere Sacramentum: Contra vero actio Baptizantis eſt actio formaliter miniſterialis, hoc eſt non ſolum habentis, ſed etiam utentis poteſtate delegata ad baptizandum; hujuſmodi autem actio formaliter conſtituitur per intentionem utendi ea poteſtate; ergo actio baptiſmalis formaliter conſtituitur per intentionem Miniſtri. Hinc ſublato charactere, idcirco tollitur Sacramentum, quia præter illum tollitur Inſtitutio Divina conſtituens Sacramentum: Contra vero præciſe ſublata intentione Miniſtri, tollitur actio miniſterialis conſtitutiva Sacramenti, & ideo character eſt requiſitum, Intentio vero conſtitutivum, quod

quod iterum confirmabimus diſp. 4. qu. 1. num. 11.

Ad 1. confirm. nego conſequentiam: ſicut actio procuratoria ſupponit eſſentialiter perſonam procuratoris, conſtituitur tamen per ſolam intentionem operandi nomine principalis, ita in caſu noſtro.

Ad 2. nego antecedens. Ideo a Florentino dicuntur omnia Sacramenta conſtare rebus, & verbis, ſeu materia, & forma, & non dicuntur conſtare actionibus Miniſtri, quia licet omnia Sacramenta importent actionem aliquam miniſterialem, ex qua conſtituuntur, nihilominus non quælibet materia, & forma eſt actio miniſterialis. nam materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ v. gr. & materia proxima Euchariſtiæ non eſt actio Miniſtri; prout eſt Abſolutio, Conſecratio, Ablutio, Unctio, quæ præſtantur nomine Chriſti, cum dicat Sacerdos, *Ego te Abſolvo*: *Hoc eſt Corpus meum*: &c. Ipſum etiam Sacramentum Matrimonii, quod non conſtituitur intentione ſuſcipiendi illud, conſtituitur intentione efficiendi quod Chriſtus inſtituit, quia hæc Intentio pertinet ad actionem miniſterialem, quam exercent Conjuges, qui ſunt miniſtri hujus Sacramenti.

XVI. Objic. 4. apud eundem Lugo num. 135. Si intentio Miniſtri Sacramentum conſtitueret, poſſet conſtituere Sacramentum aliqua actio peccaminoſa, nempe intentio Miniſtri ſacrilega: quod videtur abſurdum.

Confirm. 1. ſi Euchariſtia conſtitueretur per intentionem conſecrandi, revocata hac intentione deberet deficere hoc Sacramentum ex defectu conſtitutivi, quod non amplius moraliter perſeverat poſt retractationem.

Confirm. 2. quia Intentio Miniſtri cauſat Sacramentum efficienter: ergo non conſtituit illud formaliter; cum cauſa efficiens non ſit cauſa formalis.

Confirm. 3. Intentio Miniſtri vult Sacramentum, & non vult ſeipſam; ergo Sacramentum diſtinguitur ab Intentione Miniſtri, & ab ea non conſtituitur. Antecedens probatur, quia objectum actuum voluntatis, & intellectus diſtinguitur ab ipſis actibus.

Reſp. Argumentum ſolvendum ab Adverſariis, qui non negant, Sacramentum Matrimonii conſtitui a mutuo conſenſu conjugum: Hic autem conſenſus poteſt eſſe ſacrilegus, ſi ſcilicet velint Matrimonium contrahere ad malum finem, vel ſuppoſito aliquo impedimento impediente, puta Voto ſimplici caſtitatis.

Directe dico, poſſe Sacramentum conſtitui per actionem aliquam peccaminoſam, quæ tamen non moveat Deum ad Gratiam conferendam, prout eſt mala, & ab indigno Miniſtro poſita, ſed prout eſt actio Chriſti bona, & laudabilis: ſicuti collatio eleemoſynæ facta ab Oeconomo ob finem malum non movet Deum ad conferendum præmium Domino, prout eſt mala, & procedens ab Oeconomo malo, ſed prout eſt actio bona procedens a Domino illam imperante. Ratio a priori eſt, quia ſufficit, quod actio illa Sacramentalis ſit bona formaliter, prout intendit facere, quod Chriſtus inſtituit, licet ſit mala, & ſacrilega materialiter, quatenus intendit finem malum.

Ad 1. confirm. dicemus infra diſp. 4. q. 1. art. 2. Euchariſtiam conſtitui verbis cum debita intentione prolatis, quæ virtualiter permaneant cum ſpeciebus Euchariſticis, & Corpore Chriſti Domini: Propterea hoc Sacramentum in fieri conſtituitur a verbis phyſice exiſtentibus; in facto eſſe conſtituitur ab iiſdem verbis moraliter exiſtentibus in ſuo effectu, quatenus ſemper verum eſt ſignificatum illorum verborum, *Hoc eſt Corpus meum*, donec ſpecies panis corrumpantur: ſic etiam Rex, ſeu Pontifex in fieri conſtituitur ab electione phyſice exiſtente; perſeverat tamen ejus dignitas per eandem electionem exiſtentem moraliter, quatenus ſemper verum eſt, Hic eſt Rex, quem elegimus. In Euchariſtia retractatio intentionis conſecrandi eſt juridice invalida, & habetur pro nulla; ſicut retractatio contractus matrimonialis de facto eſt juridice nulla, ita ut ab eo matrimonium non reſcindatur: retractationem autem eſſe juridice nullam, eſt ex lege ſuperiori irritari; ſicut contractus pupilli ſine auctoritate tutoris dicitur juridice nullus, quia lege civili irritatur.

Ad 2. Poteſt aliquid requiri in genere cauſæ efficientis relate ad aliquam partem denominationis, & ſimul in genere cauſæ formalis denominationem conſtituere: ſicut intentio contrahendi Matrimonium cauſat ſigna externa, & conſtituit contractum ſenſibilem, atque adeo Sacramentum Matrimonii: ſic in Euchariſtia verba conſecratoria cauſant partialiter Sacramentum, & illud conſtituunt: ſic actio externa denominatur bona, vel mala moraliter ab actu interno bono, vel malo, a quo cauſatur efficienter; ergo etiam Intentio Miniſtri poteſt

cau

Digitized by Google

cauſare efficienter ſigna externa, atque adeo partem Sacramenti, & illud formaliter conſtituere: quod pariter dicendum de Intentione proferendi verba humano modo.

Hinc tamen non ſequitur, quod pariter Perſona, vel voluntas Miniſtri, ſeu poteſtas Judiciaria, aut actus Intellectus præ-requiſitus ad judicandum cauſent partialiter actum Miniſterialem, & Judicialem, illumque formaliter conſtituant. Ideo enim Intentio Miniſtri cauſat partialiter Sacramentum, illudque formaliter conſtituit, quia præciſe ſublata intentione Miniſtri, ſigna ſenſibilia, puta verbum illud, *Abſolvo*, non eſt actus judicialis: Contra vero ſublata perſona, vel voluntate Miniſtri per locum intrinſecum non tollitur actus judicialis; ſicut non tollitur contractus Matrimonialis præciſe ſublata voluntate contrahentium; ergo hæc non conſtituunt, ſed ſunt prærequiſita ad Sacramentum.

Ad 3. Argumentum ſolvendum ab Adverſariis. Nam qui vult aliquid, non ſolum vult conſtitutiva, ſed etiam omnia requiſita ad illud; ergo ſi intentio eſſet merum requiſitum ad Sacramentum, adhuc volens Sacramentum deberet ipſam intentionem velle. Solvendum etiam in inſtitutione Divina, quæ volendo Sacramentum, vellet pariter ſe ipſam.

Directe dico, quod poſſunt actus intellectus, & voluntatis habere pro objecto reflexo, & inadæquato ſe ipſos: ſic dum quis cognoſcit confuſe Ens, atque adeo omnia entia, talis cognitio habet pro objecto inadæquato ſe ipſam: & qui vult donare, ſeu dare jus alteri v. gr. in librum, vult reflexe ipſam donationem, per quam tale jus inadæquate conſtituitur; idemque dicendum cum de objecto condonationis peccati.

Denique dici poteſt, quod Intentio ponendi Sacramentum ſit intentio ponendi reliqua conſtitutiva; & ſic intentio non habet pro objecto reflexo ſe ipſam. Plura hac de re dicemus, cum de objecto condonationis extrinſecæ, diſp. 2. de Pœnit. qu. 3. num. 8.

XVII. Objic. ult. In tantum intentio Miniſtri conſtituit Sacramentum, in quantum illa præciſe ſublata tollitur actio Miniſterialis, quæ Sacramentum conſtituit; ſed quamvis ſublata intentione Miniſtri, tollatur & actio Miniſterialis, & Sacramentum, at non tollitur Sacramentum per locum intrinſecum, ea præciſe ſublata; ſicut non tollitur Sacramentum præciſe ſublata intentione ſuſcipientis, per locum intrinſecum; quamvis per locum extrinſecum ſublata intentione ſuſcipientis, Sacramentum tollatur, eo quod tollatur etiam inſtitutio Chriſti conſtituens Sacramentum: ad eum modum, quo ſublato Sole tollitur denominatio lucidi per locum extrinſecum, quia ſublato Sole tollitur etiam lux, quæ conſtituit denominationem lucidi; ergo intentio Miniſtri Sacramentum non conſtituit. Probatur minor, quia dici poteſt, quod ſublata intentione Miniſtri tollatur ordo, reſpectus, & habitudo ad illam intentionem; ut proinde non intentio Miniſtri, ſed habitudo ad talem intentionem conſtituat Sacramentum, & actionem Miniſterialem; ſicut non conſtituit Sacramentum intentio illud ſuſcipiendi, ſed ordo, ſeu habitudo ad talem intentionem; nec conſtituit denominationem cognoſcentis Antichriſtum ipſe Antichriſtus, ſed ordo ad Antichriſtum imbibitus in cognitione Antichriſti; ergo ſublata intentione Miniſtri, non tollitur per locum intrinſecum actio miniſterialis, nec Sacramentum; atque adeo illud non conſtituit.

Reſp. argumentum probare nimis: probaret enim, quod neque anima conſtituat hominem v. gr. ſed ordo, ſeu habitudo ad animam; & idem dicas de aliis conſtitutivis cujuslibet conſtituti. Quare ad diſcernenda conſtitutiva ut condiſtincta a meris requiſitis, illa debet eſſe regula generalis, quod ſi A præciſe ſublato tollitur aliqua denominatio, ſeu aliquod totum, A dicatur intrinſece conſtituere talem denominationem, ſeu totum; quin poſſit dici, quod non A, ſed ordo ad A illud conſtituat, quoties ordo ad A non eſt eſſentialis, & tranſcendentalis, ſed accidentalis, & prædicamentalis: ex. gr. quia anima præciſe ſublata tollitur homo, & anima non dicit tranſcendentalem reſpectum ad hominem; (ſiquidem poteſt dari anima, quin detur homo) hinc hominem conſtituit anima, non vero ordo, ſeu habitudo ad animam; etenim iſthæc habitudo diſtincta ab ipſa anima eſt omnino ſuperflua, & chimærica. In caſu noſtro præciſe ſublata intentione Miniſtri, tollitur actio miniſterialis, & Sacramentum; ergo hæc intentio, non vero ordo, ſeu habitudo ad talem intentionem, conſtituit actionem miniſterialem, & Sacramentum: iſthæc enim habitudo ad intentionem Miniſtri, vel eſt adæquate diſtincta a tali intentione; & eſt eſſentialiter ſuperflua; vel diſtinguitur ina-

Digitized by Google

dæquate (ut relatio ſimilitudinis inadæquate identificatur cum utroque extremo, & inadæquate ab utroque diſtinguitur) & conſequenter intentio Miniſtri, ſicut inadæquate identificatur cum tali habitudine contingenti, ita inadæquate identificatur cum ipſo Sacramento. Et hinc apparet, quare denominatio v. g. cognoſcentis Antichriſtum non conſtituatur per ipſum Antichriſtum, ſed per habitudinem ad Antichriſtum identificatam cum ipſa cognitione. Ratio eſt, quia iſthæc habitudo ad Antichriſtum non eſt prædicamentalis, & contingens, ſed tranſcendentalis, nec diſtincta ullatenus a tali cognitione, nec per illam ponitur aliquid eſſentialiter ſuperfluum. Præterquamquod etiam Antichriſto ſublato, ſi detur cognitio Antichriſti, adhuc habetur denominatio cognoſcentis Antichriſtum; unde falſum eſt, quod Antichriſto præciſe ſublato, tollatur denominatio iſta cognoſcentis Antichriſtum: & idcirco ea non conſtituitur per ipſum Antichriſtum, ſed per habitudinem ad illum.

Ad paritatem de intentione ſuſcipientis Sacramentum, quæ Sacramentum non conſtituit, eſt manifeſta diſparitas ex hactenus dictis. Etenim cum non conſtet ex revelatis, quod intentioni ſuſcipientis Sacramentum competat vis ſignificativa, & productiva gratiæ, omnino gratis aſſereremus, quod ea Sacramentum conſtituat; ac proinde dicimus, quod tollatur quidem Sacramentum ea ſublata, non tamen per locum intrinſecum, nec illa præciſe ſublata: tollitur quippe Sacramentum ea deficiente, non quia deficit aliquis ordo, ſeu habitudo ad illam, a qua Sacramentum conſtituatur, (quia hujuſmodi habitudo ſuperaddita eſſet omnino ſuperflua, & omnino gratis illi appingeretur, quod Sacramentum conſtituat) ſed quia illa deficiente deficit inſtitutio Chriſti Domini, ut ſupra explicavimus: Contra vero deficiente intentione Miniſtri, dumtaxat deficeret actio miniſterialis, a qua Sacramentum conſtituitur, ut oſtendimus ex Scripturis, & Conciliis; ergo ea deficiente deficeret Sacramentum per locum intrinſecum, ſeu quia deficit ejus conſtitutivum; non vero per locum extrinſecum, quia ſcilicet deficit aliquid aliud præter ipſam, nempe inſtitutio Chriſti Domini; quamvis etiam iſta tunc deficeret. Ex quibus conſtat, ea omnia, & ſola Sacramentum conſtituere, quæ aut ſunt materia, & forma a Chriſto inſtituta, aut illas conſtituunt.

ARTICULUS IV.

An Res, & Verba conſtituentia Sacramentum fuerint a Chriſto Domino determinata; & quomodo?

XVIII. Certum eſt, materiam, & formam Sacramentorum novæ Legis non debuiſſe neceſſario a Chriſto Domino determinari. Ratio eſt, quia poterat Deus inſtituere, quod homines uterentur aliquo ſigno ſenſibili ab ipſis ad arbitrium aſſumpto ad ſignificandam, & cauſandam Gratiam: eo pacto, quo probabiliter Deus inſtituit in Lege naturæ remedium ad tollendum Originale, ut notat Martinonius; ſiquidem ſolam Circumciſionem legimus in Scripturis fuiſſe determinatam a Deo, non vero Sacramenta in Lege naturæ; Atqui hujuſmodi ſignum aſſumptum, ac determinatum ab hominibus, ſive eſſet res, ſive verba, ſive utrunque ſimul, vere fuiſſet Sacramentum: ergo materia, & forma Sacramentorum novæ Legis non ſunt neceſſario a Chriſto determinata. Dubitatur itaque, an de facto ea Chriſtus determinaverit; & Utrum ea determinaverit ſolum in genere, an vero uſque ad ſpeciem infimam?

Dico equidem, Res, & verba, quæ ſunt materia, & forma Sacramentorum novæ Legis, de facto determinata eſſe a Chriſto Domino eadem pro quovis tempore, & loco; quamvis non omnia determinata ſint eodem modo, ſed aliqua in ſpecie, aliqua ſolum in genere, determinanda deinde in ſpecie ab Eccleſia. Ita communiter cum Angelico hic art. 7.

Prima pars, quod ſcilicet ea determinata ſint a Chriſto Domino eadem pro quovis tempore, & loco, conſtat ex citatis Patribus, traditione, & uſu perpetuo Eccleſiæ, ut videre eſt apud Martinonium diſp. 19. Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 2. docet, poſſe quidem Eccleſiam in Sacramentorum diſpenſatione ea mutare, quæ ſuſcipientium utilitati, vel ipſorum Sacramentorum venerationi magis expedire judicaverit pro rerum, temporum, ac locorum varietate, *Salva tamen eorum ſubſtantia*; hoc eſt ſalva ſemper materia, & forma a Chriſto Domino inſtituta, ac determinata. Et ratio eſt, quia ad Sacramentorum dignitatem decuit, quod eorum partes eſſentiales a Chriſto determinarentur: & ad unitatem Eccleſiæ multum confert, quod iiſdem

dem ritibus ſubſtantialibus ea utatur pro quovis tempore, & loco.

Secunda pars concluſionis, quod ſcilicet non eodem modo Chriſtus Dominus materiam, & formam ſingulorum Sacramentorum determinarit, patet a poſteriori. nam in Sacramento Baptiſmi determinavit materiam & formam uſque ad ſpeciem infimam, nempe ablutionem aquæ naturalis, & verba cum invocatione expreſſa Trium Perſonarum: ſic determinavit oleum in Extrema unctione, Chriſma in Confirmatione, &c. Contra vero in aliis Sacramentis determinavit materiam, & formam ſolum in genere, v. gr. in Sacramento Pœnitentiæ materia eſt dolor in genere, ſive ſit contritio, ſive attritio; nec requiritur forma verborum determinata, ut requiritur in Baptiſmo. Sic in Euchariſtia ſufficit panis ad validitatem, ſive fermentatus, ſive azymus: In Sacramento Ordinis determinatum fuit a Chriſto Domino aliquod ſignum ſenſibile poteſtatis traditæ in genere, determinandum in ſpecie ab Eccleſia; proinde diverſum eſt hujuſmodi ſignum in Eccleſia Græca, ac in Latina: Sic etiam in Sacramento Matrimonii ſufficit contractus, ſive exprimatur per verba, ſive per nutus; ſive lege humana iſtæ, ſive illæ conditiones requirantur; propterea ante Tridentinum ſufficiebat contractus clandeſtinus, nunc non ſufficit.

XIX. Objic. 1. Si materia, & forma Sacramentorum eadem determinata eſſet a Chriſto pro quovis tempore, & loco, ſequeretur, quod Sacramentum Ordinis eandem materiam, & formam haberet in tota Eccleſia, & quod Eccleſia non poſſet eam mutare; ſed Eccleſia non utitur ubique eadem materia, & forma in Sacramento Ordinis; ergo non eſt eadem materia, & forma determinata a Chriſto pro quovis loco. Minor patet. nam Eccleſia Græca in Sacris Ordinibus adhibet pro materia ſolam manus Epiſcopalis impoſitionem, & pro forma verba illa: *Divina Gratia, quæ infirma ſanat, & quæ deſunt ſupplet, promovet hunc in Subdiaconum, vel in Diaconum, vel in Presbyterum*. Contra vero Eccleſia Latina ex Florentino pro materia Subdiaconatus adhibet traditionem Calicis cum patena vacua, & pro forma illa verba, *Videte cujuſmodi vobis traditur*, &c. & probabiliter ex Amico, Filliucio apud Dianam p. 3. tract. 4. reſol. 189. eſt etiam materia partialis Subdiaconatus traditio libri Epiſtolarum, & forma partialis verba illa; *Accipe librum Epiſtolarum, & poteſtatem eas legendi in Eccleſia Dei tam pro vivis, quam pro defunctis*. Pro materia Diaconatus adhibet manus dexteræ Epiſcopi ſuper caput ordinandi impoſitionem, & traditionem libri Euangeliorum, ac pro forma: *Accipe poteſtatem legendi Euangelium in Eccleſia Dei tam pro vivis, quam pro defunctis*. Et pro materia Presbyteratus adhibet calicis cum vino, ac patenæ cum hoſtia traditionem, cum forma, qua traditur poteſtas conſecrandi, ac præterea impoſitionem manus Epiſcopi poſt conſecrationem, addita forma, qua traditur poteſtas remittendi peccata.

Confirm. Eccleſia Græca pro materia Diaconatus adhibet ſolam manuum impoſitionem, abſque traditione libri Euangeliorum; in Eccleſia autem Latina non ſolum illicite, ſed etiam invalide confertur Diaconatus per ſolam impoſitionem manus Epiſcopalis ſine traditione libri Euangeliorum; ergo falſum eſt, quod materia Sacramentorum, quæ in aliquo loco, aut tempore ſufficit ad valorem Sacramenti, ſufficiat ubicunque, & quandocunque.

Reſp. cum Martinonio ex Lugo, quod ſicut Chriſtus Dominus inſtituit pro materia Euchariſtiæ panem uſualem in genere, & Eccleſia Græca utitur fermentato, Latina azymo, ita tamen ut valide, ſed illicite Græcus utatur azymo, & Latinus fermentato; ita pro materia Ordinum inſtituit in genere aliquod ſignum ſenſibile, quo ſignificatur poteſtas, quæ per ſingulos ordines traditur, ac deinde Eccleſia Græca utitur cæremoniis ſuis, & Latina ſuis; ita tamen ut valide, ſed illicite conferantur Ordines ab Epiſcopis Latinis ritu Græco, & e contra; Ex Bulla enim Clementis VIII. an. 1595. ritus Græcorum in conferendis ordinibus declaratur validus: & ideo Bellarminus lib. de Sacramento Ordinis cap. 9. hæc habet: *Credibile eſt, Dominum inſtituiſſe materias ordinum, non quidem in particulari, ſed generatim, monendo Apoſtolos, ut ordines conferrent cæremoniis inſtrumentorum, quibus ſignificaretur eorum poteſtas*.

In forma, concedo ſequelam, & diſtinguo minorem: Eccleſia non utitur in Sacramento Ordinis ubique eadem materia, & forma, quoad ſubſtantialia, & quoad ea quæ ſpectant ad validitatem Ordinis, nego; quoad accidentalia, & quoad ea, quæ ſpectant ad uſum licitum, concedo minorem, & nego conſequentiam. Sic Ec-

cleſia Græca baptizat cum hac forma, *Baptizetur ſervus Chriſti*: Latina vero, *Ego te Baptizo*, utraque forma in genere inſtituta eſt a Chriſto Domino, & ob particulares fines eo pacto determinata fuit ab Eccleſia pro Græcis, & hoc pacto pro Latinis; ita tamen ut diverſitas iſta ſpecifica ſit accidentalis, non eſſentialis; Unde valide, ſed illicite Latinus baptizat ritu Græco; non ſecus ac valide, ſed illicite conſecraret quis calicem ſine admixtione aquæ præcepta ab Eccleſia, poſito quod Chriſtus pro materia calicis determinarit in genere vinum uſuale, ſive purum, ſive dilutum.

Ratio horum omnium a priori eſt, quia Chriſtus voluit unam eſſe Eccleſiam, ſicut una eſt Fides Catholica: & ideo voluit, ut eadem eſſent Sacramenta pro tota Eccleſia univerſali, & pro ſingulis Eccleſiis particularibus; quod innuit Apoſtolus dicens: *Unus Deus, una Fides, unum Baptiſma*; ergo quamvis illicite conferantur Sacramenta contra conſuetudines, & leges cujuſcunque Eccleſiæ particularis, valide tamen conferuntur pro tota Eccleſia quæcunque Sacramenta in aliqua Eccleſia particulari ſunt valida.

Ad confirm. dico cum Dicaſtillo diſp. 1. de Sacramentis dub. 20. impoſitionem manuum factam ab Epiſcopo diverſo modo ſpectare ad valorem Diaconatus in Eccleſia Græca, ac in Latina; & idcirco niſi talis manuum impoſitio fiat in Eccleſia Latina eo modo, quo ſpectat ad valorem Sacramenti in Eccleſia Græca, nil mirum, quod apud Latinos hæc ſola manuum impoſitio ad valorem Diaconatus non ſufficiat. Itaque apud Græcos materia Diaconatus non eſt nuda iſthæc impoſitio manus Epiſcopalis, ſed eſt impoſitio manuum ſub tali verborum forma, quæ abunde exprimat in particulari Ordinem Diaconatus, videlicet: *Divina Gratia, quæ ſemper infirma ſanat, & quæ deſunt ſupplet, creat, ſeu promovet N. venerabilem Subdiaconum in Diaconum. Oremus igitur pro eo*, &c. Quod ſi Latinus adhiberet manuum impoſitionem ſub tali forma, valide etiam, quamvis illicite, Diaconatum conferret. Contra vero apud Latinos adhibetur manuum impoſitio ſub verbis illis generalibus, quæ non exprimunt in particulari Ordinem Diaconatus, videlicet: *Accipe Spiritum Sanctum ad reſiſtendum diabolo, & tentationibus ejus in nomine Domini*: & idcirco ad valide conferendum hunc Ordinem requiritur alia materia partialis ſub ſua peculiari forma, nempe traditio libri Euangeliorum ſub illa forma: *Accipe poteſtatem legendi Euangelium in Eccleſia Dei*, &c. Quod ſi Græcus utramque hanc partialem materiam cum ſuis verborum formis adhiberet, valide pariter, quamvis illicite, Diconatum conferret. Quare ad argumentum, diſtinguo primam partem antecedentis: Eccleſia Græca pro materia Diaconatus adhibet ſolam manuum impoſitionem, eodem modo ac in Eccleſia Latina, ſeu ſub eadem forma verborum, ſub qua illam adhibet Eccleſia Latina, nego; diverſimode, concedo primam partem antecedentis; & diſtinguo pariter ſecundam: Eccleſia Latina invalide confert Diaconatum ſine traditione libri Euangeliorum, ſi adhibeat manuum impoſitionem, prout adhibetur in Eccleſia Græca, ſeu ſub illa verborum forma, nego; ſi aliter adhibeatur, ſeu ſub forma ſubſtantialiter diverſa, ſicut de facto contingit, concedo ſecundam partem antecedentis, & diſtinguo ſimiliter conſequens: falſum eſt, quod materia Sacramentorum, quæ alicubi, & aliquando ſufficit ad valorem Sacramenti, ſufficiat ubicunque, & quandocunque, ſi ubicunque, & quandocunque adhibeatur diverſo modo, ac ſufficit alicubi, & aliquando, concedo; ſi adhibeatur eodem modo, nego conſequentiam.

Nonnemo ut ab hac moleſta difficultate ſe extricaret, docuit, Chriſtum Dominum ſtatuiſſe pro materia Diaconatus ſignum aliquod in genere, quo ſignificaretur poteſtas ſpiritualis, quæ per illum confertur ſub ſua verborum forma; ac deinde Eccleſiam aliud ſignum in ſpecie determinaſſe ad valorem Diaconatus apud Græcos, & aliud apud Latinos; ut proinde Latinus invalide utatur materia, quæ ſufficit ad valorem Sacramenti apud Græcos, & Græcus invalide utatur materia, quæ eſt valida apud Latinos: Non ſecus ac invalidum eſt Sacramentum Matrimonii, ubi eſt receptum Tridentinum, ſi pro materia adhibeatur contractus clandeſtinus; ſecus vero ubi Tridentinum non eſt receptum.

Verum hæc reſponſio non conſonat communiſſimæ doctrinæ Theologorum contendentium, non poſſe Eccleſiam quicquam ſtatuere in iis, quæ ſpectant ad ſubſtantiam, atque adeo ad valorem Sacramentorum; ut videre eſt apud Gonetum diſp. 1. ar. 9. & apud Martinonium diſp. 19. de Sacram. n. 45. ubi advertit, Innocentium, Felinum, & alios Canoniſtas falli, dum putant, Latinos non valide baptizare forma Græcorum,

rum, nec valide conſecrare in fermentato; & eadem eſt ratio, ſi non conferrent valide Diaconatum per materiam, & formam, quas adhibent Græci. Et ratio horum omnium eſt eadem, quia ſcilicet nihil poteſt Eccleſia decernere in iis, quæ ſpectant ad ſubſtantiam, ſeu ad valorem Sacramentorum; quod conſtat tum ex verbis Tridentini laudati ſeſſ. 21. cap. 2. tum ex unanimi Doctorum ſenſu; tum demum inductione in omnibus Sacramentis, in quibus variatio facta ab Eccleſia eſt accidentalis, non ſubſtantialis; ut proinde materia, & forma, quæ alicubi valet, valeat ubicunque, etſi non ſit licita ubicunque. Ad id quod dicitur de contractu clandeſtino in Sacramento Matrimonii, mox dilucide fiet ſatis.

XX. Objic. 2. Sacramentum Matrimonii ante Tridentinum, & ubi Tridentinum non eſt receptum, valide confertur per contractum clandeſtinum, ſecus vero poſt Tridentinum; ergo Eccleſia determinare poteſt, ac mutare materiam Sacramentorum; atque adeo conſtitutiva Sacramentorum non fuerunt a Chriſto determinata eadem pro quovis tempore, ac loco.

Confirm. quia tempore Apoſtolorum valide baptizabatur in nomine Jeſu Chriſti. dicitur enim Actorum 8. *In nomine Jeſu Chriſti baptizabantur viri, ac mulieres*; nunc autem baptiſmus eſt invalidus, niſi forma contineat invocationem expreſſam Trinitatis; ergo ut prius.

Reſp. Chriſtum pro materia Sacramenti Matrimonii inſtituiſſe in genere mutuum conſenſum conjugum ſignis externis expreſſum, & cum iis ſolemnitatibus celebratum, quæ ad validitatem talis contractus ab Eccleſia determinarentur. Propterea Eccleſia non poteſt efficere, quod poſito hoc mutuo conſenſu cum ſolemnitatibus requiſitis ad humanum contractum, non habeatur Sacramentum Matrimonii; ſed ſolum efficere poteſt, quod iſtæ, vel illæ ſolemnitates requirantur, ut hic contractus civilis ſit validus. Et hoc pacto poſt Tridentinum Eccleſia requirit, quod contractus fiat coram Parocho, & teſtibus, aliter ſit irritus; unde Sacramentum Matrimonii non ponatur ex defectu materiæ a Chriſto inſtitutæ: Ad eum prorſus modum quo Chriſtus inſtituit, quod Baptiſmus conferatur per verba ſignificantia ablutionem, relinquendo humanæ Reipublicæ poteſtatem determinandi, quod hæc, vel illa verba ablutionem ſignificent: hinc ſi Reſpublica decerneret, quod verbum Doceo, ſignificet deinceps ablutionem, & verbum Baptizo, non ſignificet amplius ablutionem, ſed doctrinam, in tali caſu Baptiſmus ſolum conferretur valide dicendo, *Ego te doceo*, non vero dicendo, *Ego te baptizo*; nec per hoc diceretur immutata inſtitutio Baptiſmi facta a Chriſto.

In forma nego conſequentiam: Eccleſia non poteſt mutare materiam, & formam a Chriſto inſtitutam; ſed ſicut poteſt quis v. gr. corrumpere vinum, & ſic efficere, quod non ſit amplius materia Euchariſtiæ, ita potuit Eccleſia reddere invalidum, & veluti corrumpere contractum matrimonialem clandeſtinum, & ſic efficere, quod non ſit amplius materia Sacramenti.

Ad confirm. nonnulli docent ex D. Dionyſio, Clemente, Cypriano, & aliis PP. apud Suarium, & Vaſquez, quod Apoſtoli baptizabant in nomine Chriſti, hoc eſt in fide, & auctoritate Chriſti, & Baptiſmo inſtituto a Chriſto, non vero Baptiſmo Joannis Baptiſtæ. Expreſse enim negat Divus Cyprianus epiſt. 73. Apoſtolos umquam baptizaſſe in ſolo Chriſti nomine. Alii docent, quod baptizabant in nomine Chriſti, quia addebant formæ nomen hoc venerandum dicendo, *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii Jeſu Chriſti, & Spiritus Sancti*: Alii demum cum Angelico qu. 66. art. 6. ex Athanaſio, Ambroſio, Auguſtino apud Platel. n. 133. docent, Apoſtolos baptizaſſe invocando tantum nomen Jeſu Chriſti ex ſpeciali diſpenſatione Dei, ut nomen illud tunc temporis ſummopere exoſum, *Judæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitia* (ut loquitur Apoſtolus 1. ad Corint. 1.) redderetur venerabile, & glorioſum; cum ad ejus invocationem daretur fidelibus Spiritus Sanctus. Similiter per ſpecialem diſpenſationem Apoſtoli miniſtrabant Sacramentum Confirmationis ſola manuum impoſitione. Forte enim non erant in promptu, quæ neceſſaria ſunt pro materia hujus Sacramenti, quod a paucis Apoſtolis diſpenſandum erat innumeris credentibus.

ARTICULUS V.

Quænam mutatio in materia, & forma Sacramentorum reddat ea irrita?

XXI. CErtum eſt, aliquando a mutatione materiæ, vel formæ Sacramenta irritari: ex Concilio enim Niceno Canone 11. irritus erat Baptiſmus Hæreticorum mutantium eſſentialiter formam hujus Sacramenti: Aliquando vero non irritari. Zacharias enim Papa Epiſt. 1. ad Bonifacium definit, validum eſſe Baptiſmum collatum ab imperito his verbis, *Ego te baptizo in nomina Patria, Filia, & Spiritua Sancta*. Ratio eſt, quia in hoc caſu mutatio eſt accidentalis, in primo eſſentialis. Dubitatur nunc, Quænam mutatio dici debeat eſſentialis invalidans Sacramentum, quænam vero accidentalis, & non invalidans?

Dicendum cum communi, Materiam Sacramentorum tunc mutari eſſentialiter, & Sacramentum irritare, quando juxta communem æſtimationem non convenit cum materia inſtituta a Chriſto, & uſitata ab Eccleſia, adeo ut diverſo nomine appelletur; Formam vero mutari eſſentialiter, ſeu ſubſtantialiter, quando ejus ſenſus, & ſignificatio mutatur; ſecus vero mutationem materiæ, & formæ eſſe accidentalem, & non irritare Sacramentum.

Prob. Si materia Sacramenti non convenit ſecundum communem æſtimationem, & ſecundum nomen cum materia a Chriſto inſtituta, tunc in morali æſtimatione cenſetur ſpecie differre in rigore theologico a materia inſtituta a Chriſto. Similiter ſi verborum ſignificatio (quæ eſt veluti anima verborum) mutetur, tunc verba in morali æſtimatione cenſentur ſpecie differre a verbis inſtitutis a Chriſto: Atqui quoties materia, & forma ſpecie differt a materia, & forma inſtituta a Chriſto, tunc differt eſſentialiter, & Sacramentum irritat; ſecus vero differt accidentaliter, & non irritat Sacramentum; ergo, &c.

Hinc fit 1. quod cum materia Baptiſmi ſit aqua naturalis, ſi mutatio ſit tanta, ut non poſſit amplius concipi, aut dici ablutio aquæ naturalis, mutatio erit theologice ſubſtantialis; ut ſi quis ablueret aqua roſacea, vel alchimica, ſputo, ſudore, lacrymis, phlegmate, &c. vel ſi aſpergeret tantum guttam aquæ, quia non dicitur communiter hujuſmodi eſſe ablutio: Contra vero ſi quis baptizet aqua lutulenta, fœtida, ſulphurea, aut ex luto, & glacie, & ſecundum aliquos etiam ex ſale expreſſa, licet cum indecentia, & culpa baptizaret, conficeret tamen Sacramentum.

Fit 2. aliquando ſolam mutationem accidentium phyſicorum mutare ſubſtantialiter in rigore theologico materiam Sacramenti. Ratio eſt, quia aliquando ſola accidentium mutatio mutat moraliter conceptum, & nomen materiæ inſtitutæ a Chriſto; ſic Farina ex aqua ſubacta forte ſolis accidentibus phyſicis differt a pane uſuali, ut notat Platel. num. 10. quia tamen non habet moraliter conceptum, & nomen panis, ideo non eſt materia idonea in Sacramento Euchariſtiæ: Contra vero vinum Gallicum forte ſpecie phyſica differt ab Hiſpano, & tamen utrunque valide poteſt conſecrari. diverſitas quippe ſubſtantialis apud Theologos non tam attenditur ſecundum ſpeciem phyſicam, quam ſecundum moralem.

Fit 3. Formam Sacramenti eſſe invalidam, ſi quid illi addatur, quod tollat verum ſenſum formæ a Chriſto inſtitutæ; ſecus vero ſi illum relinquat integrum: v. gr. invalida eſt hæc forma, Hoc eſt corpus meum æthereum, (videlicet ex aere aſſumptum) vel quod fuit ab æterno, vel quod non eſt natum de Virgine: contra vero valida eſt hæc forma, Hoc eſt corpus meum crucifixum. Prior enim forma utpote falſa mutaret ſubſtantialiter ſenſum formæ a Chriſto inſtitutæ, ſecus vero poſterior. Quamvis enim illud verbum *Æthereum* proferatur poſt alia verba, profertur tamen ut pertinens ad illa, & ut modificans, ac determinans eorum ſignificationem; & ideo mutat ſenſum priorum verborum.

Utrum autem valida ſit hæc forma, *Hoc eſt corpus meum, quod eſt Æthereum?* Negat Vaſquez; Affirmat Lugo. Equidem cum Haunoldo diſtinguendum puto: Valida enim videtur, ſi faciat ſenſum copulativum, & æquipolleat duplici propoſitioni, quarum prior ſit vera; ſicut cum dicitur: Accepi literas tuas, quæ mihi fuerunt chariſſimæ; ſecus videtur invalida, ſi non faciat meram copulationem, ſed addat aliquam determinationem prædicato prioris propoſitionis; ſicut quando dicitur, Accepi literas, quas mihi miſiſti. Sicut enim per hoc relativum *quas mihi miſiſti*, determinatur prædicatum prioris propoſitionis; non ſecus ac determinatur, quando dicitur, Accepi literas tuas lon-

longiſſimas; ita in hac propoſitione, Hoc eſt corpus meum, quod eſt æthereum, determinari poteſt prædicatum, non ſecus ac cum dicitur, Hoc eſt corpus meum æthereum; atque adeo ſicut hæc forma eſt invalida, utpote falſa, ita & illa.

Fit 4. quid dicendum de hac forma æquivoca: *Ego te baptizo in nomine Patris*, &c. *& Beatæ Virginis*; &c. ſi enim tò *Beatæ Virginis* ponatur ad ſignificandum, quod Baptiſmus conferatur nomine B. Virginis tanquam virtute ſua ſanctificantis, forma eſt falſa, & invalida; ſecus vero ſi apponatur ad ſignificandum, quod Baptiſmus conferatur in nomine Trinitatis tanquam ſanctificantis virtute propria, & in nomine B. Virginis tanquam intercedentis, & precibus ſuis adjuvantis baptizatum. Univerſim enim omnis propoſitio æquivoca determinatur ex mente proferentis.

Fit 5. irritum eſſe Sacramentum, ſi adeo verba interrumpantur, ut ex verbis antecedentibus, & conſequentibus non cenſeatur unam orationem componi: contra vero Sacramentum eſſe ratum, etiamſi in recitatione formæ aliquod verbum interponatur, dummodo judicio prudentum non cenſeatur ſublata orationis continuatio, ut advertit Cajetanus qu. 60. art. 8. v. gr. ſi dicatur, Ego te baptizo, & interponatur, Recede hinc, & ſtatim addatur, in nomine Patris, &c.

Fit 6. ex Suario diſp. 2. ſect. 6. quod mutans formam accidentaliter vere conficiat Sacramentum, etiamſi credat mutationem illam eſſe ſubſtantialem, dummodo habeat intentionem faciendi quidquid poteſt. Ratio eſt, quia in tali caſu habetur materia, forma, & intentio requiſita. Idemque dicas ob eandem rationem ex Suario, & Vaſquio contra Richardum, & Hadrianum, ſi quis mutet materiam, vel formam tantum accidentaliter, intendens introducere novum ritum; dummodo habeat intentionem faciendi quidquid poteſt; Sic validus eſt Baptiſmus Græcorum ſub ea forma, *Baptizetur Servus Chriſti*, &c. etiamſi velint illi eum ritum ſervandum eſſe in Eccleſia, & quamvis erronee putent, formam Latinorum non eſſe bonam.

Fit ult. irritum eſſe Sacramentum, non ſolum ſi forma mutetur ſubſtantialiter, ſed etiam ſi forma ſit æquivoca, & proferatur in ſenſu falſo, aut ſubſtantialiter diverſo a ſenſu intento a Chriſto Domino; v. gr. ſi quis in conſecratione calicis pronomen *hic* accipiat pro adverbio locali, volens tantum ſignificare ibi eſſe præſentiam localem Chriſti. Ratio eſt, quia ſignificatio eſt veluti anima verborum, & ea in propoſitionibus æquivocis determinatur ab intentione proferentis. Valide tamen conſecrat qui cum hoc errore, quod ſcilicet pronomen *hic* ſignificet præſentiam localem, habeat intentionem generalem, & abſolutam faciendi, quod facit Eccleſia, & quod Chriſtus inſtituit. Ratio eſt, quia per hanc intentionem generalem, & abſolutam revocatur illa intentio particularis, quæ eſt veluti conditionata, hoc eſt ex ſuppoſitione, quod non repugnet intentioni generali faciendi, quod Chriſtus inſtituit: univerſim enim quando in Miniſtro Sacramenti habentur duæ intentiones oppoſitæ, ſeu duæ voluntates contrariæ, illa prævalet, & habet effectum ſuum, quæ magis abſolute vult ſuum objectum, & appretiative eſt major; ut explicabimus diſp. 3. qu. 2. num. 16.

QUÆSTIO II.

De Metaphyſica Sacramenti Quidditate.

DIſcutiemus primo Sacramenti definitionem: Deinde, An ratio Sacramenti univoce conveniat tam Sacramentis novæ Legis, quam Sacramentis antiquis?

ARTICULUS I.

An, & quomodo rite definiatur Sacramentum?

I. MAgiſter in 3. diſp. 1. definit Sacramentum ex Hugone, quod ſit inviſibilis Gratiæ viſibilis forma, ejuſdem Gratiæ ſimilitudinem gerens, & cauſa exiſtens. D. Thom. ex Auguſtino dicit, Sacramentum eſſe ſignum rei Sacræ, quatenus ſanctificat homines. Alii cum Suario diſp. 1. ſect. 4. eſſe ſignum ſenſibile ad ſanctificationem aliquam conferendam, & ad veram animæ ſanctitatem inſtitutum. Ex quibus omnibus fit, Sacramentum eſſe ſignum ad placitum, ſenſibile, ſacrum, permanens, ac practicum, atque adeo eſſe ſignum ſimul, ac cauſam alicujus ſanctitatis.

Primo quidem Sacramentum eſſentialiter eſt *ſignum*, ut conſtat ex Florentino, & Tridentino, a quibus tam antiqua, quam nova

nova Sacramenta vocantur ſigna Gratiæ : illa enim erant ſigna gratiæ futuræ, quam per Chriſtum dandam præfigurabant ; iſta ſunt ſigna gratiæ præſentis , quam actu cauſando ſignificant. Et ratio a priori eſt, quia Sacramentum ex fine ſuo continet inſtructionem , & eruditionem ; unde Auguſt. lib. 19. contra Fauſtum cap. 16. dicitur eſſe quoddam verbum ſenſibile ; ergo Sacramentum debuit eſſe ſignum, de cujus ratione eſt, ex eodem Auguſtino , præter ſui, alterius etiam cognitionem ingerere . Significant autem Sacramenta per ſymbola perfecta ſanctitatem , nempe Gratiam ex Chriſti meritis homini collatam, aut conferendam ; v. g. Baptiſmus per ablutionem externam ſignificat ablutionem internam ſordium ; Confirmatio per unctionem olei ſignificat robur ſpirituale ad fidem tuendam ; Euchariſtia refectionem ſpiritualem, &c.

Secundo ad rationem Sacramenti ſpectat eſſe ſignum non quidem naturale , ſed *ad placitum* . Ratio eſt , quia ex ſola Divina inſtitutione poteſt ſanctitatem animæ ſignificare. Cum enim ſolius Dei ſit conferre gratiam principaliter , ſolius Dei eſt inſtituere ſigna ejus collationem infallibiliter ſignificantia : Et quamvis de facto omnia Sacramenta ſint ſigna ſymbolica , hoc eſt ſimilitudinem aliquam præſeferentia cum effectu, quem cauſant ; poterant tamen aliter inſtitui per ſigna non ſymbolica , v. g. Baptiſmus non per ablutionem , ſed per verberationem.

Tertio debuit eſſe ſignum *ſenſibile* : cum enim inſtitutum ſit ad hominum utilitatem, debuit eſſe ſignum hominum cognitioni accommodatum. Hinc Chryſoſtomus hom. 60. ait : *Si incorporeus eſſes, incorporea dediſſet ipſe tibi dona ; nunc autem quia conjuncta eſt corpori anima tua, ſub ſenſibilibus tibi intelligenda tradidit* . Præterea cum homo conſtet anima , & corpore , debuit Deum colere non ſolum actibus internis, ſed etiam externis : ſicut quando peccat, actibus etiam externis Deum offendit ; ergo pariter debuit non ſolum anima , ſed etiam corpus ſanctificari per res externas habentes vim ſanctificationis ſpiritualis , ut docuit Nyſſenus de Baptiſmo dicens : *Compoſitus eſt homo , & idcirco cognata , ſimiliaque medicamenta ei ad curationem deſtinata ſunt.*

Quarto Sacramentum debuit eſſe Signum *Sacrum* , tum ex parte Dei inſtitutoris , tum ex parte gratiæ ſignificatæ , tum demum ex parte ſua, quatenus eſt cæremonia ad Dei cultum pertinens.

Quinto debuit eſſe ſignum *Stabile , ac permanens*: nam ex Auguſt. loc. cit. cap. 11. Sacramenta ſunt quædam cæremoniæ Sacræ, quibus populus Dei in unam religionem, & Dei cultum coaleſcit , & ab aliis diſtinguitur ; & conſequenter tandiu durare debent, quandiu perſeverat forma Religionis, ob quam inſtituta ſunt. Hinc non fuerunt Sacramenta linguæ illæ igneæ , quæ apparuerunt die Pentecoſtes ; neque verba illa , quæ Chriſtus Dominus dixit Magdalenæ Lucæ 7. *Remittuntur tibi peccata tua* ; neque cum Chriſtus (Joan. 2.) *Inſufflavit in eis , & dixit : Accipite Spiritum Sanctum*. Ratio eſt, quia non fuerunt ſigna ſtabilia ſanctificationis internæ . Neque dicas, durationem rei non pertinere ad rei eſſentiam. Nam licet non pertineat ad rei eſſentiam phyſicam , poteſt tamen pertinere ad eſſentiam moralem : Sic juſſio Regis non eſt Lex, niſi ſit ſtabilis, & perpetua. Quamvis autem pleraque Sacramenta conſiſtant in actione aliqua tranſeunte , puta in ablutione, unctione , &c. unde ſolum Euchariſtiæ Sacramentum appellatur permanens ; omnia tamen Sacramenta ſunt permanentia , quatenus ſimili ſemper ritu conferuntur.

Sexto Sacramentum eſt Signum *Practicum*, ſeu cauſativum ſanctitatis : cum enim Sacramentum ordinetur ad homines non ſolum erudiendos , ſed etiam ſanctificandos, debuit eſſe ſignum ſimul ,& cauſa alicujus Sanctitatis ſaltem imperfectæ , & legalis, quæ ex D. Thoma 1. 2. qu. 104. ar. 5. conſiſtit in hoc , quod ſuſcipiens Sacramentum dedicetur , & ordinetur ſpeciali quodam modo ad Dei cultum ; & ex Vaſquez diſp. 128. cap. 5. conſiſtit in quadam munditie corporis , & remotione alicujus irregularitatis ſecundum legem . Sic per circumciſionem homines initiabantur , & in Dei populum annumerabantur , eoque ſigno a ſectantibus falſas Religiones diſtinguebantur, ut habetur Geneſ. 17. Per conſecrationem Sacerdotalem Divino cultui dicabantur , & conſecrabantur in Dei Miniſtros, Exodi 18. & per aquæ aſperſionem, aliaſq; ſacras lotiones emundabantur a quibuſdam exterioribus maculis , quæ homines tanquam irregulares a Divino cultu prohibebant . Hinc frequentiſſime Sacramenta in Lege veteri dicuntur conſecrare, expiare, ſanctificare ; quamvis, ut loquitur Apoſtolus ad Galatas 4. ea eſſent *elementa infir-*

Digitized by Google

infirma, & egena; quippe quæ nullatenus gratiam, ſeu ſanctitatem perfectam continebant, ſed ſolum illam præfigurabant, ut expreſſe habetur in Florentino diſcriminante Sacramenta antiqua a novis: *Illa enim*, ait, *non cauſabant gratiam, ſed eam ſolum eſſe dandam per paſſionem Chriſti ſignificabant; hæc autem noſtra & continent gratiam, & ipſam digne ſuſcipientibus conferunt*; quod etiam docuit Tridentinum ſeſſ. 7. can. 6. ubi habet: *Si quis dixerit, Sacramenta novæ Legis non continere gratiam, quam ſignificant, aut gratiam ipſam non ponentibus obicem non conferre, anathema ſit*.

Ex quibus fit 1. Sacramenta antiqua fuiſſe ſigna practica ſanctitatis imperfectæ, & prognoſtica ſanctitatis perfectæ, nempe gratiæ; nova vero eſſe ſigna practica perfectæ ſanctitatis: propterea illa Sacramenta ſignificabant ſanctitatem perfectam, & cauſabant imperfectam; iſta vero ſanctitatem perfectam & ſignificant, & cauſant; unde dicuntur cauſare quod ſignificant, & ſignificare quod cauſant.

Fit 2. non fuiſſe Sacramenta, nec Serpentem æneum in deſerto elevatum, quamvis fuerit ſignum Chriſti Domini in Cruce exaltandi; nec Manna, licet præfigurarit gratiam in Euchariſtia recipiendam; nec tranſitum Maris rubri, licet fuerit ſignum ſenſibile liberationis ſpiritualis a peccatis faciendæ per baptiſmum; nec ſacrificium, qua tale, dicitur Sacramentum. Ratio horum omnium eſt, quia non ſolum in plurimis deficit perpetuitas, ſed etiam quia non ſunt ſigna ſacra cauſantia aliquam ſanctitatem, nec ſigna ſaltem prognoſtica gratiæ per Chriſti paſſionem conferendæ.

Fit 3. Tonſuram Clericorum de facto non eſſe Sacramentum; quia quamvis ſit cæremonia ſacra, qua Clericus quodammodo conſecratur, & ad Dei cultum deputatur; in ea tamen conſecratione non habetur ſignificatio gratiæ, prout habebatur in Sacramentis antiquis. Idem dicas de benedictione Abbatum, de Conſecratione, ſeu Unctione Regum, & Pontificum, de Profeſſione Religioſa, de Abſolutione a Cenſuris, &c. Neque eſt Sacramentum aſperſio aquæ luſtralis; quia, ut notat D. Thomas qu. 87. art. 3. non ſanctificat delendo veniale, ſed ſolum impetrando ex precibus præviis Eccleſiæ divinum auxilium, quo homo excitetur, & adjuvetur ad pœnitentiam. Idemque dicendum de reliquis Sacramentalibus. His præmiſſis

II. Dico 1. Sacramentum poteſt rigoroſe definiri. Ita communiter cum D. Thom. neque diſſentiunt Scotus, Gabriel, Okam, ut oſtendit Vaſquez diſp. 128.

Prob. quamvis Sacramentum conſtet multis rebus inter ſe diverſis, v. gr. aqua, verbis, inſtitutione Chriſti, &c. nihilominus ea omnia conſtituunt unum quid veluti morale, quod habet genus, & differentiam; ergo definiri poteſt; non ſecus ac definiri poteſt injuria ex Philoſopho 5. Eth. 8. Reſpublica, Domus, Rex, Epiſcopus, & alia hujuſmodi, quæ ex pluribus conſtantur.

III. Dico 2. Sacramentum apte definitur, Signum ſenſibile, permanens, ac practicum ad ſanctificationem aliquam conferendam, & veram animæ ſanctitatem ſignificandam inſtitutum. Ita Suarius diſp. 1. ſect. 4. ex D. Tho.

Prob. Hæc definitio convenit omnibus Sacramentis, & nulli alii a Sacramento: etenim per priora prædicata generica convenit Sacramentum cum Sacrificio, prima Tonſura, Abſolutione a cenſuris, &c. per poſtrema ab omnibus diſconvenit; ergo ſic apte Sacramentum definitur.

IV. Objic. 1. contra primam concluſionem: Sacramentum eſt quoddam Ens, ſeu relatio rationis; ergo definiri non poteſt. Antecedens probatur, quia Sacramentum eſt ſignum ſenſibile, puta aqua, oleum, &c. quod dicit ordinem ad Gratiam; ſed hæc relatio aquæ ad Gratiam non eſt realis, ſed rationis; ergo Sacramentum eſt Ens, ſeu relatio rationis. Conſequentia patet, quia cum Ens rationis non habeat eſſe reale, non habet eſſentiam, atque adeo nequit habere definitionem, quæ eſt Oratio explicans eſſentiam rei.

Confirm. 1. quia concretum accidentale, ſeu Ens per accidens definiri non poteſt juxta commune effatum, ob rationem adductam; ſed Sacramentum eſt concretum accidentale, compoſitum v. gr. ex aqua, verbis, inſtitutione Chriſti; ergo definiri non poteſt: Definitio enim explicare debet ſubſtantiam rei, & concretum accidentale, puta Album, explicat ſolum qualitatem ſubjecti, non vero quid illud ſit.

Confirm. 2. Non poſſunt plura una definitione definiri, niſi faciant unum per ſe: ſed concretum accidentale non facit unum per ſe; ergo. Major probatur: Niſi faciant unum per ſe, eo ipſo eſſentiæ ſunt plures, & ſic definitio non poteſt eſſe una.

Reſp. Sacramentum non eſſe merum Ens, ſeu relationem rationis, ſicut nec Domus, nec Reſpublica, nec Rex dicuntur entia ra-

rationis: quamvis enim aqua v. gr. non dicat relationem realem ad gratiam natura ſua; at ſub inſtitutione Chriſti elevantis aquam in Sacramentum, dicit relationem realem ad gratiam, & illam cauſat. Quare ſicut ſimile, æquale, &c. conſtituuntur per utrumque album, vel æquale, non vero per relationem rationis, quamvis iis poſitis intellectus habeat fundamentum referendi unum ad aliud; ita Sacramentum Baptiſmi conſtituitur per aquam, verba, & inſtitutionem, quibus poſitis cauſatur gratia, & intellectus habet fundamentum referendi aquam ad gratiam.

In forma nego antecedens. Ad probationem diſtinguo minorem: relatio aquæ ad gratiam non eſt realis, non poſita inſtitutione Chriſti, concedo; ea poſita, nego minorem, & conſequentiam.

Ad primam confirmationem, cum Vaſquez ex Philoſopho diſtinguo majorem: nequit definiri definitione primaria, ſeu explicante quidditatem ſubjecti, concedo; definitione ſecundaria explicante quidditatem concreti, nego majorem, & conſequentiam. Quamvis concretum accidentale explicet quale ſit ſubjectum, definitio tamen concreti accidentalis explicantis qualitatem ſubjecti explicat quid ſit ipſum concretum.

Ad ſecundam nego majorem: Ad probationem, quamvis concretum accidentale conſtituatur pluribus entitatibus inter ſe diverſis, poſſunt tamen ea omnia explicari unica definitione conſtante ex genere, & differentia ſecundum illum conceptum, ſub quo adunantur ad faciendum unum per accidens: ſic duo alba conſtituunt ſimile, & ſub hoc conceptu poſſunt definiri, dicendo: Similia ſunt, quorum qualitas eſt una.

V. Objic. 1. contra ſecundam concluſionem. Definitio tradita Sacramenti competit etiam Sacrificiis antiquæ Legis, quæ erant ſignum ſenſibile permanens, ac practicum ſanctificans Dei cultores, ſaltem ſanctitate imperfecta, ſeu legali, & ſignificans gratiam conferendam per Chriſtum, ut patet in Agno Paſchali, qui ſignificabat gratiam conferendam per Euchariſtiam; ergo ea definitio non eſt apta.

Confirm. quia ſaltem Sacramento Euchariſtiæ competunt omnia prædicata Sacramenti, etiam quatenus ſacrificium eſt; ergo ut prius.

Reſp. nego antecedens. Sacrificium qua tale reſpicit Dei cultum, ejuſque excellentiam, ac dominium in vitam, & mortem proteſtatur, quin habeat de ſe aut ſanctificare Sacrificantes, aut figurare gratiam; quamvis Sacrificia antiqua figurarent Sacrificium præſtantiſſimum in ara Crucis offerendum. Agnus Paſchalis fuit etiam figura Sacramenti Euchariſtici, & gratiæ per Euchariſtiam conferendæ, & ideo fuit Sacrificium ſimul, & Sacramentum; quatenus erat Sacrificium, ſolum figurabat Sacrificium novæ Legis, & non ſanctificabat legaliter; quatenus vero erat Sacramentum, & legaliter ſanctificabat, & figurabat gratiam in Euchariſtia conferendam.

Ad confirm. nego antecedens. Euchariſtia quatenus eſt Sacrificium, nullo modo ſanctificat illum, cui applicatur, ne legaliter quidem, ſeu quoad liberationem a pœna peccatis debita; tum quia ſolum juſtus, cui Sacrificium applicatur, participat hunc effectum, ut docent communiſſime cum D. Thom. quæſt. 79. art. 3. tum etiam quia hujuſmodi effectus non cauſatur a Sacrificio formaliter, ut a Sacramentis antiquis, ſed in genere cauſæ efficientis, movendo Deum, ut liberet a pœna eum, pro quo Sacrificium offertur; ſicut præter Sacrificium Taurorum, & Arietum conjunctum cum precibus Job condonavit Deus pœnas peccati Eliphaz Themanitæ, & duobus ſociis ejus.

VI. Objic. ult. Definitio tradita Sacramenti convenit etiam Martyrio, vi cujus confertur gratia tanquam per Baptiſmum ſanguinis, ut patet in SS. Innocentibus, & in adultis, in quibus ex communiori opinione ſufficit attritio, ut per martyrium juſtificentur: & tamen martyrium non eſt Sacramentum. omnia enim Eccleſiæ Sacramenta ex definitione Eugenii IV. in Florentino tribus perficiuntur, rebus, verbis, & intentione Miniſtri, quæ in martyrio non habentur; cum non requiratur ad martyrium intentio Miniſtri faciendi quod inſtituit Chriſtus, ſed intentio Tyranni intendentis operari in odium Fidei; ergo definitio tradita non ſubſiſtit.

Confirm. Contritio peccatoris, & Amor Dei ſuper omnia cauſant ex Divina Miſericordia gratiam, & tamen non ſunt Sacramenta; ergo ut ſupra.

Reſp. Definitionem traditam Sacramenti non competere Martyrio. Sacramentum enim eſt ſignum a Deo inſtitutum, & per ſe intentum; Martyrium vero, cum ſupponat eſſentialiter peccatum Tyranni, non poteſt a Deo intendi per ſe, & abſolute,

ſed

ſed per accidens, & ex ſuppoſitione peccati; ſicut pœnitenia non poteſt a Deo intendi per ſe, niſi ex ſuppoſitione culpæ. Hinc Deus dicitur author Sacramentorum; non poteſt tamen dici author martyrii; quia quamvis martyrium, quatenus eſt paſſio, ſit res honeſta, & laudabilis; quatenus tamen eſt actio Tyranni, eſt inhoneſta, & execrabilis; unde non eſt ſimpliciter Deo volente (quod requiritur, ut illius dici poſſit author Deus, ex Auguſtino dicente: *Illo authore cum dicimus, illo volente dicimus*) ſed potius Deo nolente illud ſimpliciter, & ſolum volente ex ſuppoſitione.

Inſtabis, qui animo occidendi infantem immergit illum in aquam cum intentione prius illum baptizandi, ponit actionem peccaminoſam, & tamen ea actio eſt Sacramentalis; ergo etiam actio Tyranni peccaminoſa poterit eſſe Sacramentalis; atque adeo martyrio competit definitio Sacramenti.

Reſp. actionem immergendi puerum, & baptizandi de ſe non eſſe malam; & ſolum eſt mala, quatenus per accidens ex pravitate operantis conjungitur cum voluntate occidendi puerum, ſeu non extrahendi illum ex aqua; & ideo poteſt ea actio formaliter qua baptizativa, a Deo intendi, & ſic in Sacramenti conſtitutionem inſtitui: Contra vero actio occidendi Innocentem in odium Fidei de ſe eſt mala, & peccaminoſa; ergo non poteſt a Deo intendi in conſtitutionem Sacramenti. Quinimmo ſi poſſet per accidens hujuſmodi actio eſſe aliquando bona (ut ſi quis invincibiliter putaret, eam eſſe licitam, ſicut mendacium per accidens eſt bonum, quando invincibiliter putatur licitum, v. gr. ad ſalvandam vitam Innocentis) non fuit tamen congruum, quod ea actio, utpote de ſe mala, & ſolum per accidens bona, inſtitueretur ad Sacramentum conſtituendum.

Ad confirm. contritio, & alii actus virtutum non ſunt Sacramenta, non ſolum quia non ſunt ſigna ſenſibilia, ſed etiam quia vivificant ſolum ex opere operantis, non ex inſtitutione Divina extrinſece adjuvante naturam humanam per Sacramenta, tanquam per medicamenta ad morbos animæ expellendos.

ARTICULUS II.

Num Ratio Sacramenti univoce dicatur de Sacramentis antiquæ Legis, & novæ?

VII. Utraque Sacramenta conveniunt in hoc, quod ſint ſignum ſenſibile, permanens, ac practicum alicujus Sanctitatis, & quod gratiam, ſeu perfectam Sanctitatem ſignificent; differunt tamen in ratione ſigni: Antiqua enim ſignificabant gratiam prognoſtice, & promiſſorie, ut dandam ſcilicet per Sacramenta novæ Legis; nova vero ſignificant gratiam demonſtrative, ac præſentialiter. Differunt etiam in ratione cauſæ, quia illa cauſabant Sanctitatem Legalem, & imperfectam; iſta vero perfectam. Differebant etiam antiqua a noſtris, Primo, quia erant difficiliora, ut Circumciſio præ Baptiſmo; Secundo, quia erant noſtrorum umbræ, & imagines; Tertio, quia non conferebant gratiam ex opere operato tanquam actiones Chriſti Domini, ſed erant tantum conditiones, quibus poſitis Deus Gratiam conferebat; & ideo ad Galatas 4. vocantur elementa infirma, & egena; Quarto, quia non introducebant poſt mortem ad gloriam, ut nunc Baptiſmus; Quinto, quia non habebant determinatam formam verborum; cum ea aſſignari non poſſit; Sexto, quia non faciebant ex attrito contritum, ut docent communiſſime apud Bonacinam.

Dubitatur nunc, An Sacramenta antiqua cum novis univocentur in aliqua ratione communi? Magiſter in 4. diſt. 1. negat in ulla ratione univocari; Scotus putat univocari ſolum in ratione ſigni, non vero in ratione cauſæ: ſententia communior docet, in utraque ratione univocari.

VIII. Dico equidem cum hac tertia ſententia, utraque Sacramenta univocari tum in ratione ſigni, tum in ratione cauſæ. Ita Bellarm., Amicus, Conink, Dicaſtillus, Vaſquez ex D. Thom.

Prob. Tum ratio ſigni, tum ratio cauſæ importata per nomen Sacramenti uniformiter competit omnibus Sacramentis tam antiquæ, quam novæ Legis; ergo ſimpliciter univocantur. Probatur antecedens: utraque Sacramenta ſignificant eandem gratiam, quamvis non eodem modo conferendam; antiqua enim ſignificabant illam prognoſtice, nova demonſtrative; ergo uniformiter competit utriſque ratio ſigni. Sicut enim eadem eſt Sanctitas futura, & Sanctitas præſens, & ratio Sanctitatis univoce dicitur de Sanctitate futura, & de præſenti; ita ratio ſigni univoce dicitur de Sacramentis antiquis ſignificantibus gratiam futuram, & de novis ſignificantibus præſentem. Præterea utraque cauſant aliquam Sanctitatem; ergo etiam uniformiter utriſque competit ratio cauſæ. Sicut enim æque

que competit igni, & aquæ ratio naturæ, ſeu principii motus, & quietis, quamvis ignis exigat, & quieſcat in calore, aqua in frigore; ita æque competit utriſque Sacramentis ratio cauſantis aliquam Sanctitatem, quamvis antiqua cauſarent Sanctitatem imperfectam, & nova perfectam.

Confirm. ex Conink. Religio veteris Legis, & novæ convenit univoce in ratione Religionis, licet illa fuerit imperfectior, & figura hujus; idemque dicas de Sacrificiis utriuſque Legis, quæ univoce conveniunt in ratione Sacrificii; ergo idem dicendum de Sacramentis utriuſque Legis.

IX. Objic. 1. Sacramenta antiqua ſignificabant Sanctitatem perfectam dependenter a Sacramentis novæ Legis conferendam; nova vero eandem ſignificant ut a ſe cauſandam; ergo differunt in ratione ſigni. Præterea illa cauſabant Sanctitatem legalem moraliter, hæc cauſant gratiam juxta probabiliorem ſententiam phyſice; ergo differunt etiam in ratione cauſæ.

Confirm. Sacramenta antiqua erant Imagines novorum; dicitur enim 1. ad Corinth. 2. *Omnia in figura contingebant illis*; ſed Imago non convenit univoce cum prototypo, nec homo pictus cum vero; ergo Sacramenta antiqua, & nova non conveniunt univoce in ratione Sacramenti.

Reſp. cum Amico, antiqua Sacramenta non habuiſſe dependentiam a novis in ſignificando. utraque enim ſignificant immediate gratiam; ſolum differunt, quod antiqua ſignificabant gratiam conferendam per nova, & hæc conferendam per ſe ipſa: quia tamen Sacramentum, qua tale, præſcindit ab hoc prædicato differentiali, ideo omnia Sacramenta in ratione ſigni univoce conveniunt; ſicut univoce conveniunt equus, & homo in ratione animalis, quamvis homo ſuas ſenſationes habeat ab anima ſpirituali, & equus a materiali. ſtat enim bene, ut notat Dicaſtillo, quod termini differant inter ſe, & ordo ad tales terminos ſit univocus.

Pariter conveniunt in ratione cauſæ, etiam dato, quod Sacramenta nova cauſent gratiam phyſice, & vetera ſanctitatem legalem moraliter, quia utraque cauſa phyſica, & moralis univoce convenit in ratione cauſæ.

Ad confirm. Sacramenta antiqua ita figurabant nova, ut ſimul eſſent vera Sacramenta. Circumciſio enim non erat nuda figura Baptiſmi, ſed etiam erat collativa Sanctitatis legalis, aggregando homines populo Dei; ideo Bellarminus lib. 1. cap. 15. ait: *Sacramenta vetera non debent conferri cum noſtris, ut imago picta cum ſuo prototypo, ſed ut filii parvuli cum ſuis parentibus.* Quare ſicut filii ſunt imagines Patris, & ſimul conveniunt univoce cum Parentibus in ratione hominis, ita Sacramenta antiqua ſunt noſtrorum imagines, & ſimul conveniunt univoce in ratione Sacramenti.

X. Objic. 2. Sacramenta nova, ut notat Toletus ex D. Thom. hic art. 3. ſunt ſigna rememorativa paſſionis Chriſti, demonſtrativa gratiæ, quam cauſant, & prognoſtica gloriæ; hoc non habetur in Sacramentis antiquis; ergo differunt in ratione ſigni. Præterea Sacramenta nova cauſant gratiam; vetera gratiam non cauſabant, ſed ſolum ſignificabant; ergo differunt etiam in ratione cauſæ.

Reſp. Sacramenta nova ſignificare immediate Sanctitatem, & ſolum mediate paſſionem Chriſti, vi cujus Gratia cauſatur, nec non gloriam, quæ cauſatur a Gratia. unumquodque enim neceſſario ſignificat & ſuam cauſam præciſam, & ſuum effectum neceſſarium; ergo Sacramenta nova, in eo quod ſignificant immediate, & arbitrario, conveniunt univoce cum antiquis, quamvis differant in eo, quod ſignificant mediate; quod ſpectat ad rationem differentialem Sacramenti. Præterea conveniunt univoce in hoc prædicato, quod cauſent ſanctitatem, quamvis Sacramenta nova cauſent perfectam, & vetera imperfectam; ſicut lucerna, & ſol conveniunt univoce in ratione cauſantis lucem, quamvis lux lucernæ ſit ſubobſcura.

XI. Objic. ult. ſolum analogice conveniunt in ratione ſani Animal, pharmacum, color, pulſus, cibus; quia ratio ſani importat habitudinem cum harmonia humorum; quæ tamen habitudo in his eſt diverſa, & ideo ratio importata per nomen ſani partim eſt eadem, partim diverſa; Atqui ratio importata per nomen Sacramentum pariformiter partim eſt eadem, quia omnia Sacramenta dicunt habitudinem ad gratiam, partim eſt diverſa, quia habitudo veterum eſt ad gratiam, ut cauſandam per Sacramenta nova, & habitudo novorum eſt ad gratiam, ut ab ipſiſmet cauſandam; ergo nomen Sacramenti eſt etiam Analogum.

Confirm. Hoc nomen Ens communius cenſetur eſſe Analogum, quia differentiæ entitatis imbibunt formaliter ens; ſed differentiæ habitudinis ad Gratiam imbibunt ipſam

Digitized by Google

ipſam habitudinem ad gratiam; ergo Sacramentum eſt Analogum.

Reſp. Analogiam, & univocationem partim eſſe ex natura rei, partim ex arbitrio, nam quod conveniant v. gr. pharmacum, color, cibus in habitudine ad harmoniam humorum, & quod in hac ipſa habitudine diſconveniant, eſt ex natura rei: quod vero nomen, ſanum, impoſitum ſit ad ſignificandam convenientiam hanc ſimul, & diſconvenientiam, unde ſit Analogum, non vero impoſitum ſit ad ſignificandam ſolum convenientiam, unde ſit univocum, hoc provenit ex arbitrio inſtitutoris vocum: ſic quod homo, & equus conveniant, & diſconveniant, eſt ex natura rei, quod vero nomen animal ſignificet ſolum convenientiam in ratione principii ſentiendi, non vero etiam diſconvenientiam, quatenus ſenſationes hominis diſponunt ad diſcurſum, non vero ſenſationes equi, unde nomen animal ſit univocum, hoc provenit ex arbitrio. In caſu noſtro, hæc vox Sacramentum ex arbitrio impoſita eſt ſolum ad ſignificandam convenientiam Sacramentorum, in eo quod ſignificant gratiam, & ideo nomen hoc eſt univocum; eſset vero Analogum, ſi ex arbitrio impoſitum fuiſset ad ſignificandam etiam diſconvenientiam. Hæc omnia patent a poſteriori. nam quia audito v. gr. nomine Canis, ſtatim conſurgunt animo plures rationes omnino inter ſe differentes in ratione Canis, nempe Canis cœleſtis, & terreſtris, ideo dicimus nomen canis eſſe æquivocum; quia vero audito hoc nomine Sanum, ſtatim conſurgunt menti plures habitudines ad harmoniam humorum partim convenientes, partim diſconvenientes, ideo nomen Sanum eſt Analogum; quia demum audito nomine Animal, conſurgit menti ſola ratio convenientiæ, nempe principium ſentiendi, præſcindendo a diſconvenientia, ideo nomen Animal eſt univocum; quod pariter dicas de hoc nomine Sacramentum.

Ad confirm. Multi cum Nominalibus docent, nomen Ens eſſe univocum, & mutuo præſcindere a differentiis ſuis; non ſecus ac animal. Verum tranſmiſſo, quod Ens ſit Analogum, ideo eſt Analogum, quia ratio entis eſt ratio tranſcendens per omnia, adeo ut differentiæ entis ſint formaliter ens, nempe capaces exiſtentiæ, oppoſitæ nihilo, & chimæræ: At ſicut ratio animalis non eſt tranſcendens, unde differentiæ animalis non ſunt formaliter animal, ita nec ratio Sacramenti eſt tranſcendens, unde taleitas habitudinis ad Gratiam non eſt formaliter, ſed ſolum identice habitudo ad gratiam; atque adeo ſicut animal, ita nomen Sacramentum eſt univocum.

DISPUTATIO II.

De Sacramentorum Cauſalitate, & Effectu.

DIſcutiemus 1. Num poſſint Sacramenta cauſare phyſice gratiam vi potentiæ obedientialis? Secundo, An etiam per qualitatem ſupernaturalem inhærentem, vel per omnipotentiam extrinſece aſſiſtentem, aut ſpeciali modo inexiſtentem? Tertio, Num de facto cauſent gratiam, non ſolum moraliter, ſed etiam phyſice? Quarto, Num Sacramenta antiqua, præſertim Circumciſio, cauſaverint gratiam ex opere operato? Quinto, An Sacramenta nova præter gratiam Sanctificantem, & virtutes infuſas cauſent etiam gratiam propriam Sacramentalem? Sexto nonnulla dicemus de Charactere, qui præter gratiam cauſatur a tribus Sacramentis irreiterabilibus, Baptiſmo, Confirmatione, & Ordine. Denique inquiremus, An Sacramenta vivorum poſſint per accidens primam gratiam cauſare?

QUÆSTIO I.

An vi potentiæ Obedientialis poſſint Sacramenta phyſice gratiam producere?

I. ANtequam diſcutiamus, Num de facto Sacramenta cauſent phyſice Gratiam? inquirimus, An poſſint illam phyſice cauſare vi potentiæ obedientialis? cum certum ſit, non poſſe illam cauſare vi potentiæ naturalis: dicitur autem potentia obedientialis illa, per quam creatura ita Deo ſubjicitur, & obedit, ut ad ea præſtanda ſe extendat, ad quæ non poteſt viribus naturalibus. Duplex autem eſt hujuſmodi potentia, Altera paſſiva, vi cujus Creatura elevatur ex Divino imperio ad recipiendas formas indebitas; Altera activa, vi cujus elevatur ad producendos effectus non exigitos: ſic anima v. gr. dicitur habere potentiam obedientialem paſſivam relate ad gratiam recipiendam; & intellectus

acti-

Digitized by Google

activam relate ad viſionem Dei producendam. Utranque potentiam obedientialem paſſivam, & activam dari in Creatura ratione ſubjectionis eſſentialis Divino dominio, docuit D. Thomas in 4. diſt. 8. qu. 2. dicens: *Sicut Creaturæ ineſt obedientiæ potentia, ut in ea fiat quidquid Creator diſpoſuerit; ita etiam ut ea mediante fiat; quæ eſt ratio inſtrumenti*. Et Tridentinum ſeſſ. 6. can. 4. anathematizat, qui cum Lutheranis dicit, voluntatem relate ad actus ſupernaturales, *veluti inanime quoddam, nihil omnino agere, mereque paſſive ſe habere*; atque adeo agnoſcit Tridentinum in voluntate creata relate ad hos actus utranque potentiam obedientialem.

Thomiſtæ negantes potentiam obedientialem activam immediatam docent, Intellectum, & voluntatem non influere immediate in actus ſupernaturales, ſed relate ad viſionem Dei totam rationem agendi eſſe lumen gloriæ, & relate ad actus voluntatis ſupernaturales totam rationem agendi eſſe qualitatem ſupernaturalem voluntati ſuperadditam; atque adeo ſolum admittunt potentiam obedientialem activam mediatam, quatenus Intellectus poteſt per lumen ſibi intrinſecum gloriæ producere viſionem Dei, quin ipſe in illam influat immediate. Sed communiſſime DD. præſertim Societatis docent, ad actus vitales ſupernaturales immediate concurrere ipſam potentiam vitalem, atque adeo dari potentiam obedientialem immediatam; tum quia non repugnat voluntati v. gr. cum concurſu Dei indebito immediate influere in actus ſupernaturales; tum quia ad actus vitales debet immediate concurrere principium vitale; tum quia actus liberi debent immediate prodire a potentia eligente, ac ſe determinante; tum demum ex ipſo conceptu gratiæ adjuvantis, quæ non exhibet vires totales, ſed partiales; aliter ipſa totaliter ageret, non vero adjuvaret ad agendum; unde Apoſt. 1. ad Corinth. 15. dicit: *Abundantius illis omnibus laboravi; non ego, ſed Gratia Dei mecum*: hinc Tridentinum loco laudato definit, voluntatem aliquid agere relate ad actus ſupernaturales; Nec ſufficit, quod agat mediate per gratiam; Nam hoc non negatur a Lutheranis; ergo debet agere immediate, ut fuſe Ripalda diſput. 30.

Præterea, quod etiam relate ad formas non vitales detur potentia obedientialis activa in Creaturis, v. gr. in aqua relate ad gratiam producendam, docent communiter contra Vaſquez, Conink, apud Ripaldam diſp. 40. quod oſtenditur tum negative, tum paritate ducta a potentia obedientiali relate ad actus vitales ſupernaturales; tum ex Scripturis. dicitur enim Sapientiæ 16. *Creatura tibi Creatori ſuo deſerviens inardeſcit in tormentum adverſus impios*; ubi ſermo eſt de plagis Ægypti, quando Deus Creaturas elevavit, ut ſupra vires naturales agerent; & Sapientiæ ult. *Ignis in aqua valebat ſupra ſuam virtutem*; Et in Euang. *venti, & mare obediunt ei*.

Sicut autem datur potentia obedientialis in genere cauſæ efficientis, ita datur etiam tum in genere cauſæ materialis, quatenus poteſt anima v. gr. ſubjectare accidentia indebita, & materia plures formas divinitus; tum etiam in genere cauſæ formalis, quatenus poteſt eadem forma divinitus informare plures materias. Diverſimode tamen elevatur cauſa efficiens, ac materialis, & formalis. nam efficiens elevatur per hoc, quod Deus addat illi vires indebitas, & cum ea coagat influxu ſpeciali; materialis vero, & formalis elevantur per hoc, quod Deus in genere cauſæ efficientis addat vires materiæ ad ſuſtentandas plures formas, vel formæ ad informandas plures materias; ſicut in genere cauſæ efficientis Deus ſuſtentat accidentia Euchariſtica; cum repugnet Deo cauſalitas materialis, vel formalis.

Quod hic examinandum eſt Primo, Num potentia obedientialis activa detur ſolum in Creaturis naturaliter activis, an vero dari poſſit etiam in materia prima, in quantitate, in modis, & in aliis Creaturis naturaliter non activis; unde non repugnet aliqua virtus activa, quæ non poſſit naturaliter habere actum ſuum, ſed tantum poſſit illum habere obedientialiter, & miraculoſe? Secundo, An cuivis Creaturæ competat potentia obedientialis activa quodlibetica, adeo ut repugnet Creatura inelevabilis ad producendum quodlibet non repugnans?

AR-

ARTICULUS I.

An repugnet Creaturæ ſolum obedientialiter Activa?

II. DOcent nonnulli cum Vaſquio 1. p. diſp. 176. Mauro, Amico, Eſparza ex Scoto apud Albertinum, elevari poſſe ad producendos effectus indebitos ſolum Creaturas naturaliter activas. cum enim elevari ſit virtutem præſuppoſitam promoveri, videtur, quod debeat præſupponi in Creatura aliqua virtus naturalis, quæ promoveatur, & elevetur ad effectus indebitos producendos. Communius tamen docent cum Suario tom. 1. in 3. p. diſp. 31. ſect. 5. Hurtado, Albertino, potentiam obedientialem activam dari poſſe etiam in Creaturis non activis naturaliter, puta in materia, quantitate, &c. in iis enim agnoſcunt virtutem quandam inchoatam, & congenitam, ſeu identificatam cum ipſa entitate creaturæ, prout Deo ſubjectæ, elevabilem cum Divino concurſu indebito ad agendum.

III. Dico equidem cum hac ſecunda ſententia. Non repugnat potentia obedientialis activa, etiam in Creaturis non activis naturaliter; atque adeo non repugnat virtus activa, quæ non poſſit citra miraculum aliquid producere.

Prob. tum negative, tum etiam quia non repugnat in intellectu potentia obedientialis relate ad viſionem beatam, quam non exigit naturaliter; ergo neque repugnat in creatura nullatenus activa naturaliter, v. gr. in materia, potentia obedientialis relate ad aliquem effectum, quem non exigit. Probatur conſequentia: ſi enim poteſt operatio Intellectus perfectiſſima, nempe viſio beata, eſſe poſſibilis ſolum obedientialiter; quare non poterit eſſe ſolum obedientialiter poſſibilis aliqua operatio in Creaturis naturaliter non activis?

Ratio a priori eſt, quia de ratione inſtrumenti ex Philoſopho 1. Polit. eſt, eſſe ſervum agentis principalis: propterea inſtrumentum, præſertim cauſæ liberæ, debet obedire, non imperare; nec de ſe debet exigere conjunctionem cum agente principali; quamvis poſt conjunctionem exigat agere: Atqui Creatura, etiam naturaliter non activa, poteſt eſſe Dei inſtrumentum obedientiale relate ad effectus mirabiles patrandos; cum ad rationem potentiæ divinæ perfectiſſimæ ſpectet uti quolibet inſtrumento, etiamſi rudiſſimo, ad patranda opera numeris omnibus abſoluta; ergo Creatura, etiam naturaliter non activa, poteſt divinitus elevari ad aliquid producendum. Sicut enim calamus v. gr. non exigit conjungi cum manu ad ſcribendum, ſi tamen manus velit eo uti, tunc concurrit ad nutum Scriptoris ad characteres efformandos; ita Creatura, in quantum eſt Dei liberum, & obedientiale inſtrumentum, non exigit a Deo moveri ad quicquam agendum; ſi tamen Deus velit eo uti, poterit elevari ad operandum effectum præſtantiorem, & præſtantiorem, prout magis, & magis elevatur a Deo ſuo concurſu ſpeciali, & indebito.

Ubi notandum, inſtrumentum connaturale eſſe illud, quod vel exigitur a cauſa principali, ut calor exigitur ab igne; vel ſaltem exigit effectum, ut lumen gloriæ exigit viſionem beatam, quamvis non exigatur a Deo agente principali: At inſtrumentum obedientiale cauſæ liberæ, nempe Dei, neque exigitur a cauſa principali, neque exigit effectum obedientialiter ponendum; eſto ad quemcumque effectum producendum poſſit elevari, ſi Deus velit illo uti, ſupplendo vires, quæ illi deficiunt, & coagendo cum concurſu ſpeciali.

Confirm. paritate potentiæ obedientialis paſſivæ: Hæc enim potentia datur de facto in anima relate ad Gratiam, quam non poteſt naturaliter recipere, & nullatenus exigit; ergo pariter dari poterit in materia potentia obedientialis activa relate ad effectum, quem non poteſt naturaliter producere, & nullatenus exigit. ſicut enim anima poſtquam eſt naturaliter completa omnibus qualitatibus naturalibus ab ea exigitis, adhuc retinet capacitatem ad formas ſupernaturales recipiendas, & identificat ſibi potentiam obedientialem paſſivam relate ad illas; ita poterit materia prima nullam habens activitatem naturalem habere potentiam activam obedientialem, adeo ut poſſit divinitus aliquid agere.

IV. Objic. 1. Quod non eſt informativum naturaliter, ut materia prima, non poteſt obedientialiter informare: ſimiliter quod non eſt naturaliter informabile a forma ſubſtantiali, ut Angelus, nequit obedientialiter informari; ergo Creatura, quæ non eſt naturaliter activa, nequit obedientialiter agere. Et ratio a priori videtur eſſe, quia quod non eſt naturaliter activum, non habet activitatem ullam, quæ divinitus poſſit promoveri, & elevari.

Digitized by Google

Confirm. quod non eſt naturaliter cognoſcitivum, ut lapis, lignum, non poteſt divinitus elevari ad cognoſcendum; ergo neque poterit elevari ad agendum, quod non eſt naturaliter activum. ſicut enim cognitio, ſeu actio intentionalis non poteſt divinitus competere ſubjecto, cui non competit naturaliter, puta lapidi, ita nec actio realis.

Reſp. conceſſo antecedente, nego conſequentiam. Diſparitas primo danda eſt ab Adverſariis. Nam quod eſt naturaliter informabile ab una forma ſibi proportionata, non eſt divinitus informabile a qualibet forma; v. gr. Angelus, qui naturaliter informatur a forma accidentali, nequit divinitus informari a forma ſubſtantiali; & materia, quæ naturaliter informatur ab anima, nequit divinitus ab Angelo informari: & tamen per Adverſarios Creatura, quæ poteſt naturaliter aliquid producere, poteſt divinitus quodlibet; ergo diſpar ratio etiam per Adverſarios inter cauſam efficientem, & formalem. Directe diſparitas eſt, quia non poteſt dari informativum inchoate, quod compleatur a Deo in genere cauſæ formalis; cum Deus non poſſit eſſe cauſa formalis, ejuſque munus exercere: contra vero dari poteſt activum inchoate, quod compleatur a Deo in genere cauſæ efficientis; cum Deus poſſit eſſe concauſa efficiens. Hinc ſi materia informaret obedientialiter, mutaretur ejus eſſentia, & elevaretur ad eſſendum id, quod non eſt; quod repugnat: At ſi materia naturaliter non activa divinitus ageret, ſolum elevaretur ad agendum id, quod ſe ſola non poteſt; quod non repugnat.

Ad rationem a priori nego, quod entitas naturaliter non activa nullam habeat, ne inchoatam quidem, activitatem; quamvis quod non eſt naturaliter informativum, nullam omnino habeat informativitatem; cum repugnet informativitas inchoata, quæ divinitus in genere cauſæ formalis a Deo compleatur, ſed ſolum ſit poſſibilis informativitas naturalis, quæ divinitus in genere cauſæ efficientis elevetur ad informanda plura ſubjecta, quæ non poteſt naturaliter informare: v. g. poteſt una forma divinitus informare plures materias, eo quod poſſit Deus in genere cauſæ efficientis concurrere ad plures uniones ejuſdem formæ cum pluribus ſubjectis; ſicut vice verſa poteſt ſimiliter una materia divinitus a pluribus formis informari.

Ad confirm. recurrit eadem inſtantia, & reſponſio. Nam per Adverſarios, quod eſt naturaliter cognoſcitivum unius objecti, non poteſt divinitus cognoſcere quodlibet; v. gr. oculus nequit cognoſcere Angelum obedientialiter; & tamen quod eſt naturaliter activum, poteſt per Adverſarios elevari ad quodlibet. Quare diſparitas eſt, quia ut ſubjectum ſit cognoſcitivum, debet habere talem eſſentiam, quæ poſſit moveri ab intrinſeco, dum eſt in ſtatu ſibi connaturali; ergo ſi quod non eſt naturaliter cognoſcitivum elevaretur ad cognoſcendum, non elevaretur ad agendum cum ſpeciali Dei concurſu id, quod non poteſt naturaliter, ſed elevaretur ad eſſendum id quod non eſt, & mutaretur ejus eſſentia: non ſecus ac mutaretur eſſentia materiæ, ſi elevaretur ad informandum. Poteſt quidem lapis divinitus elevari ad producendam cognitionem, quia elevatur inquantum inchoate activus; non poteſt tamen elevari ad cognoſcendum, quia denominatio cognoſcentis habetur a cognitione, & ſubjecto apto moveri ad illam ab intrinſeco; quæ aptitudo non competit eſſentiæ lapidis; aliter poſſet lapis obedientialiter Deum cognoſcere, & beari; quod nemo ſomniavit. Hinc poteſt lapis habere activitatem inchoatam, non tamen inchoatam cognoſcitivitatem. Et ratio a priori eſt, quia activitas inchoata poteſt a Deo compleri; cum non repugnet, quod Deus coagat cum cauſa ſecunda: Cognoſcitivitatem vero, vel informativitatem Deus complere non poteſt, quia cognoſcitivitas eſſentialiter habetur ab intrinſeco, ſicut informativitas eſſentialiter habetur a cauſa formali.

V. Objic. 2. cum Eſparza: Virtus ſolum obedientialiter activa eſſet fruſtranea in natura; ſed Deus, & natura nihil faciunt fruſtra, ut dicitur 1. Cœli; ergo repugnat. Major probatur. eſſe enim eſt propter operari, ut habetur 2. Cœli 17. ergo ſi Creatura aliqua nullatenus poſſet naturaliter operari, fruſtraretur fine ſuo, atque adeo eſſet fruſtranea.

Confirm. 1. repugnat ſimpliciter potentia, quæ ſimpliciter non eſt reducibilis in actum ſecundum, ut patet; ergo repugnat in natura potentia activa, quæ naturaliter non poſſit reduci in actum ſecundum. Probatur conſequentia, quia ubi tenet a ſimpliciter ad ſimpliciter, tenet a ſecundum quid ad ſecundum quid; ergo ſi ad actum ſimpliciter impoſſibilem nulla ſimpliciter dari poteſt potentia, neque ad naturaliter impoſſibilem dari poterit potentia naturalis.

Con-

Confirm. 2. repugnat id, quod non exigit intrinſece ſuum finem connaturalem; ergo repugnat virtus activa, quæ non poſſit naturaliter in actum reduci, & illum non exigat intrinſece; cum finis connaturalis potentiæ ſit ejus actus.

Confirm. ult. quia ſi daretur virtus ſolum obedientialiter activa, daretur potentia, quæ ſolum miraculoſe poſſet in actum ſecundum reduci; ſed hujuſmodi potentia repugnat; ergo. Probatur minor, quia operari miraculoſe, eſt operari contra exigentiam; repugnat autem, quod potentia activa ordinata natura ſua ad operandum operetur ſemper contra exigentiam ſuam; nam hoc ipſo juxta exigentiam ſimul, & contra exigentiam operaretur.

Reſp. 1. quamvis aliqua entitas ſit naturaliter fruſtranea, non eatenus repugnat: ſic duplex ubicatio, duplex forma in materia eſt ſuperflua naturaliter, non eſſentialiter.

Reſp. 2. Virtutem ſolum obedientialiter activam non ſolum non eſſe ſuperfluam eſſentialiter, ſed neque etiam naturaliter: quamvis enim non exigat agere, ſufficit tamen, quod poſſit agere ad nutum, & imperium Dei auctoris naturæ: hoc eſt enim proprium inſtrumenti cauſæ liberæ, non exigere, ſed expectare actionem principalis; ſicut penicillus non exigit, ſed expectat manum pictoris. Cum autem non ſit ſuperfluum in natura inſtrumentum Dei ad agendum, ideo non erit ſuperflua, ſed a natura ipſa exigita vis activa, quæ obedientialiter tantum poſſit agere.

In forma nego majorem. Ad probationem primo falſum eſt, omne eſſe ordinari ad operationem; cum materia prima ſolum ordinetur immediate ad receptionem, quamvis ultimate ad operationem agentis naturalis: Deinde quamvis verum ſit, Omne eſſe ordinari ad operationem; At eſſe inſtrumenti non debet ordinari ad operationem exigitam, ſed ſatis eſt, quod ordinetur ad operationem dependenter a voluntate, & imperio cauſæ liberæ principalis; quia finis inſtrumenti eſt inſervire ex Philoſopho, & obedire potius quam operari: Propterea etiamſi non operetur, dummodo obediat, & paratum ſit agere ad nutum cauſæ principis, adhuc aſſequitur finem ſuum. Ubi notandum ex Scoto in 4. diſp. 49. qu. 13. Philoſophum neque agnoviſſe cauſas liberas, neque poſuiſſe libertatem in Deo; idcirco nil mirum ſi potentiam obedientialem non agnoverit in natura, & putaverit ſuperfluam potentiam, quæ connaturaliter non poſſit in actum ſecundum reduci.

Ad 1. confirm. nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia potentia, quæ nihil poteſt, ex terminis non eſt potentia; At potentia, quæ naturaliter tantum nihil poteſt, adhuc poteſt aliquid ponere divinitus; & ſic dari poteſt in natura potentia, quæ non ſit naturalis, ſed obedientialis. Axioma illud, Sicuti ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita ſe habet ſecundum quid ad ſecundum quid, intelligendum eſt ſervata conſtantia terminorum, ut ſenſus ſit, quod ſicut ſimpliciter repugnat potentia, cujus nullus ſimpliciter eſt actus, ita repugnet potentia naturalis, ſeu exigens naturaliter actum ſecundum, cujus tamen nullus eſt poſſibilis actus ſecundus naturalis: At in caſu noſtro, quamvis potentia activa obedientialis daretur in natura, non tamen eſſet potentia naturalis, ſeu exigens actum ſecundum; (niſi lis ſit de hac voce *naturalis*) atque adeo non repugnat.

Ad 2. diximus, finem connaturalem potentiæ obedientialis non eſſe actum ſecundum, ſed obedientiam Deo imperanti; atque adeo hoc tantum ea exigit intrinſece, poſſe ſcilicet obedire, & agere, ſi imperetur. Quare nego conſequentiam: finis enim potentiæ naturalis eſt actus ſecundus exigitus, ſed finis potentiæ obedientialis eſt eſſe paratam ad actum ſecundum ponendum ad alterius arbitrium.

Ad 3. nego minorem; ad probationem, utraque operatio eſt miraculoſa, tam ſi agens operetur contra, quam ſi operetur ſupra exigentiam naturæ. Potentia obedientialis, quamvis miraculoſe operetur, operatur tamen ſupra, non vero contra, nec juxta exigentiam naturæ.

VI. Objic. 3. Si dari poſſet virtus tantum obedientialiter activa, vel Deus imperando actionem huic Creaturæ ſuperadderet ſuo imperio vires totales ad agendum, vel partiales, vel nullas; ſi nullas; ergo ea eſſet virtus principalis, & totalis: ſi ſuperadderet vires totales; ergo illa nihil coageret, unde ſolum ageret denominative, ſicut aqua calida ſolum denominative calefacit: ſi vero adderet vires partiales; ergo ea potentia eſſet partialis; ſed hoc dici non poteſt; ergo ut ſupra. Probatur minor, tum quia virtus partialis exigit aliam virtutem compartialem, ut oculus exigit ſpeciem, cum qua producat viſionem: tum etiam quia virtuti partiali de-

bet correſpondere in effectu aliqua formalitas ſpecialis; ſicuti quia intellectus, & ſpecies ſunt concauſæ partiales cognitionis, intellectui reſpondet formalitas vitalitatis, quæ eſt in cognitione; ſpeciei vero formalitas repræſentativi; atqui in effectu obedientialiter producto nulla formalitas reſpondere poteſt propria potentiæ obedientialis, ut patet; ergo dici non poteſt, quod potentia obedientialis identificata cum Creatura ſolum obedientialiter activa ſit virtus partialis.

Reſp. Deum ſuo imperio ſuperaddere vires partiales ad agendum: propterea potentia obedientialis congenita Creaturæ coagit cum Deo, aliquas vires exercendo. Ea tamen potentia non ſolet dici partialis, ſed inchoata; quia nomine cauſæ partialis apud Philoſophos venit cauſa partialis operans naturaliter, atque adeo exigens concauſam partialem; virtus autem inchoata non exigit aliam concauſam, ut patet in intellectu, qui non exigit lumen gloriæ, cum quo producat viſionem beatam. Præterea falſum eſt, quod cuivis concauſæ reſpondere debeat propria formalitas in effectu. nam ſi ignis cum calore producat ignem juxta ſententiam Suarii, nulla formalitas eſt in effectu reſpondens ſoli calori; idemque dicas ſi duo ignes partialiter concurrant ad ignem producendum; ſufficit enim, quod concurſum attemperent. Hinc Deus coagens cum Creatura obedientialiter operante minus influit in effectum, quam ſi ſolus adæquate illum produceret.

VII. Objic. ult. Virtus obedientialiter activa, niſi ſupponat virtutem activam naturalem, per ſe primo ſpecificari debet ab objecto ſupernaturali, ad quod unice tendit; ergo debet eſſe virtus ſupernaturalis; ſed repugnat, virtutem ſupernaturalem identificari cum entitate naturali; ergo repugnat virtus tantum obedientialiter activa.

Confirm. Inſtrumentum eo eſt perfectius, quo eſt ad effectum perfectiorem; ſed virtus iſta eſſet ad effectum perfectiorem, & perfectiorem in infinitum; ergo deberet eſſe infinite perfecta.

Reſp. potentiam obedientialem complete ſumptam identificari partim cum entitate Creaturæ, partim cum omnipotentia, quæ ſuo influxu ſpeciali poteſt elevare Creaturam ad quodlibet producendum: Ad eum modum, quo virtus inſtrumenti neque tota identificatur cum inſtrumento, neque tota cum cauſa principali, ſed cum utroque: Sic virtus obedientialis, relate ad viſionem beatam, partim eſt in intellectu, partim in lumine gloriæ, vel in omnipotentia ſpecialiter aſſiſtente vice luminis gloriæ. Proinde ſicut viſio Dei non eſt intra ſpecificativum naturale, ſed intra ſpecificativum eſſentiale intellectus; ita quilibet effectus indebitus eſt ſolum intra ſpecificativum eſſentiale potentiæ obedientialiter activæ; quæ propterea non debet dici ſupernaturalis, niſi ſumatur complete ſimul cum omnipotentia ad arbitrium concurrente: ſicut virtus intellectus habens intra ſpecificativum eſſentiale viſionem Dei non eſt ſupernaturalis, niſi ſumatur complete ſimul cum lumine gloriæ. In forma diſtinguo antecedens: haberet pro ſpecificativo eſſentiali objectum ſupernaturale, concedo; pro naturali, nego antecedens, & diſtinguo conſequens: eſt virtus ſupernaturalis ſumpta complete, concedo; ſumpta incomplete, nego conſequentiam.

Ad confirm. ſicut poteſt intellectus cum eodem indiviſibili influxu concurrere ad cognitiones perfectiores, & perfectiores cum concurſu ſpeciei perfectioris, & perfectioris, quin proinde arguatur perfectio infinita in intellectu; ita virtus obedientialis cum alio, & alio Dei concurſu, poteſt effectum perfectiorem, & perfectiorem producere, quin ſit infinita: quare eſto inſtrumentum connaturale eſſet infinitæ perfectionis, ſi poſſet quodlibet producere, eo quod relate ad effectus perfectiores deberet perfectius influere; non tamen inſtrumentum obedientiale, quod ſemper eodem influxu concurrit, & ſolum omnipotentia concurrit influxu perfectiori, & uberiori ad effectus perfectiores.

ARTICULUS II.

Utrum repugnet Creatura inelevabilis obedientialiter ad producendum quodlibet non repugnans?

VIII. Difficultas non levis eſt, Utrum ſicut datur duplex genus Creaturarum, alterum elevabilium ad Deum videndum, ut homo, Angelus; Alterum inelevabilium, ut Lapis, Lignum, &c. ita dari poſſit duplex genus Creaturarum, alterum elevabilium ad agendum, alterum inelevabilium? An vero repugnet Creatura inelevabilis ad quodlibet producendum, ut proinde potentia obedientialis activa quodlibetica inſit cuivis Creaturæ, quæ ratione ſubjectionis Divino dominio habeat neceſ-

neceſſario activitatem aliquam inchoatam, & congenitam, vi cujus obedire poſſit imperio Divino in ordine ad producendum quodlibet non repugnans, hoc eſt quodlibet, quod non ſolum non dicat repugnantiam abſolutam, ut eſt Hircocervus, ſed neque reſpectivam; ut eſſet v. g. quod idem producat ſe ipſum, vel quod effectus producat ſuam cauſam immediatam, aut quod unum incompoſſibile producat alterum, puta amor odium; vel quod Creatura producat creative, aut in diſtans, vel quod producat Verbum, aut Spiritum Sanctum? quamvis enim utraque perſona Divina ſit producibilis, & de facto terminet productionem ad intra; at nequeunt produci a Creatura cum poſterioritate naturæ, & vera cauſalitate.

Dico equidem, repugnare Creaturam inelevabilem ad producendum quodlibet non repugnans; atque adeo potentiam obedientialem quodlibeticam competere eſſentialiter cuilibet creaturæ prout Deo ſubjectæ. Ita communius Recentiores cum Suario diſp. 31. de Incarnatione, Haunoldo, Albertino contra Vaſquez 1. p. diſp. 176. Eſparzam, Maurum, Amicum, & alios ex Scoto apud Albertinum.

Prob. Deo tribuendum eſt dominium, quo majus excogitari non poteſt; & conſequenter Creaturæ ſubjectio ſumma erga Deum; Atqui ex ſuo conceptu majus eſt dominium erga Creaturas, ſi Deus poſſit uti qualibet Creatura tanquam inſtrumento ad producendum quodlibet, & major eſt ſubjectio Creaturæ, ſi poſſit ad nutum ejus imperio obedire; ergo niſi poſitive oſtendatur repugnare hujuſmodi dominium, tribuendum eſt Deo, & ſubjectio iſta tribuenda eſt Creaturæ; atque adeo repugnat Creatura inelevabilis ad producendum quodlibet non repugnans.

Confirm. repugnat Creatura, cui non competat vis obedientialis paſſiva relate ad recipiendum quodlibet ſibi ſpecialiter non repugnans. quælibet enim Creatura poteſt recipere divinitus duas ubicationes per replicationem, duas actiones relate ad diverſos effectus adæquatos, &c. & quidquid non oſtenditur repugnare; ergo repugnat etiam Creatura, cui non competat vis obedientialis activa relate ad producendum quodlibet ſibi ſpecialiter non repugnans; cum utrumque conferat ad extendendos limites Divini dominii.

Dices, non ſpectare ad Divinum dominium, quod poſſit imperare chimæram, v. g. quod non informativum informet, quod non cognoſcitivum cognoſcat; ergo neque quod non activum agat; ergo ſi aliunde non repugnat Creatura non activa, non derogat Divino dominio, quod non poſſit illi imperare, ut agat, nec poſſit ea uti tanquam inſtrumento ad agendum. Debet enim Deus ſupponere in inſtrumento aptitudinem ad effectum, ut poſſit eo uti ad illum ponendum; ac propterea quia calor v. gr. non poteſt cauſare effectum formalem, ſeu denominationem frigidi, non derogat dominio perfectiſſimo, quod non poſſit Deus uti calore ad cauſandam denominationem frigidi.

Reſp. 1. per inſtantiam: ergo neque derogat Divino dominio, quod non poſſit uti Creatura ad recipiendum, quod ſibi non ſpecialiter repugnat; ac proinde dari poteſt Creatura carens quavis potentia obedientiali paſſiva. Secundo, conceſſo antecedente, diſtinguo conſequens: ſi poſitive probetur dari aliquid non activum obedientialiter, ſicut poſitive probatur, quod materiæ repugnet informare, & lapidi cognoſcere, concedo; ſecus, nego conſequentiam.

Ubi diligenter notandum, poſſibilitatem alicujus Creaturæ, de qua dubitatur an repugnet, tunc efficaciter probari negative, ſeu per non repugnantiam, quando hujuſmodi Creatura involvit prædicatum aliquod ſpeciale participativum alicujus Divini attributi: ſic poſſibilitas Angelorum, Incarnationis, Gratiæ, &c. non ſolum probatur poſitive ex revelatis, ſed etiam negative, quia non apparet eam repugnare: ſic etiam negative oſtenditur poſſibilitas Creaturæ ab æterno, infiniti categorematici, duplicis actionis totalis, &c. Contra vero ſi Creatura, de cujus poſſibilitate dubitatur, illud tantum ſpeciale prædicatum importet, ratione cujus ſubtrahit ſe immediate a perfectiſſimo Dei dominio, tunc non probatur ejus poſſibilitas negativa; quia in dubiis ſtandum potius pro Divino dominio commendando, quam pro dilatandis finibus omnipotentiæ, quia illud eſt attributum ex ſuo conceptu præſtantius. Hinc inepte quis probaret negative v. gr. poſſibilitatem Creaturæ eſſentialiter indeſtruibilis, inconſervabilis, immultiplicabilis numerice, aut localiter immobilis, aut quæ poſſit ſolum intra certum numerum multiplicari, aut intra certum ſpatium moveri, vel intra certum tempus durare: idemque dicas de Creatura libera inemollibili, aut inobdurabili, hoc eſt relate ad quam Deus non poſ-

poſſet obtinere conſenſum, aut permittere diſſenſum, ſeu peccatum. Ratio eſt, quia hujuſmodi Creaturæ nullum ſpeciale prædicatum præſeferunt, niſi quod a perfectiſſimo Dei dominio ſe ſubtrahant: Quare idem dicendum de Creatura iſta inelevabili ad agendum.

Confirm. 2. quia communiter DD. docent contra Durandum, repugnare Creaturam, quæ poſſit cauſare effectum ſine immediato Dei coinfluxu, quia talis Creatura non perfecte ſubderetur Dei dominio in ordine ad agendum; ſicut ejus effectus non ſubderetur immediato, atque adeo perfectiſſimo Dei dominio in ordine ad eſſendum; ergo etiam repugnat Creatura inelevabilis ad agendum; quia neque ſubderetur perfectiſſimo Dei dominio in ordine ad producendum quodlibet. Idcirco non repugnat Creatura, quæ non poſſit elevari v. gr. ad informandum, ad cognoſcendum, ut materia, lapis, &c. quia hujuſmodi Creaturæ habent ſpecialem perfectionem, quæ eſt incompoſſibilis cum potentia ad informandum, ad cognoſcendum; ſicuti calor, niſi mutet eſſentiam, nequit cauſare effectum formalem frigidi: At Creatura inelevabilis ad agendum nullum haberet ſpeciale prædicatum, ratione cujus non poſſet elevari; ſed tantum per prædicatum inelevabilitatis ad agendum immediate ſubtraheretur perfectiſſimo Dei dominio; & ideo diſpar ratio.

Hinc patet, quare v. g. ſit poſſibilis ubicatio Neapolitana, quæ ſit immobilis localiter, nec poſſit eſſe Romæ, non ſit autem poſſibilis alia Creatura localiter immobilis; & eodem modo ſola duratio ſit inconſervabilis, ſola actio agentis creati non poſſit a ſolo Deo produci; ſicut etiam actus vitales, & liberi. Ratio horum omnium eſt, quia poſitive probatur neceſſitas talis prædicati in ubicatione, duratione, actione, actibus vitalibus, &c. niſi enim ubicatio eſſet immobilis, non poſſet Creatura eſſe potius hic quam alibi; unde non poſſet exiſtere; ac propterea impotentia in Deo ad movendam ubicationem non eſt vera impotentia, ſed impotentia Grammaticalis, ut impotentia ad peccandum, ad ponendam chimæram. Contra vero ſi homo, vel lapis eſſent immobiles, cum hujuſmodi prædicatum immobilitatis non ſit neceſſarium ad rationem hominis, vel lapidis, idcirco Deus eſſet vere impotens, ſi non poſſet eos movere; unde repugnat homo, vel lapis immobilis. In caſu noſtro, cum non probetur poſitive impoſſibilitas elevationis in qualibet Creatura ad quodlibet producendum, idcirco Deus eſſet vere impotens, ſi non poſſet aliquam Creaturam elevare; & Creatura iſta inelevabilis ſubtraheretur a perfectiſſimo Dei dominio.

IX. Objic. 1. non repugnat Creatura inelevabilis ad cognoſcendum; ergo neque repugnat Creatura inelevabilis ad agendum. Ratio a priori in utroque caſu eſt, quia ad perfectionem omnipotentiæ ſpectat has etiam Creaturas poſſe condere.

Confirm. non repugnat Creatura naturaliter non activa, ut eſt materia, quantitas, modi, &c. nec derogatur Divino dominio, quod talibus Creaturis non poſſit uti ad agendum naturaliter; ergo neque repugnat Creatura, quæ neque obedientialiter ſit activa; nec derogatur Divino dominio, quod non poſſit ea uti ad agendum obedientialiter. Et ratio a priori eſt, quia non derogat Divino dominio, quod Deus non poſſit uti Creaturis ad uſus chimæricos.

Reſp. nego conſequentiam. Diſparitas ex dictis eſt, quia inelevabilitas ad cognoſcendum fundatur in alio prædicato importante ſpecialem perfectionem, v. gr. in lapide fundatur in prædicato proprio lapidis, qui eſſentialiter eſt incapax cognitionis, ſicut prædicatum immobilis in ubicatione fundatur in prædicato proprio ubicationis; & ideo non derogat Divino dominio, quod non poſſit Deus lapidem reddere cognoſcitivum, & ubicationem loco movere: Contra vero inelevabilitas ad agendum non fundatur in ulla ſpeciali perfectione; unde derogat Divino dominio, quod non poſſit Deus quamcunque Creaturam elevare ad agendum: Aliter, ſicut fingimus poſſibilitatem Creaturæ inelevabilis ad agendum, ita ſomniare poſſemus poſſibilitatem Creaturæ eſſentialiter indeſtruibilis, inconſervabilis, immobilis. Hinc patet ad rationem a priori, ſpectat enim ad omnipotentiam poſſe condere Creaturam, quæ non appareat ex proprio prædicato repugnare; quamvis ex illo reddatur incapax ad aliquem uſum: non poteſt tamen condere Creaturam, quæ ex proprio primario prædicato eſt limitativa Divini dominii, ut eſſet Creatura inelevabilis, indeſtruibilis, &c.

Ad confirm. nego conſequentiam. Diſparitas eſt eadem, quia poteſt Creatura ex proprio prædicato trahere, quod naturaliter non ſit activa, ut materia, modi, &c.

at

Digitized by Google

at non poteſt ex proprio prædicato trahere, quod non ſit obedientialiter activa; cum hoc deroget Divino dominio. Et ſane poteſt Creatura ex proprio prædicato trahere, quod non ſit activa naturaliter niſi hujus tantum effectus, & in tanta intenſione; (v. gr. aqua nonniſi frigus poteſt naturaliter producere uſque ad gradum octavum) ergo poteſt etiam dari Creatura, quæ ex proprio prædicato trahat, quod nullatenus ſit activa naturaliter, ut eſt materia, quæ eſt pura potentia: At ſicut nequit per Adverſarios dari Creatura, quæ ſit obedientialiter activa unius tantum effectus, & in determinata menſura, non vero omnium; ita nequit dari Creatura, quæ nullatenus ſit obedientialiter activa.

X. Objic. 2. Virtus obdientialis quodlibetica congenita Creaturæ neque dici poteſt naturalis, quia non reſpicit effectus a ſe exigitos; neque ſupernaturalis, quia non poteſt virtus ſupernaturalis identificari cum entitate naturali; ergo repugnat.

Confirm. virtus obedientialis vel eſſet ad quodlibet non repugnans, & ſic poſſet etiam ſe ipſam producere, quod eſt impoſſibile: vel eſſet ad quodlibet non repugnans produci a ſe, & propoſitio iſta eſt nugatoria. Fit enim ſenſus, quod poſſit id quod poteſt.

Confirm. 2. ſi virtus obedientialis identificaretur cum Creatura, a fortiori deberet identificari cum perſonalitatibus Divinis, quæ fortius deberent poſſe aliquid producere cum conſortio omnipotentiæ, quam poſſit Creatura: Atqui cum perſonalitatibus Divinis non identificatur; quippe quæ nihil poſſunt ad extra producere ſeorſim ab omnipotentia; ergo neque cum creatura.

Reſp. potentiam obedientialem neque eſſe abſolute naturalem, neque abſolute ſupernaturalem, ſed eſſe naturalem entitative, utpote identificatam cum entitate naturali, & ſupernaturalem terminative, utpote ordinatam ad effectus non exigitos: non repugnat autem, quod entitas naturalis cum conſortio omnipotentiæ concurrat ad effectus ſupernaturales; ſicut de facto intellectus cum influxu luminis gloriæ concurrit ad viſionem ſupernaturalem.

Ad 1. confirm. diximus, potentiam quodlibeticam neque eſſe ad quodlibet non repugnans ſimpliciter, neque ad quodlibet non repugnans produci ab ipſa; ſed eſſe ad quodlibet, quod ex ſpeciali ratione poſitive non oſtendatur repugnare, quod ab ipſa producatur; ut eſſet, quod ſe ipſam produceret, aut ſuam cauſam immediatam.

Ad 2. Potentia obedientialis nequit cum perſonalitatibus Divinis ſeorſim ab omnipotentia identificari; tum quia perſonalitates Divinæ non poſſunt proprie obedire, utpote realiter identificatæ cum primo, ac ſupremo ente; tum etiam quia omnis Divina operatio ad extra eſt communis tribus; cum ſoli naturæ Divinæ competat ad extra operari, ut ſupponimus in de Trinitate.

Objic. 3. Si poſſet materia prima v. g. naturaliter non activa divinitus elevari ad producendum, ſequeretur, quod virtus iſta obedientialis congenita materiæ naturaliter poſſet prodire in actum ſecundum; atque adeo materia prima eſſet non ſolum obedientialiter, ſed etiam naturaliter activa; Sequela non admittitur; ergo nec id unde ſequitur. Probatur ſequela, quia ſi datur in materia virtus obedientialis ad producendam v. g. formam ignis ſimul cum concurſu indebito omnipotentiæ, eo ipſo datur in materia aliqua virtus inchoata ad producendam formam ignis; hæc autem virtus inchoata ſicut poteſt compleri ab omnipotentia ſpecialiter concurrente, ita poterit compleri a forma ignis, a qua materia informatur; ita ut forma iſta ignis attemperans concurſum ſimul cum materia coagente ſecundum illum gradum minimum ſuæ activitatis obedientialis, producat in paſſo formam ignis; atqui in hoc caſu activitas materiæ obedientialis naturaliter prodiret in actum ſecundum; ergo ſi daretur in materia virtus iſta obedientialiter activa, ſequeretur, quod materia de facto eſſet naturaliter activa, aut ſaltem coactiva; quatenus naturaliter poſſet cum forma ignis, a qua informatur, coagere, & cum illa producere in paſſo formam ignis. Neque obſtat, quod forma ignis informans materiam ſe ſola poſſit adæquate producere aliam formam ignis. Nam ex hoc tantum ſequitur, quod non ſit neceſſaria materia ad coagendum, non vero quod non coagat neceſſario ſimul cum forma: Sicuti quando concurrunt per accidens duæ cauſæ totales in actu primo in ordine ad producendum eundem effectum, alterutra non eſt neceſſaria; at ſi concurrant, utraque neceſſario coagit attemperando concurſum.

Confirm. quia ſi in materia, & in quantitate daretur virtus obedientialiter productiva v. g. gratiæ, deberet materia, utpote perfectior, cæteris paribus, intenſiorem gra-

tiam producere, quam quantitas: Sic etiam, ſi in oleo v. g. & aqua daretur virtus inchoata ad productionem gratiæ, ſequeretur, quod oleum, utpote entitas perfectior, majorem activitatem inchoatam haberet in ordine ad productionem gratiæ, atque adeo de facto intenſiorem gratiam produceret: non ſecus ac in in ſententia Scotica, juxta dicta in prima parte diſp. 2. qu. 4. ar. 3. intellectus perfectior cæteris paribus perfectiorem Dei viſionem producit: communiſſime autem docent, quod major perfectio olei relate ad aquam de materiali ſe habet in ordine ad producendam gratiam; & eodem modo major perfectio materiæ præ quantitate; ergo falſum eſt, dari in unoquoque ente virtutem quodlibeticam obedientialem.

Reſp. nego ſequelam, & ad probationem nego minorem; & ratio eſt, quia ſicut non ſatis eſt, quod A contineat perfectionem effectus B, ut poſſit naturaliter illum producere; (quamvis enim aurum contineat perfectionem formæ auri producendæ, ſicut ignis præcontinet perfectionem formæ ignis producendæ, non per hoc aurum poteſt producere naturaliter formam auri, ut poteſt ignis producere formam ignis, & hoc ideo, quia aurum non præcontinet etiam actionem productivam formæ auri, ſicut ignis præcontinet etiam actionem productivam formæ ignis) ita pariter non ſufficit, quod materia præcontineat inadæquate, & partialiter formam ignis, ad hoc ut poſſit naturaliter formam ignis comproducere ſimul cum alia forma ignis coagente. & ratio eſt eadem, quia ſcilicet ſicut aurum non præcontinet actionem productivam formæ auri exigendo illam, eſto poſſit divinitus talem formam producere; ita materia non præcontinet actionem comproductivam formæ ignis, eſto poſſit divinitus cum concurſu omnipotentiæ formam ignis comproducere. Etenim ſicut formam ignis ſolum inchoate præcontinet materia prima, ſolumque virtutem inchoatam habet ad illam obedientialiter producendam; ita actionem comproductivam formæ ignis ſolum præcontinet inchoate, & virtutem ſolum inchoatam habet ad illam ponendam ſimul cum concurſu omnipotentiæ; unde fit, quod non poſſit naturaliter producere ignem ſimul cum forma ignis, cum qua concurſum attemperet. Et ratio radicalis eſt, quia materia cum ſit pura potentia, non datur in natura ad dandum, ſed ad recipiendum; & ideo neque exigit producere, neque comproducere, unde neque actionem productivam præcontinet, neque comproductivam niſi tantum inchoate; ita ut ſolum divinitus poſſit in actum ſecundum hujuſmodi virtus inchoata prodire.

Ad confirm. eo ipſo quod poſſunt elevari divinitus ad producendam obedientialiter gratiam tam oleum, quam aqua, ſequitur, quod in iis inſit virtus activa, non ſolum naturalis relate ad effectus, quos poſſunt naturaliter producere, ſed etiam obedientialis relate ad effectus indebitos. Ratio autem, cur entitas olei perfectior non producat perfectiorem effectum ſupernaturalem, puta gratiam intenſiorem, quam producat aqua cum eodem comprincipio ſupernaturali, eſt, quia oleum producendo gratiam obedientialiter non aſſimilat ſibi effectum in eo prædicato, in quo oleum præſtat aquæ: & idem dicas de materia relate ad quantitatem, ſi utraque obedientialiter gratiam produceret: Ubi e contra intellectus perfectior, quia aſſimilat ſibi effectum ſupernaturalem, videlicet Dei viſionem in eo prædicato, in quo præeminet intellectui minus perfecto, idcirco uterque intellectus cum æquali lumine gloriæ inæqualem viſionem producit, ut diximus in de Deo, loco laudato. Sic etiam relate ad effectus naturales non ſatis eſt, quod cauſa ſit perfectior, ut eatenus producat effectum perfectiorem, niſi aſſimilet ſibi effectum in eo prædicato, in quo eſt perfectior: ex. gr. quamvis anima rationalis ſit perfectior anima Aquilæ, non idcirco producit perfectiorem viſionem ocularem, quia anima rationalis producendo viſionem non aſſimilat illam ſibi in prædicato rationalitatis, in quo præeminet; ut proinde major perfectio animæ rationalis de materiali ſe habeat relate ad productionem viſionis; & eodem modo de materiali ſe habet major perfectio olei præ aqua relate ad productionem gratiæ; nec non major perfectio materiæ præ quantitate.

Objic. ult. Decernat Deus, ſe nullam Creaturam elevaturum ad agendum, deinde revelet Petro hoc decretum; in tali caſu aſſenſus fidei de tali decreto, necnon aſſenſus evidens eſſet eſſentialiter inclevabilis: non enim poſſet elevari in ſenſu diviſo a decreto, quia eſſentialiter illud præſupponit, & ab eo dependet; neque in ſenſu compoſito, quia decretum illud Divinum fruſtraretur; ergo ſaltem ille aſſenſus fidei eſt inclevabilis ad agendum ex con-

ne-

Digitized by Google

nexione intentionali cum eo Divino decreto.

Reſp. ex hoc diſcurſu non ſequi poſſibilitatem creaturæ inelevabilis, ſicuti ex conſimili diſcurſu Cardinalis de Lugo non ſequitur poſſibilitas peccati eſſentialiter irremiſſibilis, ut dicemus in de Pœnitentia diſp. 2. qu. 1. neque poſſibilitas viſionis Dei eſſentialiter indeſtrubilis, ut oſtendimus in de Beatitudine diſp. 1. q. 10. Etenim dum Deus decernit, ſe nullam creaturam elevaturum ad agendum, vel hoc decretum liberum Dei loquitur etiam de creatura illa, quam Adverſarii docent eſse eſſentialiter inelevabilem, puta de aſſenſu fidei elicito a Petro, & decretum iſtud eſset indignum Deo, quippe quod libere decerneret de prædicatis neceſsariis; vel non loquitur de illo aſsenſu fidei, & jam talis aſsenſus ne per accidens quidem eſset inelevabilis: ſicuti ſi Deus revelet, ſe non elevaturum ullum aſsenſum Pauli, aſsenſus Petri terminatus ad illud decretum, quod non loquitur niſi de aſsenſu Pauli, ne per accidens quidem eſt inelevabilis.

Propter eamdem rationem neque dari poteſt Creatura inelevabilis ad agendum per hoc, quod compleat, vel eſsentialiter pendeat a decreto de non elevanda ulla Creatura (eo modo, quo diximus, unionem hypoſtaticam præſentis ordinis eſsentialiter pendere a promiſſione Divina de dando humanitati aſsumptæ ſuum amorem amicabilem, & hæreditatem, ac eatenus formaliter juſtificare) Ratio doctrinæ eſt eadem, quia vel illud decretum loqueretur etiam de tali Creatura, quæ eſſentialiter ab illo dependet, & eſſet decretum indignum Deo; quippe quod libere decerneret de prædicatis neceſſariis; non ſecus ac eſt indignum Deo decretum liberum de non producenda chimæra: Vel decretum loqueretur ſolum de aliis Creaturis, & jam Creatura illa, quæ eſſentialiter ab eo decreto dependet, ne per accidens quidem eſſet inelevabilis. Similiter ſi mendacium v. gr. penderet eſſentialiter a decreto Dei de non remittendo ullo peccato, non ſequeretur, quod mendacium ſit eſsentialiter irremiſſibile, quia vel decretum loqueretur etiam de mendacio, & eſſet decretum Deo indignum; vel loqueretur ſolum de aliis peccatis, & ſic mendacium ne per accidens quidem eſſet irremiſſibile. Sed de hoc fuſius in de Pœnitentia cum de poſſibilitate peccati eſſentialiter irremiſſibilis, loco laudato.

Concluſio, non depugnare Creaturam ſolum obedientialiter activam; quod oſtendimus negative; quinimmo repugnare Creaturam non activam obedientialiter; quod oſtendimus, quia ejus proprium, ac primarium prædicatum eſset ſubtrahere ſe a perfectiſſimo Dei dominio: quamvis enim non debeat Creatura obedire Deo relate ad uſus chimæricos, v. gr. quod lapis cognoſcat, quod materia informet, quod oculus videat Deum, vel quod Creatura creet, ſi ſupponatur, quod ne inſtrumentaliter quidem creare poſſit; tenetur tamen obedire relate ad uſus, qui poſitive non oſtenduntur eſse chimærici; ſicut poſitive oſtenditur eſse chimæram, quod materia informet, quod oculus videat Deum, quem non habet intra ſuum ſpecificativum eſsentiale, ſicut habet intellectus; vel quod calor cauſet formaliter denominationem frigidi; propterea non poteſt Deus hæc imperare, quia mutaret rerum eſsentias, & elevaret illas ad eſsendum id, quod non ſunt: At non oſtenditur poſitive eſſe chimæram, quod oculus v. gr. cum concurſu omnipotentiæ cauſet Dei viſionem, & calor efficienter cauſet frigus; propterea hæc poteſt Deus imperare, & creatura tenetur obedire.

QUÆSTIO II.

Utrum negata potentia obedientiali congenita Creaturis, adhuc Sacramenta poſſent phyſice cauſare gratiam, vel per qualitatem inhærentem, vel per Omnipotentiam aſſiſtentem, aut inexiſtentem?

I. Difficultas eſt Primo, an facta hypotheſi, quod non detur in creaturis, puta in aqua, virtus ulla inchoata ad gratiam producendam, adhuc poſset aqua phyſice gratiam cauſare, ſi minus immediate, ſaltem mediate per qualitatem ſupernaturalem ſibi inhærentem; ſicut Thomiſtæ docent, intellectum phyſice cauſare viſionem Dei per lumen gloriæ intrinſecum, quod ſit tota ratio agendi, atque adeo abſque coinfluxu immediato ipſius intellectus? Secundo, an poſſit etiam Sacramentum, puta aqua, phyſice cauſare gratiam per omnipotentiam extrinſece aſſiſtentem, ita ut ſola omnipotentia cauſaret gratiam abſque coinfluxu Sacramenti? Tertio,

tio, An poſſit Sacramentum cauſare phyſice Gratiam per omnipotentiam peculiari modo ſibi inexiſtentem?

Hoc ut percipiatur, ſciendum, quod licet Deus in omnibus rebus inſit per præſentiam, potentiam, & eſſentiam, quatenus eſt iis præſens, eas cauſat, & conſervat, eaſdemque in ſe continet; nihilominus poteſt Deus habere alios peculiares modos inexiſtendi in Creaturis: Sic ſpecialiter ineſt in Humanitate Chriſti Domini per unionem hypoſtaticam, & in juſtis per gratiam adoptionis; unde dicitur Deus in Juſtis inhabitare, ad eos venire, & manſionem apud eos facere: Et ſenſus eſt, quod ſpeciali modo iis uniatur, & per ſpecialem illapſum intimetur; adeo ut ſi per impoſſibile non eſset immenſus, adhuc in anima juſti eſſet intime præſens. His explicatis, quæritur, An poſſint Sacramenta phyſice cauſare gratiam ratione omnipotentiæ ſpecialiter inexiſtentis, per hoc ſcilicet quod Deus ſpeciali modo cum Sacramentis conjungatur, ac per ſpecialem illapſum iis intimetur; adeo ut ſi non eſſet immenſus, adhuc iis eſſet intime præſens per quandam unionem, qua Deus in Sacramentis Gratiam cauſet, tanquam propria virtus illorum. Quod innuit Ambroſius dicens: *Spiritus Sanctus manens in Sacramentis latenter operatur*; & lib. 1. de Sacramentis cap. 5. dicit: *Non ſanat aqua, niſi Spiritus Sanctus deſcenderit, & illam conſecraverit*. Hujuſmodi autem deſcenſus non in importat meram aſſiſtentiam Spiritus Sancti; alioquin etiam Spiritus Sanctus diceretur deſcendere in circumciſionem, ubi etiam aſſiſtebat producens gratiam; ſed importat ſpecialem inexiſtentiam in Sacramentis; ſicut per hoc quod Verbum deſcenderit in humanitatem, & per hoc quod Deus veniat; & manſionem faciat in juſtis, importat ſpecialem in iis inexiſtentiam.

II. Dico nunc 1. Dari poteſt aliqua ſupernaturalis qualitas tranſiens intrinſeca Sacramentis, qua tanquam inſtrumento connaturali eleventur ad gratiam producendam. Ita communius contra Cajetanum, & Durandum, Amicum diſp. 5. ſect. 4.

Prob. Poteſt intellectus elevari per qualitatem ſupernaturalem inhærentem, nempe per lumen gloriæ, ad viſionem Dei producendam, & voluntas per habitus infuſos, tanquam per inſtrumenta Dei connaturalia, ad producendos actus ſupernaturales; ergo pariter poterit aqua v. g. elevari per qualitatem ſupernaturalem intrinſecam, tanquam per inſtrumentum connaturale ad gratiam producendam; ſicut etiam in de Incarnatione diximus, dari poſſe in B. Virgine qualitatem ſupernam, quæ ſit inſtrumentum connaturale ad unionem hypoſtaticam producendam.

Neque obſtat primo, quod inſtrumentum connaturale debeat agere in bonum cauſæ principalis; hujuſmodi autem qualitas intrinſeca Sacramentis non ageret in bonum Dei, cujus eſſet inſtrumentum.

Nam hoc argumentum militat contra lumen gloriæ, & contra habitus infuſos, qui ſunt inſtrumenta Dei connaturalia. Directe dico, ſatis eſſe, quod inſtrumentum agat nomine principalis: quod ſi velis, debere etiam agere in bonum cauſæ principalis, ſufficit, quod inſtrumentum Dei agat in bonum Dei extrinſecum, hoc eſt ad oſtendendam ejus omnipotentiam, & imperii efficaciam.

Neque obſtat ſecundo, quod ſi hujuſmodi qualitas eſſet poſſibilis, vel eſſet ad omnes effectus poſſibiles perfectiores, & perfectiores producendos, & eſſet infinitæ perfectionis; vel ad aliquos tantum, & non eſt major ratio de uno, quam de alio, cum ſit inſtrumentum Dei potentis omnia.

Nam ſicut lumen gloriæ eſt inſtrumentum connaturale Dei ſolum ad viſionem producendam, non vero ad producendam Gratiam, vel unionem hypoſtaticam, aut aliud; ita poteſt dari inſtrumentum Dei connaturale ad ſolam gratiam producendam. Ex quo fit, qualitatem hanc neque eſſe perfectionis infinitæ, neque pertingere ad perfectionem ipſius Gratiæ, quia illam non cauſat principaliter, ſed inſtrumentaliter.

Neque obſtat tertio, quod hujuſmodi qualitas neque poſſet eſſe ſpiritualis, & inextenſa, neque materialis, & extenſa; non primum, quia nulla qualitas ſpiritualis recipi poteſt in ſubjecto materiali; ideo poteſt anima rationalis recipi in ſubjecto corporeo, quia poteſt forma ſubſtantialis eſſe perfectior ſubjecto, & ſic in eo recipi, ut ab eo adjuvetur: at qualitas nequit eſſe perfectior ſuo ſubjecto ſubſtantiali; ergo nequit qualitas ſpiritualis recipi in ſubjecto materiali: non ſecundum, quia nullum materiale poteſt eſſe productivum, ne inſtrumentaliter quidem, rei ſpiritualis, ut eſt Gratia, tanquam cauſa propria illius.

Reſp. enim, hujuſmodi qualitatem ſupernaturalem poſſe eſſe tum ſpiritualem, tum materialem: poteſt eſſe ſpiritualis, & reci-

recipi in ſubjecto materiali; ſicut anima rationalis recipitur in ſubjecto corporeo. falſum enim eſt, quod forma univerſim debeat eſſe perfectior ſuo ſubjecto. nam viſio ſupernaturalis recipitur in intellectu, qui eſt ſubjectum naturale; ergo etiam poteſt qualitas ſpiritualis recipi in ſubjecto materiali. Poteſt etiam hæc qualitas eſſe materialis, quia cauſa inſtrumentalis poteſt eſſe imperfectior ſuo effectu; cum non cauſet illum adæquate, ſed cum concurſu cauſæ principalis.

Neque obſtat quarto, quod ſi iſta qualitas eſſet poſſibilis, poſſet etiam dari qualitas ſupernaturalis, quæ eſſet connaturale inſtrumentum ad patranda miracula; & conſequenter hæc deberet tribui Chriſto Domino, cui tribuenda eſt omnis poſſibilis perfectio, quæ non pugnet cum unione hypoſtatica, & cum revelatis. Ea tamen de facto non fuit in Chriſto; quia ſicut miraculoſe expulit ab aliis ægritudines, ita eas expuliſſet a ſemetipſo; unde Chriſtus fuiſſet impaſſibilis.

Nam contra eſt, quia adhuc conceſſa in Chriſto Domino qualitate iſta ſupernaturali inſtrumentaliter patrativa miraculorum, non per hoc Chriſtus eſſet impaſſibilis: Etenim hujuſmodi qualitas non cauſaret miracula formaliter, ſed efficienter. Quare ſicut in Chriſto Domino fuit impedita divinitus exigentia naturalis relate ad gloriam ſui corporis, ita impediri etiam potuit à Deo exigentia naturalis hujus qualitatis ſupernæ relate ad fugandas ægritudines, ſeu paſſiones ab eodem Chriſto Domino.

III. Dico 2. negata potentia obedientiali congenita Creaturæ, juxta ſententiam Thomiſtarum, adhuc Sacramenta poſsent vere, & proprie cauſare phyſice gratiam, dum ſtant ſub uſu, per qualitatem ſupernaturalem antecedenti concluſione explicatam, tranſeuntem, & inhærentem, quæ eſset connaturale inſtrumentum ad gratiam cauſandam: Dixi, per qualitatem tranſeuntem, quia tandiu ea videtur durare, quandiu durat uſus Sacramentorum; aliter cuilibet aquæ v. gr. quæ poſſet deſervire ad baptizandum, deberet ea qualitas permanenter inhærere; quod nemo dixerit. Concluſio hæc eſt contra Recentiores apud Ripaldam diſp. 41. putantes, negata potentia obedientiali, Sacramenta per hujuſmodi qualitatem non cauſare proprie Gratiam, ſed mere denominative, & per accidens, eo modo quo aqua calida calefacit; quia Gratia cauſaretur adæquate ab iſta qualitate nullatenus a Sacramentis exigita; ſicut aqua calida calefacit adæquate per calorem non exigitum.

Prob. concluſio: quoties effectus phyſice cauſatur per qualitatem propriam, & non extraneam ſubjecto, toties proprie dicitur phyſice a tali ſubjecto cauſari; Atqui ſi Sacramenta phyſice cauſent Gratiam adæquate per qualitatem inhærentem, cauſarent gratiam per qualitatem propriam, & non extraneam; ergo vere, & proprie Sacramenta cauſarent phyſice Gratiam. Major patet. nam ſi ignis v. gr. calefaciat adæquate per calorem ſibi intrinſecum, dicitur vere, & proprie cauſare phyſice calorem, quia cauſat illum per qualitatem propriam ignis; ſic etiam lactuca, quæ per ſemen ſuum cauſat lactucam, dicitur phyſice lactucam cauſare. Et ratio a priori eſt, quia tam in phyſicis, quam in moralibus, qui agit per ſuum inſtrumentum, dicitur ipſe principaliter agere; ideo autem aqua calida non dicitur calefacere, niſi per accidens, & denominative, quia calor non eſt inſtrumentum, nec virtus aquæ; cum non ſit qualitàs ei debita; ſic etiam lapis ſurſum ſe movens per impetum ab extrinſeco impreſſum dicitur per accidens aſcendere, &c.

Minor itaque probatur, quod ſc. qualitas illa ſupernaturalis diceretur propria Sacramentorum, & per ſe illis conveniens. etenim non ſolum conveniret Sacramentis novis, lege firma, ac ſtabili facta à Deo, atque adeo per ſe, & non per accidens; ſed etiam quia Sacramentis, utpote actionibus Chriſti Domini principaliter baptizantis, abſolventis, &c. ea qualitas eſſet debita tanquam merces, & præmium meritorum Chriſti. Quare licet ea qualitas non eſſet exigita phyſice a Sacramentis; quia tamen eſſet exigita moraliter, adhuc diceretur qualitas propria Sacramentorum; ut proinde dicantur Sacramenta phyſice per illam cauſare Gratiam. Et in hoc ſenſu putant Thomiſtæ ſalvare, quod intellectus phyſice, & non mere denominative per lumen gloriæ cauſet viſionem, eſto non influat in illam immediate, ſed lumen ſit tota ratio agendi; quia ſcilicet lumen gloriæ debetur intellectui Beatorum, non quidem ex exigentia phyſica, ſed morali: quidquid ſit quomodo ſalvent, quod viſio ſit vitalis, & quomodo actus ſupernaturalis ſit liber, ſi potentia vitalis non influat in illum immediate.

Con-

Digitized by Google

Confirm. Si corpus Beati ſua luce ſuperna illuminaret hunc aerem, diceretur phyſice, & proprie illuminationem cauſare, quia illam cauſaret per lucem ſupernam ſibi debitam, & propriam, quamvis non exigitam phyſice, ſed moraliter. Cum enim cauſa cauſæ ſit cauſa cauſati, corpus Beati exigens lucem ſupernam, quæ cauſat illuminationem aeris, dicitur vera cauſa talis illuminationis; ergo Sacramenta phyſice, & proprie Gratiam cauſarent per qualitatem ſupernaturalem inhærentem, quamvis non ſit iis debita phyſice, ſed ſolum moraliter, quatenus Sacramenta ſunt actiones Chriſti.

Dices: Ex hoc quod Sacramenta ſint actiones Chriſti Domini per ſuum Miniſtrum exercitæ, fit ſolum, quod gratiam cauſent moraliter, non vero phyſice; ergo non ſalvatur, quod Sacramenta cauſent phyſice Gratiam per qualitatem iis moraliter debitam, tanquam actionibus Chriſti Domini.

Reſp. Illud intereſse inter cauſam phyſicam, & moralem, quod cauſa moralis agat movendo cauſam efficientem ad cauſandum phyſice effectum, vel proponendo illi bonitatem aliquam, a qua moveatur, quod fit ſuaſione, conſilio, &c. vel continendo aliquam bonitatem, quod fit meritis, precibus, &c. Cauſa vero phyſica vel agit immediate, vel per ſuum inſtrumentum, aut qualitatem propriam. In caſu noſtro Sacramenta, prout ſunt actiones Chriſti Domini, ſunt quidem cauſa moralis movens Deum ad conferendam iis qualitatem ſupernaturalem productivam Gratiæ; at relate ad Gratiam, quæ producitur, non ſunt cauſa moralis, ſed phyſica, quia illam phyſice producunt per hujuſmodi qualitatem ſibi debitam moraliter. Si Sacramenta tanquam actiones Chriſti moverent Deum ad gratiam immediate cauſandam per ipſam omnipotentiam aſſiſtentem, tunc dicerentur cauſa moralis Gratiæ; At ſi moveant Deum ad conferendam iis qualitatem intrinſecam, qua Gratia cauſetur, tunc hujuſmodi qualitatem cauſant moraliter, Gratiam vero cauſant phyſice: Sicut in exemplo adducto merita Beatorum moraliter cauſant Beatitudinem animæ, & gloriam corporis; At ſi per lucem ſupernam illuminent hunc aerem, non dicuntur moraliter, ſed phyſice aerem illuminare.

IV. Dico 3. Si Sacramenta non poſsent Gratiam phyſice cauſare, neque per potentiam obedientialem congenitam, neque per qualitatem inhærentem, quæ eſset connaturale inſtrumentum ad gratiam producendam, non poſsent dici cauſæ phyſicæ Gratiæ, etiamſi Gratia produceretur ex libero, & ſtabili Dei decreto per meram omnipotentiam extrinſece aſſiſtentem. Ita Suarius diſp. 31. ſect. 6. Bonaventura in 4. diſt. 7.

Prob. Si omnipotentia ex mero decreto, ſeu pacto Dei extrinſeco aſſiſteret Sacramentis ad gratiam cauſandam, abſque ullo coinfluxu ipſorum Sacramentorum, & abſque ulla exigentia morali ipſis intrinſeca, non aliter conferretur Gratia per Sacramenta novæ Legis, ac olim collata fuit per Circumciſionem; ergo Sacramenta neque phyſice, neque moraliter Gratiam cauſarent; ſicut nullatenus a Circumciſione Gratia cauſabatur; quamvis ea poſita, Gratia conferretur, ut dicemus quæſtione quarta.

Confirm. ex Paludano, quia non aliter in Sacramentis Deus ageret ad juſtificandum, quam Diabolus in ſortilegiis ad malefaciendum, hoc eſt ex pacto; unde verba ſacramentalia non plus facerent, quam verba incantationis; ergo ut ſupra.

Dices: Si Deus inſtituiſset lege firma, ac ſtabili, ut qui v. gr. lavatur aqua Jordanis, mundetur lepra, ut Naaman Syrus, certe iſta aqua diceretur habere vim mundandi lepram, etiamſi omnipotentia ei tantum extrinſece ſpecialiter aſſiſteret; ergo quamvis omnipotentia ſolum aſſiſteret Sacramentis, pariter hæc dicerentur habere vim cauſandi Gratiam; & a fortiori ſi hæc aſſiſtentia ſit exigita a Sacramentis, tanquam actionibus nomine Chriſti exercitis.

Reſp. nego antecedens; ſicut circumciſio non habebat vim cauſandi Gratiam, quamvis lege firma cauſaretur Gratia, poſita Circumciſione. Quinimmo nec Gratia diceretur cauſari a Sacramentis phyſice, ſed ſolum moraliter, ſi Sacramenta moraliter exigant aſſiſtentiam extrinſecam omnipotentiæ; ſicut Paſſio Chriſti non phyſice, ſed moraliter tantum dicitur in nobis cauſare auxilia Gratiæ; quia hæc cauſat exigendo moraliter aſſiſtentiam omnipotentiæ. Neque hic modus cauſandi Gratiam per Sacramenta dici poſſet a SS. Patribus Admirabilis, & Incomprehenſibilis, adeo ut Chryſoſtomus in Joan. hom. 24. dicat, *ne ab Angelis quidem, qui interſunt, enarrari poſſe*. Sicut enim non eſt admiratione dignum, quod Paſſio Chriſti Domini moraliter exigat influxum omnipotentiæ in noſtram ſalu-

lu-

lutem, ita nec eſt admiratione dignum, quod Sacramenta, tanquam actiones nomine Chriſti exercitæ, eodem pacto gratiam cauſent. Proinde dicendum, gratiam a Sacramentis cauſari non per omnipotentiam aſſiſtentem ab iis moraliter exigitam, ſed per omnipotentiam ſpecialiter inexiſtentem, ut mox dicemus.

V. Dico ult. Sacramenta apte dici poſſunt cauſare phyſice gratiam per omnipotentiam ſpeciali modo inexiſtentem, quatenus iis ita unitur, ut agat tanquam virtus propria illorum. Ita Recentiores cum Henrico a Gandavo quodlibeto 4. qu. 37. quod fuſe in Paradoxis ejuſdem Gandavenſis exponitur, cap. ult.

Explicatur breviter concluſio: dicitur omnipotentia, ſeu Spiritus Sanctus in Sacramentis inexiſtere, & iis uniri tanquam virtus propria, non per hoc, quod uniatur Deus phyſice cum Sacramentis; nec per hoc, quod uniatur moraliter ſolum vi decreti de producenda gratia ad eorum præſentiam, prout cauſabatur gratia ad præſentiam Circumciſionis; ſed per hoc, quod moraliter uniatur tanquam ſupplens vices qualitatis intrinſecæ, quæ ſit connaturale inſtrumentum ad gratiam producendam, exigitæ a Sacramentis novæ legis, tanquam actionibus Chriſti Domini; ratione cujus unionis, & illapſus ſi per impoſſibile Deus non eſſet immenſus, adhuc eſſet in Sacramentis operans gratiam; ſicut Deus ſpecialiter in juſtis, & Beatis inexiſtit, non per unionem phyſicam cum illis, ſed per unionem moralem, quatenus ex exigentia gratiæ iis unitur ad communicandum ſuum amorem amicabilem: ſic etiam ſpecialiter inerat Spiritus Sanctus in humanitate Chriſti, per quam miracula operabatur, & ſpecialiter ineſt in Cœlis, ac in Templo, ubi adoratur, quia ſpecialiter in his locis ſuum influxum exercet.

Prob. nunc concluſio: quoties agens producit effectum per virtutem phyſicam propriam, ſeu appropriatam, tunc producit illum phyſice, & proprie, ut oſtendimus; ſed Sacramenta in hoc caſu producerent gratiam per omnipotentiam inexiſtentem, tanquam per virtutem iis appropriatam; ergo producerent gratiam phyſice, & proprie.

Confirm. Si Sacramenta producerent gratiam per qualitatem inhærentem, cauſarent illam phyſice, & proprie, ut oſtendimus in ſecunda concluſione; ergo etiam ſi gratiam cauſent per omnipotentiam inexiſtentem, tanquam per virtutem appropriatam. Probatur conſequentia: de materiali omnino ſe habet, quod qualitas illa inhæreat phyſice, & omnipotentia inexiſtens ſupplens vices ejus qualitatis non uniatur phyſice Sacramentis; & ſolum de formali ſe habet, quod gratia producatur per virtutem propriam, ſeu appropriatam; quod ex eo conſtat, quia lactuca dicitur phyſice producere lactucam per ſemen non ſibi phyſice unitum, per hoc præciſe, quia ſemen eſt virtus propria, & inſtrumentum lactucæ; ergo ſi omnipotentia inexiſtens appropríetur Sacramentis, ſive moraliter uniatur tanquam virtus propria, Sacramenta dicuntur phyſice, & proprie gratiam cauſare; juxta illud Ambroſii: *Spiritus Sanctus manens in Sacramentis latenter operatur.* Hujuſmodi autem illapſus, & uniones Spiritus Sancti, ſeu omnipotentiæ cum Sacramentis, cum juſtis, cum Beatis, &c. ſicut facile intelligimus quod ſint, ita non facile percipimus quid ſint, & ideo a SS. PP. dicuntur ineffabiles, & incomprehenſibiles; adeo ut Auguſtinus tract. 80. in Joan. exclamet: *Unde tanta vis aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat?*

VI. Objic. 1. Si Sacramenta cauſant gratiam per omnipotentiam inexiſtentem, vel cauſant illam ſolum denominative, & per accidens, ut aqua calida calefacit, vel ad ſummum cauſant moraliter; ergo non phyſice. Probatur antecedens: Ideo aqua per accidens calefacit, quia non per virtutem propriam; ſed omnipotentia non poteſt eſſe propria virtus Sacramentorum; ergo etiam Sacramenta cauſarent per accidens. Quod ſi dicatur omnipotentia eſſe appropriata Sacramentis; contra eſt, quia non appropriatur phyſice, ut patet, ſed tantum moraliter; ergo ad ſummum moraliter Sacramenta cauſarent gratiam per omnipotentiam inexiſtentem.

Confirm. Sacramenta dicerentur cauſare gratiam moraliter, ſi tanquam actiones Chriſti Domini moraliter exigerent, quod gratia cauſetur ab omnipotentia; ſed hoc tantum habetur, dum cauſatur gratia a Sacramentis per omnipotentiam inexiſtentem; ergo per omnipotentiam inexiſtentem gratia non cauſatur phyſice a Sacramentis, ſed moraliter.

Reſp. nego antecedens: ad probationem, verum eſt, quod omnipotentia non poſſit eſſe proprietas phyſica Creaturæ, ſed poteſt illi appropriari moraliter, relate ad aliquem effectum; ſic Deus Beatis appropriatur

tur per viſionem beatam, relate ad hoc ut percipere poſſint ab eo omne lucrum naturæ, & meritis conſentaneum. Sic appropriatur juſtis per gratiam relate ad communicanda iis bona ſua amicabiliter; humanitati etiam Chriſti omnipotentia appropriatur relate ad patranda miracula; ergo etiam appropriari poteſt Sacramentis relate ad gratiam cauſandam.

Ad id quod additur; ex hoc quod appropri etur Sacramentis omnipotentia moraliter, non ſequitur, quod Sacramenta cauſent gratiam moraliter: ſicut corpus Beati non diceretur hunc aerem moraliter illuminare per hoc, quod ſit ei debita moraliter lux ſuperna, qua phyſice cauſaret illuminationem.

Ad confirm. nego minorem: tunc Sacramenta cauſarent moraliter gratiam, quando tamquam actiones Chriſti ſolum exigerent, quod omnipotentia gratiam cauſet; cum ad hoc non requiratur, quod Sacramenta ullatenus cum omnipotentia uniantur, aut quod iis inſit virtus omnipotentiæ: At quando omnipotentia per ſpecialem illapſum iis unitur, tanquam ſupplens munus qualitatis intrinſecæ, & ita in Sacramentis manet, ut ſi per impoſſibile Deus non eſſet immenſus, adhuc eſſet iis præſens ad gratiam cauſandam, tunc non dicuntur cauſare gratiam moraliter, ſed phyſice, ſicut phyſice cauſarent gratiam per qualitatem intrinſecam, quam moraliter exigerent; & lactuca phyſice dicitur cauſare per ſemen ſuum lactucam, quamvis ſemen non uniatur illi phyſice.

VII. Objic. 2. Sacramenta non ſolum ſunt inſtrumenta moralia Chriſti Domini, quatenus ſunt actiones Chriſti per Miniſtrum exercitæ, ſed etiam ſunt inſtrumenta Dei, ex Concilio Moguntino cap. 11. ubi dicitur: *Doceant Paſtores, ſeptem eſſe Eccleſiæ Sacramenta, per quæ velut apta inſtrumenta, atque remedia, ſuæ gratiæ munera nobis impertitur Deus*; Atqui ſi ſunt inſtrumenta Dei, non poteſt dici, quod Sacramenta operentur per virtutem Dei, ſed potius quod virtus Dei operetur per Sacramenta; ergo non poteſt explicari hic modus cauſandi phyſice gratiam per omnipotentiam, ſeu virtutem Dei inexiſtentem in Sacramentis.

Reſp. Sacramenta eſſe Dei inſtrumenta, quia operantur per virtutem a Deo acceptam: licet enim virtus a Deo accepta ſit iis appropriata; illam tamen non habent a ſe, ſed a Deo: & ideo tamquam inſtrumenta Dei operantur, etiam dum phyſice cauſant gratiam per omnipotentiam inexiſtentem tanquam per virtutem propriam: propterea cauſa principalis gratiæ non ſunt ipſa Sacramenta, ſed Deus; ſicut cauſa principalis viſionis Beatæ non eſt intellectus, ſed Deus, qui utitur intellectu, & lumine gloriæ tanquam inſtrumento ad viſionem cauſandam: quamvis autem videatur intellectus relate ad vitalitatem, quam viſioni communicat, habere rationem cauſæ principalis, ad quam ſpectat aſſimilare ſibi effectum, revera tamen eſt cauſa inſtrumentalis, cum elevetur ad aſſimilandum effectum Deo principaliter operanti in prædicato ſupernaturalitatis, & ſolum analogice, non univoce aſſimilet viſionem ſibi in prædicato vitalitatis.

Ex dictis ſequitur, quod etiam Paſſio, Mors, & Sanguis Chriſti olim effuſus poſſent nunc non ſolum moraliter, ſed etiam phyſice emundare nos a peccatis, & auxilia gratiæ nobis conferre; necnon ejus Reſurrectionem, & Aſcenſionem phyſice cauſare noſtram Reſurrectionem, & Aſcenſionem per omnipotentiam inexiſtentem, tamquam per virtutem iis appropriatam; ut nonnulli docuerunt apud Vaſquez diſp. 133. cap. 2. ex D. Thom. qui 3. p. qu. 48. art. 6. ad 3. hæc habet: *Paſſio Chriſti ſecundum quod comparatur ad divinitatem ejus, agit per modum efficientis; inquantum comparatur ad voluntatem animæ Chriſti, agit per modum meriti*. Idemque dici poteſt de Sacramentis, quæ ſublato obice reviviſcunt: v. gr. ſi quis ſacrilege Baptiſmum ſuſcipiat, & deinde Baptiſmus per attritionem, ſeu contritionem reviviſcat, & cauſet Gratiam, dici poteſt, quod illam cauſet phyſice per omnipotentiam appropriatam; non ſecus ac lactuca non exiſtens dicitur phyſice, & principaliter cauſare nunc lactucam per ſemen ſuum, tanquam per virtutem propriam: Univerſim enim ut virtus alicujus cauſæ agat tanquam virtus illius, non eſt neceſſe, quod ſit conjuncta cum ſua cauſa principali tunc quando agit, ſed ſufficit ſi agat, quia fuit conjuncta: Similiter etiam dici poteſt, quod humanitas Chriſti in Cœlis exiſtens per omnipotentiam ſibi appropriatam phyſice cauſet in nobis gratiam, abſque eo quod aliquid per medium agat.

VIII. Quæres in calce quæſtionis: In hypotheſi, quod Sacramenta de facto phyſice cauſent gratiam, ut dicemus quæſtione ſequenti, quomodo dicendum, quod illam cauſent? Num per virtutem obedien-

tia-

tialem cum concurſu omnipotentiæ? Num per qualitatem ſupernaturalem intrinſecam? An vero per omnipotentiam ſpecialiter inexiſtentem?

Reſp. partim referre quomodo cauſent: probabilius tamen videtur, quod cauſent per omnipotentiam inexiſtentem. Ratio eſt, quia ſic habetur uniformis modus operandi phyſice gratiam in Sacramentis, tam quando exiſtunt, quam quando ſublato obice reviviſcunt. Secundo, quia hic modus a SS. PP. ſignificatur, præſertim ab Ambroſio iis verbis ſupra laudatis: *Spiritus Sanctus manens in Sacramentis latenter operatur: Non ſanat aqua, niſi Spiritus Sanctus deſcenderit, & illam conſecraverit*: Et a Baſilio lib. 15. de Spiritu Sancto, ubi habet: *Si quæ eſt in aqua Gratia, non ex aquæ natura eſt, ſed ex præſentia Spiritus Sancti*. Denique, quia de hoc modo cauſandi gratiam maxime verificatur, quod SS. PP. docent, videlicet eſſe ineffabilem, incomprehenſibilem, & admirabilem.

Neque dicas, connaturalius cauſari effectus ſupernaturales per qualitatem ſupernaturalem intrinſecam, quæ ſit ſive inadæquata, ſive adæquata ratio agendi, ut viſio Beata per lumen gloriæ, & auxilia gratiæ per habitus infuſos; ergo etiam in Sacramentis connaturalius cauſatur gratia per qualitatem inhærentem.

Nam diſtinguo antecedens: ſi qualitas ſupernaturalis debeat eſſe permanens, ut eſt lumen gloriæ, & habitus infuſi, concedo; tunc enim cauſantur effectus ex exigentia intrinſeca, & ſic connaturalius: ſi vero qualitas ſupernaturalis debeat eſſe tranſiens, ut in caſu noſtro (cum non debeat in quavis aqua v.g. qua poſſit conferri Baptiſmus, dari permanenter hujuſmodi qualitas) nego antecedens, & conſequentiam: Sic in infideli carente habitu infuſo fidei non cauſantur auxilia gratiæ per qualitatem intrinſecam, ſed per potentiam obedientialem, ut docent communius DD. Societatis cum Suario lib. 3. de gratia cap. 18. & Ripalda diſp. 24. contra Maurum qu. 17. de gratia num. 9.

QUÆSTIO III.

Utrum de facto Sacramenta cauſent gratiam moraliter tantum, an etiam phyſice?

I. Oſtendimus, multifariam poſſe a Sacramentis cauſari phyſice gratiam; inquirimus nunc, An de facto præter cauſalitatem moralem competat eis etiam phyſica. Certum enim eſt, quod Sacramenta novæ Legis tanquam actiones a Chriſto Domino aſſumptæ ut propriæ, & nomine ſuo exercitæ a Miniſtris baptizantibus, abſolventibus, &c. repræſentando Deo Patri merita Paſſionis, vim habeant movendi Deum ad gratiam hominibus impertiendam, atque adeo quod gratia moraliter ab iis cauſetur. In hoc enim Sacramenta nova differunt ab antiquis, v. gr. a Circumciſione, &c. quia Sacramenta nova continent, & cauſant ſaltem moraliter gratiam, ut dicemus quæſtione ſequenti; Antiqua vero erant tantum conditiones, quibus poſitis, vi Divinæ promiſſionis infallibiliter gratia conferebatur. Sunt autem Sacramenta novæ legis cauſæ morales ſolum inſtrumentales gratiæ, quia Chriſtus Dominus eſt cauſa moralis principalis, qui virtute, & efficacia propriorum meritorum per actiones Sacramentales, tanquam per ſua inſtrumenta, quibus ſua merita repræſentat, movet Deum ad gratiam elargiendam: propterea Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 7. poſtquam dixit, cauſam efficientem noſtræ Juſtificationis eſſe Deum, & meritoriam eſſe Chriſtum, ſubdit, Baptiſmum eſſe cauſam inſtrumentalem, videlicet ſecundum utrumque genus cauſalitatis, tam efficientis, ſeu phyſicæ, quam meritoriæ, ſeu moralis.

Quod ut altius percipiatur, ſciendum, cauſam moralem dici, Primo cauſam illam, quæ agit phyſice ex electione, ſeu libere: hujuſmodi eſt ſola voluntas, quæ ideo dicitur cauſa moralis actuum liberorum, ſeu moralium, quia eos ponit cum advertentia ad primam regulam morum, quæ eſt voluntas, ſeu lex Divina: Unde actus huic regulæ conformes dicuntur boni moraliter; difformes vero mali moraliter. Secundo dicitur cauſa moralis illa, quæ movet cauſam efficientem ad agendum, aut proponendo bonitatem objecti, quod fit ſuaſione, conſilio, &c. aut continendo bonitatem aliquam, quod fit meritis, precibus, pretio, imperio, &c. Sacramenta non ſunt cauſæ morales gratiæ, per hoc, quod agant phyſice eligendo, cum non ſint agentia libera: neque quia Deum movent ad gratiam cauſandam proponendo bonitatem objecti, cum hoc ſit proprium conſulentis: ſupereſt itaque, quod ſint cauſæ morales gratiæ, quia Deum movent ad illam cauſandam continendo aliquam bonitatem;

hanc

Digitized by Google

hanc autem non continent per hoc, quod ſint mera verba humana, & res, ut patet; neque per hoc, quod ſint conditiones, quibus poſitis, merita Chriſti movent Deum ad gratiam cauſandam, ut vult Durandus in 4. diſt. 1. quæſt. 5. quia ſic eſſent ſolum ſigna, non cauſa gratiæ, ut Sacramenta antiqua; neque per hoc, quod mere repræſentent merita Chriſti, a quibus Deus moveatur; nam ſic etiam eſſent mera ſigna, & ut notat D. Thomas hic art. 1. ita ſe haberent Sacramenta ad productionem gratiæ, ſicut ſe habet denarius plumbeus ad obtinendam pecuniam ex imperio Regis; denarius enim plumbeus eſt merum ſignum, nec ullam vim habet ad pecuniam obtinendam, ſed tota vis eſt in Imperio Regis; ſic pariter Sacramenta eſſent ſolum ſigna non præcontinentia virtutem ad gratiam cauſandam, ſed tota virtus eſſet in meritis Chriſti, quæ repræſentarent. Quare dicendum, quod Sacramenta bonitatem contineant per hoc, quod contineant moraliter merita Chriſti, quæ actionibus ſacramentalibus a Chriſto aſſumptis ut propriis ita communicantur, ſicut voluntas principalis contrahentis dicitur communicari voluntati procuratoris, & in illa contineri: unde ſicut procurator contrahens nomine principalis dicitur eſſe inſtrumentum morale illius; ita Sacramenta per hoc, quod contineant merita Chriſti ſibi moraliter applicata, dicuntur eſſe inſtrumenta moralia paſſionis, & meritorum Chriſti in ordine ad movendum Deum, ut gratiam largiatur.

Certum etiam eſt, ut notat Lugo n. 32. Sacramenta complete ſumpta ſecundum omnia eorum conſtitutiva eſſe aliquo modo cauſas phyſicas gratiæ. cum enim conſtituantur etiam per inſtitutionem Divinam, a qua formaliter habent eſſe ſignum practicum infallibile gratiæ, & hujuſmodi inſtitutio ſit Divinum decretum cum ipſo Deo realiter identificatum, idcirco Sacramenta prout includentia tale decretum ſunt cauſa phyſica gratiæ. Controverſia ſolum eſt de Sacramentis materialiter ſumptis, quæ ſcilicet ſubſunt Divinæ inſtitutioni, ut ſunt res, & verba, num phyſice etiam gratiam cauſent? Affirmant Thomiſtæ cum Angelico apud Gonet, Suarius diſp. 9. Bellarminus, Valentia, Maurus, & teſte Ruvio, major pars totius Scholæ Theologorum. Negant tamen paſſim Recentiores, Vaſquez, Lugo, Haunoldus, Martinonius, Becanus.

II. Dico equidem cum prima ſententia, probabilius eſſe, quod Sacramenta etiam phyſice gratiam cauſent, tanquam Dei inſtrumenta cauſantis illam principaliter.

Prob. 1. quia Chriſtus Dominus non ſolum moraliter, ſed etiam phyſice tam dum fuit in terris, quam nunc in cœlis cauſat gratiam, miracula, & omnes alios effectus ſupernaturales; ergo pariter Sacramenta, quæ, ut diximus, ſunt Chriſti Domini inſtrumenta moralia, gratiam cauſant etiam phyſice. Antecedens ſupponitur ex dictis in de Incarnatione ex illo principio, quod ſcilicet Chriſto Domino concedenda ſit omnis perfectio, quæ illi non repugnat; cum autem poteſtas etiam phyſica patrandi miracula, & omnes effectus ſupernaturales non repugnet Chriſto Domino, ideo eſt illi concedenda. Conſequentia itaque probatur: ad Chriſti dignitatem, & perfectionem ſpectat, quod ſit cauſa principalis gratiæ, etiam in genere phyſico; ergo pariter ad dignitatem, & perfectionem Sacramentorum, quæ ſunt inſtrumenta moralia Chriſti, ſpectat, quod gratiam cauſent etiam phyſice. Quinimmo ſicut dignius de Chriſto ſentimus, ſi ejus humanitati, utpote inſtrumento Divinitati conjuncto, tribuamus tum poteſtatem phyſicam cauſandi gratiam, & patrandi miracula, tum influxum phyſicum in tales effectus; (quia ſcilicet hæc phyſica poteſtas eſt nova perfectio, & talis influxus, ſeu actus ſecundus perficit potentiam) ita dignius etiam de eodem Chriſto Domino ſentimus, ſi tribuamus illi poteſtatem etiam phyſicam cauſandi gratiam per actiones Sacramentales, tanquam per ſua inſtrumenta moralia ſeparata; necnon influxum phyſicum earumdem in gratiam. Quis enim neget, perfectionem eſſe potentiam phyſicam ſimul, & moralem, quam ſolam moralem potentiam? & perfectiorem eſſe potentiam phyſicam, ſi influat, quando debet influere, quam ſi ab influxu impediatur? Et licet tranſmitteretur, non redundare ad perfectionem aquæ v. gr. quod per potentiam obedientialem, aut per qualitatem ſupernaturalem, aut per omnipotentiam inexiſtentem elevetur ad producendam phyſice gratiam, adhuc redundat in perfectionem, & dignitatem Chriſti, quod his inſtrumentis utatur ad nutum in ordine ad gratiam cauſandam, quam natura ſua cauſare non poſſunt.

Prob. 2. quia ſententia concedens Sacramentis cauſalitatem phyſicam gratiæ eſt magis

Digitized by Google

magis conſona locutionibus Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, ac dignitati Sacramentorum; ergo cauſalitas iſta eſt iis concedenda. Antecedens probatur; & primo quod magis conſonet Scripturis. Nam Joan. 3. dicitur: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei*. Verba Scripturæ ſumenda ſunt in ſenſu proprio, niſi quid obſtet. Gonetus advertit, particulam illam *ex* proprie denotare vel cauſam materialem, ut cum dicitur Anulus fieri ex auro; vel cauſam efficientem inſtrumentalem, ut cum dicitur, ex ſemine naſci arbor: Atqui homo per Baptiſmum non renaſcitur ex aqua tanquam ex cauſa materiali; ergo tanquam ex cauſa inſtrumentali efficiente: propterea D. Thom. 1. 2. qu. 112. art. 1. ad 2. docet, his verbis ſignificari, per aquam, & per alia Sacramenta cauſari gratiam inſtrumentaliter, & per virtutem Spiritus Sancti principaliter; Unde ſicut Spiritus Sanctus cauſat principaliter gratiam in genere phyſico, ita aqua inſtrumentaliter etiam in eodem genere phyſico. Quod confirmatur, quia cum dicitur Chriſtus natus ex Deipara, ly *ex* debet ſumi proprie, nec poteſt detorqueri ad ſolam cauſam moralem, & meritoriam, quæ eſt cauſa metaphorica; ergo pariter dum dicitur homo renatus ex aqua, & Spiritu Sancto, ly *ex* debet ſumi proprie, cum nihil obſtet; nec poteſt detorqueri ad ſolam cauſalitatem moralem, & metaphoricam.

Secundo, quod attinet ad Concilia: Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 7. dicit, cauſam efficientem juſtificationis eſſe Deum, meritoriam Chriſtum, inſtrumentalem Baptiſmum; ubi ly *inſtrumentalem* intelligi debet tam relate ad Chriſtum, qui eſt cauſa meritoria, quam relate ad Deum, qui eſt cauſa efficiens; ergo Sacramenta ſunt cauſæ inſtrumentales Gratiæ tum moraliter, tum phyſice. Antecedens probatur, tum quia non eſt ratio cur ly *inſtrumentalem* referatur ad ſolam cauſam meritoriam; tum etiam quia in Concilio Moguntino (cujus verba laudavimus in objectione ſecunda quæſtionis antecedentis) aperte dicitur, quod Sacramenta ſint Dei inſtrumenta. Neque dicas, etiam cauſas morales poſſe dici Dei inſtrumenta, ut Paſſio Chriſti Domini eſt Dei inſtrumentum relate ad noſtram ſalutem, etiamſi illam cauſet tantum moraliter. Nam inſtrumentum proprie eſt id, quod movetur a cauſa principali, non quod movet illam. v. gr. preces ſunt inſtrumentum deprecantis, non ejus apud quem funduntur; Atqui ſi Sacramenta cauſarent tantum moraliter, moverent Deum ad Gratiam cauſandam, non vero moverentur a Deo; ergo non poſſent dici proprie inſtrumenta Dei. Paſſio Chriſti intantum dici poteſt proprie Dei inſtrumentum, quatenus phyſice cauſat gratiam, & ſalutem, ut docent Thomiſtæ cum Goneto diſp. 19. de Incarnatione, & Maurus hic.

Tertio, quod ſpectat ad locutionem Patrum: celebris eſt illa exclamatio Auguſtini: *Quæ eſt tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat?* Leo Papa Ser. 5. de Nativitate: *Virtus Altiſſimi, quæ fecit, ut Maria pareret Salvatorem, facit ut regeneret unda credentem*. Chryſoſtomus: *Quod eſt Matrix embryoni, hoc eſt fideli aqua*. Adde, ſæpe a Patribus vocari ineffabilem modum, quo Sacramenta Gratiam cauſant: Nyſſenus lib. de Baptiſmo dicit, excedere omnem humanam cognitionem: Baſilius, habere cauſam ineffabilem, & in Myſterio reconditam: Chryſoſtomus, excedere rationem, & ne ab ipſis quidem Angelis poſſe enarrari: Atqui ſi ſolum moraliter Gratiam cauſarent, hic modus cauſandi non eſſet explicatu difficilis; ergo cauſant etiam phyſice; non ſecus ac ignis Tartareus, de quo Auguſtinus 20. de Civitate cap. 10. dicit, quod urat Spiritus *veris, ac miris modis*: præſertim quia Deus pronior eſt ad miſerendum, quam ad puniendum, cum ſit, ut loquitur Tertullianus, *de ſuo miſericors, de noſtro juſtus*; ergo congruum eſt, quod inſtrumenta Divinæ Miſericordiæ mirabiliorem habeant modum operandi, quam inſtrumenta Divinæ juſtitiæ; atque adeo ſi ignis Tartareus, & Purgatorii torquet ſpiritus veris, ac miris modis, cauſando phyſice qualitatem doloriferam, ut explicavimus in de Angelis diſp. 5. quæſt. ult. Sacramenta pariter miris, & veris modis juſtificabunt homines cauſando phyſice gratiam.

Denique quod cauſalitas gratiæ phyſica magis conſonet dignitati, & excellentiæ Sacramentorum, probatur, quia cum ſpectet ad Chriſti excellentiam, quod etiam phyſice cauſaret miracula, ut oſtendimus, ſpectabit ad excellentiam Sacramentorum, quod etiam phyſice gratiam cauſent. eadem enim cauſalitas a Conciliis, & Patribus tribuitur tam Humanitati Chriſti, quam Sacramentis: Unde D. Thom. quodlibeto 12. art. 15. dixit: *Sicut Caro Chriſti habuit virtutem inſtrumentalem ad facienda*

miracula per conjunctionem ad Verbum, ita Sacramentum per continuationem ad Chriſtum crucifixum, & paſſum. Quod autem Chriſtus etiam phyſice cauſaverit miracula præter dicta in de Incarnatione, ex eo etiam conſtat, quia Lucæ 6. dicitur: *Virtus de illo exibat, & ſanabat omnes*: & Lucæ 8. Chriſtus Dominus, quando mulierem fluxu ſanguinis laborantem curavit, dixit: *Novi virtutem de me exire*; quod nequit apte explicari de virtute morali: Et, ut notat Cyrillus, Chriſtus in mortuis exſuſcitandis non eſt uſus ſolum verbo, & imperio, ſed etiam tactu: dicitur enim Lucæ 7. quod ut reſuſcitaret filium viduæ Nain, *acceſſit, & tetigit loculum*; *Ut nimirum oſtenderet*, inquit Cyrillus, *Carnem quoque ſuam, quoniam verbo conjuncta erat, vivificam eſſe*. Et ratio a priori eſt, quia decuit unionem hypoſtaticam habuiſſe hanc virtutem tanquam proprietatem conſonam: Quare idem dicendum etiam de Sacramentis. Et ſicut ad gloriam Deiparæ confert magis, quod etiam phyſice genuerit Salvatorem, quam ſi tantum meruiſſet de congruo Incarnationem; Ita pariter magis confert ad Sacramentorum novæ Legis excellentiam, quod utroque modo gratiam cauſent, phyſice, & moraliter, quam quod moraliter tantum. ſic enim oſtenditur, quanto amore Deus noſtram ſanctificationem diligat, ut per illam continua velit in Sacramentis miracula operari, elevando res corporeas ad gratiæ productionem.

III. Objic. 1. Non ſunt adſtruenda miracula citra neceſſitatem; ſed nulla eſt neceſſitas aſſerendi, quod Sacramenta cauſent gratiam phyſice, atque adeo miraculoſe; ergo non eſt adſtruenda in Sacramentis hæc phyſica cauſalitas. Probatur minor, ſi qua neceſſitas, ea maxime eſſet ex eo, quod dicitur in Scripturis, Conciliis, & Patribus relatis, & ex excellentia Sacramentorum novæ Legis; ſed hæc ratio eſt nulla, nam verba Scripturarum, Conciliorum, & Patrum, & excellentia Sacramentorum novæ Legis bene conſiſtit cum ſola cauſalitate morali, ut patet in pluribus caſibus. Primo enim Sacramenta non poſſunt phyſice cauſare gratiam ſecundum partes materiæ, & formæ præcedentes, quippe quæ non exiſtunt, quando completa forma Sacramentali producitur Gratia: Unde ad ſummum poſſet phyſice cauſare gratiam illud ultimum indiviſibile phyſicum formæ, vel materiæ Sacramentalis. Secundo in Sacramento Pœnitentiæ materia, nempe contritio, & confeſſio, nunquam gratiam cauſaret, quia non exiſteret, dum completur forma abſolutoria. Tertio in Matrimonio ſi prius unus conſentiat, & deinde alter, quando cauſaretur Gratia, tunc conſenſus prioris non exiſteret, atque adeo Gratiam non poſſet phyſice cauſare. Quarto quando contractus Matrimonialis ſit per procuratorem, tunc neuter conſenſus Principalium exiſtit, atque adeo non cauſat phyſice Gratiam. Quinto quando Sacramentum v. gr. Baptiſmi ſuſcipitur cum fictione, ſeu ſacrilege, tunc non producitur Gratia, niſi quando per actum doloris reviviſcit; in quo caſu Sacramentum, utpote non exiſtens, ſolum moraliter Gratiam cauſaret. Sexto quando vi Sacramenti cauſatur remiſſio pœnæ, non poteſt ea cauſari phyſice; cum non ſit quid phyſicum, ſed morale. Denique quando vi Gratiæ Sacramentalis cauſantur auxilia a Gratia propria uniuſcujuſque Sacramenti, iſthæc auxilia nonniſi moraliter cauſantur.

Reſp. retorquendo argumentum: non ſunt multiplicanda miracula citra neceſſitatem; ſed miraculum eſſet, ſi Chriſtus, cui debetur omnis perfectio illi non repugnans, careret virtute phyſica patrandi miracula per humanitatem, & cauſandi Gratiam per Sacramenta tanquam per ſua inſtrumenta, nec datur neceſſitas adſtruendi hoc miraculum; ergo de facto datur hæc virtus, & cauſalitas phyſica in Sacramentis tanquam perfectio debita inſtrumentis Chriſti, quæ in ipſius Chriſti excellentiam redundat. Præterquamquod ſicut congruum eſt, quod Deus torqueat Spiritus miraculoſe per ignem Tartareum, qui eſt inſtrumentum Divinæ Juſtitiæ: ita a fortiori quod cauſet gratiam miraculoſe per Sacramenta, quæ ſunt inſtrumenta Divinæ Miſericordiæ.

Ad id, quod dicitur, cauſari gratiam ſolum moraliter a Sacramentis in multis eventibus, Reſpondeo primo, quod ſi Sacramenta cauſent gratiam per omnipotentiam inexiſtentem tanquam per virtutem appropriatam, in omni eventu cauſant gratiam phyſice, etiamſi non exiſtant, ut explicavimus quæſtione ſuperiore; ſicut Planta non exiſtens cauſat phyſice Plantam per ſemen ſuum, tanquam per propriam virtutem.

Deinde tranſmiſſo, quod Sacramenta ſolum poſſint phyſice cauſare gratiam per potentiam obedientialem, aut per qualitatem intrinſecam, adhuc nonnulli apud Amicum do-

docent, quod ſemper, aut fere ſemper cauſent phyſice gratiam. Nam in primo caſu ſatis eſt, quod Sacramentum phyſice cauſet ſecundum ultimam ſui partem, ut dicatur totum Sacramentum cauſare; ſicut ſphæra dicitur tota tangere planum, quamvis non tangat niſi in puncto. Idemque dicas in ſecundo, & tertio caſu. Varii varia in quarto caſu; probabile eſt, gratiam cauſari a verbis procuratoris, in quibus virtualiter perſeverat conſenſus principalis. In quinto, docet D. Thom. in 4. diſt. 4. qu. 3. art. 2. Gratiam cauſari a charactere relicto, tanquam inſtrumento Baptiſmi præteriti. In ſexto, & ultimo non cauſatur Gratia habitualis, de qua eſt quæſtio, ſed Sacramentalis, ſeu propria uniuſcujuſque Sacramenti; hæc autem, quia fere ſemper cauſatur, quando Sacramenta non exiſtunt, nil mirum, quod moraliter tantum ab iis cauſetur.

Denique tranſmiſſo, quod quando Sacramenta non exiſtunt, tunc Gratia habitualis ſolum moraliter cauſetur, dicendum tamen, id eſſe per accidens. ſufficit enim, quod per ſe, hoc eſt fere ſemper Sacramenta cauſent phyſice gratiam, & quod verba Scripturæ, Conciliorum, & Patrum ſumantur in ſenſu proprio, & rigoroſe, quando ſic poſſunt ſumi; quia tamen quando Sacramenta non exiſtunt, non poſſunt gratiam cauſare phyſice; ideo pro iis caſibus ſumenda ſunt verba Scripturæ in ſenſu minus rigoroſo, & metaphorico de cauſalitate morali.

In forma nego minorem: ad probationem nego pariter minorem: ad cujus probationem diſtinguo antecedens: per accidens, concedo; per ſe, nego antecedens, & conſequentiam: ſimiliter ſi paſſio Chriſti non poſſet phyſice cauſare gratiam per omnipotentiam inexiſtentem, cauſaret illam tantum moraliter, & metaphorice; & tunc in eo ſenſu dicerentur a SS. PP. & a Tridentino ſeſſ. 6. can. 7. Sacramenta habere virtutem ex paſſione Chriſti, & profluxiſſe ex latere Chriſti perfoſſo; quatenus Chriſtus Dominus dum vivebat prævidit vulnus illud poſt mortem ſibi infligendum, acceptavitque, ac Deo Patri obtulit ad obtinendam virtutem Sacramentorum. Probabilius tamen dicendum per paſſionem, & vulnera Chriſti cauſari phyſice noſtram ſalutem, & gratiam in Sacramentis per omnipotentiam inexiſtentem; juxta illud Auguſtini: *Viſcera Domini noſtri miſericordia effluunt, nec deſunt foramina, per quæ effluant.*

IV. Objic. 2. Sacramenta non poſſunt phyſice gratiam cauſare; ergo ſolum cauſant moraliter. Probatur antecedens, quia nulla Creatura poteſt aliquid creare; Gratia autem non poteſt phyſice produci niſi per creationem, ut docet D. Thom. 1. 2. qu. 100. art. 2. qui pariter in primo, diſtin. 4. qu. 3. dicit, Gratiam non educi de potentia materiæ. Et ratio eſt, quia qualitas ſupernaturalis contineri non poteſt in ſinu materiæ; unde nequit ex ea educi; propterea Gratia habitualis eſt habitus infuſus, non eductus.

Reſp. nego antecedens: ad probationem tranſmiſſo, quod Creatura ne inſtrumentaliter quidem poſſit creare, ut docent Thomiſtæ contra Recentiores, nego minorem: Gratia, & omnes qualitates ſupernaturales, cum ſint accidentia, educuntur e ſinu ſubjecti per potentiam paſſivam, non quidem naturalem, ſed obedientialem. In eo ſenſu ab Angelico Gratia dicitur creari, in quo ſenſu ab Apoſtolo ad Eph. 2. nos dicimur *Creati in Chriſto Jeſu*, quatenus ex nihilo meritorum per gratiam conſtituitur homo in ſtatu elevationis: Solum itaque D. Thom. negat, Gratiam educi de potentia naturali ſubjecti, non de obedientiali. Cum enim ex Tridentino ſeſſ. 6. cap. 7. Gratia inhæreat animæ, non creatur, ſed educitur. Denique Gratia dicitur eſſe habitus infuſus, non quia non eſt eductus, ſed quia non eſt acquiſitus.

V. Objic. 3. Non poteſt aſſignari, quandonam Sacramenta cauſent phyſice gratiam; ergo non poſſunt illam phyſice cauſare. Probatur antecedens: non enim dici poteſt, quod Gratiam cauſent, antequam ponatur materia, & forma, ut patet; cum non poſſit phyſice cauſare, quod nunquam extitit; neque quando materia, & forma ponitur ſucceſſive; tum quia non eſt major ratio, cur phyſice cauſetur, quando ponitur ultima pars materiæ, aut formæ, quam quando ponitur prima, vel media; tum etiam quia ſi partes motus ſunt infinitæ, non poteſt aſſignari ultima; neque demum cauſant Gratiam, poſtquam eſt poſita materia, & forma, quia ſi materia, & forma non poſſunt phyſice cauſare, quando exiſtunt, a fortiori non poſſunt quando non exiſtunt.

Reſp. certum eſſe, quod Sacramentum non cauſet gratiam neque phyſice, neque moraliter, niſi totum poſitum ſit extra cauſas totalitate ſaltem eſſentiali, ſi minus integrali. ſicut enim tota eſſentia phyſica

Digitized by Google

v. gr. hominis conſiſtit, etiamſi deſit manus, non vero ſi deſit caput, vel anima; ita tota eſſentia phyſica Sacramenti conſiſtit, etiamſi ultima ſyllaba formæ Sacramentalis detruncetur. Certum etiam eſt, Sacramenta ſuſcepta tantum in voto non cauſare gratiam ex opere operato, ſed ſolum ex opere operantis: ſic dilectio Dei ſuper omnia, quæ dicitur Baptiſmus flaminis, & in voto continet Baptiſmum fluminis, cauſat gratiam ſolum ex opere operantis, non vero Gratiam Sacramentalem ex opere operato, ſicut nec characterem, nec remiſſionem totius pœnæ debitæ; aliter non poſſet deinde ſuſcipi Sacramentum Baptiſmi; impreſſo enim charactere, Baptiſmus eſt irreiterabilis. Martyrium vero, quod dicitur Baptiſmus ſanguinis, quia includit amorem Dei ſuper omnia, cum propter Deum vita contemnatur, juſtificat adultos, quatenus eſt votum Baptiſmi, & delet ex opere operato omnem etiam reatum pœnæ, non tamen imprimit characterem, ſed cauſat ſpecialem laureolam: Infantes tamen juſtificat ex opere operato inſtar Baptiſmi. Hoc poſito dicimus, Gratiam a Sacramentis phyſice cauſari in eo temporis momento, in quo Adverſarii docent eam cauſari moraliter: cauſatur autem phyſice, vel ab omnibus partibus materiæ, & formæ etiam præteritis, ſi Gratia cauſetur per omnipotentiam Sacramentis inexiſtentem; ſi vero cauſetur per potentiam obedientialem, ea cauſatur tantum ab iis particulis materiæ, vel formæ, quæ tunc exiſtunt, quamvis tota materia, & forma dicatur cauſare gratiam; ſicut tota ſphæra dicitur tangere planum. Niſi velis recurrere ad ſententiam Thomiſtarum, qui cum Goneto diſp. 3. de Sacramentis art. 3. §. 5. docent, cauſari Gratiam a Sacramentis in inſtanti terminativo extrinſeco, quando Sacramentum primo non eſt; eo quod entia ſucceſſiva non poſſint deſinere intrinſece per ultimum ſui eſſe, ſed ſolum extrinſece per primum non eſſe. Cæterum ſive ſonus ſit qualitas ſucceſſiva, ſive permanens, ſive multiplicetur realiter, ſive intentionaliter juxta varias ſententias, experientia conſtat per aliquod tempus durare, cum in locis diſtantibus ſonus audiatur multo tempore, poſtquam facta eſt corporum colliſio, idcirco omnes illæ partes ſoni, quæ coexiſtunt, dum Gratia cauſatur, illam phyſice cauſant.

Ad vitandas autem tricas Philoſophicas, ſupponimus, quantitatem, qualitates, tempus, & motum componi ex minimis naturalibus, ſeu ex indiviſibilibus phyſicis, atque adeo Gratiam cauſari ab eo minimo motus, quod complet eſſentiam phyſicam Sacramenti, & in eo minimo temporis, quod tunc exiſtit; quamvis Gratia cauſetur indiviſibiliter: ſicut Angelus indiviſibiliter creatur, non quia creatur in inſtanti mathematico, quod ſupponitur repugnare, ſed quia creatur in minimo A temporis, ita tamen, ut ſi loco ejus minimi daretur aliud minus, & minus in infinitum, ſemper verum eſſet, quod in priori minimo totus Angelus eſſet creatus.

Illud hic adverto, quod negare cauſalitatem phyſicam gratiæ in Sacramentis per hoc, quod ſupponatur ex Philoſophis, quantitatem ſucceſſivam conſtare ex infinitis partibus actu diſtinctis, & ſic non poſſe aſſignari ultimam partem, quæ actu cauſet gratiam, & quod non poſſit cauſari gratia in inſtanti terminativo extrinſeco juxta viam Thomiſticam, non eſt nodum Theologicum ſolvere, ſed proſcindere. Quod faceſſit negotium in Theologia eſt perveſtigare, Num poſito, quod poſſint Sacramenta phyſice gratiam cauſare, de facto illam cauſent? Aliis contendentibus, quod ſic deceat ad dignitatem Sacramentorum, necnon Chriſti Domini, cujus ſunt inſtrumenta; Aliis negantibus, ac putantibus fruſtra miracula iſthæc multiplicari. Devolvere ad quæſtiones Philoſophicas ea, quæ ſunt Theologicæ indaginis, Theologum dedecet; & ſupponere ex Philoſophicis, quæ non amplius dant locum quæſtioni Theologicæ, præſertim graviſſimæ, ac perdifficili, eſt declinare, non aggredi difficultates enodandas. Propterea ſupponere debemus hac in re, quod non repugnet phyſica cauſalitas gratiæ tum materiæ, tum formæ Sacramentorum, ſpectatis iis, quæ in Philoſophia controvertuntur; & deinde inquirendum, Num, & quomodo debeat phyſice gratia cauſari? An per potentiam obedientialem? An per qualitatem ſupernaturalem Sacramentis intrinſecam? An per Omnipotentiam ſpeciali modo aſſiſtentem? An demum per Omnipotentiam Sacramentis inexiſtentem?

VI. Objic. ult. Si Sacramenta cauſarent phyſice gratiam, etiam peccatum cauſaret gratiam in Sacramento Pœnitentiæ; ſequela eſt abſurda; cum non poſſit cauſare gratiam peccatum, quod cum illa coexiſtere non poteſt; ergo & id unde ſequitur. Probatur ſequela; ſicut in Sacramento Baptiſmi

mi v. gr. Aqua eſt materia remota, & Ablutio eſt proxima; ita in Sacramento Pœnitentiæ peccatum eſt materia remota, & actus pœnitentis ſunt proxima; ſed Sancti PP. docent, Gratiam in Baptiſmo cauſari ab aqua, nempe a materia remota; ergo etiam in Sacramento Pœnitentiæ deberet Gratia cauſari a materia remota, atque adeo a peccato.

Reſp. argumentum ſolvendum ab Adverſariis, qui docent, aquam in Baptiſmo cauſare Gratiam moraliter, quin velint peccatum cauſare Gratiam moraliter in Sacramento Pœnitentiæ. Quare primo dici poteſt, nomine Aquæ intelligi a PP. ablutionem factam ab aqua, cum ſola ablutio, non vero aqua conſtituat Sacramentum. Secundo, ablutio eſt modus Aquæ, qui in ſententia Nominalium eſt indiſtinctus ab ipſa aqua, & in ſententia Modiſtarum non diſtinguitur ab aqua realiter, ſed ſolum modaliter; unde nil mirum, quod a Sanctis Patribus vis cauſativa Gratiæ tribuatur ipſi Aquæ, ſeu Rei, non vero illi modo, qui de ſe tantum habet determinare, non cauſare, ut docent Philoſophi. Contra vero peccatum realiter diſtinguitur a materia próxima Sacramenti, & præerequiritur ut deſtruendum, atque adeo ut incompoſſibile cum Gratia; unde non poteſt, nec debet ab eo Gratia ullatenus cauſari.

QUÆSTIO IV.

An Sacramenta Antiqua cauſaverint Gratiam ex opere operato?

I. Dicitur cauſari Gratia ex opere operantis, quando cauſatur ex proprio ipſius hominis actu, & merito; dicitur cauſari ex opere operato, quando cauſatur vi operis extrinſecus exhibiti habentis valorem, virtutem, & meritum independenter ab ipſius hominis actu, & merito; & hujuſmodi eſt effectus Sacrificii, & Sacramentorum novæ Legis, qui habetur ex opere operato, hoc eſt vi meritorum Chriſti Domini independenter ab actu operantis. Hæretici apud Maurum hic damnant tanquam barbarum, & inſuetum hoc vocabulum *Ex opere operato* paſſive; Sed eo utuntur omnes Theologi ad planius exprimendum effectum ortum ex virtute Sacramentorum, & Paſſionis Chriſti, & ad diſtinguendum illum ab effectu orto ex noſtris operibus. Sic Auguſtinus, ne confunderet os pro oſſe, & os pro ore, pro ſignificando oſſe uſus eſt vocabulo barbaro oſſum oſſi, dicens in Pſalmum 38. *Melius eſt ut me Grammatici reprehendant, quam ut non intelligant populi.* Quæritur nunc, an ſicut Sacramenta novæ Legis ex definitione Conciliorum cauſant gratiam ex opere operato, ita illam cauſaverint Sacramenta antiqua, præſertim Circumciſionis, quæ delebat originale.

II. Dico 1. Sacramenta antiqua, tam Legis ſcriptæ, quam Legis naturæ non cauſabant gratiam ex opere operato, hoc eſt vi ſua citra omne meritum, & diſpoſitionem operantis. Ita communiſſime cum D. Thoma 3. p. qu. 62. art. 6. contra Paludanum, & alios apud Vaſquez 1. 2. diſput. 184. quod ſpeciatim docent de Circumciſione.

Prob. 1. ex Scripturis, & Conciliis. 1. ad Corint. 7. *Circumciſio nihil eſt, & præputium nihil eſt*: non enim erat niſi ſignum fœderis inter Deum, & homines, ut habetur Geneſ. 17. & ſignum quo Judæi ſuam fidem profitebantur, & a cæteris gentibus diſtinguebantur. Ad Galatas 4. dicitur: *Quomodo iterum convertimini ad infirma, & egena elementa?* Ubi loquitur de cæremoniis Legis, & præſertim de Circumciſione; non dicerentur autem ea Sacramenta infirma, & egena, ſi vim haberent juſtificandi. Tridentinum ſeſſ. 14. can. 2. habet: *Si quis dixerit, novæ Legis Sacramenta a Sacramentis antiquæ Legis non differre, niſi quia cæremoniæ ſunt aliæ, & alii ritus externi, anathema ſit*: Atqui niſi differrent in vi cauſativa gratiæ ex opere operato, tantum differrent penes diverſos ritus; ergo. Expreſſius definitur in Florentino, ubi dicitur: *Sacramenta nova multum ab antiquis differunt; illa enim non cauſabant gratiam, ſed eam per paſſionem Chriſti dandam eſſe configurabant; hæc vero & continent gratiam, & ipſam digne ſuſcipientibus conferunt.*

Prob. 2. ratione, quia in eo Lex nova diſtinguitur ab antiqua, quod illa non habebat vim juſtificandi, hæc habet; ut proinde dicatur eſſe Lex Gratiæ; ergo in hoc etiam diſcriminari debent Sacramenta, quæ ſunt potiſſima pars utriuſque Legis. Conſequentia videtur certa. Antecedens probatur ex Scripturis: Joan. 1. dicitur: *Lex*

per Moyſen data eſt; Gratia, & Veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt; & ad Galatas 4. Lex vetus dicitur homines in ſervitute generaſſe, non autem attuliſſe libertatem. Ratio demum a priori eſt, quia Sacramenta cauſare gratiam ex opere operato, importat eſſe actiones habentes vim cauſandi gratiam independenter ab ullo merito operantis; ut ſunt actiones Sacramentales Legis Euangelicæ, quæ idcirco habent vim cauſandi Gratiam, quia ſunt principaliter actiones Chriſti operantis illas per ſuos Miniſtros: ſic enim vim habent movendi Deum ad gratiam conferendam ſuſcipienti Sacramentum; Atqui Sacramenta antiqua non poterant eſſe actiones Chriſti principaliter operantis, quippe qui nondum extiterat, nec ſuum conſenſum eſſentialiter prærequiſitum expreſſerat, quod ſcilicet illæ actiones ſuo nomine ponerentur, ut poſſent ſibi ultimate imputari; Operari enim conſequitur ad eſſe; ergo actiones Sacramentales Legis antiquæ non habebant valorem a Chriſto Domino tanquam principales ejus actiones; atque adeo non poterant cauſare Gratiam ex opere operato.

III. Difficultas tamen eſt apud DD. quonam pacto per Circumciſionem tollebatur originale? dicitur enim Gen. 17. *Maſculus, cujus præputii caro circumciſa non fuerit, delebitur anima illius de populo*; quibus verbis Deus pœnam æternam minatur carentibus Circumciſione, & gratiam delctivam originalis promittit illam ſuſcipientibus.

Dico equidem 2. Sacramenta antiqua neque cauſabant gratiam ex opere operantis, ſed ſolum erant meræ conditiones prærequiſitæ, quibus poſitis, Deus infallibiliter movebatur ex Chriſti meritis futuris ad gratiam conferendam digne ſuſcipientibus. Ita Amicus diſp. 9. poſt rejectas aliorum opiniones.

Prima pars, quod non cauſarent gratiam ex opere operantis, patet. Nam Circumciſio v. gr. non poterat cauſare gratiam vi operis eliciti ab Infante, quippe qui operari non poterat; nec vi operis eliciti a Miniſtro; quia ſi tunc eſſet in ſtatu peccati mortalis, Gratia non conferretur per Circumciſionem; quod nemo dixerit; cum per illam infallibiliter conferretur Gratia, ut nunc per Baptiſmum, niſi detur obex ex parte ſuſcipientis.

Secunda pars, quod ſcilicet fuerint meræ conditiones, probatur, quia ſic dicendo ſalvantur omnia, quæ ſalvari debent, videlicet quod antiqua Sacramenta non cauſaverint gratiam ex opere operato, & quod iis præſentibus infallibiliter intuitu meritorum Chriſti futuri Gratia conferretur digne ſuſcipientibus; ergo ita dicendum. Hinc ſi in Lege naturæ tollebatur originale per fidem Parentum, ſeu per externam proteſtationem factam a Parentibus, quod homines per Chriſti adventum eſſent ſalvandi, tunc poſita hujuſmodi proteſtatione tanquam conditione, (non tanquam merito, cum aliquando potuiſſent eſſe in mortali Parentes, non ſecus ac nunc Miniſter Baptiſmi) Deus infallibiliter conferebat gratiam delctivam originalis intuitu meritorum Chriſti futuri.

Adultis tamen per Circumciſionem non conferebatur gratia, niſi præter actum fidei de Chriſto futuro haberent etiam tanquam præviam diſpoſitionem actum contritionis, vel dilectionis Dei ſuper omnia, ut notat Suarez diſp. 10. ſect. 1. Congruum enim fuit, quod Gratia non conferretur adulto, niſi ſe ad illam diſponeret per contritionem, vel amorem Dei: Eſto in Lege Euangelica ex ſpeciali Divina benignitate Sacramentum ex attritio faciat contritum; unde ſufficit attrito prævia ad gratiam in Sacramento ſuſcipiendam.

In eo itaque differt Circumciſio data olim Adulto habenti contritionem, & Baptiſmus datus nunc Adulto pariter contrito; quod licet contritio utriuſque de congruo gratiam mereatur, & utrique infallibiliter ea conferatur ex Divina promiſſione; at nunc poſita contritione, confertur Gratia per hoc, quod contritio ſit votum Baptiſmi cauſantis de ſe gratiam ex opere operato: contra vero contritio olim erat votum Circumciſionis, quæ non cauſabat Gratiam ex opere operato, ſed erat mera conditio prærequiſita, ut intuitu meritorum Chriſti Gratia conferretur: Propterea Sacramentum Baptiſmi, tanquam actio Chriſti principaliter operantis per ſuum Miniſtrum, vim habet movendi Deum ad gratiam conferendam, atque adeo eſt cauſa moralis gratiæ; Circumciſio vero, quia non erat actio Chriſti principaliter operantis, ſed mera conditio prærequiſita, ut exterius profiteretur Chriſti adventum, ideo non pollebat vi movendi Deum ad dandam Gratiam, nec erat cauſa moralis gratiæ. Quod autem Baptiſmus ſit actio Chriſti principaliter baptizantis, expreſſit Auguſtinus tract. 6. in Joan. dicens: *Petrus eſt qui baptizat, hic eſt qui baptizat*, (hoc eſt Chriſtus Dominus) *Paulus baptizat, hic eſt qui bapti-*

Digitized by Google

baptizat : nam ſi pro diverſitate meritorum baptiſma ſanctum eſt , quia diverſa ſunt merita , diverſa eſſent baptiſmata , & tanto quiſque melius aliquid putaretur accipere , quanto a meliore videretur accepiſſe.

IV. Objic. Dici poteſt, quod Sacramenta antiqua moverent Deum ad gratiam conferendam, non ut actiones Chriſti nondum exiſtentis, ſed vel ut actiones honeſtæ Miniſtrorum, vel quatenus proteſtabantur fidem Eccleſiæ , ejuſque merita Deo repræſentabant; ergo apte ſuſtineri poteſt, quod Sacramenta antiqua cauſaverint Gratiam ex opere operato.

Reſp. nego antecedens : non enim poterant Deum movere ad gratiam conferendam, quatenus erant actiones Miniſtrorum ; tum quia non ſemper Miniſtri , ut diximus , erant in ſtatu Gratiæ ; tum etiam quia non poſſunt merita unius juſti movere Deum ad dandam gratiam alteri etiam juſto, nedum peccatori, citra ordinationem , & promiſſionem Divinam , de qua non conſtat apud Scripturas , Concilia, & Patres; neque poterant Deum movere , quatenus repræſentabant merita illius Eccleſiæ; tum quia actiones Sacramentales non erant actiones Eccleſiæ, ſed miniſtrabantur Sacramenta ex inſtitutione Divina , Eccleſia ad ſummum deſignante hanc, vel illam actionem in ſpecie ; tùm etiam quia neque conſtat ex ordinatione, & promiſſione Dei prærequiſita , quod intuitu meritorum Eccleſiæ Gratia aliis conferretur ; ergo nullatenus poterant ea Sacramenta dici cauſa Gratiæ ex opere operato.

QUÆSTIO V.

An omnia Sacramenta Novæ Legis præter Gratiam habitualem cauſent Gratiam propriam Sacramentalem? Et an omnibus æqualem?

I. Dico 1. Sacramenta novæ Legis cauſant ex opere operato non ſolum gratiam ſanctificantem , ſed etiam virtutes infuſas , & Gratiam propriam Sacramentalem. Ita communiter.

Quod cauſent Gratiam ex opere operato, conſtat ex Conciliis laudatis, & ratione: cauſant enim, in quantum ſunt inſtrumenta paſſionis Chriſti, ejuſque merita Deo Patri repræſentant , & quatenus exercentur nomine ejuſdem Chriſti , volentis eas tanquam ſuas a Miniſtris exerceri ad merendam Gratiam iis, quibus applicantur ; ergo cauſant Gratiam independenter a merito operantis , atque adeo illam cauſant ex opere operato.

Quod vero cauſent etiam habitus infuſos, conſtat tum ex Tridentino ſeſſ. 6. cap. 7. ubi dicitur : *In juſtificatione hæc omnia ſimul accipit homo per Jeſum Chriſtum , cui inſeritur, Fidem, Spem, & Charitatem.* Tum ratione , quia virtutes infuſæ tam Theologales, quam morales ſunt proprietates connaturales Gratiæ , ut calor eſt proprietas ignis; ergo connaturale eſt, quod quandocunque, & quomodocunque Gratia cauſatur, omnes pariter virtutes infuſæ cauſentur: qui enim dat formam , dat etiam omnia, quæ ad formam conſequuntur, juxta illud: Qui dat eſſe , dat conſequentia ad eſſe.

Denique, quod omnia Sacramenta novæ Legis cauſent etiam ex opere operato Gratiam propriam Sacramentalem, conveniunt omnes cum D. Thoma qu. 62. ar. 2. quamvis in ea explicanda non parum diſcrepent Doctores. Ratio concluſionis eſt , quia unumquodque Sacramentum ordinatur ad ſuum finem ſpecialem; v. gr. Baptiſmus ad ſpiritualem regenerationem , Confirmatio ad animi robur , Euchariſtia ad ſpirituale nutrimentum , Pœnitentia ad animæ ſanitatem, Extrema Unctio ad peccatorum reliquias abſtergendas, Ordo ad ſpirituale regimen animarum, Matrimonium ad concupiſcentiam ſedandam , & ad onera conjugii toleranda ; ergo congruum fuit, ut ad hos fines obtinendos quædam Gratia ſpecialis a ſingulis Sacramentis conferretur.

Hæc autem ſpecialis Gratia non videtur reponenda in ullo habitu ſupernaturali diſtincto a Gratia ſanctificante , utpote ſuperfluo ; neque in Gratia quadam ſanctificante, ita propria unius Sacramenti , ut diverſificetur ſive ſpecifice, ſive numerice, ſive modaliter a Gratia alterius Sacramenti. Ratio eſt , quia non poſſet ſalvari , quod Gratia ſanctificans per cujuſcumque Sacramenti ſuſceptionem intendatur , ſi una Gratia ab alia differret. Quare dicendum, eam conſiſtere in quadam exigentia ſpeciali , fundata in ſolo Divino decreto, auxiliorum ſpecialium promoventium hominem ad proprios fines ſingulorum Sacramentorum: Cum enim virtutes infuſæ non ſint adæquatæ rationes ſupernaturaliter o-

Digitized by Google

perandi, ſed ſolum compleant potentiam in ratione potentiæ; unde requirunt auxilium actuale, quod eaſdem potentias compleat in ratione objecti, ut diximus in de Gratia; ideo Gratia Sacramentalis ſpecialis bene explicatur per hoc, quod collato v. gr. Baptiſmo, conferatur Gratia ſanctificans cum virtutibus infuſis, & ſimul ex Divino decreto conferatur Gratia ſpecialis regenerativa, hoc eſt exigentia illorum auxiliorum, quæ conferant ad ſpecialem regenerationem, ſeu ad ſuſcipienda digne alia Sacramenta: Sic per Confirmationem conferatur ſpecialis Gratia roborativa, ſeu exigentia auxiliorum ad præcavendas, & ſuperandas tentationes præſertim adverſus fidei confeſſionem, & ad crebros virtutum actus eliciendos: ſimiliter per Sacramentum Pœnitentiæ detur ſpecialis Gratia ſanativa, ſeu exigentia auxiliorum ad peccata deteſtanda, & pro iis ſatisfaciendum: per Extremam Unctionem auxilia ad facilius reſiſtendum tentationibus in mortis articulo: per Ordinem auxilia ad rite obeunda Sacri Ordinis munera: per Matrimonium auxilia ad fovendum mutuum amorem, & fidem inter conjuges ſervandam.

Dices: Si Gratia ſpecialis a quolibet Sacramento collata non eſſet Gratia habitualis ſpecie diverſa, ſed eſſet eadem Gratia ſanctificans, prout ex Divino decreto exigens hæc, vel illa auxilia, ſequeretur, quod non magis homo diceretur reſiſtere tentationibus per gratiam propriam Sacramentalem, quam per lignum v. gr. vel anulum, quibus ex decreto Divino eſſent annexa hujuſmodi auxilia: ſicut enim potuit Deus decernere, quod ſuſcipienti v. g. Euchariſtiam detur exigentia ad auxilia nutritiva; ita poteſt decernere, quod habens anulum habeat eadem omnino auxilia nutritiva; unde ſicut per Gratiam Euchariſticam dicitur homo nutriri, ita per illum anulum nutriretur pariter in ea hypotheſi ſpiritualiter.

Reſp. nego ſequelam. Gratia enim habitualis de ſe exigit auxilia, quia cum auxilia compleant potentiam in ratione objecti, eo ipſo quod datur Gratia cum virtutibus ſupernaturalibus complentibus potentiam in ratione potentiæ, datur etiam exigentia auxiliorum. Quod autem hæc potius vel illa auxilia ſint homini danda in tanta, vel tanta copia, dependet a Divino beneplacito; Propterea potuit Deus libere decernere, quod ſuſcipienti hoc Sacramentum dentur hæc auxilia, ſuſcipienti illud dentur hæc alia: At relate ad anulum non datur ulla exigentia auxiliorum, unde diſpar omnino ratio.

II. Dico 2. Sacramenta ejuſdem ſpeciei æqualem gratiam tam habitualem, quam propriam Sacramentalem conferunt æqualiter diſpoſitis; inæqualem vero diſpoſitis inæqualiter. Ita communiter.

Prob. tum ex Tridentino ſeſſ. 6. cap. 7. ubi dicuntur homines juſtificari, *unuſquiſque ſecundum menſuram, quam Spiritus Sanctus partitur ſingulis prout vult, & ſecundum propriam cujuſque diſpoſitionem, & cooperationem*. Tum ratione, quia Sacramenta producunt Gratiam inſtar cauſarum naturalium; ſed cauſæ naturales æqualem formam, v. gr. æqualem calorem introducunt ſubjectis æqualiter diſpoſitis, inæqualem diſpoſitis inæqualiter; ergo pariter Sacramenta. Major probatur, tum quia inductione conſtat, ordinem Gratiæ imitari ordinem naturæ; tum quia ſic fuit congruum, ut homines magis excitarentur ad Sacramenta cum meliori diſpoſitione ſuſcipienda. Dixi in concluſione, duo Sacramenta ejuſdem rationis, ſeu ſpeciei, v. gr. duo Baptiſmata: nam duo Sacramenta diverſa, ſeu inæqualis perfectionis, v. gr. Baptiſmus, & Euchariſtia, inæqualem Gratiam conferunt etiam diſpoſitis æqualiter, ex Divo Thoma 3. p. qu. 65. art. 3. idque propter eandem rationem, quia ſicut Agens naturale perfectius perfectiorem effectum naturalem cauſat, quam imperfectius; ita Agens ſupernaturale præſtantius (ſicut eſt Euchariſtia, quæ omnium Sacramentorum eſt præſtantiſſimum) præſtantiorem cauſat effectum ſupernaturalem.

Hinc infert Coninck dubio 3. quod juſtus accedens ad Sacramentum Pœnitentiæ cum contritione, cæteris paribus, majorem gratiam accipiat, quam ſi cum ſola attritione accedat peccator; tum quia contritus eſt magis diſpoſitus; tum etiam quia juſtus per contritionem diſponentem ad Sacramentum duplicem gratiam obtinet, alteram reſpondentem propriæ devotioni, & ex opere operantis, alteram reſpondentem Sacramento, & ex opere operato: contra vero peccator attritus ſolum obtinet gratiam ex opere operato; cum non poſſit attritio peccatoris mereri de condigno Gratiam, ſicut contritio juſti de condigno meretur Gratiæ augmentum.

Putat Gabriel, ex majori Dei benevolentia conferri ſæpe Gratiam inæqualem æque diſpoſitis: Cajetanus ex majori devo-

tio-

Digitized by Google

tione Miniſtri: Scotus ex prædeſtinatione ad gloriam majorem; ſed hæc omnia gratis omnino dicuntur, & ſententia Cajetani eſt contra Canonem *Si inter bonos*, de Conſecratione diſtinct. 4. ubi decernitur, Sacramenti Gratiam non augeri ex meliore diſpoſitione Miniſtri. Et ratio eſt, quia ſicut improbitas Miniſtri non obſtat, quominus Gratia in Sacramento conferatur; ita neque probitas Miniſtri conducit, ut major Gratia conferatur ex opere operato, quia Gratia non confertur ob meritum Miniſtri, ſed ob merita Chriſti Domini. Unde Nazianzenus dixit, quod ſicut ſigillum ferreum, & aureum eandem figuram imprimunt, ita bonus, & malus Miniſter eandem gratiam conferunt.

III. Objic. 1. Plura peccata præterita commiſſa a Petro, quam a Paulo, non inducunt inæqualitatem Gratiæ per Sacramenta recipiendæ ab utroque; ergo neque inæqualis diſpoſitio utriuſque: Sicuti quia inæqualis improbitas Miniſtri non obeſt; ita neque inæqualis Miniſtri probitas conducit ad Gratiam inæqualem.

Reſp. nego conſequentiam: diſparitas eſt, quia, ut notat Eſparza, æque opponuntur Gratiæ plura, ac pauciora peccata: At diſpoſitio ad Gratiam per plures actus ſupernaturales, vel per intenſiores eſt major. Quare, ut etiam advertit Haunoldus, plura peccata reſiſtunt ſolum magis Divinæ miſericordiæ, ne tam facile conferat auxilia ad reſurgendum, ſed non magis opponuntur Gratiæ inducendæ per Sacramenta ex opere operato. Quod autem major Miniſtri probitas nullatenus conferat, jam oſtendimus.

IV. Objic. 2. Si inæqualis diſpoſitio traheret Gratiam cauſatam ex opere operato a Sacramentis inæqualem, ſequeretur quod accedens ad Sacramentum cum pluribus gradibus gratiæ, cæteris paribus, majorem gratiam ex opere operato reciperet; ſed hoc ſine authoritate Theologorum aſſeritur; ergo falſum id unde ſequitur.

Reſp. 1. ſequelam admitti poſſe cum Suario diſp. 7. ſect. 5. Coninck, Dicaſtillo apud Haunoldum. Secundo negari poteſt ſequela, quia major Gratia in ſubjecto ſolum ſignificat in ordine ad majus præmium, redditque actus meritorios dignos majori augmento gratiæ, quæ datur in præmium talium actuum, & ex opere operantis; non vero reddit hominem dignum majori Gratia, quæ per Sacramenta confertur ex opere operato; cum ea non detur in præmium actuum diſponentium ad Sacramenta, ſed in præmium meritorum Chriſti, quorum vi magis diſpoſitis, non magis dignis confertur Gratia uberior.

QUÆSTIO VI.

Quid ſit Character a Sacramentis præter Gratiam ſanctificantem, & Gratiam propriam Sacramentalem cauſatus?

I. Nomine characteris venit ſignum poteſtatis ſpiritualis in ordine ad cultum Dei, impreſſum in anima per Sacramenta indelebiliter. Poteſtas autem hæc, quæ ſignificatur a charactere, vel eſt paſſiva conſiſtens in idoneitate ad ſuſcipienda Sacramenta, prout confertur per Baptiſmum; vel eſt activa conſiſtens vel in poteſtate ad reſiſtendum viriliter hoſtibus fidei, prout confertur per Confirmationem, vel in poteſtate adminiſtrandi Sacramenta, prout confertur per Sacramentum Ordinis.

Certum eſt primo, Sacramenta antiqua non impreſſiſſe characterem, ut communiſſime docent contra Scotum putantem a Circumciſione fuiſſe impreſſum; quod tamen nec auctoritate, nec ſolida ratione evincitur.

Certum eſt ſecundo, Characterem ab aliquibus novæ Legis Sacramentis imprimi, ut conſtat ex Conciliis, & Scripturis: Prima enim ad Corinth. 1. dicitur: *Qui unxit nos, & ſignavit nos; & dedit pignus ſpiritus in cordibus noſtris.* Et ad Epheſ. 1. *In quo & credentes ſignati eſtis Spiritu promiſſionis Sancto, qui eſt pignus hæreditatis.*

Certum eſt tertio, non omnia Sacramenta novæ Legis illum imprimere, ut conſtat ex Tridentino ſeſſ. 7. can. 9. & Florentino; quæ definiunt, a Sacramentis Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis imprimi characterem, nulla facta mentione de reliquis. Immo addunt, ex charactere impreſſo ea tria reiterari non poſſe. Unde fit, quod ſi ab aliis Sacramentis imprimeretur, nec poſſent reiterari.

Ratio autem, cur ſolum ab his tribus imprimatur, eſt Divina inſtitutio. Congruentia vero eſt, quia homo per Baptiſmum fit domeſticus Chriſti, & de ejus familia, & ideo diſtingui debuit ab aliis per aliquod ſignum ſtabile; ſicut olim Populus electus a Gentibus per Circumciſionem diſtinguebatur. Per Confirmationem Chriſtianus tranſit

fit in Militem Chriſti, & ideo debuit ſtabili pariter ſigno ab aliis diſtingui. Per Ordinem fit Miniſter Chriſti, & in ſpeciali gradu dignitatis conſtituitur; & ideo congruit illi diſtinctivum; ſicut in Militia, & Aulis Principum certis quibuſdam ſignis diſcernuntur diverſi officiales: Quod Scotus in 4. diſtinct. 6. docuit, dicens: *Ratio, quare in reliquis Sacramentis non conferatur character, eſt, quia in reliquis non habetur peculiaris gradus, & officium*. Etenim quod quis admiſſus in familiam poſſit comedere, & bibere, poſſit recuperare gratiam ſui Domini, poſſit generare, non ſunt gradus, & officia particularia, quæ requirant ſpecialem deſignationem: hinc fit, non eſſe veram cauſalem illam Vaſquii num. 18. videlicet: Ideo a tribus illis Sacramentis imprimi characterem, quia ſunt irreiterabilia. nam, ut notant Lugo, Arriaga, Dicaſtillo, etiam prima tonſura, Benedictio Abbatis, &c. ſunt irreiterabilia, nec proinde imprimunt characterem; Quare potius ex oppoſito ideo illa tria reiterari non poſſunt, quia characterem imprimunt. cum enim ad illum ordinentur, eo obtento fruſtra reiterarentur.

Utrum vero hæc tria Sacramenta primario ſint propter characterem, an propter Gratiam? diſcrepant DD. Probabilius eſt eſſe propter Gratiam primario, ut patet ex definitione Sacramentorum. Scotus putat, Ordinem primario eſſe propter poteſtatem conferendam, quam putat identificari cum charactere, & Gratiam in eo Sacramento conferri propter bonum uſum poteſtatis collatæ, ſed falſum eſt, characterem eſſe ipſam poteſtatem, cum potius ſit ſignum poteſtatis; ſicut Toga eſt ſolum ſignum poteſtatis Judiciariæ, de facto enim poſt hanc vitam remanet character, non poteſtas; propterea etiam Ordo videtur primario eſſe propter Gratiam.

Examinandum nunc, Quid ſit hujuſmodi character, & in quanam ſpecie qualitatis reponatur? Num ſignificet naturaliter, an ad placitum? & quomodo ſit indelebilis?

II. Dico 1. Character non eſt quid morale, ut eſt Doctoratus, Prima tonſura, &c. ſed eſt quid phyſicum. Ita communiter cum D. Thom. adeo ut poſt Canones Conciliorum ſententia oppoſita Durandi reputetur, teſte Eſparza, parum tuta in fide.

Prob. Florentinum, & Tridentinum definiunt characterem eſſe ſignum ſpirituale, & indelebile impreſſum in anima; hæc autem verba in ſenſu proprio ſumpta; prout ſumi debent, important aliquid phyſicum; ergo character eſt quid phyſicum: Aliter etiam Gratia dici poſſet quid morale; quamvis in anima infundatur.

Dubitatur tamen, quid ſit hujuſmodi Ens phyſicum? Scotus putat eſſe relationem quandam prædicamentalem, quam vocat extrinſecus advenientem. Sed communiter in Logicis rejiciuntur hi nudi reſpectus, ſeu relationes prædicamentales. Adde ex Philoſopho 5. Phyſic. 3. ad relationes prædicamentales non dari per ſe motum, ſed eas conſurgere ſtatim poſito fundamento, termino, & ratione fundandi: Ad characterem vero datur per ſe motus. directe enim producitur character per Baptiſmum, præſertim ſi ſuſcipiatur cum obice, ita ut gratia non producatur; ergo character non eſt relatio prædicamentalis.

III. Dicendum itaque 2. cum communiſſima, characterem eſſe qualitatem phyſicam, & abſolutam ſignificantem poteſtatem explicatam.

Prob. Character non pertinet ad prædicamentum ſubſtantiæ; cum recipiatur in anima: neque ad prædicamentum actionis & paſſionis; cum character ſit permanens, non tranſiens: nec ad alia prædicamenta, ut patet; ergo eſt qualitas, non reſpectiva, ſeu nudus reſpectus, ſed abſoluta.

Sed rurſus dubitatur, Ad quam ex quatuor ſpeciebus qualitatis pertineat, quas enumerat Philoſophus, nempe Habitum, & Diſpoſitionem, Potentiam, & Impotentiam, Paſſionem, & Paſſibilem qualitatem, Formam, & Figuram? quæ in re varii varia. Certum videtur, characterem non pertinere ad quartam ſpeciem qualitatis, quæ eſt Forma, & Figura. nomine enim Figuræ intelligit Philoſophus terminationem quantitatis, nempe eſſe rotundum, quadratum, &c. Character autem non eſt hujuſmodi. Neque pertinet ad tertiam ſpeciem, quæ dicitur Paſſio, & Paſſibilis qualitas; quia, ut docet D. Thom. ex Philoſopho, hæc ſpecies qualitatis ſolum reſidet in parte animæ ſenſibili, & dicit ordinem ad aliquam tranſmutationem corporalem, quam cauſat, vel a qua cauſatur; unde dicitur qualitas paſſibilis; Character autem non eſt hujuſmodi, cum ſit in parte animæ rationali. Neque videtur poſſe pertinere ad ſecundam ſpeciem qualitatis, quæ dicitur Potentia, & Impotentia; nam character non eſt potentia paſſiva, ſeu receptiva alterius formæ, quia Gratia non recipitur in charactere; & quamvis requiratur

ratur character baptiſmalis ad recipiendos fructus aliorum Sacramentorum, requiritur ſolum ut conditio arbitraria ex Chriſti inſtitutione, & ut diſpoſitio moralis, non ut diſpoſitio phyſica, aut potentia paſſiva. Rurſus character non eſt potentia activa, quia neque efficit Sacramentum, nam Sacramentum Baptiſmi v. gr. confici poteſt etiam a non habente characterem baptiſmalem: Neque efficit effectum Sacramenti, nempe Gratiam, quia hæc unice a Sacramento immediate producitur.

IV. Dicendum itaque 3. cum communi, characterem pertinere ad primam ſpeciem qualitatis, quæ dicitur Habitus, & diſpoſitio.

Prob. Ad primam ſpeciem pertinet omnis illa qualitas, per quam homo ſe habet bene, vel male, ſive in ordine ad ſe, ſive in ordine ad operationes ſuas; ſeu omnis illa qualitas, per quam interroganti, Quomodo ſe habeat homo? reſpondere poſſumus, Bene, vel male; ita ut ſi qualitas ſit facile mobilis, dicatur diſpoſitio, ſi difficile mobilis, dicatur Habitus; ſed per characterem anima bene ſe habet; quippe quæ illo ornatur; & eſt difficile mobilis, cum ſit indelebilis; ergo character pertinet ad primam ſpeciem qualitatis, tanquam Habitus, non tanquam diſpoſitio.

Dices 1. Habitus ex Philoſopho dat facile poſſe, character vero dat ſimpliciter poſſe, vel recipere Sacramenta, vel reſiſtere hoſtibus fidei, vel adminiſtrare Sacramenta; ergo character non eſt habitus.

Reſp. 1. Habitus naturales, & acquiſitos, quos ſolum Philoſophus agnovit, dare facile poſſe, non vero habitus per ſe infuſos. Deinde falſum eſt, quod character det ſimpliciter poſſe. nullam enim poteſtatem confert, ut diximus, ſed ſolum eſt ſignum poteſtatis, ſeu eſt conditio prærequiſita ex Chriſti inſtitutione, ut poſſit homo Sacramenta ſuſcipere, &c.

Dices 2. Omnis qualitas, & præſertim habitus, poteſt intendi, ac remitti; ſed character non eſt hujuſmodi; ergo non eſt habitus.

Reſp. 1. majorem eſſe falſam. actus enim intellectus, & voluntatis ſunt qualitates, quæ non poſſunt intendi, quamvis poſſit dari actus perfectior alio. Deinde poteſt negari minor. quamvis enim indiviſibiliter omnes characteres baptiſmales idem ſignificent, poteſt tamen aliquis ſignificare clarius: ſicut fumus denſior expreſſius ſignificat ignem; & Crux Melitenſis candidior, & amplior clarius illum ordinem Equeſtrem ſignificat.

Quæritur tamen, Utrum character ſit ſignum ad placitum, an vero naturale? Communius cum Arriaga docent eſſe ſignum ad placitum; hoc eſt eſſe animæ ornatum, qui de ſe indifferens eſt, ut ſit, vel non ſit ſignum, ſicut hedera relate ad vinum venale. Aureolus in 4. diſt. 4. putat eſſe ſignum naturale, ſeu ſpeciem quandam, ac ſimilitudinem ſpecialem Chriſti; quod videtur oſtendere Apoſtolus ad Galatas 2. dicens: *Omnes, qui baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*; Quod non poteſt intelligi de Gratia; quippe quæ non ſemper infunditur in baptiſmo; ergo intelligi debet de charactere; quia eſt ſimilitudo quædam naturalis animæ Chriſti, configurans nos illi, a quo eſt omnis poteſtas ſpiritualis, adeo ut juxta variam participationem hujus poteſtatis varius ſit character.

V. Dico itaque 4. Characterem eſſe ſignum naturale poteſtatis ſpiritualis per Sacramentum acceptæ, velut quandam Imaginem animæ Chriſti Domini, juxta explicationem Aureoli. Ita Haunoldus.

Prob. tum quia character a SS. PP. vocatur Effigies, Figura, Imago, Lumen; tum etiam quia niſi eſſet ſignum naturale, nulla daretur ratio, cur debeat eſſe qualitas intrinſece ſupernaturalis, prout omnes Theologi docent. nam, ut diximus cum de virtutibus infuſis, illud dicitur Ens ſupernaturale antonomaſtice, quod natura ſua connectitur cum Gratia; Atqui niſi character eſſet ſignum naturale poteſtatis ſpiritualis, non connecteretur natura ſua cum Gratia exigita a Sacramentis; unde character poſſet eſſe qualitas entitative naturalis ex libito Dei aſſumpta ad ſignificandam poteſtatem ſpiritualem; ergo &c. Denique niſi eſſet ſignum naturale, non poſſet reddi ratio, cur Chriſtus Dominus careat hujuſmodi charactere, juxta communiſſimam Theologorum cum D. Thom. hic ar. 5. ſicut enim conceditur Chriſto Gratia accidentalis, ita concedi deberet character, qui deſerviret non ad ſignificandam poteſtatem ſpiritualem acceptam per Sacramenta, ſed ad ornatum ſimilem illi, quem aliis fidelibus per ſua merita communicavit.

Neque dicas cum Bellarmino lib. 2. de effectu Sacramentorum cap. 19. ſignari charactere eſſe proprium ovium, ſervorum, ſubditorum, Militum, Miniſtrorum; unde non debuit ſignari Chriſtus, qui eſt Paſtor,

ſtor, Dominus, Superior, Dux, & Princeps. Nam cum hujuſmodi ſignum ſit quidam ornatus ſpiritualis, etiam Chriſtum deceret, non ſecus ac Regem decet ornatus corporalis. Ratio itaque eſt ex Altiſiodorenſi, quia character eſt ſignum naturale poteſtatis acceptæ, ac animæ Chriſti quædam naturalis imago; unde non poteſt Chriſto competere.

Utrum autem Beatiſſima Virgo habuerit characterem baptiſmalem, cum caruerit originali, quod per Baptiſmum deletur? Diſputant DD. Probabilius eſt, quod habuerit, quia ſicut poteſt conferri Sacramentum Pœnitentiæ ſuper peccatis jam remiſſis, in quo caſu ſenſus formæ abſolutoriæ eſt, Confero tibi gratiam, quæ de ſe eſt deletiva peccati actualis; ita potuit conferri Deiparæ Sacramentum Baptiſmi, ita ut ſenſus formæ eſſet, Confero tibi gratiam, quæ de ſe eſt ablutiva maculæ originalis; Atque adeo inſignita fuit charactere baptiſmali, necnon charactere Confirmationis, eaque inter domeſticos, & milites Chriſti fuit Anteſignana.

Quæritur demum, num character ſit natura ſua indelebilis, an ex libero Dei decreto?

VI. Dicendum ult. cum communi, characterem de potentia Dei ordinaria eſſe indelebilem.

Prob. quodcunque naturaliter eſt deſtruibile, vel deſtruitur ex defectu cauſæ conſervantis, ut deſtruitur lux ad ſolis abſentiam; & cum character conſervetur a Deo, non poteſt ſic deſtrui: vel deſtruitur ex defectu cauſæ ſuſtentantis; & cum ſuſtentetur character ab anima, quæ nunquam deficit, neque poteſt ſic corrumpi: vel ratione contrarii; Characteri autem nihil eſt contrarium; Vel deſtruitur demeritorie, ut Gratia per peccatum deſtruitur: Character autem ſicut per peccatum non impeditur, ne imprimatur; ita nec per peccatum deſtruitur; atque adeo eſt naturaliter indelebilis. Propterea etiam in Beatis remanet ad ornatum, & gloriam, & in damnatis ad ignominiam, & confuſionem, ut docet D. Thom. qu. 63. art. 5. Neque obſtat, quod in damnatis habitus fidei, & ſpei deſtruantur, quamvis non ſint incompoſſibiles cum peccato. Nam iſti habitus infuſi ordinantur ad juſtificationem, cum ſint principia actuum ſupernaturalium, quorum damnati ſunt incapaces; propterea fruſtra in iis conſervarentur; ſecus vero Character.

Utrum autem damnati cognitione naturali videant characterem hunc ſupernaturalem, an vero cognitione ſupernaturali? Quæſtio eſt alterius loci. Videtur, quod cognitione ſupernaturali. Ratio eſt, quia quod habet entitatem ſupernaturalem, habet etiam ſpecies impreſſas, atque adeo cognoſcibilitatem ſupernaturalem; cum proprietates ſint conſentaneæ ſuæ eſſentiæ; & ideo communiter dicimus, Angelis non eſſe debitam cognitionem objecti ſupernaturalis: quamvis enim naturaliter cognoſcant Deum eſſe Omnipotentem, non per hoc inferre poſſunt poſſibilitatem entis ſupernaturalis, ſeu accidentis indebiti cuivis ſubſtantiæ perfectiori, & perfectiori in infinitum; & licet poſſent naturaliter cognoſcere poſſibilitatem entis ſupernaturalis in genere, non tamen hujus entis ſupernaturalis in ſpecie. Concedimus communiter, quod quando exiſtit Ens ſupernaturale quoad modum, ſeu philoſophice tantum ſupernaturale, ut corporum replicatio, mortui reſurrectio, tunc naturaliter illud cognoſcatur; quia hujuſmodi Ens habet ſpecies impreſſas, atque adeo cognoſcibilitatem naturalem: At quando exiſtit Ens intrinſece ſupernaturale, ſeu connexum cum Gratia ſanctificante, illud naturaliter non cognoſcitur, quia habet ſpecies impreſſas pariter ſupernaturales, atque adeo ſupernaturalem cognoſcibilitatem: ergo Damnati non poſſunt naturali cognitione attingere characterem.

VII. Hic opportune notandum, Characterem a Theologis paſſim dici eſſe ſimul Sacramentum, & rem Sacramenti; non quia character conſtituat Sacramentum preſſe dictum, ſeu ſignum practicum Gratiæ; ſed quia character eſt Sacramentum late dictum, nempe ſignum poteſtatis ſpiritualis, & Gratiæ per Sacramentum collatæ. Juxta hanc ſignificationem tria diſtingui ſolent in quolibet Sacramento a Theologis communiter apud Lugo diſp. 2. & apud Suarium diſp. 45. de Pœnitentia, ſpectatis locutionibus Sacrorum Canonum, præſertim in cap. *Hoc eſt*, de Conſecrat. Primum dicitur Sacramentum tantum, quod ſcilicet ſignificat, & non ſignificatur; & hujuſmodi ſolet eſſe in omnibus Sacramentis materia, & forma; quæ ſaltem ſignificant gratiam, & non ſignificantur ab alio. Secundum dicitur Res tantum, quæ ſcilicet ſignificatur, & non ſignificat; & hujuſmodi eſt in omnibus Sacramentis Gratia, quæ ſignificatur a partibus Sacramenti, quin il-

las

Digitized by Google

las ſignificet. Tertium dicitur res ſimul, & Sacramentum, quæ ſcilicet ſignificatur, & ſignificat, & hujuſmodi eſt in tribus Sacramentis irreiterabilibus character, quia & ſignificatur a materia, & forma ſacramentali, & ſimul ſignificat gratiam. In Euchariſtia vero dicitur eſſe res ſimul, & Sacramentum Corpus Chriſti, quatenus ſignificatur a ſpeciebus ſacramentalibus, & a forma conſecratoria, & ſimul ſignificat gratiam nutritivam: In extrema Unctione eſt res ſimul, & Sacramentum ſanitas corporalis, quia ſignificatur, & cauſatur, quando ea expedit ſaluti animæ, & ſimul ſignificat ſanitatem ſpiritualem. In Matrimonio dicitur res, & Sacramentum vinculum conjugale, quod cauſatur, & ſignificatur a mutuo conſenſu, & ſimul ſignificat unionem Chriſti cum Eccleſia, & animæ cum Deo. Denique in Sacramento Pœnitentiæ variæ ſunt opiniones. Communius docent, eſſe rem ſimul, & Sacramentum ipſam contritionem, quatenus & ſignificatur per confeſſionem, & ſimul per confeſſionem ſignificat reconciliationem cum Deo, ac peccatorum remiſſionem.

QUÆSTIO VII.

Num poſſint Sacramenta vivorum per accidens cauſare primam gratiam?

I. Supponendum ex dicendis in de Pœnitentia, ad Sacramenta mortuorum, videlicet Baptiſmi, & Pœnitentiæ, ſufficientem diſpoſitionem eſſe attritionem ſupernaturalem. Quod communiter probant DD. tum ratione; quia aliter iſthæc Sacramenta non eſſent mortuorum, ſeu per ſe inſtituta ad vivificandum, ſi nunquam vivificarent, ſed ſemper deberent ſupponere contritionem, atque adeo gratiam, & vitam: tum ex Tridentino ſeſſ. 14. cap. 4. ubi dicit, quod attritio *quamvis ſine Sacramento Pænitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam diſponit*. Neque obſtat, quod Tridentinum dicat, attritionem ſolum diſponere ad gratiam impetrandam, non vero gratiam cum Sacramento conferre. Nam Tridentinum docet, eam virtutem attritioni competere in Sacramento, quæ illi extra Sacramentum non competit: Atqui extra Sacramentum habet virtutem diſponendi remote ad juſtificationem; ergo in Sacramento ex Tridentino virtutem habet diſponendi ad illam proxime, adeo ut nequeat eſſe ſine gratia; per hoc enim quod peccator ex motivo ſupernaturali retractet peccatum, removet in Sacramento ſufficienter obicem gratiæ per illud conferendæ.

Præterea certum eſt, ad Sacramenta vivorum neminem accedere poſſe cum conſcientia peccati mortalis, niſi præmittat vel Sacramentum Pœnitentiæ, vel ſaltem contritionem: Ad Euchariſtiam tamen non ſufficit contritionem præmittere, ſicut ſufficit in reliquis Sacramentis vivorum, ſed debet etiam præmitti mortalium confeſſio; niſi neceſſitas urgeat, & non detur copia Confeſſarii. Quod ſi quis habens in conſcientia mortale invincibiliter ignoratum ſine ullo prævio dolore ad aliquod ex Samentis vivorum accedat, tunc Sacramentum illud ſuſceptum cum hac indiſpoſitione (quam Auguſtinus vocat fictionem) licet non ſacrilege ſuſcipiatur, erit tamen validum, & informe; validum quidem, quia non deſunt omnia ejus conſtitutiva; informe vero, quia ſine forma a Sacramentis cauſata, hoc eſt ſine gratia; cum non remittatur in præſenti providentia peccatum, & conſequenter non infundatur gratia, niſi prius fuerit retractatum peccatum commiſſum.

Dubitatur nunc, An ſi quis habens peccatum aliquod mortale invincibiliter oblitum accedat bona fide ad Sacramentum vivorum, v. gr. ad Euchariſtiam, cum ſola attritione ſupernaturali de omnibus peccatis commiſſis, tunc hujuſmodi attritio cum Sacramento vivorum de attrito faciat contritum, & per accidens (hoc eſt ratione illius invincibilis ignorantiæ de peccato commiſſo) ſit ſufficiens diſpoſitio ad primam gratiam; non ſecus ac in Sacramentis mortuorum attritio per ſe diſponit ad primam gratiam.

Prima ſententia affirmat cum Suario diſp. 7. ſect. 2. Coninck, Granado, & aliis Recentioribus: Communius ſecunda negat cum Vaſquez diſp. 205. Haunoldo, Bernal, Toledo. Tertia eſt Mæratii diſput. 23. ſect. 3. & Cardinalis de Lugo diſput. 12. admittentium hoc in ſolis Sacramentis Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis, non vero in Sacramentis Confirmationis, Ordinis, & Matrimonii. Putant enim, quod ea tantum ex vi ſuæ inſtitutionis poſſint etiam mortalia delere, & per accidens primam gratiam cauſare.

II. Di-

quod conferatur in Sacramentis gratia non ponentibus obicem, eruitur quod Sacramenta mortuorum per accidens conferant ſecundam gratiam, quia tunc non habetur obex; ita ex eadem definitione probabiliter eruitur, quod ſacramenta vivorum per accidens cauſent primam gratiam, quia neque tunc hàbetur obex: & quamvis hoc non ſit expreſſe definitum, ſufficit, quod apte inferatur, ut probabiliſſime ſuſtineri poſſit.

Prob. 3. Concluſio, quia ſaltem Euchariſtiæ Sacramento hoc non eſt denegandum: Illi enim, utpote Sacramentorum omnium præſtantiſſimo, tribui debet omnis excellentia, quæ non pugnat cum ejus inſtitutione, aut cum revelatis: cum Tridentinum de Euchariſtia cap. 5. dicat: *Salvator noſter diſceſſurus ex hoc Mundo ad Patrem, Sacramentum hoc inſtituit, in quo divitias divini ſui erga homines amoris velut effudit:* ſed hujuſmodi excellentia, quod ſcilicet per accidens primam gratiam conferat, neque pugnat cum ejus inſtitutione, neque cum revelatis; ergo eſt illi tribuenda. Adde, quod poſitive ex revelatis eruatur, hanc excellentiam competere Euchariſtiæ. Tridentinum enim loco laudato hæc habet: *Si quis dixerit, vel præcipuum fructum hujus Sacramenti eſſe remiſſionem peccatorum, vel ex eo alios fructus non provenire, anathema ſit*: Quibus verbis videtur Tridentinum innuere, quod remiſſio peccatorum, & prima gratia ſit quidem effectus Euchariſtiæ, quamvis non primarius, ſed ſecundarius; quia primo & per ſe vivos nutrit; ſecundario & per accidens vivificat mortuos, Unde non dicitur Sacramentum mortuorum, ſed vivorum. Tridentino concinunt SS. PP., qui Euchariſtiam, utpote continentem auctorem vitæ, vocant *Panem vivificantem*: quamvis enim inſtituta ſit per modum cibi, tamen ſicut poteſt peccator ſpiritualiter mortuus ad vitam gratiæ ſe diſponere per actus ſupernaturales fidei, ſpei, & charitatis; ita poteſt peccator quamvis mortuus, comedendo hunc panem vivificum per accidens vivificari. Si enim baptiſmus inſtitutus ad regenerandum poteſt per accidens nutrire, & conferre ſecundam gratiam, ut oſtendimus, poterit pariter Euchariſtia, inſtituta ad nutriendum, per accidens vivificare, & conferre primam gratiam.

Neque hinc inferas primo, quod poſſit pariter Euchariſtia per accidens vivificare ſine prævia attritione, aut cum attritione putata, vel naturali. Nam de fide eſt, peccatum non remitti in præſenti providentia ſine retractatione vera; juxta illud: *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis:* quod autem retractatio debeat eſſe ſupernaturalis, conſtat tum ex theſi 57. confixa ab Inn. XI., tum etiam quia diſponit ad gratiam ſupernaturalem, & in eodem ordine debet eſſe forma, & diſpoſitio.

Neque inferas ſecundo, quod Euchariſtia, in qua Salvator divitias omnes ſui amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium ſuorum, deberet hanc etiam excellentiam continere, quod ſcilicet deleat omnem reatum pœnæ temporalis; quod competit Sacramento baptiſmi, ex Florentino. Etenim hæc quoque excellentia neque pugnat cum inſtitutione Euchariſtiæ, neque cum revelatis, quod tamen non admittitur. Nam contra eſt, quia ex Tridentino ſeſſ. 14. cap. 8. congruum fuit divinæ Juſtitiæ, quod etiam reatus pœnæ per ſacramentum baptiſmi deleretur iis tantum, qui ante baptiſmum per ignorantiam deliquerunt, non vero per alia ſacramenta iis, qui deliquerunt poſt baptiſmum; Unde ex Conciliis, PP. & traditione conſtat, ſolius baptiſmi eſſe omnem reatum pœnæ per ſe delere. Non poſſumus itaque ex revelatis hanc excellentiam ad Euchariſtiam ullatenus extendere; cum non militet pro ſuſcipientibus Euchariſtiam ratio illa, ob quam convenit Baptiſmo iſthæc prærogativa, videlicet quia ante Baptiſmum per ignorantiam deliquerunt.

Probatur demum concluſio ex Lugo de Extrema Unctione; quod ſcilicet illi competat cauſare primam gratiam per accidens. Dicitur enim Jacobi 5. *Si in peccatis ſit, remittentur ei*, & Trident. ſeſſio. 14. Can. 2. definit, hoc Sacramentum conferre gratiam, & remittere peccata; ergo effectus hujus Sacramenti eſt etiam delere mortalia, & primam gratiam conferre.

Neque dicas, hinc fieri, quod Extrema Unctio eſſet Sacramentum mortuorum. Nam effectus primarius extremæ Unctionis non eſt delere mortalia, ſed (ex Tridentino) delicta, quæ ſint adhuc expianda, & peccati reliquias abſtergere, eradendo aut pœnæ reatum relictum poſt mortalia dimiſſa, aut culpas veniales: propterea dicitur conſummativa, & perfectiva Pœnitentiæ, non vero ejus ſuppletiva. Hinc ſolum per accidens poteſt Extrema Unctio mortalia delere, ut proinde ſacrilege peccaret,

caret, qui advertenter in ſtatu peccati mortalis eam ſumeret cum ſola prævia attritione; prout ſuſcipi poſſunt Sacramenta mortuorum. Et ſane ſicut in Sacramento pœnitentiæ, quod eſt per ſe inſtitutum ad delenda mortalia per modum Judicii, in quo requiritur cognitio cauſæ, ut proinde reus in eo Sacramento agere debeat partes accuſatoris, poſſunt tamen per accidens remitti indirecte peccata invincibiliter oblita, adeo ut nullum Judicium erga illa exerceatur, nec habeatur cognitio cauſæ, nec ullus accuſator; ita pariter in extrema Unctione, & aliis Sacramentis vivorum per ſe inſtitutis ad Gratiam augendam poterit per accidens prima gratia cauſari, poſita attritione peccati invincibiliter obliti.

Neque dicas cum Lugo, ex Authoritatibus adductis ſolum ſequi, quod Euchariſtia, & extrema Unctio conferre poſſint primam gratiam per accidens, non vero reliqua Sacramenta vivorum. Nam ſi ſemel verum eſt, quod peccatum ſub attritione non ſit obex gratiæ in aliquo Sacramento vivorum, neque erit obex in reliquis; quia Tridentinum de omnibus novæ legis Sacramentis definit, quod non ponentibus obicem gratiam conferant.

III. Objic. 1. Si Euchariſtia, & alia vivorum Sacramenta poſſent primam gratiam cauſare, ſequeretur quod homo habens originale, & mortale actuale, ſi accederet ad Euchariſtiam cum attritione, & ignorantia invincibili obligationis ſuſcipiendi baptiſmum, reciperet primam gratiam per accidens, atque adeo emundationem ab originali; ſequela non admittitur, cum uni baptiſmo competat hic effectus; ergo nec id unde ſequitur.

Confirm. quia non poteſt explicari, quid ſit gratiam cauſari per accidens; cum non cauſetur aut præter Dei intentionem, aut in aliquo raro caſu; etenim id provenire deberet ex lege Dei firma, & ſtabili.

Reſp. nego ſequelam. Baptiſmus enim eſt Janua Sacramentorum; propterea materialiter tantum poteſt Sacramentum Euchariſtiæ ſumi a non baptizato ignorante invincibiliter obligationem ſuſcipiendi baptiſmum; ſicut materialiter comeditur Euchariſtia a bruto, quin ullus effectus ab ea recipiatur. Neque dici poteſt, quod per accidens in eo caſu Euchariſtia emundaret ab originali, cum certum ſit, carentiam characteris baptiſmalis eſſe obicem Gratiæ per quodvis aliud Sacramentum recipiendæ, ſive vivorum, ſive mortuorum.

Ad confirmationem: in eo ſenſu Sacramenta vivorum dicuntur per accidens cauſare primam gratiam, in quo ſenſu ab omnibus conceditur cauſari ſecundam gratiam per accidens a Sacramentis mortuorum: Non quia præter intentionem, & voluntatem Dei hujuſmodi effectus contingat; eo modo quo monſtrum dicitur effectus per accidens, quia eſt præter intentionem naturæ, aut ſicut Theſaurus dicitur per accidens a foſſore inveniri; cum hoc citra blaſphemiam dici non poſſit: Neque quia hujuſmodi effectus non proveniat ex lege Dei firma, & ſtabili; ſed quia deviat hujuſmodi effectus per accidens a fine primario, ad quem Sacramentum inſtitutum fuit, & proinde raro evenit; ſicuti plantæ, quæ inſeruntur, dicuntur cauſare per accidens fructus alienos, non quia non cauſant illos virtute propria, & naturaliter, ſed quia primario inſtitutæ ſunt ad alendos fructus proprios, & fructus alieni ad finem primarium non ſpectant; unde non ita frequenter hujuſmodi effectus provenit.

IV. Objic. 2. Euchariſtia ſignificat gratiam per modum nutritionis; ergo ſolum cauſat gratiam nutritivam, non vivificativam; atque adeo non primam gratiam. Probatur conſequentia, quia Sacramentum novæ legis cauſat quod ſignificat, & ſignificat quod cauſat; ergo Euchariſtia ſignificans gratiam nutritivam hanc dumtaxat cauſat.

Confirm. Dare vitam mortuo eſt extra rationem cibi; atqui Euchariſtiæ non competit quidquid eſt extra rationem cibi ſpiritualis; ergo nequit dare vitam mortuo: unde ſicut inutiliter datur cibus mortuo; ita inutiliter Euchariſtia peccatori.

Reſp. 1. per inſtantiam de Baptiſmo, qui cauſat gratiam per modum regenerationis, & tamen per accidens cauſat ſecundam gratiam non regenerantem; & de pœnitentia, quæ eſt inſtituta per modum ſecundæ tabulæ poſt naufragium, & tamen cauſat ſecundam gratiam, ſi ſolum venialia præceſſerint. Neque dicas cum Lugo, non eſſe mirum, quod Sacramentum potens vivificare nutriat, quia quod poteſt plus, poteſt etiam quod eſt minus; Mirum tamen eſt, quod Sacramentum potens de ſe nutrire etiam vivificet. Nam licet

ſit

ſit magis vivificare, quam nutrire, non tamen relate ad infinitam virtutem Chriſti Domini, qui æque potuit velle utrumque effectum cauſari a ſingulis Sacramentis; quamvis voluerit, quod Sacramenta mortuorum per ſe vivificent, vivorum vero nutriant. Præterquamquod falſum univerſim eſt, quod poſſit minus id, quod poteſt plus, ſi plus, & minus ſint in diverſo ordine; homo enim poteſt hominem generare, non muſcam, quamvis hoc ſit minus: unde diſparitas ex hoc etiam capite corruit.

Directe diſt. conſeq. ſolum cauſat Gratiam nutritivam per ſe, concedo; per accidens, nego conſequentiam. Ad probationem, ſatis eſt, quod Sacramentum per ſe cauſet quod ſignificat, quamvis per accidens cauſare poſſit, quod non ſignificat.

Ad confirmationem diſtinguo minorem, per ſe, concedo; per accidens, nego minorem, & conſequentiam. Euchariſtia per accidens cauſare poteſt, non quod eſt contra, ſed quod eſt præter rationem cibi; ſicut etiam cauſat remiſſionem venialium, remiſſionem pœnæ, præſervationem a mortalibus, quæ ſunt pariter præter rationem cibi. Ad id quod additur: ideo ſtultum eſt dare cibum mortuo, quia cibus corporalis citra miraculum vivificare non poteſt. At Euchariſtia potuit inſtitui ita, ut per accidens vivificaret, & ita de facto probabiliter inſtituta eſt, ut oſtendimus. Adde, quod ſicut poteſt mortuus ſpiritualiter ad vitam ſe diſponere per actus virtutum Theologalium; ita poteſt cibo Euchariſtico, & pane vivificante vivificari. Huic enim tantum cibo competit tranſmutare, non tranſmutari, juxta illud a Chriſto Domino dictum Auguſtino: *Tu mutaberis in me, non ego in te.*

Ex dictis ſequitur, poſſe Sacramenta vivorum cauſare per accidens primam Gratiam in omnibus iis caſibus, in quibus ad ea acceditur poſt mortale cum ſola attritione: quod contingit non ſolum quando quis oblitus invincibiliter peccati commiſſi dolet de omnibus, ſed etiam quando quis conſcius peccati, nec habens copiam Confeſſarii ponit attritionem putatam contritionem; vel ſi ſit abſolutus invalide ex defectu aut juriſdictionis, aut intentionis in abſolvente. Conſonum enim fuit Miſericordiæ Salvatoris, quod noluerit in his caſibus privare Gratia eum, qui bona fide credit ſe eſſe diſpoſitum, & quantum in ſe eſt, apte ſe diſponit ad Sacramenta vivorum ſuſcipienda.

DISPUTATIO III.

De Cauſis extrinſecis Sacramentorum.

PLurima in hac Diſputatione diſcutienda ſunt, De inſtitutore Sacramentorum, De Miniſtro, De ſubjecto, ſeu ſuſcipiente; qui dicuntur cauſæ Sacramentorum extrinſecæ.

QUÆSTIO I.

De Sacramentorum Inſtitutore.

QUod attinet ad Sacramenta Legis antiquæ, non eſt dubium, quod a ſolo Deo fuerint inſtituta. De Sacramentis novis inquiritur, An omnia immediate Chriſtus Dominus inſtituerit? Et, Utrum in quantum homo, an inquantum Deus? Demum, An pura Creatura poſſit Sacramenta inſtituere?

ARTICULUS I.

Utrum omnia novæ Legis Sacramenta immediate inſtituerit Chriſtus inquantum homo?

I. DEfinit Tridentinum ſeſſ. 7. can. 1. omnia novæ Legis Sacramenta inſtituta fuiſſe a Chriſto. hæc enim habet: *Si quis dixerit, Sacramenta novæ Legis non fuiſſe omnia a Chriſto inſtituta, anathema ſit.* Nihilominus nonnulli ex antiquis Theologis putarunt, Chriſtum aliqua Sacramenta inſtituiſſe immediate, & per ſe ipſum; aliqua vero mediate per Apoſtolos. Hugo de Sancto Victore tomo 3. de Sacramentis lib. 3. puncto 15. cum Magiſtro in 4. diſt. 23. & Bonaventura putavit, Extremam Unctionem eſſe ab Apoſtolis immediate inſtitutam: Et Alenſis cum eodem Bonaventura in 4. diſt. 7. Sacramentum Confirmationis inſtitutum in Concilio Meldenſi. Ex verbis Tridentini non conſtat, quod Chriſtus omnia inſtituerit immediate: Unde Suarius cenſet, non eſſe de fide hanc omnium immediatam inſtitutionem; quamvis dicat eſſe omnino certam.

Dico equidem 2. cum Vaſquez, & aliis: De fide eſt, Chriſtum Dominum omnia novæ Legis Sacramenta inſtituiſſe immediate.

Prob. de fide eſt, Chriſtum inſtituiſſe omnia novæ Legis Sacramenta, ut conſtat ex Tridentino laudato; ergo etiam de fide eſt, quod ea inſtituerit immediate. Probatur conſequentia, quia inſtitutio, ut ſit vera inſtitutio, debet eſſe immediata; aliter non ſolum Sacramenta, ſed etiam ſacramentalia, & omnes Eccleſiæ cæremoniæ deberent dici a Chriſto inſtitutæ, & omnes Leges Pontificiæ poſſent dici Leges Divinæ, & a Chriſto Domino latæ; quia omnes dum feruntur, a Chriſto mediate feruntur per ejus Vicarium, & per poteſtatem ab eo acceptam: Conſequens non admittitur: ergo nec antecedens.

Confir. Tridentinum ſeſſ. 2. cap. 2. negat, fuiſſe unquam in Eccleſia poteſtatem ullam ſtatuendi, vel immutandi aliquid circa ſubſtantiam Sacramentorum: hoc autem non eſſet verum, ſi Chriſtus non inſtituiſſet immediate omnia Sacramenta, potuiſſet enim Eccleſia mutare, quæ potuit inſtituere; ergo. Hinc expreſſe Tridentinum ſeſſ. 14. de Extrema Unctione cap. 1. dicit, hoc Sacramentum fuiſſe a Chriſto Domino inſtitutum, & a B. Jacobo promulgatum; quia ſi Chriſtus illud inſtituit, ſolum potuit promulgari ab aliis; propterea etiam 1. ad Corinth. 4. dicitur: *Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores* (non inſtitutores) *myſteriorum Dei*.

II. Dico 2. Chriſtus Dominus, inquantum homo, & per voluntatem creatam inſtituit Sacramenta. Ita communiſſime.

Prob. Chriſtus ut homo eſt Eccleſiæ fundator, & inſtitutor; ergo pariter ut homo inſtituit fundamenta Eccleſiæ, ſeu Sacramenta: Fundatoris quippe eſt ponere fundamenta.

Confirm. Chriſtus ut homo eſt ſupremus Eccleſiæ Legiſlator; ergo etiam Sacramentorum inſtitutor. Probatur conſequentia, quia ſi per poteſtatem a Deo acceptam potuit immediate Leges ferre, potuit etiam per eandem poteſtatem immediate Sacramenta inſtituere; cum illi inquantum homini data ſit omnis poteſtas in cœlo, & in terra, omniaque dederit ei Pater in manus.

III. Objic. 1. contra ſecundam concluſionem; Inſtituere eſt primo rem aliquam ſtatuere, ſeu inchoare; ſed hoc non poteſt Chriſtus qua homo; ergo non qua homo, ſed qua Deus inſtituit Sacramenta. Probatur minor, quia ante actum voluntatis creatæ Chriſti Domini inſtituentem Sacramenta debet præceſſiſſe decretum voluntatis Divinæ conferens talem auctoritatem voluntati creatæ Chriſti; ergo ab eo decreto debent ſumere initium, atque adeo inſtitutionem Sacramenta.

Confirm. ut poſſit per voluntatem creatam Chriſti eſſe ſignum Gratiæ hæc materia, & hæc forma, debuit hoc idem prævoluiſſe Chriſtus qua Deus ab æterno; cum non poſſint Divina, & humana Chriſti voluntas diſcrepare; ergo non poteſt Chriſtus qua homo Sacramenta inſtituere, quin prius ea inſtituerit Chriſtus qua Deus; atque adeo ſoli Deo competit prima, & immediata Sacramentorum inſtitutio.

Reſp. 1. per inſtantiam de Legibus Pontificiis, quæ non deſinunt eſſe Pontificis, & Vicarii Chriſti, quamvis præcedere debeat decretum conferens Pontifici talem auctoritatem, & ab æterno debeat Deus prævoluiſſe id, quod Pontifex præcipit.

Directe dico, dupliciter poſſe duas voluntates conſpirare in idem objectum; uno modo, ſi ambæ æque primo idem velint; altero modo, ſi una velit in priori, & altera illud idem approbet. Hoc ſecundo modo Deus vult Sacramenta a Chriſto qua homine inſtituta, necnon leges a Pontifice latas; & ideo Chriſtus ut homo eſt primus inſtitutor; voluntas enim Divina venit ut determinata, & in poſteriori, non ut determinans, & in priori; venit enim non ut faciens, ſed ut approbans factum a voluntate creata Chriſti, atque adeo eſt voluntas ſpeculativa potius, quam practica.

In forma nego minorem. Ad probationem: præceſſit decretum conferens auctoritatem, & ſimul inſtituens Sacramenta, nego; conferens, ſed non inſtituens, concedo antecedens, & nego conſequentiam.

Ad confirm. diſtinguo antecedens: debuit Deus id ipſum prævoluiſſe ab æterno voluntate practica, & factiva, nego; voluntate ſpeculativa, & approbativa inſtitutionis factæ a Chriſto ut homine, concedo antecedens, & nego conſequentiam.

IV. Objic. 2. Si Sacramenta novæ Legis eſſent a Chriſto ut homine inſtituta, non eſſent præſtantiora, & digniora antiquis, utpote a Deo inſtitutis: Conſequens non admittitur; repugnat enim dictis Conciliorum, & Patrum: ergo nec antecedens. Probatur ſequela, quia Sacramentum intrinſece conſtituitur per actum inſtituentem tamquam per formam; ergo Sacramenta antiqua conſtituta per actum Divinum no-

nobiliora eſſent, quam nova conſtituta per actum voluntatis humanæ Chriſti.

Reſp. 1. etiam in Sacramentis novis principium *quod* inſtituens eſſe ipſum Verbum, a quo humanitas ſuppoſitatur, quamvis principium *quo* ſit actus voluntatis creatæ; Unde etiam Sacramenta nova includunt conſtitutive Deum tanquam principium *quod* inſtituens; atque adeo ex parte principii inſtituentis antiqua non ſunt nobiliora. Deinde dico SS. PP. exaltantes Sacramenta nova ſuper antiqua conſideraſſe illa, quatenus ſunt inſtrumenta Dei, in ordine ad Gratiam conferendam; atque adeo præferunt nova antiquis, inquantum ſunt magis utilia. Sic pharmacum, quod magis cauſat ſanitatem, dicitur præſtantius Pharmaco compoſito ex rebus nobilioribus minus apto ad ſanitatem cauſandam: quia ut notat Aureolus in 4. diſt. 1. nobilitas inſtrumenti, ac cujuſvis medii ordinati ad aliquem finem ſumitur ſolum ex ratione utilitatis, quam affert. Et ratio a priori eſt, quia appetibilitas medii, qua talis, deſumi debet a fine, a quo ſuam habet appetibilitatem; ergo cum magis conferant Sacramenta nova ad finem conferendi Gratiam, dicenda ſunt præſtantiora; etiamſi verum eſſet, quod antiqua haberent aliquod conſtitutivum nobilius: quod tamen eſt falſum, ut oſtendimus, cum non ſit præſtantior forma Deus, & actus Divinus, quam Deus cum actu humano; ſicut non eſt præſtantior tota Trinitas, quam una Perſonalitas Divina. Præterquamquod ipſe ſolus actus creatus Chriſti Domini, prout moraliter informatus a dignitate Verbi, infinitum habet valorem, & efficaciam.

ARTICULUS II.

Num concedi poſſit puræ Creaturæ poteſtas inſtituendi Sacramenta tum miniſterialis, tum excellentiæ?

V. CErtum eſt, non poſſe Creaturam inſtituere Sacramenta authoritate propria, & independente; cum ne ipſi quidem Chriſto qua homini id competat. Quare ſolum quæritur primo, An poſſit purus homo ex poteſtate miniſteriali ſibi a Deo delegata inſtituere Sacramenta? quod communiter affirmant Thomiſtæ cum Suario, Lugo, Valentia contra Scotum, Vaſquez, & alios. Secundo, an poſſit puro homini communicari poteſtas excellentiæ, quam Theologi agnoſcunt in Chriſto Domino, ut poſſit Sacramenta inſtituere? Poteſtas autem excellentiæ in Chriſto Domino non ſolum importat poſſe conferre ſigno ſenſibili vim ad gratiam conferendam ex poteſtate delegata, ſed etiam poſſe mereri collationem gratiæ per Sacramenta, & quod ejus nomine Sacramenta ſanctificentur, & adminiſtrentur. Hanc etiam poteſtatem poſſe puro homini communicari, docet D. Thom. hic ar. 4. his verbis: *Chriſtus in Sacramentis duplicem habuit poteſtatem; unam auctoritatis, quæ competit ei ſecundum quod Deus eſt, & talis poteſtas nulli Creaturæ potuit communicari; Alteram excellentiæ, quæ competit ei ſecundum quod homo eſt, & eam potuit Miniſtris communicare; dando ſcilicet eis tantam gratiæ plenitudinem, ut eorum meritum operaretur ad Sacramentorum effectum, ut ad invocationem nominum ipſorum ſanctificarentur Sacramenta, & ut ipſi poſſent ſacramenta inſtituere.*

Ne tamen fiat quæſtio de nomine, advertendum, quod inſtituere Sacramenta poteſtate miniſteriali non importat ſolum deſignare materiam, cui Deus imponat ſignificationem practicam Gratiæ, ſed importat etiam delegationem a Deo factam imponendi alicui ſigno ſenſibili ſignificationem practicam Gratiæ; ſicut ferre leges ex poteſtate miniſteriali, & delegata non importat ſolum deſignare aliquem actum, quem Deus velit præcipere, ſed etiam habere a Deo facultatem præcipiendi, vel non præcipiendi aliquid ad libitum; ſicut etiam habere poteſtatem delegatam patrandi miracula non eſt poſſe deſignare materiam, in qua Deus velit miraculoſe operari; ſed eſt habere virtutem communicatam patrandi miracula.

VI. Dico nunc primo cum prima ſententia: poteſt puro homini communicari poteſtas miniſterialis inſtituendi ſacramenta.

Prob. Poteſt Deus communicare puro homini facultatem non ſolum deſignandi materiam ſenſibilem, quæ habeat a Deo ſignificationem practicam gratiæ, ſed etiam facultatem deſignandi materiam ſenſibilem, quæ ſignificet Gratiam conferendam per hujuſmodi ſignum ad arbitrium ipſius creaturæ; hoc autem importat ex dictis habere poteſtatem miniſterialem inſtituendi ſacramenta; ergo poteſt puro homini hujuſmodi poteſtas communicari. Maj. patet. ſicuti enim ea poteſtas de facto communicata fuit Chriſto qua homini, ita potuit puro homini communicari; non ſecus ac poteſtas miraculorum, quæ Chriſto fuit commu-

nicata, poteſt pariter puro homini communicari; & in hoc tantum Chriſtus qua homo a puro homine diverſificatur, quod Chriſto ea ſit connaturaliter debita, non vero puro homini.

Confirm. Ut purus homo dicatur revera Sacramenta inſtituere, non debet habere hanc poteſtatem independenter ab alio; ſicuti ut poſſit leges condere, non debet habere facultatem legislativam independentem; ſed ſufficit quod inſtitutio, & virtus cauſandi gratiam in ſacramentis procedat a puro homine, tanquam ab habente poteſtatem ad id delegatam, & ex commiſſione; Atqui poteſt Deus velle, quod ſacramenti inſtitutio, & virtus ſignificandi, atque cauſandi gratiam in aliqua re ſenſibili dependeat a puro homine, tanquam ab habente ad id poteſtatem delegatam; ergo poteſt puro homini communicari poteſtas miniſterialis inſtituendi Sacramenta. Quod aperte docuit Auguſt. tract. 5. in Joan. dicens: *Potuit Chriſtus Dominus, ſi vellet, dare poteſtatem alicui ſervo ſuo, ut daret Baptiſmum ſuum tanquam vice ſua, & transferret a ſe baptizandi poteſtatem, quam conſtitueret in ſervo, & tantam vim daret baptiſmo tranſlato in ſervum, quantam haberet baptiſmus datus a Domino; hoc tamen noluit, ut in illo eſſet ſpes baptizatorum, a quo ſe baptizatos agnoſcerent; Noluit ergo ſervum ponere ſpem in ſervo.*

VII. Dico 2. poteſtas excellentiæ, & meritoria, quæ fuit in Chriſto Domino ad ſacramenta inſtituenda, potuit puro homini communicari ſolum relate ad inſtituenda ſacramenta vivorum, non mortuorum. Ita iidem DD. cum D. Th. apud Gonetum.

Prob. Poteſt purus homo affectus gratia ſanctificante mereri de condigno alteri innocenti gratiam, ut oſtendimus in de merito diſp. ult. q. 2. non poteſt tamen alteri peccatori mereri de condigno gratiam peccati remiſſivam, ut pariter ſupponimus ex dictis in de Incarnatione, diſp. 1. qu. 3. ergo poteſt purus homo habere poteſtatem excellentiæ, & meritoriam relate ad inſtituenda ſacramenta vivorum, merendo juſtis gratiam per ea ſacramenta conferendam, quin poſſit relate ad ſacramenta mortuorum.

VIII. Objic. primo contra primam concluſionem, ex Scoto, & Gabriele: Inſtituere ſacramenta fert ſtabilire certa, & infallibilia ſigna gratiæ conferendæ; ſed ſolus Deus hoc facere poteſt; ergo nequit pura creatura miniſterialiter ſacramenta inſtituere. Prob. min. Ille poteſt ſtatuere ſigna infallibilia gratiæ conferendæ, qui poteſt gratiam conferre; ſed non niſi Deus poteſt conferre gratiam; ergo nonniſi Deus ſtabilire poteſt certa, & infallibilia ſigna gratiæ conferendæ.

Confirm. Ut poſſit dari ſignum practicum gratiæ, debet divina voluntas determinari ad conferendam gratiam poſito tali ſigno; ſed non poteſt creatura divinam voluntatem ad id determinare; ergo nec ſacramenta inſtituere.

Reſpond. neg. min. ad prob. diſt. maj., qui poteſt gratiam conferre vel principaliter, vel inſtrumentaliter, conc., tantum principaliter, nego maj. & diſting. min., ſolus Deus poteſt gratiam conferre ut cauſa principalis, conc., miniſterialiter, & inſtrumentaliter, ſeu ex poteſtate delegata, nego minor., & conſeq.; quod etiam dicendum relate ad leges ferendas. Habere poteſtatem delegatam conferendi gratiam eſt poſſe ſua voluntate applicare omnipotentiam ad gratiam cauſandam; ſicut dicitur habere poteſtatem comburendi, qui poteſt applicare ignem ad comburendum: Poteſt autem voluntas creata ex delegatione ſibi a Deo facta ſtatuere ſigna, quibus poſitis applicetur omnipotentia ad gratiam cauſandam, ſive ea ſigna ſint meræ conditiones, ut in ſacramentis antiquis, ſive ſint cauſæ, ut in novis; ergo poteſt pura creatura habere poteſtatem delegatam inſtituendi tam ſacramenta antiqua, quam nova.

Ad confirmationem recurrit etiam inſtantia de legibus: ut poſſit enim Lex Pontificia obligare in conſcientia, debet determinari divina voluntas ad volendum obligare ſubditos, poſita voluntate Legislativa Pontificis; Sicuti autem poſſumus nos ad actus liberos determinare omnipotentiam paratam concurrere ad utrumlibet, juxta doctrinam Societatis in de Gratia; ita poteſt divina voluntas determinari ad volendum conferre gratiam, poſito tali ſigno ſenſibili, a voluntate creaturæ volentis libere inſtituere hæc ſigna practica gratiæ ex poteſtate ſibi ab ipſo Deo delegata.

IX. Objic. 2. ex Vaſquez: Ei convenit poteſtas inſtituendi ſacramenta, a quo oritur primum ſacramenti decretum; hoc autem unice oritur a Deo, ut patet; ergo ſolus Deus poteſt ſacramenta inſtituere. Maj. prob. quia inſtituere eſt primo rem aliquam incipere, & ab initio quaſi ſtatuere, & decernere.

Confirm. Si Deus diceret, Volo, ut ba-

ptiſ-

Digitized by Google

ptiſmus conferat gratiam, ſi Petrus conſenſerit, Petrus non diceretur inſtitutor Sacramenti hujus, quia ſupponit voluntatem Dei collativam gratiæ; ſed quælibet voluntas creaturæ debet Dei voluntatem præſupponere; ergo pura creatura non poteſt Sacramentum inſtituere.

Reſpond. argumentum probare, quod neque Chriſtus ut homo poſſit Sacramenta inſtituere; ſicut etiam quod neque homines poſſint leges condere: quare diſt. maj.; a quo oritur primum Sacramenti decretum in genere cauſæ principalis tantum, nego; ſive principalis, ſive miniſterialis, conc. maj. & diſtincta pariter min. nego conſeq.

Ad confirmationem reſpondeo per inſtantiam: ſi Deus diceret, volo præcipere jejunium, ſi Petrus conſentiat, Petrus non diceretur præcipere jejunium, ſed eſſet conditio requiſita, ut Deus velit abſolute jejunium præcipere; nec proinde creatura non poteſt habere a Deo poteſtatem delegatam præcipiendi jejunium; ergo idem in caſu noſtro. Quare diſtinguendum eſt inter operantem nomine principalis tanquam procuratorem, vel miniſtrum, & inter apponentem nudam conditionem; Quando quis operatur ut miniſter, valide operatur, etiamſi nollet tunc idipſum principalis; ſecus vero quando quis apponit conſenſum tanquam conditionem. In caſu argumenti, Petrus conſentiens eſſet mera conditio, quia niſi quando Petrus conſentit, tunc Deus vellet cauſare gratiam per Baptiſmum, gratia non cauſaretur: contra vero quando creatura inſtituit poteſtate miniſteriali Sacramentum, gratia conferenda eſt per Sacramenta per hoc præciſe, quod Deus non revocet poteſtatem delegatam; adeo ut ſi per impoſſibile Deus non revocaret poteſtatem delegatam, & ſimul nollet conferre gratiam per Sacramenta inſtituta a creatura, adhuc teneretur illam conferre: Sicut in creatis, ſi principalis non revocet poteſtatem collatam Procuratori, & ſimul nolit obligari per contractum initum a procuratore, adhuc ab illo obligatur. In forma diſt. maj., quia ſupponit voluntatem Dei collativam gratiæ, poſito conſenſu Petri tanquam mera conditione, conc., poſito conſenſu tanquam prædito poteſtate delegata ad Sacramenta inſtituenda, neg. maj. & diſtincta min., nego conſeq.

Objic. Si non eſſet de eſſentia Sacramenti, quod ſit inſtitutum à Deo, poſſet etiam dici, neque eſſe de eſſentia Sacramenti, quod ſit ſignum ſenſibile, vel quod ſit ſignum gratiæ, aut quod ſit ſignum practicum; ſequela non admittitur; ergo nec id unde ſequitur. Prob. ſequela, quia tam in definitione Sacramenti dicitur, quod ſit inſtitutum a Deo, quam quod ſit ſignum ſenſibile practicum gratiæ; ergo.

Reſpond. Sacramentum eſſe quoddam concretum accidentale, & quoddam artefactum, cujus eſſentia nequit cognoſci ex ipſa natura rei, ſed ex fine, quem ſibi artifex præſtituit in eo componendo; ſicut domus conflata ex partibus, & tecto definitur per ordinem ad ejus finem, qui eſt arcere ab injuriis temporum; propterea quoties finis artefacti ſtat incolumis, ſtat ejus eſſentia, etiamſi varietur principium efficiens; tam enim habetur domus, ſive ea fiat ab artifice, ſive ab amente, ſive fiat caſu. Hinc quia ſtat finis Sacramenti, qui eſt ſignificare hominibus practice ſanctitatem, ſive a Deo immediate, ſive a creatura hujuſmodi inſtituatur ſignum; ideo Sacramentum qua tale non eſt eſſentialiter a Deo immediate inſtitutum, ſed ſolum Sacramenta, quæ de facto ſunt; & relate ad iſta cadit definitio tradita: contra vero quia non ſtat hujuſmodi finis, ſi ſignum non ſit ſenſibile, aut ſi non ſit practicum; ideo hæc ſpectant ad eſſentiam Sacramenti in Eccleſia viſibili inſtituti qua talis. Hinc fit, quod quamvis de facto Sacramentum Pœnitentiæ v. g. vel Extremæ Unctionis a fœmina valide non conferatur, non propterea ad eſſentiam horum Sacramentorum qua talium ſpectat, quod conferantur a viro: ſtat enim eorum finis, etiamſi conferrentur a fœmina: Contra vero non ſtat finis Sacramenti propter homines erudiendos, & ſanctificandos inſtituti, ſi non ſit ſignum ſenſibile, aut practicum ſanctitatis; ergo hoc ſpectat ad rationem Sacramenti qua talis.

X. Objic. ult. contra 2. concluſionem: Poteſtas excellentiæ relate ad Sacramenta inſtituenda convenit Humanitati Chriſti Domini ratione Unionis hypoſtaticæ, qua præciſa illi non conveniret; ergo non poteſt competere puræ creaturæ, neque relate ad Sacramenta mortuorum, neque vivorum.

Reſpond. Chriſto Domino competere poteſtatem iſtam connaturaliter; puræ creaturæ vero poſſe competere ex mera divina conceſſione: unde non poteſt huic competere cum illa perfectione, ſeu exigentia connaturali, prout competit Chriſto Domino: ſic ratione unionis hypoſtaticæ competit Chriſto poſſe de condigno mereri aliis gratiam; quod tamen etiam poteſt compe-

Digitized by Google

tere juſto, ſed non illo modo perfectiſſimo, quo convenit Chriſto Domino; cum nec poſſit juſtus habere meritum valoris infiniti, nec mereri de condigno gratiam peccati remiſſivam, ut alibi oſtendimus. Ex quibus ſequitur, quod poſſit pura creatura habere poteſtatem excellentiæ etiam relate ad inſtituendam Euchariſtiam, quatenus ex poteſtate delegata poteſt ea ſigna ſenſibilia inſtituere, quibus contineatur Corpus Chriſti Domini, & gratia cauſetur ſuſcipientibus illud, quam ſolum de condigno mereatur.

QUÆSTIO II.

De Miniſtro Sacramentorum.

POſt conſiderationem Cauſæ extrinſecæ principalis Sacramentorum, nempe Chriſti Domini inſtitutoris, inquirendum de cauſa miniſteriali, & inſtrumentali, & primo quidem, num ſolus homo viator poſſit Sacramenta conficere, & adminiſtrare. Deinde quænam, & qualis intentio in eo requiratur. Demum quænam ſint hujus Miniſtri obligationes.

ARTICULUS I.

An ſolus homo viator poſſit miniſtrare, & conficere Sacramentum?

I. SCotus in 4. diſt. 6. ſeſſ. 5. docet, etiam Angelos poſse de lege ordinaria eſse Sacramentorum Miniſtros. Bernal diſp. 17. putat, poſse Angelos de potentia extraordinaria Sacramenta adminiſtrare, non tamen conficere. Communius cum Goneto diſp. 6. docent, de potentia extraordinaria poſse Angelos Sacramenta etiam conficere, nedum adminiſtrare. Dubitatur etiam, an homines in Patria, vel ſi reſurgerent, poſſint Sacramenta, ut prius, conficere? Suarius, Soto, & alii affirmant contra Vaſquez, Coninck, Beccanum apud Gonetum.

Dico primo. De lege ordinaria ſoli homines & non Angeli ſunt Sacramentorum miniſtri. Ita D. Th. hic art. 7. & communiſſime Catholici contra Lutherum in libro de Miſsa privata, putantem etiam a diabolis in ſpecie humana apparentibus adminiſtrari poſse Sacramenta de potentia ordinaria.

Prob. ex illo ad Hebræos 3. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum*; ergo ſoli homines ſunt miniſtri in iis, quæ ſunt ad Deum, hoc eſt in Sacramentis. Similiter ſolis hominibus dictum eſt Matth. 28. *Docete omnes gentes, Baptizantes eos In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: Idemque docent PP., præſertim Chryſoſtomus lib. 3. de Sacerdotio dicens: *Neque Angelis, neque Archangelis dictum eſt, Quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cælis.* Et ratio a priori eſt libera Dei inſtitutio: Congruentiæ vero ſunt, tum quia Sacramentum conſtituitur materia & forma ſenſibili; ergo conveniens fuit, quod adminiſtraretur etiam a miniſtro ſenſum & intellectum habente; tum etiam quia ſolus homo poteſt ſuſcipere; ergo & adminiſtrare Sacramenta.

Confir. quia ſi Angeli poſſent miniſtrare Sacramenta, nullus infans decederet ſine baptiſmo. teneretur enim ex præcepto charitatis Angelus tutelaris illum baptizare.

II. Dico 2. De potentia, & lege extraordinaria poſſunt Angeli Sacramenta a Chriſto Domino inſtituta adminiſtrare, non tamen conficere.

Prob. prima pars, tum ex D. Tho. loco citato, tum multis ſacris hiſtoriis, in quibus legitur ſacram ſynaxim ab Angelis fuiſſe adminiſtratam, videlicet B. Catharinæ Senenſi, S. Agneti, B. Stanislao. Secunda pars, quæ eſt multorum cum Bernal contra Gonetum, probatur, quia Sacramenta a Chriſto Domino inſtituta conſtant verbis humanis; Angeli autem non poſſunt verba humana ponere; ergo neque iſthæc Sacramenta conficere.

Neque dicas, quod licet Angeli non poſſint vere loqui locutione humana, ut docet D. Th. 1. p. q. 51. art. 3. poſſunt tamen formare ſonos in aere ſimiles verbis humanis, & eodem modo ſignificantes gratiam, ac verba humana; ergo poſſunt hujuſmodi ſonis Sacramenta conficere; quæ non ſolum eſſent vera Sacramenta, diverſæ tamen rationis a noſtris, ut putant Cabrera, & Nugnez, ſed etiam ejuſdem rationis cum noſtris, quia diverſitas verborum materialiter ſe habet ad rationem ſigni ſenſibilis. Nam contra eſt, quia ſicut aqua roſacea non poteſt eſſe materia baptiſmi, cum non ſit aqua naturalis, nec oleum papyraceum materia Confirmationis, ita verba in corporibus aſſumptis prolata ab Angelo, quia non ſunt vere verba humana, & vitaliter prolata, non poſsunt eſse forma Sacramentorum, quæ eſsentialiter rebus & verbis conſtare debent: Propterea non ſatis eſt, quod hu-

hujuſmodi ſoni poſſint idem ſignificare, ac verba humana.

Neque replices, in ſacramento matrimonii ſufficere nutus, qui non ſunt vera verba, ſed ſolum ſignificant inſtar verborum; ergo etiam in ſacramento ab Angelis collato ſufficiunt ſoni, qui inſtar verborum ſignificent.

Nam primo quare non ſufficit etiam in Baptiſmo aqua roſacea, quæ inſtar aquæ naturalis ſignificet? Deinde reſpondeo, convenire Theologos in hoc, quod ad ſacramentum matrimonii ſufficiat id, quod ſufficit ad conſtituendum contractum; cum autem contractus perficiatur tam verbis formalibus, quam æquivalentibus, ideo etiam nutus conſtituunt Sacramentum matrimonii, quod tamen non militat in aliis Sacramentis, quæ verbis formalibus conſtitui debent. Præterea etiam nutus conſtituentes Sacramentum matrimonii debent eſſe actus vitales; At verba ab Angelo in corporibus aſſumptis non ſunt vitaliter prolata; ergo nullatenus poſſunt Sacramenta novæ legis conſtituere.

III. Dico 3. ſolus homo viator de lege ordinaria eſt miniſter Sacramentorum. Ita communius contra Gonetum putantem, quod comprehenſor poſſit de lege ordinaria abſque nova delegatione eſſe miniſter ſacramentorum, quamvis extraordinarius.

Prob. quamvis in Scripturis, & Conciliis non exprimatur, quod ſolus viator poſſit eſſe Sacramentorum miniſter, id tamen eruitur ex fine a Chriſto Domino intento in Sacramentorum inſtitutione, qui eſt, ut homines pro ſtatu viæ Sacramentis ſanctificentur; Cum autem in ſtatu viæ nonniſi cum viatoribus converſentur, ſequitur, quod viatores tantum voluerit eſſe miniſtros: poſſunt proinde ſolum de potentia Dei abſoluta Sacramenta conficere comprehenſores, non vero de lege ordinaria.

Confirm. aliter Epiſcopi damnati poſſent alios damnatos ordinare Sacerdotes, poſſentque Sacerdotes valide conſecrare, ſi adeſſet panis; cum non ſit major ratio de comprehenſoribus, ac de damnatis.

Neque dicas, id a Deo impediri; ſicut impediuntur dæmones, ne orbem ſubvertant, & peccatores interficiant, aut detrudant ad tartara.

Nam fruſtra ad miraculoſam ſuſpenſionem concurſus divini recurritur; cum poſſit commode dici, quod poteſtas hæc collata ſit tantum pro ſtatu viæ.

Neque replices, etiam in termino dari characterem; ergo etiam in termino datur poteſtas conficiendi Sacramentum. Nam diximus, characterem non eſſe ipſam poteſtatem, ſed ſignum poteſtatis collatæ; ſicut autem in termino character baptiſmalis eſt ſignum poteſtatis paſſivæ, ſeu idoneitatis ad Sacramenta recipienda tantum pro ſtatu viæ, non in patria, ut omnes docent; ita character ſacerdotalis in termino eſt ſignum poteſtatis activæ ad ſacramenta adminiſtranda tantum pro ſtatu viæ.

Dico ultimo. Homo viator, qui eſt miniſter Sacramentorum, eſt etiam cauſa efficiens tum Sacramenti, tum omnium effectuum Sacramenti confecti.

Prima pars, quod ſit cauſa efficiens Sacramenti, patet; quia ponit efficienter actiones illas, quæ Sacramentum conſtituunt, v. gr. ablutionem, & prolationem verborum. Quod vero ſit etiam cauſa, ſaltem mediata, effectuum ſacramenti, probatur; quia actiones miniſtri (& in ſententia noſtra etiam intentio miniſtri) conſtituunt ſacramentum; ergo hujuſmodi actiones efficienter cauſant effectus Sacramenti, puta gratiam, virtutes infuſas, characterem, &c. ergo cum miniſter efficienter cauſet actiones cauſativas effectuum Sacramenti, ſequitur, quod ſit etiam cauſa ſaltem mediata illorum: Quidquid ſit, an poſſit etiam dici cauſa immediata, & proxima. Etenim effectus actionis eſt immediatus effectus ponentis actionem; ſed effectus Sacramenti ſunt effectus actionum Sacramentalium poſitarum a miniſtro; ergo videntur etiam eſſe effectus immediati ipſius miniſtri, qui propterea dicitur baptizare, abſolvere, &c.

ARTICULUS II.

Quænam intentio in Miniſtro requiratur?

IV. Reſpondeo dicendum, ad Sacramenti validitatem requiri non ſolum intentionem faciendi cæremoniam externam ſenſibilem, ſed etiam faciendi quod Chriſtus inſtituit, ſeu quod intendit Eccleſia. Ita communiter Catholici contra hæreticos nullam intentionem in miniſtro requirentes. Communiter etiam Theologi, contra Catherinum, & Sylveſtrum putantes ſufficere intentionem ponendi actus externos præſcriptos ab Eccleſia; quæ opinio ex Bellarmino parum ab hæreſi differt, & ex Suario, Vaſquez, Valentia eſt temeraria, & periculoſa. Quod ſi quis poſitive nolit facere quod facit Eccleſia, certum eſt

Sacramentum non confici, ex propoſitione 28. damnata ab Alexandro VIII. quæ dicit: *Valet baptiſmus collatus a miniſtro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervat; intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit dicens: Non intendo facere quod facit Eccleſia*. Quidquid ſit de ſententia illa Alenſis, Bonaventuræ, Sylveſtri, Paludani, Zanardi, Valentiæ apud Gonetum diſp. 6. §. 5. putantium, quod ſi deſit intentio faciendi quod Chriſtus inſtituit, Sacramentum quidem ſit invalidum, Deus tamen ex ſua benignitate conferat gratiam Sacramentalem, dummodo Sacramentum ſit ſolum invalidum ex defectu miniſtri, non ex defectu ſuſcipientis: Quod tamen communiſſime negant: aliter poſſet etiam dici, quod ex divina benignitate detur gratia infantibus, per quos non ſtetit, quominus baptizentur, aut quando aqua eſt putata tantum naturalis; quod nemo dixerit; cum ſit contra legem illam univerſalem divinam, *Niſi quis renatus fuerit*, &c.

Prob. concluſio ex Florent. & Trident. ſeſſ. 7. can. 2., ubi dicitur: *Si quis dixerit, in Miniſtris, cum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi quod facit Eccleſia, anathema ſit*. Neque dicas, ſufficere intentionem faciendi quod facit Eccleſia materialiter, ſeu intentionem ponendi cæremonias externas, prout ponit Eccleſia. Nam decretum Concilii eſt contra Sectarios, qui non negabant iſtam intentionem requiri, ſed illam faciendi quod facit Eccleſia formaliter. negabant enim, requiri in baptizante intentionem baptizandi, non vero intentionem abluendi, & proferendi verba, Ego te baptizo. Præterea ſi ſufficeret ſola intentio ponendi cæremonias externas, poſſet confici Sacramentum etiam cum intentione oppoſita non faciendi quod facit Eccleſia, quod in propoſitione illa vigeſima octava ab Alexandro VIII. proſcribitur.

Ratio a priori eſt; quia non poteſt quis operari ut miniſter, niſi operetur cum intentione faciendi quod vult principalis; ſed in Sacramentis conficiendis homo operatur ut miniſter Chriſti, juxta illud Apoſtoli: *Sic nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei*; ergo ad Sacramenta valide conficienda requiritur intentio faciendi quod Chriſtus inſtituit.

V. Objic. 1. auctoritatem Auguſtini dicentis lib. 7. de baptiſmo cap. 53., illos qui fallaciter datum baptiſmum fallaciter acceperunt, verum nihilominus habere baptiſmum; & auctoritatem D. Thom. in 4. diſt. 6. art. 2., ubi approbat opinionem dicentium, non requiri intentionem mentalem; quod etiam docet 3. p. q. 64. art. 8. ad 2.

Reſp. Auguſtinum ibi loqui de baptiſmo dato, & accepto fallaciter, hoc eſt in ſchiſmate: non vero ſine intentione dandi, & accipiendi Sacramentum. Ille enim baptiſmus validus eſt, quamvis propter obicem peccati in ſuſcipiente gratiam non conferat. Angelicum alii aliter interpretantur, cum expreſſe ſtet pro noſtra ſententia hic art. 10. Quare dicendum cum Goneto, D. Th. ibi docere, non requiri intentionem mentalem expreſſe manifeſtatam, ut patet ex contextu.

VI. Objic. 2. Baptiſmus datus a puero Athanaſio ludente cum aliis pueris fuit declaratus validus ab Alexandro Patriarcha Alexandrino, ut habetur in cap. Spiritus Sanctus 1. q. 1. Præterea Geneſius Martyr, ut habetur in Martyrologio Romano 25. Auguſti, cum eſſet mimus, & vellet coram Diocletiano Myſteriis Chriſtianorum illudere, ſe ægrotum ſimulavit, & mimice ab alio mimo poſtulavit baptiſmum; ſed ſtatim a Deo inſpiratus habuit intentionem ſuſcipiendi baptiſmum ab eo mimo, & Angelus ante ablutionem apparens promiſit ei media illa aqua remiſſionem peccatorum, & ſic baptizatus Martyr deinde occubuit; ergo baptiſmus mimice, atque adeo ſine intentione faciendi quod facit Eccleſia collatus, fuit validus.

Reſpond. Athanaſium fuiſſe grandiuſculum pluſquam 12. annorum, & recreationis cauſa baptizaſſe alios pueros, non tamen ſine intentione faciendi quod facit Eccleſia. Interrogatus enim a Patriarcha dixit, ſe voluiſſe facere quod videret Epiſcopum Alexandrinum feciſſe. Ad hiſtoriam S. Geneſii dicendum, vel non defuiſſe ex peculiari Dei providentia intentionem ſufficientem in baptizante, vel fuiſſe juſtificatum per contritionem, aut Martyrium.

VII. Objic. 3. Etiam per hæreticos, & per malos miniſtros vera Sacramenta adminiſtrari poſſunt, ex Trid. ſeſſ. 7. can. 4. & 12. contra Donatiſtas: ergo a fortiori a miniſtris inculpabiliter omittentibus intentionem. Neque dicas in primo caſu non deficere conſtitutiva Sacramenti; ſecus in ſecundo. Nam potuit Chriſtus Dominus efficere, quod neque ſit conſtitutivum, neque eſſentialiter requiſitum hujuſmodi intentio; ergo ſicut dicimus de facto eum noluiſſe, quod eſſet conſtitutivum, aut requiſitum probitas

im-

miniſtri; ita a fortiori dicendum de hujuſmodi intentione; dummodo inculpabiliter omittatur; cum minus dedeceat ſacramentum conſtitui ſine intentione, quam ſine probitate miniſtri.

Reſpond. ex Tridentino utrumque conſtare, & quod non requiratur probitas, & quod requiratur intentio miniſtri ad validitatem ſacramenti. Ratio cur ita Chriſtus inſtituerit, eſt, quia ſi validitas ſacramenti dependeret a probitate miniſtri, omnia eſſent plena ſcrupulis; cum facile accidat miniſtrum eſſe improbum; At non facile accidit miniſtrum carere intentione. Et ideo noluit Chriſtus ita inſtituere ſacramenta, ut etiam ſine intentione conſtituantur, veluti temere, & caſu; quamvis voluerit, ut etiam in peccatoribus reſideret poteſtas conficiendi ſacramentum; ſicuti reſidet in Principibus malis poteſtas legiſlativa; & ut poteſt medicus ægrotus alios ſanare, ita poteſt miniſter peccator alios juſtificare.

Neque dicas, Chriſtum operari gratiam in juſtis per miniſtros tanquam per ſua membra; peccatores autem non ſunt membra Chriſti; ergo neque ſunt Chriſti miniſtri.

Nam quamvis peccatores non ſint membra Chriſti viva, ſed abſciſſa, & mortua; poſſunt tamen Chriſto coniungi, & ſanctificari; quia etiam in illos Chriſtus influit auxilia ſupernaturalia; & idcirco etiam per hujuſmodi voluit Chriſtus, quod ſacramenta adminiſtrentur.

Objic. ultimo. Epiſcopi, antequam ordines conferant, proteſtantur ſe nolle ordinare non habentes a ſuperioribus facultatem, aut excommunicatos &c.; & tamen ſi quis occulte ſit talis, cenſetur valide ordinatus, & ſolum remanet ſuſpenſus; ergo ut ſupra.

Reſpondeo cum Platel. n. 93. & aliis communiter, quod ſi ea intentio generalis non ordinandi illos perſeveraret in ſingulorum ordinatione, certe non eſſent valide ordinati; at quia ſi poſt examen nullus hujuſmodi reperiatur, tunc Epiſcopus abſolute abſque ulla conditione ſingulos ordinat, ideo valide ordinantur etiam illi, qui occulte erant tales; licet remaneant ipſo jure ſuſpenſi.

ARTICULUS III.

Qualis debeat eſſe miniſtri intentio?

VIII. Circa qualitatem intentionis, multiplex ea poteſt eſſe; Actualis, Virtualis, Habitualis, Interpretativa, Indirecta, Conditionata, Abſoluta, Coacta, Errans, Contraria alteri, &c. Actualis eſt, qua quis formaliter, & explicite intendit ſacramentum conficere. Virtualis dicitur, quæ licet actu non ſit, ſed fuerit, perſeverat tamen in aliquo ſuo effectu, aut virtute, ſecundum quam influit in operationem; Sic qui laborat ex intentione mercedis, quamvis actu non habeat hujuſmodi intentionem, experitur tamen in ſe virtutem aliquam ab ea intentione relictam, qua movetur ad laborandum. In hac tamen virtute explicanda DD. deſudant. Scotus, Suarez, Vaſquez dicunt, potentias externas ab intentione præterita eſſe applicatas ad agendum per qualitatem aliquam, quæ perſeverat: Coninck cenſet, intentionem actualem perſeverare virtualiter in quadam imaginatione, vel in actu appetitus ſenſitivi, ex quo reliquæ actiones ponuntur: Lugo, & Dicaſtillo probabilius putant, perſeverare in ipſa voluntate aliquam intentionem actualem valde tenuem, quam non poſſumus advertere in ſe, ſed advertimus in ſuo effectu. Idcirco dixi id videri probabilius, quia aliter ſi ſacerdos poſt auditam confeſſionem diceret dormiens, Ego te abſolvo, cum intentione virtuali, prout ab aliis explicatur, conficeret Sacramentum: quod nemo dixerit. Intentio Habitualis importat intentionem præteritam non revocatam, quin perſeveret in ullo ſuo effectu, aut virtute. Interpretativa dicitur, quæ non exiſtit, nec extitit, ſed exiſteret, ſi bonitas objecti appareret; & ideo infans dicitur eum intentione interpretativa baptiſmum ſuſcipere; ſic etiam famulus dicitur negotium domino utile gerere ex voluntate illius interpretativa, quando dominus nihil juſſit, ſed prudenter exiſtimatur, quod id juberet, ſi noſſet. Indirecta dicitur, dum quis vult directe cauſam, in qua prævidet effectum ſecuturum: ſic dicitur indirecte velle, & intendere homicidium, qui prævidens illud in ebrietate ſecuturum, directe vult inebriari. Intentio conditionata poteſt apponere conditionem tam de præterito, aut de præſenti, (ut ſi dicatur, baptizo te, ſi baptizatus non fuiſti, vel ſi es vivus) quam de futuro; ut ſi dicatur, contraho matrimonium, ſi pater conſenſerit. Intentio coacta habetur, quando quis v. g. metu inducitur ad baptizandum. Errans dicitur, ſi quis v. gr. putat baptizare, aut contrahere cum una perſona; & baptizat, ſeu contrahit cum alia, Denique contraria in-

intentiones dicuntur, ſi quis v. gr. velit conferre baptiſmum inſtitutum a Chriſto, nolit tamen facere quod facit Eccleſia. His explicatis

IX. Dico 1. ſufficit ad valorem ſacramenti etiam intentio miniſtri virtualis, nedum actualis. Ita docet uſus & conſenſus totius Eccleſiæ cum D. Th. hic art. 8. ad 3.

Prob. quia hæc ſufficit ad operandum humano modo, etiam in graviſſimis actionibus; ergo etiam in actionibus ſacramentalibus, quæ humano modo exerceri debent; aliter ſi miniſter obligaretur ad intentionem actualem, obligaretur ad rem perdifficilem, & mori humano contrariam. quomodo enim poteſt Confeſſarius v. gr. audiens per multas horas confeſſiones non diſtrahi in abſolvendo? Auguſt. lib. 3. de lib. arb. *Non eſt*, inquit, *in noſtra poteſtate, ut non tangamur viſis*; hoc eſt, ut non diſtrahamur ab objectis, quæ nobis ſe objiciunt. Quare ad valide conſecrandum ſufficit, quod ex intentione conſecrandi ſacerdos adeat Sacrarium ad induendum ſe ſacris veſtibus &c., quamvis in conſecratione deinde diſtrahatur. illa enim prior intentio eſt cauſa omnium iſtarum actionum conſequentium; Sicut projecto lapillo in aquam, prior circulus eſt cauſa aliorum. Immo Scotus in 4. diſt. 1. q. 5. art. 8. putat, ad conficiendum ſacramentum cum hac intentione virtuali ſufficere, quod Sacerdos conſueſcat celebrare, prout Chriſtus inſtituit: Idemque docet Cajetanus hic dicens, ſatis eſſe ad intentionem virtualem, ut quis vacet officio ſuo in omnibus quæ requiruntur bene operando; ſicut Judex ut ſedeat pro Tribunali, ſatis eſt quod fungatur ſuo munere ex intentione, qua propoſuit rite effectum Judicis operari, idque ſemper conſueverit.

X. Dico 2. Non ſufficit in miniſtro ad conficiendum ſacramentum intentio habitualis, & multo minus interpretativa. Ita communiter cum Lugo diſp. 8. n. 90. Excipiendum tamen ſacramentum matrimonii: in quo, ut advertit Mendo in Epitome, verbo Intentio, ex Dicaſtillo, & Gebat, ſufficit intentio habitualis.

Prob. Intentio habitualis neque exiſtit in ſe, neque in ſua virtute; ergo nullatenus poteſt influere in actiones externas ſacramentales; ergo non ſufficit ad ſacramentum conficiendum, ad quod active, atque adeo influxive debet ſe habere intentio; Aliter dormiens, amens, aut ebrius, qui ex tali intentione proferret verba conſecrationis, valide conſecraret: Sicuti valide poteſt ſacramentum baptiſmi, vel pœnitentiæ ſuſcipere etiam dormiens, amens, & ebrius, ſi illud petierit, & intentionem non retractaverit, quia ad ſuſcipiendum valide ſacramentum ſufficit intentio habitualis; eo quod in ſuſceptione ſacramentorum homo ſe habeat tantum paſſive, non active; & quia minus requiritur ad recipiendum, quam ad dandum.

Ratio a priori eſt, quia actio ſacramentalis poni debet humano modo, hoc eſt cum deliberatione, non caſu; Atqui non diceretur humano modo ſe gerere in collatione baptiſmi, qui habuit heri intentionem baptizandi puerum, & hodie poſt tot actiones diſparatas illum baptizaret: ſicuti non dicitur humano modo curari, ſed fortuito, qui habuit deſiderium ſanitatis, & deinde nihil cogitans de ſanitate applicat ſe ludo, vi cujus per accidens curatur; ergo intentio iſta habitualis ad conficienda ſacramenta non ſufficit.

Dixi excipiendum ſacramentum matrimonii: quia hoc ſequitur naturam contractus; Quare eum valide contrahat, qui vult pro craſtina conferre jus ad ſuum corpus conjugi, ita ut craſtina, etiamſi dormiat, evadat conjux; idcirco etiamſi craſtina dormiat, ſuſcipit ſacramentum matrimonii, atque adeo cum intentione habituali. Similiter quando quis contrahit per procuratorem, ſufficit, quod retineat voluntatem contrahendi habitualiter, ſeu quod non revocaverit intentionem præteritam: quamvis aliqui dicant, in hoc caſu dari intentionem virtualem, quatenus intentio præterita per mandatum datum procuratori, tanquam per virtutem propriam, tunc operatur.

XI. Objic. contra hanc ultimam Concluſionem: Ad valide ſacrificium applicandum ſufficit intentio habitualis; ergo etiam ad conſecrandum: Antec. prob. quia ſi ſacerdos hodie applicet pro Petro ſacra omnia facienda per annum, ſufficit quod hæc intentio non revocetur, ut ea Petro proſint; quamvis iſta intentio ne remote quidem ſit cauſa futurum. ergo.

Confirm. primo, quia D. Th. hic art. 8. ad 3. dicit, intentionem habitualem ſufficere ad perfectionem ſacramenti. Secundo quia ex Auguſtino tract. in Joannem, baptiſmus ab ebrioſo collatus eſt validus.

Reſpon. antec. a Vaſquio diſp. 158. n. 77. negari, putat enim, idem eſſe applicare ſacrificium Petro, ac offerre illud pro Petro; atque adeo ſicut in offerendo ſacrificium, ſeu in ſacrificando requiritur intentio

rio virtualis, ita in applicando ſacrificium pro altero. Sed tranſmiſſo cum communi Doctorum antec., nego conſeq. Diſparitas eſt, quia applicatio ſacrificii non eſt ſacrificii confectio, ſed eſt donatio fructuum illius; unde intentio applicandi non debet influere, nec debet ullatenus exiſtere, ut, ſortiatur effectum ſuum: ſicut enim quando quis donat v. g. Sorti librum ſub conditione, quod imprimatur, purificata conditione, donatio tranſit in abſolutam, & ſortitur effectum ſuum; ita quando Sacerdos donat fructus ſacrificii craſtini ſub conditione, quod craſtina ponatur ſacrum, poſito ſacro, donatio ſtatim ſortitur effectum ſuum. Contra vero confectio ſacramenti debet illud efficere, & conſequenter in illud influere; & ideo intentio conficiendi debet exiſtere, ſaltem in ſua virtute, dum illud conficitur: ergo requiritur ſaltem intentio virtualis ad ſacramentum conficiendum.

Ad primam Confirmationem, communius putant, D. Thom. ibi ſumere intentionem habitualem, prout diſtinguitur ab actuali, non a virtuali, quia id temporis etiam intentio virtualis vocabitur habitualis. Alii apud Gonetum putant, D. Th. ibi ſcripſiſſe intentionem virtualem; & quod ex oſcitantia ſcriptoris vox illa, virtualis, mutata ſit in, habitualis: quod probat ex aliis exemplaribus, ubi habetur vox, virtualis.

Ad 2. Auguſtinus non dicit, eſſe validum baptiſmum collatum ab ebrio, ſed ab ebrioſo, ſeu ab eo, qui conſuevit inebriari, dummodo dum confert, non ſit ebrius.

XII. Dico 3. Voluntas in cauſa, ſeu intentio indirecta neque ſufficit ad valorem ſacramenti: v. g. ſi quis prævidens ſe in ebrietate baptizaturum infantem, deinde factus ebrius illum baptizaret, baptiſmus eſſet irritus.

Probat. iiſdem rationibus; quia ſcilicet hujuſmodi actio ſacramentalis non eſſet humana, ac deliberata; neque enim eſt ab homine, qua homo eſt rationis compos. Quare illud intereſt inter ebrium, ſeu dormientem, ac diſtractum; quod ebrius, ſeu dormiens habet uſum rationis omnino impeditum, & operatur inſtar belluæ, cum non ſit in ſtatu, quo poſſit ratione uti: contra vero diſtractus habens intentionem virtualem vel habet intentionem etiam actualem tenuem & imperceptibilem, juxta ſententiam Lugonis, vel ſaltem imperfecte utitur ratione relate ad actionem præſentem, quam facit, quatenus vult illam, quamvis non attendat ad finem illius, a quo primo motus fuit.

Objicitur. Ut actio externa contrahat v.g. malitiam homicidii, ſufficit voluntas indirecta; ſufficit enim, quod quis velit inebriari prævidens ſe patraturum homicidium, ut ſit homicida, ſi deinde alium occidat; ergo etiam ad conficiendum ſacramentum ſufficit hujuſmodi intentio, uterque etiam actus poni debet humano modo.

Confirm. matrimonium contractum a procuratore, dum principalis eſt ebrius, ex communi ſententia eſt validum: Imo etiamſi tunc incidat in amentiam, ut tenet Sanchez lib. 2. diſp. 11.; ergo validus etiam eſt baptiſmus ab ebrio collatus cum intentione indirecta, & in cauſa.

Reſpond. neg. conſeq. Univerſim enim ut actus externus ſit malus, non debet fieri humano modo, nec debet ejus intentio eſſe principium influens in talem actionem, ſed ſufficit quod ab intentione prævia reſpiciatur tanquam objectum volitum in ſe, aut in cauſa; contra vero actio ſacramentalis pendere debet ab intentione operandi nomine Chriſti; & ideo diſpar ratio.

Ad confirm. nego pariter conſequentiam: mandatum enim principalis influit in actionem procuratoris, etiamſi principalis dormiat, aut ſit ebrius, vel amens, quia exercet ſuam vim motivam, & cauſalitatem, prout eſt in mente procuratoris; at intentio indirecta non influit in actiones ſacramentales externas poſitas ab ebrio. Unde potius retorquetur argumentum; invalidus eſt contractus, qui ſit a procuratore dormiente, vel ebrio: ergo invalidum etiam eſt Sacramentum, quod nomine Chriſti debet poni, ſi ponatur a miniſtro dormiente, vel ebrio.

XIII. Dico 4. Intentio coacta, ſeu meticuloſa ſufficit ad validitatem Sacramenti; (matrimonio excepto) v. g. ſi quis baptizet Petrum, ob metum ſibi incuſſum, puta ne occidatur.

Prob. Metus non tollit voluntarium ſimpliciter, ſed ſecundum quid; Unde operatio coacta, utpote libera, capax eſt meriti, & demeriti; ergo ſufficit etiam ad Sacramentum conficiendum. Ratio a priori eſt, quia operatio libera, etiamſi non ſit plene libera, adhuc eſt humana, ſeu hominis, qua homo eſt ratione præditus: ergo operatio coacta habet quidquid requiritur ad conficiendum Sacramentum. Hæc tamen intentio ad valorem Sacramenti Matrimonii non ſufficit, jure tamen poſitivo Eccleſiaſtico; (ſicut eodem jure non eſt valida abſolutio con-

coacta a cenſuris) voluit enim Eccleſia, quod metus eſſet impedimentum dirimens Matrimonium , ne tam arcta neceſſitudo, & indiſſolubile vitæ vinculum citra plenam libertatem ponatur ; jure tamen naturali hujusmodi Matrimonium eſſet validum , ut reliqui contractus oneroſi .

XIV. Dico 5. Intentio errans circa ſubſtantiam Sacramenti invalidat Sacramentum, ut patet ; non tamen intentio errans circa perſonam, (excepto pariter Matrimonio) v. g. ſi quis abſolvat Petrum , quem putat eſſe Paulum, valide abſolvit .

Prob. Intentio conferentis Sacramentum fertur in perſonam præſentem, quæcunque illa ſit ; ergo ſive ſit Petrus , ſive Paulus , ſemper valide Sacramentum confertur. Ratio a priori ex Lugo eſt, quia ſolus error circa ſubſtantiam invalidat tum Sacramentum , tum contractum : At error circa perſonam eſt error circa accidentia in Sacramentis, excepto Matrimonio; ergo ſolum Matrimonium invalidatur ab hoc errore . Et ratio ulterior eſt , quia in Matrimonio variatio perſonæ eſt variatio notabilis circa finem a Matrimonio intentum, qui eſt individua vitæ conſuetudo, ut patet ; ſecus vero in reliquis Sacramentis . Si quis tamen expreſſe vellet Petrum v. g. abſolvere, non Paulum, & is eſſet Paulus putatus Petrus, certe tunc ex defectu intentionis Sacramentum non conferretur .

XV. Dico 6. Intentio conditionata ſub conditione de præterito , aut de præſenti non obſtat valori Sacramenti ; Secus vero conditionata de futuro (excepto etiam Matrimonio) Ita communiter cum Suario, Lugo apud Haunoldum ; Prima tamen pars eſt contra Eſparzam putantem , quod ſi conditio inſit ex natura rei , v. g. Abſolvo te, ſi es baptizatus, Sacramentum ſit validum, non tamen ſi conditio ſit extranea , ſeu talis ut ſine illa Sacramentum conferri poſſit, v. g. abſolvo te , ſi es cœlebs , ſi reſtituiſti, &c.

Prob. Intentio abſoluta ſufficit ; ergo etiam conditionata ſub conditione de præſenti , aut de præterito . Probatur conſequ. quia intentio conditionata, purificata conditione, tranſit in abſolutam ; Atqui ſi conditio eſt de præſenti , vel de præterito, quando ponitur materia, & forma, vel eſt purificata, & intentio conficiendi Sacramentum eſt abſoluta ; vel conditio non exiſtit, & abſolute non datur intentio conficiendi Sacramentum : ergo hujuſmodi intentio non obſtat valori Sacramenti . Et ſane quis dixerit, Epiſcopum invalide ordinare, ſi ordinet aliquem ſub conditione , quod non ſit excommunicatus, vel bigamus ? Verum quidem eſt, hujuſmodi conditiones extraneas univerſim eſſe ſacrilegas ; ut ſi quis dicat, Baptizo te , ſi es prædeſtinatus, ſi heri jejunaſti : Sacrilegium tamen miniſtri non obſtat validitati Sacramentorum , ex Tridentino ſeſſ. 7. can. 4. dummodo adſint omnia conſtitutiva .

Dices , non eſſe credibile, quod Chriſtus Sacramenta inſtituerit conſtituta per intentionem minus ſeriam , & deridiculam, ut eſt intentio v. g. baptizandi ſub conditione, quod Petrus tota nocte dormierit ; non decet enim, quod nomine Chriſti operetur, qui actiones Sacramentales maxime ſerias reddit ludicras .

Sed contra eſt, quia ſi hæc intentio obſtaret valori Sacramenti, a fortiori deberet obſtare intentio ſimoniaca ; ut ſi quis baptizet ob lucrum temporale ; quod tamen ex Tridentino eſt falſum. Sicuti autem volens baptizare ſimoniace operatur nomine Chriſti, quatenus vult conferre Sacramentum , non quatenus intendit pretium ; ita qui apponit conditionem diſparatam, operatur nomine Chriſti , quatenus vult Sacramentum conficere, non quatenus ſacrilege eam conditionem apponit : non nego tamen, ſic baptizatum eſſe ſub conditione rebaptizandum , quia ſub opinione poſitum eſt, an hic baptiſmus ſit validus .

Secunda pars Concluſionis , quod conditio de futuro univerſim Sacramentum invalidet , [illegible] ex communi ſenſu fere omnium [illegible] Theologorum apud Lugo de Pœnitentia diſput. 13. num. 108. dicentium , [illegible] poſſe ſuſpendi effectus Sacramentorum, ut nec Sacrificii ; Conditio autem de futuro, v. g. ſi cras reſtitues, Ego te abſolvo, diceret, quod effectus Sacramenti deberet ſuſpendi uſque ad eventum craſtinum , & ideo invalide ſic conferretur . Quod ſi quis abſolvat ſub conditione, quod Deus videat reſtitutionem craſtinam faciendam , hujuſmodi conditio non dicitur eſſe de futuro, ſed de præſenti ; eſt tamen ſacrilega . Cæterum quod rationabiliter ita ſint inſtituta Sacramenta , ut non poſſit eorum effectus ſuſpendi , ex eo patet , quia vel conditio , ut apponitur , eſt impertinens , ut, Abſolvo te, ſi cras pluerit , & non debuit Sacramentum ab his eventibus pendere; vel eſt pertinens, ut , Abſolvo te, ſi proximam occaſionem peccandi ſuſtuleris , & in tali caſu vel apparet, quod probabiliter

hæc

hæc conditio ſit purificanda, & pœnitens non eſt privandus abſolutione abſoluta; cum ſit diſpoſitus; vel id non apparet, & abſolutio huic tamquam indiſpoſito debet abſolute negari.

Neque dicas, validam eſſe abſolutionem a cenſura ſub conditione, quod cras ponatur reſtitutio; ergo idem dicendum de abſolutione a peccatis. Negatur enim conſequentia, quia abſolutio a cenſura eſt arbitraria, tum quoad ſubſtantiam, tum quoad modum, ipſi abſolventi; Abſolutio vero a peccatis poni tantum poteſt juxta inſtitutionem Chriſti Domini, qui voluit, quod poſita materia, & forma, non poſſit effectus Sacramenti ſuſpendi.

Tertia pars, quod conditio de futuro apponi valide, & licite poſſit in Sacramento Matrimonii, (v. gr. contraho, ſi Parentes conſenſerint) eſt etiam communis apud Sanchez lib. 5. diſp. 8., & probatur, quia in tali caſu non ſuſpenderetur effectus Sacramenti; quandoquidem contractus hic conditionatus non eſſet materia Sacramenti, niſi purificata conditione evaderet abſolutus, tunc enim ſtatim cauſaretur gratia; ergo effectus Sacramenti non ſuſpenderetur. Ex altera parte licite hujuſmodi conditiones in contractu civili apponuntur; ergo valide, & licite apponuntur in Sacramento Matrimonii, cum Chriſtus Dominus in materiam Sacramenti elevaverit contractum matrimonialem civilem.

Neque dicas primo: Si poſſet Matrimonium contrahi ſub conditione de futuro, conſenſus conjugum non exiſteret, quando purificatur conditio, & perficitur contractus; atque adeo tunc non exiſterent conſtitutiva Sacramenti, quæ poſſent gratiam cauſare; ergo id non licet.

Nam eſto conſenſus conjugum non exiſteret tunc phyſice, exiſteret tamen moraliter, ut quando Matrimonium celebratur per procuratorem.

Neque dicas ſecundo: ſuſpenderetur effectus Sacramenti, ſi quis abſolveret ſub conditione, quod cras ponatur reſtitutio; ergo etiam ſi quis contraheret Matrimonium ſub conditione de futuro; atque adeo neutrum licet. Negatur enim conſequentia. Diſparitas eſt, quia in primo caſu haberetur materia, & forma Sacramenti ante conditionem impletam: & ideo effectus Sacramenti ſuſpenderetur; In ſecundo caſu non habetur materia, & forma Sacramenti Matrimonii ante conditionem impletam. Materia enim Sacramenti hujus eſt contractus abſolutus, qui non habetur ante purificatam conditionem, & ideo non ſuſpenderetur Sacramenti effectus.

XVI. Dico ultimo. Si habeantur ſimul duæ intentiones, ſeu voluntates contrariæ, illa prævalet, & obtinet effectum ſuum, quæ magis abſolute vult ſuum objectum, & eſt appretiative major: ut ſi quis velit conferre baptiſma, prout eſt inſtitutum a Chriſto, non vero prout confertur ab Eccleſia Romana; vel ſi quis velit contrahere matrimonium cum pacto diſſolubilitatis, ut volebant Abyſſini Schiſmatici. Ita communiter.

Prob. Illa intentio, quæ eſt magis abſoluta, impedit, & quodammodo irritat, & invalidam reddit alteram; ergo illa obtinet effectum ſuum. Utra autem ex duabus oppoſitis intentionibus dici debeat magis abſoluta, cognoſci poteſt ex diſpoſitione, & affectibus miniſtri; ſi enim cognita incompoſſibilitate illarum alteram præeligeret, illa dicitur magis abſoluta, & appretiative major; ſi tamen dubitaret, utram præeligeret, dubius eſt valor Sacramenti: quod ſi æque primo utramque intendat ignorans incompoſſibilitatem, tunc Sacramentum erit invalidum, quia intentio miniſtri fertur in objectum chimæricum, quamvis non apprehenſum ut chimæricum.

Quando tamen duæ iſtæ voluntates contrariæ non ponuntur ſimul, ſed ſucceſſive antequam conferatur Sacramentum, tunc ſi prior eſt omnino abſoluta, & implicite revocativa poſterioris, illa prævalet; ſecus prævalet poſterior; Sic, ut notat Lugo diſp. 8. ſect. 8. ſi ego hodie applico Sacrum craſtinum pro Petro, & volo ut hæc applicatio prævaleat cuilibet alteri faciendæ ex oblivione hujus, quamvis deinde illud idem applicem pro Paulo; hæc ſecunda intentio non eſt revocativa prioris: Sic pariter, quando in priori teſtamento additur clauſula revocativa cujuſcumque poſterioris, teſtamentum poſterius non erit validum, niſi expreſſe revocetur clauſula illa prioris teſtamenti. Expediebat enim hoc, ut homo oblivioni obnoxius poſſit extendere vim voluntatis ſuæ ad conſilia, & determinationem futuram, illamque antecedenter revocare, ut damno oblivionis poſſet proſpicere.

Quod ſi Petrus ſimul, & Paulus abſolvant moribundum conditionate, ita ut Petrus velit abſolvere, ſi non abſolvat Paulus, & hic velit abſolvere, ſi non abſolvat Petrus, Utra ex his intentionibus prævalet? Videtur

quod

quod uterque, & quod neuter abſolvat, & ideo dicendum, hunc caſum pertinere ad inſolubiles, de quibus logici in libris Perihermenias (ubi inquirunt, num poſſit eadem propoſitio eſſe ſimul vera, & falſa, ut ſi quis dicat, ego dico falſum) Utraque enim intentio haberet pro objecto ſe ipſam; atque adeo eſſent intentiones chimæricæ, utpote carentes objecto a ſe diſtincto; Unde neuter abſolveret.

ARTICULUS IV.

De Obligationibus Miniſtri Sacramentorum, relate ad ea conficienda, ac miniſtranda.

XVII. Dico 1. Mortaliter peccat, qui Sacramentum conficit in mortali, tamquam Miniſter ad id conſecratus, aut ab Eccleſia ſpecialiter deputatus: ſicut reſpectu baptiſmi eſt Miniſter ſolemni ritu baptizans.

Prob. tum quia Sancta ſancte tractanda; tum etiam quia miniſter Sacramentorum perſonam Chriſti Domini gerit; tum demum ex Apoſtolo primo ad Timoth. 3. ubi loquens de Diaconis ait; *Hi autem probentur primum, & ſic miniſtrent, nullum crimen habentes*. Quod ſi miniſtretur in neceſſitate a Laico Sacramentum baptiſmi, communius docent non eſſe mortale, quod in ſtatu peccati conferatur; quia id fit per accidens in defectu Miniſtri ab Eccleſia deputati. Communius etiam docent, non peccare mortaliter conjuges per hoc præciſe, quod in mortali Sacramentum Matrimonii miniſtrant; quia non ſunt miniſtri niſi quatenus Chriſtus Dominus contractum civilem ad eſſe Sacramenti elevavit; peccant tamen mortaliter, quatenus Sacramentum Matrimonii recipiunt in mortali. Præterea urgente neceſſitate, ſi miniſter non poſſit contritionem præmittere, non peccat miniſtrando in mortali, quia prævalet magis neceſſitas proximi, quam reverentia debita Sacramentis, utpote ad ſalutem animarum inſtitutis. Probabilius eſt, quod etiam miniſtrans Euchariſtiam in mortali peccet mortaliter, quamvis Sacramentum non conficiat, ut communius docent contra Lugo diſp. 8. ſect. 9. quia videtur gravis irreverentia erga Chriſtum Dominum, dum tanquam miniſter ſacratiſſimum ejus Corpus diſpenſat: contra vero ſi ſolum Euchariſtiam tangat: aliter peccaſſet mortaliter, qui Chriſti Domini pedes oſculatus fuiſſet in mortali, dum vivebat in terris.

Utrum autem tot peccata committat, quot hoſtias conſecratas diſtribuit? Probabilius eſt, quod unicum tantum, quia moraliter eſt una totalis Euchariſtiæ diſtributio: contra vero qui in mortali audit confeſſiones, probabilius tot peccata committit, quot confert abſolutiones, quia toties novum Sacramentum conficit. Plurimi DD. docent, Subdiaconum, & Diaconum obeuntes in mortali ſua munera peccare mortaliter: ſed communius id negant, quia nulla intervenit confectio, aut miniſtratio Sacramenti. D. Th. in 4. diſt. 24. q. 1. art. 3. in hunc ſenſum interpretandus eſt, ut oſtendit Platelius n. 76.

Quamvis autem habens conſcientiam mortalis poſſit ſolam contritionem ſine confeſſione præmittere in adminiſtratione Sacramentorum, ad Euchariſtiam tamen ſuſcipiendam, atque adeo Sacerdos ad celebrandum, ex divino præcepto debet etiam præmittere confeſſionem: quod ſi in neceſſitate cum ſola Contritione celebret, debet quamprimum deinde confiteri ex præcepto Eccleſiaſtico, quod communius docent nec obligare laicum ſic communicantem. Probabile autem eſt, quod ly *quamprimum* importet intra triduum, quia univerſim apud Juriſtas dicitur ſtatim fieri quod fit intra triduum. Duæ propoſitiones hac in re damnatæ ſunt ab Alexandro VII. Altera, quod hoc ſit conſilium, non præceptum: Altera, quod ly *quamprimum* importet, cum ſacerdos ſuo tempore confitebitur.

XVIII. Dico 2. Peccat mortaliter per ſe loquendo Miniſter, qui indignis Sacramenta miniſtrat.

Prob. tum quia ex Apoſtolo miniſter Sacramentorum eſt diſpenſator myſteriorum Dei; ergo peccat non diſpenſando fideliter juxta voluntatem Chriſti Domini; qui Matthæi 7. dixit: *Nolite Sanctum dare canibus, nec mittatis margaritas ante porcos*: tum etiam quia cooperaretur peccato ſuſcipientis. Dixi, per ſe loquendo; quia per accidens tenemur miniſtrare Euchariſtiam peccatori occulto publice illam petenti, juxta praxim Eccleſiæ, & exemplum Chriſti, qui maluit porrigere Judæ Euchariſtiam, quam illum infamare; ubi vides, Chriſtum Dominum poſthabuiſſe reverentiam ſibi debitam famæ proximi. Sacramentum tamen Ordinis indigno conferri non debet, etiamſi publice petat, & ſit occulte indignus, ut advertit Coninck q. 80. art. 6. n. 32. Idque ob bonum publicum, quod debet præferri privato.

vato. Conjuges non peccant mortaliter per hoc, quod Sacramentum Matrimonii miniſtrent indigno, & ejus peccato cooperentur, ut docent communius Theologi ex praxi Eccleſiæ, quæ ſæpe permittit, quod Catholici ob juſtas cauſas Matrimonium ineant cum hæreticis: Tum etiam quia Sacramentum Matrimonii miniſtratur indirecte, & veluti per accidens; in quantum ſcilicet contractus civilis elevatus eſt ad rationem Sacramenti.

XIX. Dico 3. quamvis miniſter non poſſit in adminiſtratione Sacramentorum ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, ex prima propoſitione damnata ab Innoc. XI. poteſt tamen ſequi opinionem probabiliſſimam, ſeu moraliter certam, omiſſa tutiore: quod conſtat ex propoſitione III. damnata ab Alex. VIII. Hinc quia probabiliſſima, ac moraliter certa opinio eſt, quod ad conferendum Sacramentum ſufficiat Intentio virtualis, quod in Sacramento pœnitentiæ ſufficiat attritio, quod non requiratur ſpecialis dolor de ſingulis peccatis, & me Judice quod ſufficiat juriſdictio probabilis, ſupplente illam Eccleſia, ſi forte deſit, quod poſſit dolor confeſſionem ſubſequi, dummodo præeat abſolutioni, cum oppoſita ſententia Coninck vocetur a Cardinali de Lugo ſingularis; ideo licitum eſt has, & ſimiles opiniones ſequi, omiſſis tutioribus.

Prob. reverentia Sacramentis debita poſtulat, ne exponantur illa periculo fruſtrationis; quod etiam requirit charitas, ne dubie conferantur, dum poſſunt certo conferri; non tamen requiritur, quod cum metaphyſica certitudine conferantur; cum ſufficiat certitudo moralis; ergo miniſter Sacramentorum nequit ſequi opinionem probabilem de eorum valore: poteſt tamen ſequi probabiliſſimam & moraliter certam, (quæ ſc. nullam relinquat prudentem formidinem de oppoſito) omiſſa opiuione tutiore. Anteced. prob. quia non majorem certitudinem Deus requirit a nobis in adminiſtratione Sacramentorum, quam requirat in procuranda propria ſalute æterna; ſed ad hanc procurandam ſolum requirit certitudinem moralem, non metaphyſicam, aliter teneremur ſemper iterare actus intentiſſimos virtutum; ergo hæc etiam moralis certitudo ſufficit in adminiſtrandis Sacramentis; quæ habetur ſequendo opinionem probabiliſſimam, ut communiſſime docent contra Tutioriſtas; qui dum docent obligari homines ad id, quod tutius eſt, viam, quæ ducit ad vitam, non reddunt arctam, ſed imperviam, & onus Chriſti leve, ac jugum ſuave reddunt importabile.

XX. Dubitatur hic, An, & quando graviter peccet Miniſter, ſi ſine cæremoniis, & ritibus præſcriptis Sacramenta adminiſtret?

Reſpondeo duplicem haberi ritum in Sacramentis conficiendis. Alter dicitur eſſentialis, ſeu de neceſſitate Sacramenti, conſiſtens in materia, forma, & intentione Miniſtri, ac aliis, ſine quibus invalide Sacramentum conficitur; qui proinde ſine gravi ſacrilegio omitti non poteſt. Alter dicitur accidentalis, ſeu de neceſſitate præcepti, & conſiſtit in cæremoniis ab Eccleſia præſcriptis, ſine quibus valide, ſed illicite Sacramenta adminiſtrantur. Conveniens quippe fuit cæremonias, ſeu ritus accidentales præſcribere, tum ut fideles conveniant in modo colendi Deum, præſertim in iis, quæ maxime ad ejus cultum ſpectant, tum ut per cæremonias, ut notat Suarius, augeatur devotio fidelium; Tum demum quia conferunt ad majorem quandam intelligentiam, & memoriam myſteriorum fidei: nam ex. gr. fere in omnibus Sacramentis adhibetur ſignum Crucis, ut intelligatur, ex Paſſione Chriſti virtutem Sacramentorum provenire; in baptiſmo præmittuntur inſufflationes, & exorciſmi, ut intelligatur, infantem eſſe ſub poteſtate Dæmonis per originale, &c. His poſitis

Dicendum cum Suario hic diſp. 16. ſect. 2. Leſſio, Azorio, Valentia, & aliis communiter, quod omiſſio, vel variatio harum cæremoniarum ex genere ſuo ſit mortale, niſi excuſet levitas materiæ. Ratio eſt, quia peccatum contra Religionem ex genere ſuo eſt mortale, poſita materiæ gravitate: Et loquendo de Rubricis officii divini, & Miſſæ, in Bulla, quæ habetur in initio Miſſalis, præcipit Pius V. in virtute ſanctæ obedientiæ, ut Rubricæ illæ obſerventur; propterea ad illas ſub mortali tenemur, niſi excuſet materiæ parvitas. Verum nonnulli apud Tamburinum de Sacrificio Miſſæ lib. 2. cap. 5. docent, ex Rubricis alias eſſe præceptivas, quæ obligant ſub mortali, alias directivas, quæ non graviter obligant. Præceptivæ dicuntur, quæ continent aliquid, quod ex jure, vel ex legitima conſuetudine graviter jubetur, & grave communiter exiſtimatur; ut ſunt Rubricæ de Jejunio ante celebrationem, de loco celebrandi, de Ara conſecrata, de veſtimentis,

tis, & inſtrumentis Sacris: Et Suarius non audet a mortali excuſare, qui Epiſtolam, vel Euangelium in miſſa omitteret, eo quod videatur novos ritus celebrandi inducere. Dicuntur vero directivæ Rubricæ, de orando ante, vel poſt miſſam, de numero orationum, de ſervando Ritu primæ, vel ſecundæ claſſis &c. Quamvis autem hujuſmodi Rubricarum tranſgreſſio citra veniale accidere poſſit ob cauſam ſufficientem; illas tamen ſine ulla cauſa tranſgredi non vacat veniali culpa. Ratio eſt, quia præceptum Pii V. in virtute Sanctæ obedientiæ non cadit ſupra Rubricas illas præceptivas, quippe quæ independenter ab eo præcepto obligabant ſub gravi; ergo cadit ſupra directivas complexim ſumptas: adeo ut plurimas tranſgredi ſit mortale, & aliquas ſine cauſa tranſgredi ob materiæ parvitatem ſit veniale.

QUÆSTIO III.

De ſubjecto Sacramentorum.

EXaminavimus, cum de Sacramentorum cauſalitate, & effectu, num Sacramenta æqualiter diſpoſitis conferant gratiam æqualem; diſcutiendum hic ſupereſt, An ſolus homo viator ſit ſubjectum Sacramentorum, & quænam intentio, ac diſpoſitio in eo requiratur? Deinde num Sacramenta ficte ſuſcepta ſublato obice reviviſcant? Denique num gratia in Sacramentis collata ſpecialem vim promerendi gloriam in nobis inducat per hoc, quod intuitu meritorum Chriſti conferatur?

ARTICULUS I.

Quinam Sacramenta recipere poſſint? Et quænam intentio, ac diſpoſitio requiratur?

I. COnveniunt DD. apud Suarium diſp. 14. ſolum hominem viatorem in præſenti providentia eſſe capacem Sacramentorum. Ratio eſt, quia Sacramenta inſtituta ſunt ad homines ſacrandos, eos participes faciendo Redemptionis Chriſti Domini. Hujuſmodi autem ſanctificatione non indigent in Patria, ubi Beati uſquequaque Sancti ſunt, nec eorum gratia ſuſcipit augmentum; aliter non eſſent in termino; ergo ſolus homo viator eſt ſacramentorum ſubjectum capax.

Conveniunt ſecundo DD. ad valorem Sacramenti requiri ex parte ſubjecti, quod non repugnet, ſeu non habeat voluntatem non ſuſcipiendi illud; ut conſtat tum ex capite *Majores* de baptiſmo; tum quia beneficia præſertim maxima, ut ſunt ſacramenta, non conferuntur invitis; nec decet margaritas pretioſiſſimas projicere ante porcos illas reſpuentes, & conculcantes.

Conveniunt demum, requiri in adulto aliquam intentionem ſuſcipiendi Sacramentum, nec ſufficere, quod non repugnet; (quidquid in contrarium dixerint de baptiſmo Cajetanus, & Ledeſma apud Platel.) quod conſtat tum ex Conciliis, & Rituali Romano apud eundem Platelium; tum ratione, quia non videtur æquum, quod quis fiat Dei amicus, & ſubeat obligationem gravem novi ſtatus citra proprium conſenſum.

Neque obſtat primo, quod Florentinum dicat, tribus perfici Sacramentum, materia, forma, & perſona Miniſtri, nulla facta mentione de intentione ſuſcipientis. Nam ibi Concilium enumerat ea, quæ in omni caſu requiruntur, qualis non eſt intentio ſuſcipientis, ut patet in baptiſmo infantium.

Neque obſtat ſecundo, quod ex praxi Eccleſiæ conferatur extrema Unctio moribundis, qui nunquam illam petierunt. Nam vel dicendum cum Platelio p. 5. cap. 1. nu. 106. merito præſumi, quod habuerint, ſaltem implicite, & confuſe, voluntatem ſuſcipiendi illam, dum voluerunt chriſtiane vivere, & mori. Vel dicendum cum aliis, ad extremam Unctionem recipiendam ſufficere intentionem interpretativam; idque ex ſpeciali natura talis Sacramenti, quod cum conferatur moribundis, qui ſæpe ſenſibus deſtituuntur, non debuit pro eo recipiendo alia intentio requiri, quam interpretativa, quatenus prudenter de moribundo catholico præſumitur, quod peteret hoc Sacramentum, ſi poſſet. Quod autem hujuſmodi intentio interpretativa non ſufficiat in adulto ad baptiſmum ſuſcipiendum, ut putat Coninck, conſtat ex Arauſicano can. 11. ubi dicitur: *Subito obmuteſcens baptizari, & pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum habeat;* ergo non ſatis eſt voluntas interpretativa ad baptiſmum in adulto, & ad pœnitentiam: quidquid ſit, an in adultis iſthæc intentio interpretativa ſufficiat, ſicut ad extremam unctionem, ita etiam ad Euchariſtiam,

Digitized by Google

ſtiam, quæ pariter moribundis ſenſibus deſtitutis dari ſolet, ubi non ſit periculum irreverentiæ. Ex quo tamen non ſequitur, quod caſu comedens Hoſtiam conſecratam, quam putat panem, recipiat Sacramentum formaliter, & cum fructu. nam non datur interpretativa voluntas recipiendi Euchariſtiam tali pacto, extra mortis periculum; eſſet enim voluntas ſacrilega.

Cæterum ſive in adultis requiratur intentio habitualis, (quatenus omnes præſumuntur illam voluiſſe pro mortis articulo, dum voluerunt Chriſtiane vivere, & mori, prout diximus de Extrema Unctione) ſive pariter ſufficiat intentio interpretativa; indubitatum eſt, quod non ſit iis deneganda, quamvis ſenſibus ſint deſtituti, ſi citra periculum irreverentiæ miniſtrari poſſit, & niſi fuerint perpetuo amentes, ut mox dicemus.

In infantibus autem ſufficere intentionem interpretativam ad Euchariſtiam ſuſcipiendam, non ſecus ac ad Baptiſmum, conſtat ex antiqua Eccleſiæ praxi apud Lugo diſp. 13. ſect. 2. cujus etiam meminit Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 4. dandi ſcilicet illam pueris ante annos diſcretionis: additq; Tridentinum, non eſſe damnandam antiquitatem, ſi eum morem in quibuſdam locis aliquando ſervaverit: de facto tamen poteſt, immo debet, in articulo mortis iis miniſtrari, ſi ſint doli capaces, ut notat Suar. d. 40. ſect. 1. er Lugo diſp. 13. nu. 38. addens contra Sanchez, quod ſi de capacitate pueri dubitatur, adhuc dari poſſit, quamvis non ſit neceſſe.

Adde, in infantibus ſufficere intentionem interpretativam non ſolum ad ſuſcipienda Sacramenta Baptiſmi, & Euchariſtiæ, ſed etiam Confirmationis, & Ordinis, ex D. Th. q. 39. a. 2. eſto Ordines non poſſint licite conferri ante præſcriptam ætatem, nec confirmatio ante uſum rationis; tum ob uſum Eccleſiæ, tum ob reverentiam erga Sacramentum, tum ad vitandum periculum iterationis: poteſt tamen aliquando ob rationabilem cauſam infantibus conferri, præſertim ſi ſint in articulo mortis, ut notant Laym. & Filliuc. Ratio autem, cur in his quatuor Sacramentis ſufficiat intentio interpretativa, ut proinde poſſint valide infantibus conferri, ex Angelico loc. cit. eſt, quia ad hæc Sacramenta ſuſcipienda nullus requiritur actus ſuſcipientis de neceſſitate Sacramenti; (ſicut requiritur in Sacramento Matrimonii ratione contractus, & in Sacramento Pœnitentiæ ratione doloris, necnon in Extrema Unctione, quatenus hæc præſupponit ætatem, in qua poſſit homo peccare, cum ſit inſtituta ad reliquias peccatorum eradendas) etenim cum per iſthæc Sacramenta tradatur poteſtas quædam ſpiritualis, videlicet per Baptiſmum ad valide ſuſcipienda reliqua Sacramenta, per Confirmationem ad reſiſtendum hoſtibus fidei, per Ordines poteſtas ad conferenda Sacramenta, & per Euchariſtiam anima nutriatur ſpiritualiter, non apparet, cur requiratur actus ſuſcipientis hæc Sacramenta ad eorum valorem; & quamvis nonnulli oppoſitum dixerint, illorum tamen dictum, ut advertit idem Angelicus, deſtituitur auctoritate, & ratione.

Quinimmo in cap. *unico de Presbytero per ſaltum promoto* apud Eſparſam qu. 106. de Sacramentis Innocentius III. dicit, Subdiaconatum valide fuiſſe collatum puero ante annos diſcretionis, & non obſcure innuit, valide etiam potuiſſe ei conferri Diaconatum; & a pari idem dici debet de Sacerdotio, & Epiſcopatu. In quo tamen caſu certum eſt, quod puer ſic ordinatus non emitteret votum Caſtitatis; teneretur tamen, quando pervenit ad uſum rationis, eligere vel ſtatum ſæcularem, ita ut poſſit uxorem ducere, vel ſtatum Eccleſiaſticum, & ſic votum caſtitatis emittere; quinimmo ſi actum Ordinis exerceret, aut alias ſuam Ordinationem approbaret, ſtatim ad Caſtitatem, & ad Horas Canonicas recitandas obligaretur, quin poſſet amplius mutare ſententiam.

Quod diximus relate ad hæc quatuor Sacramenta de pueris, dicendum etiam de perpetuo amentibus, qui pueris æquiparantur, ut docent communiter apud Laym. de Euchariſtia cap. 4. Si tamen habuerint uſum rationis, & deinde in amentiam inciderint, debent præhabuiſſe voluntatem ſuſcipiendi Sacramenta. cum enim hæc inſtituta ſint ad noſtram ſanctificationem, convenit, ut nullus adultus ſanctificetur, niſi in ſuam ſanctificationem conſentiat. Propterea ex Rituali Romano apud Platelium nu. 103. adulti, qui habuerunt aliquando uſum rationis, antequam in amentiam inciderent, prohibentur baptizari, ſi non oſtenderint voluntatem ſuſcipiendi Baptiſmum ſtante rationis uſu. Quod ſi non requireretur in iſtis intentio habitualis, ſed ſufficeret interpretativa, procul dubio deberet iis Sacramentum baptiſmi conferri, tanquam neceſſarium neceſſitate medii ad ſalutem, ſi poſitive illud non recuſarint, ante-

antequam uſu rationis deſtituerentur: quare a fortiori ad ſuſcipiendum Sacramentum Ordinis nullatenus ſufficit in adultis intentio interpretativa, ſi aliquando habuerunt uſum rationis; eſto ſufficiat in perpetuo amentibus. His præmiſſis

Dicendum cum communi, ad valide Sacramentum recipiendum ſufficere intentionem habitualem in adultis.

Prob. tum ex Arauſicano laudato, & ex Carthaginenſi Can. 3. tum ex Capite *Majores* de baptiſmo, ubi dicuntur dormientes, & amentes eſſe baptizandi, ſi prius Catechumeni extitiſſent, & propoſitum baptiſmi habuiſſent; Dormientes autem, & amentes non poſſunt habere intentionem actualem, vel virtualem, ſed ſolum habitualem; ergo hæc ſufficit. Excipiunt aliqui Matrimonium, ad quod docent requiri intentionem virtualem, ſicut requiritur ad contrahendum; oſtendimus tamen quæſtione antecedenti, ſufficere habitualem, quia poteſt quis hodie velle dare jus in corpus ſuum alteri pro craſtina, & ſic craſtina dum perficitur contractus, etiamſi dormiat, ſuſcipere Sacramentum.

Circa diſpoſitionem in ſubjecto Sacramentorum requiſitam, præter diſpoſitionem negativam, ſeu carentiam obicis, conveniunt DD. nullam poſitivam diſpoſitionem alicujus actus, puta fidei, vel alterius virtutis, requiri ad valorem Sacramenti, (excepta pœnitentia, in qua requiritur dolor, & propoſitum) ſed ſufficere ſolam intentionem ſuſcipiendi illud; quod conſtat ex definitionibus Conciliorum, & Pontificum tradentium, hæreticos baptizatos, & ordinatos ritu Eccleſiæ non eſſe rebaptizandos, & reordinandos; unde ſupponunt Sacramenta iſta valida eſſe, etiam in hæreticis fide carentibus: & ex Auguſtino apud Suarium diſp. 24. qui docet, valide baptizari etiam, qui vult baptiſmum ſuſcipere ob malum finem, puta ob ſcelus patrandum.

Ad fructum tamen in baptiſmo recipiendum requiritur in adulto actus fidei, & ſpei, & ſaltem attritio ſupernaturalis de peccatis commiſſis: Nam ex Apoſtolo, *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo*. Quapropter etiam hi actus in Sacramento pœnitentiæ requiruntur, ex Tridentino ſeſſ. 6. c. 6. Et ratio eſt, quia Deus non admittit in ſuam amicitiam Adultum, qui illam non expetat, cum propoſito perſeverandi conſtanter; quod præſtatur actibus fidei, & ſpei; ſicut nec Magnates ſuam amicitiam offerunt, niſi illa cum eodem propoſito expetatur. Sufficit tamen, ut notant Haunoldus, & Tambur. in Met. Conf. lib. 3. cap. 5. quod pœnitens crediderit ſuo tempore, quæ credenda ſunt; quin teneatur elicere actus fidei formales, & explicitos de myſteriis credendis præciſe ut ad Sacramentum Pœnitentiæ diſponatur; cum poſſit haberi dolor, & propoſitum ad valorem Sacramenti requiſitum abſque formali, & explicito actu fidei myſteriorum credendorum.

Cajetanus q. 79. art. 1. Durandus, & alii putant ad fructum Euchariſtiæ recipiendum, præter ſtatum gratiæ, requiri actualem devotionem: ita ut venialia, quæ hanc devotionem impediunt, ſint obex gratiæ. Sed communior Sententia negat; quod patet ex praxi Eccleſiæ. Antiquis enim temporibus dabatur Euchariſtia pueris rationis uſu carentibus. Neque ex Conciliis, & PP. conſtat hujuſmodi devotionem requiri, quamvis indecens ſit ſine illa ad tantum Sacramentum accedere.

ARTICULUS II.

An Sacramenta ficte ſuſcepta ſublato obice reviviſcant?

III. Nomine fictionis non venit hic ſimulata ſuſceptio; quippe quæ redderet Sacramentum invalidum, ſed venit ſimulata diſpoſitio, quæ habetur, quoties in anima eſt peccatum, quod eſt obex gratiæ; ſive hujuſmodi peccatum ſit invincibiliter ignoratum; & tunc fictio dicitur privativa, ſeu negativa, & inculpabilis; ſive peccatum ſit volitum, & tunc fictio dicitur poſitiva, & imputabilis. Baptiſmum ficte ſuſceptum reviviſcere, & gratiam cauſare, ſublata fictione per attritionem, ſeu contritionem, docent communiſſime cum D. Th. Suar. Lugo contra Vaſquez, Gabrielem, & alios putantes, gratiam ſublato obice conferri, non vi baptiſmi præteriti, ſed vi contritionis. Hanc baptiſmi reviviſcentiam Covarruvias, Major, & alii apud Arriagam diſp. 14. extendunt ad Confirmationem, & Ordinem, quæ pariter ſunt Sacramenta irreiterabilia. Alii cum Silveſtro, & Paludano etiam ad Pœnitentiam, quæ eſt etiam aliquatenus irreiterabilis, quatenus non tenemur bis idem peccatum confiteri. Suarez, Coninck, Lugo extendunt etiam ad Matrimonium, quod non poteſt cum eodem conjuge iterari; & ad Extremam unctionem,

quæ

quæ non poteſt iterari in eodem morbo: quare ſolum Euchariſtiam communius excipiunt, quia non videtur veriſimile, quod ſacerdos ſacrilege celebrans quotidie, in fine vitæ, reviviſcentibus per actum attritionis omnibus præteritis Communionibus, recipiat gratiam uberrimam, quam recepiſſet, ſi quotidie digne communicaſſet. Sotus tamen, & Cajetanus ex D. Th. in 4. diſt. 27. art. 4. putant, etiam Euchariſtiam ficte ſuſceptam ſublato obice reviviſcere, quippe quæ poteſt aliquando eſſe irreiterabilis a moribundo, qui interim indiget auxiliis, quæ per cibum hunc Euchariſticum conferuntur.

IV. Dico equidem primo: Baptiſmus ficte ſuſceptus ſublato obice reviviſcit, adeo ut gratiam cauſet immediate, ſive moraliter tantum, ut docent communius, ſive etiam phyſice per omnipotentiam inexiſtentem, ut explicavimus diſp. 2. q. 2.

Prob. Regeneratio, ſeu prima juſtificatio fieri debet per Sacramentum baptiſmi ſive in re, ſive in voto ſuſcepti, ut conſtat ex illo Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua* &c. & ex Trid. ſeſſ. 6. cap. 4. Atqui ſi baptiſmus ficte ſuſceptus non reviviſceret, prima juſtificatio, & regeneratio neque haberetur vi novi baptiſmi, cum non poſſit hoc Sacramentum iterari; neque haberetur a contritione tanquam continente votum baptiſmi; quandoquidem ſuſcepto ſemel baptiſmo, non poteſt niſi ſacrilege haberi votum, ſeu propoſitum ſuſcipiendi iterum hoc Sacramentum; atque adeo neque a baptiſmo in re, neque a baptiſmo in voto haberi poſſet prima juſtificatio; ergo dicendum, quod ſublato per retractationem peccati obice, baptiſmus reviviſcat, & gratiam cauſet.

Confirm. celeberrima auctoritate Auguſtini dicentis contra Donatiſtas lib. 1. de baptiſmo cap. 12. *Tunc baptiſmus valere incipit ad ſalutem, cum illa fictio veraci confeſſione receſſit*. Reſpondet Vaſquez cum aſſeclis, baptiſmum ficte ſuſceptum valere ad ſalutem per contritionem conſequentem, non quia reviviſcit, ſed quia contritio vi baptiſmi præteriti tanquam conditionis prærequiſitæ juſtificat, (quamvis non poſſit tunc in ea eſſe votum baptiſmi) & quia baptiſmo ſuſcepto poteſt valide ſuſcipi Sacramentum pœnitentiæ, a quo prima gratia cauſetur, ſi ſolum anteceſſerit attritio. Hæc tamen interpretatio eſt aliena a communi DD. ſenſu, & non ſubſiſtit, quia Auguſtinus iis verbis docet, baptiſmum eodem modo prodeſſe ad ſalutem, ſublato obice, ac profuiſſet, ſi abſque obice ſuſceptus fuiſſet; ergo ſicuti eſt cauſa gratiæ, & non mera conditio, quando ſuſcipitur ſine fictione, ſeu obice; ita etiam quando ſublato obice incipit valere ad ſalutem. Præterquamquod ſi baptiſmus eſſet conditio, & non cauſa primæ gratiæ, non ſalvaretur illud Chriſti Domini, *Niſi quis renatus fuerit* &c. nam ly *ex*, ut oſtendimus cum de cauſalitate Sacramentorum diſp. 2. q. 3. denotat cauſalitatem inſtrumentalem; ergo baptiſmus debet eſſe cauſa gratiæ, tam quando primo ſuſcipitur, quam quando ſublato obice reviviſcit. Ex quibus rejicitur alia interpretatio Gabrielis, & Scoti apud Haunoldum, putantium baptiſmum reviviſcere ſolum in ordine ad remittendam totam pœnam temporalem, non in ordine ad culpam remittendam, & cauſandam gratiam.

Ratio a priori ex D. Th. apud Gonetum eſt, quia quoties cauſa de ſe eſt productiva alicujus effectus, ſi per accidens impediatur, ſublato impedimento, ſtatim illum cauſat: ſicut corpus grave ſublato impedimento ſtatim deſcendit; ſed baptiſmus eſt productivus primæ Gratiæ; ergo ſi per fictionem impediatur, ſublato per pœnitentiam tali impedimento, ſtatim gratiam producit, & reviviſcit.

Diſputant Doct. Utrum ad tollendam hanc fictionem requiratur Contritio, an ſufficiat attritio? Dicendum cum Suario diſp. 28. ſect. 5. & aliis communius contra Vaſquez, ſufficere attritionem. ſicut enim ea ſufficit, ut cauſetur Gratia per baptiſmum, quando ſine fictione ſuſcipitur; ita etiam quando reviviſcit. Quamvis enim quando reviviſcit, ſit præteritus; eſt tamen moraliter præſens, & eodem modo Gratiam operatur, ac ſi phyſice exiſteret.

V. Objic. 1. ex Vaſquez contendente, quod licet baptiſmus ſit irreiterabilis, & neceſſarius neceſſitate medii ad ſalutem, non per hoc ſublato obice reviviſcat; cum ſufficiat, quod contritio auferens obicem juſtificet, præſuppoſito baptiſmo tanquam conditione prærequiſita. Si poſt baptiſmum, inquit Vaſquez, ficte ſuſceptum Petrus peccet, & deinde cum attritione accedat ad Sacramentum pœnitentiæ, in tali caſu deberet Gratia cauſari tam a Sacramento pœnitentiæ præſente, quam a baptiſmo reviviſcente; ita ut peccata ante baptiſmum formaliter delerentur vi baptiſmi, alia vero vi pœnitentiæ; ſequela hæc non poteſt admitti; ergo baptiſmus

Digitized by Google

non reviviſcit, ita ut Gratiam cauſet; ſed ſolum quatenus eſt conditio, ut Gratia vi contritionis cauſetur. Probatur minor primo, quia Gratia collata a baptiſmo eſt incompoſſibilis non ſolum cum peccatis ante, ſed etiam poſt baptiſmum; ergo baptiſmus deleret etiam peccata poſt baptiſmum commiſſa, quod dici non poteſt; ſimiliter gratia collata vi Sacramenti pœnitentiæ eſt incompoſſibilis etiam cum peccatis ante baptiſmum; ergo etiam illa deleret; quod nemo dixerit.

Prob. 2. ſubtilius, quia in tali caſu cum obex baptiſmi tollatur vi Sacramenti pœnitentiæ, in priori natura eſſet Gratia collata vi pœnitentiæ tollentis obicem ad Gratiam collatam vi baptiſmi; ergo pœnitentia deleret peccata ante baptiſmum commiſſa in priori ad Gratiam collatam vi baptiſmi; quod repugnat. Antecedens patet, quia prius eſt tolli obicem, ſeu impedimentum, deinde introduci formam.

Reſp. nego minorem. Ad primam probationem: quamvis quilibet gradus Gratiæ ſit incompoſſibilis cum quovis peccato; at Deus in eodem ſigno concurreret cum utroque Sacramento ad cauſandam eandem Gratiam, quæ quatenus eſt a Baptiſmo, deleat directe ſolum peccata ante Baptiſmum commiſſa, & quatenus eſt a Pœnitentia, deleat directe ſolum peccata poſt Baptiſmum. ſicut enim dicimus, viſionem beatam v. gr. realiter eſſe tam ab intellectu, quam a lumine gloriæ, ſed formalitatem vitalitatis reſpondere intellectui, formalitatem ſupernaturalitatis lumini; quatenus ſine intellectu non haberetur in viſione vitalitas, nec ſine lumine gloriæ ſupernaturalitas: Ita pariter nunc dicimus eandem Gratiam cauſari realiter ab utroque Sacramento; ita tamen ut deletio originalis peccati formaliter reſpondeat Baptiſmo, & deletio peccati poſt Baptiſmum commiſſi reſpondeat formaliter Sacramento Pœnitentiæ.

Ad ſecundam: verum quidem eſt, quod in tali caſu Sacramentum Pœnitentiæ tollat obicem, atque adeo ſit in priori ad Gratiam cauſatam vi Baptiſmi; At non proinde Gratia cauſata a Pœnitentia eſt in priori ad Gratiam cauſatam a Baptiſmo. Nam quod tollit obicem Gratiæ per Baptiſmum cauſandæ, non eſt Gratia cauſata per Pœnitentiam, ſed eſt ipſum Sacramentum Pœnitentiæ expeditum ad Gratiam cauſandam: unde ſit, quod in eodem ſigno vi utriuſque Sacramenti eadem Gratia cauſetur. Quod etiam dicendum ab Adverſariis, ſi in caſu adducto tollatur obex per contritionem. tunc enim in eodem ſigno vi contritionis, & vi Baptiſmi eadem Gratia cauſaretur.

VI. Objic. 2. Opus bonum elicitum a peccatore, poſita contritione, non reviviſcit ad meritum; aliter opus illud non eſſet mortuum, ſed mortificatum; ut ſunt opera juſti, quæ per peccatum mortificantur, & deinde reviviſcunt; ergo nec Sacramentum ficte ſuſceptum a peccatore reviviſcit.

Confirm. 1. Sacramentum eſt ſignum Gratiæ de præſenti, non de futuro. nam dum dicitur, Ego te baptizo, ſignificatur emundatio præſens, non futura; ergo ſi de præſenti datur impedimentum in Sacramento Baptiſmi ad cauſandam Gratiam emundativam, ab eodem non cauſabitur ea gratia in futurum; atque adeo Sacramentum non reviviſcit; Aliter Sacramenta cauſabunt Gratiam futuram, quam non ſignificant.

Confirm. 2. ſi quis proferat verba conſecrationis ſuper maſſam, quæ non eſt actu panis, ſi deinde coquatur, & fiat panis, non ſequitur tunc conſecratio; ergo ſi forma Baptiſmi proferatur ſuper perſonam indiſpoſitam, ſublato deinde obice, neque cauſabitur gratia vi Sacramenti præteriti.

Reſp. nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia opus bonum caret vi meritoria, ſi non procedat ab homine grato: At Sacramentum non caret vi collativa gratiæ, quando ſubjectum eſt indiſpoſitum; Sicut Sol non caret vi illuminativa per hoc, quod feneſtræ claudantur; ergo ſublato obice gratia connaturaliter cauſatur; aliter qui ſemel ficte ſuſcepit Baptiſmum, deberet damnari; cum non poſſet amplius vi Baptiſmi aut in re, aut in voto ſuſcepti juſtificari.

Ad primam confirm. Argumentum probat nimis, videlicet Sacramentum ficte ſuſceptum non ſolum eſſe informe, ſed etiam invalidum; cum non cauſet tunc gratiam, quam ſignificat. Quare dicendum, quod verba illa, Ego te baptizo, non ſignificent cum ſtatu, ſed ampliative; & ſenſus ſit, Ego te emundo, quandocunque gratia infunditur.

Ad ſecundam nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia in caſu noſtro perſona per peccatum eſt indiſpoſita, non inepta ad gratiam: contra vero maſſa illa eſt inepta, non indiſpoſita ad conſecrationem; ſicut Embryo non dicitur indiſpoſitus, ſed ineptus

ptus ad Baptiſmum; & ideo forma Baptiſmi prolata ſuper Embryonem non cauſat Gratiam, quando ille fit homo.

VII. Dubitatur hic, Num peccatum fictionis poſitivæ, ſeu culpabilis remittatur per Sacramentum Baptiſmi reviviſcens, an vero per Sacramentum Pœnitentiæ? Ante reſolutionem advertendum, peccatum fictionis poſſe eſſe vel antecedens, vel concomitans, vel conſequens Baptiſmum. Dicitur antecedens, ſi præcedat natura voluntatem ſuſcipiendi Baptiſmum; ex. gr. ſi quis ob finem malum velit baptizari, illa intentio mala, unde pendet voluntas recipiendi baptiſmum, dicitur fictio antecedens. Si autem peccatum comitetur voluntatem ſuſcipiendi Baptiſmum, dicitur fictio concomitans; ex. gr. ſi quis dum baptizatur, delectatur in objecto turpi: Dicitur fictio ſubſequens, quæ natura conſequitur voluntatem ſuſcipiendi Baptiſmum, ex. gr. ſi nolente Miniſtro Baptiſmum conferre ſine turpi aliqua conditione, conſentiat homo in illam ex vera voluntate ſuſcipiendi Baptiſmum. His explicatis

Quamvis probabile ſit, ad tollendam fictionem antecedentem ſufficere attritionem; unde per Baptiſmum reviviſcentem tollatur; quia ſcilicet tale peccatum antecedit, ſi minus tempore, ſaltem natura ipſum Baptiſmum, ut proinde unice per Baptiſmum tollendum ſit; Ad tollendam tamen fictionem comitantem, vel conſequentem requiritur contritio, vel attritio cum Sacramento Pœnitentiæ, quia peccata iſta ſunt vere hominis Chriſtiani formaliter, & non mere materialiter, ut fictio antecedens; ergo nonniſi per Sacramentum Pœnitentiæ delenda ſunt. Sed hac de re fuſius in de Pœnitentia diſp. ult. quæſt. 3. art. 3.

VIII. Dico 2. data poſſibilitate Sacramenti Pœnitentiæ validi, & informis, ſi ficte ſuſcipiatur, ſublato obice, reviviſcit. Ita communius cum Amico ex D. Thom. in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 3. ubi habet: *Quamvis tunc non percipiatur abſolutionis fructus, tamen recedente fictione percipi incipiet.*

Prob. ſimili ratiocinatione, qua oſtendimus Baptiſmum reviviſcere. Niſi reviviſceret Sacramentum Pœnitentiæ, peccatum illud neque remitteretur vi pœnitentiæ in re ſuſceptæ, quia non datur obligatio iterum ſubjiciendi peccatum illud clavibus; neque remitteretur vi Sacramenti pœnitentiæ ſuſceptæ in voto, puta in contritione; cum contritio conſequens non includat votum, ſeu propoſitum ſuſcipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, poſito quod non detur ad id obligatio; ergo peccatum illud nullatenus vi Sacramenti Pœnitentiæ remitteretur; quod repugnat. Et recurrit ratio illa a priori, quia ordo Gratiæ imitatur ordinem naturæ; ſed in naturalibus cauſa productiva alicujus effectus, ſublato obice, illum producit: ergo Pœnitentia, quæ de ſe eſt productiva Gratiæ, ſublato per attritionem obice, reviviſcit, & illam producit.

IX. Dico 3. Reviviſcunt etiam probabiliter Sacramenta Confirmationis, & Ordinis, quæ characterem imprimunt, & ſunt irreiterabilia. Ita communius contra Amicum diſ. 4. ſect. 7. & alios.

Prob. Ideo reviviſcit Baptiſmus, quia eſt neceſſarius ad ſalutem, & irreiterabilis; aliter qui ficte illum ſuſcipit, non poſſet amplius ſalvari: ſed hoc probat, quod reviviſcant etiam alia Sacramenta irreiterabilia; ergo. Probatur minor, quia quamvis non ſit neceſſaria ad ſalutem Gratia ſacramentalis ab his Sacramentis cauſata, eſt tamen valde utilis, & moraliter neceſſaria ad finem horum ſacramentorum; ergo ſicut Chriſtus ex ſua miſericordia noluit privare ſalute eum, qui ficte ſuſcipit baptiſma; ita dicendum, quod noluerit privare his gratiis eum, qui ficte hæc Sacramenta ſuſcepit.

Neque obſtat, quod Gratiæ iſtorum Sacramentorum poſſint aliunde ſuppleri; ſecus vero gratia baptiſmatis. Nam paritas probat, quod Deus voluerit eſſe munificus tam ad Gratiam neceſſariam ad ſalutem, quam in ordine ad Gratias proprias horum Sacramentorum; quæ nonniſi difficulter poſſunt aliunde ſuppleri. cum enim voluerit inſtituere tam Sacramenta neceſſaria ad ſalutem, quam alia valde utilia, voluit pariter utraque reviviſcere.

X. Dico 4. Reviviſcunt etiam probabiliter Extrema Unctio, & Matrimonium ficte ſuſcepta. Ita Suarius, Coninck, Lugo ex D. Thom. contra Vaſquez, & Bernal.

Prob. Ideo Confirmatio, & Ordo reviviſcunt, quia ſunt Sacramenta irreiterabilia, & niſi reviviſcerent, homo careret Gratia ſacramentali propria illorum, quæ valde utilis eſt ad ſalutem; careret nimirum auxiliis ad reſiſtendum hoſtibus fidei, & ad exercenda rite miniſteria Ordinum: ſed pariter Extrema Unctio in eodem morbo,

bo, & Matrimonium cum eadem Uxore ſunt irreiterabilia; & niſi reviviſcerent, homo careret gratia ſacramentali propria iſtorum valde utili ad ſalutem, nempe auxiliis ad tolerandam ægritudinem, & ad vitam conjugalem rite peragendam; ergo etiam Extrema Unctio, & Matrimonium reviviſcunt.

XI. Dico ult. Euchariſtia ſuſcepta cum fictione poſitiva, ſeu ſacrilege probabiliter non reviviſcit. Ita communius contra Cajetanum, & Soto apud Arriagam diſp. 14. quos tamen libenter amplector, ſi Euchariſtia ſuſcipiatur cum fictione tantum negativa, & inculpabili.

Prob. tum ex communi ſenſu fidelium dicentium, quod canit Eccleſia de Euchariſtia, *Mors eſt malis*; non eſſet autem mors, ſi ſacrilege ſuſcepta poſſet reviviſcere: tum etiam ex inconvenienti, qui enim millies ſacrilege communicaſſet, lucrum ingens ex ſacrilegiis reportare poſſet; & quamvis hujuſmodi lucrum dicatur ab Adverſariis reportari ex Divina benignitate, non ex ſacrilegiis, ut in reviviſcentia Baptiſmi ſacrilege ſuſcepti; at non eſt præſumendum de Divina benignitate, quod voluerit hanc anſam ſacrilegiis dare, cum facile poſſit Gratia ſacramentalis Euchariſtica haberi iterando idem Sacramentum. Quod ſi fictio ſit negativa, probabile eſt, quod Euchariſtia, non ſecus ac Sacramentum Pœnitentiæ, reviviſcat, quamvis utrumque ſit iterabile. Convenit enim præſtantiæ hujus Sacramenti hæc prærogativa; quæ etiam Sacramento Pœnitentiæ convenit.

Dices 1. Aliquando Euchariſtia in moribundo eſt irreiterabilis per aliquot dies, & interim ille indiget auxiliis ab hoc Sacramento præſtandis; ergo Euchariſtia, quamvis ſacrilege ſuſcepta, ratione hujus irreiterabilitatis, & magnæ utilitatis reviviſcit.

Reſp. hujuſmodi irreiterabilitatem eſſe per accidens in Euchariſtia, & in reliquis Sacramentis eſſe per ſe; ergo ſolum reliqua Sacramenta cum fictione poſitiva ſuſcepta debuerunt reviviſcere, non vero Euchariſtia.

Dices ſecundo: Euchariſtiæ Sacramento omnium præſtantiſſimo tribui debet omnis excellentia, quæ aliis Sacramentis tribuitur, niſi obſtet revelatio in oppoſitum; ergo ſi reliqua Sacramenta ſuſcepta cum fictione poſitiva reviviſcunt, etiam Euchariſtia.

Reſp. Euchariſtiæ tribuendam etiam eſſe ſummam venerationem; minueretur autem reverentia debita, ſi ſacrilegiis adeo luculenter prodeſſe poſſet: Propterea ex ſumma præſtantia hujus Sacramenti negandum, quod reviviſcat; ſicut non conceditur illi prærogativa Baptiſmi, quod deleat omnem reatum pœnæ temporalis, quia hic effectus ex Trident. per Baptiſmum præſtatur, eo quod Infideles per ignorantiam peccaverint.

Dices ult. contra ſecundam partem concluſionis: Auguſtinus lib. 1. de Baptiſmo cap. 12. loquens de eo, qui Baptiſmum ficte ſuſcepit, habet: *Non iterum rebaptizandus eſt, quia ipſa reconciliatione præſtatur, ut ad remiſſionem peccatorum prodeſſe poſſit Sacramentum*. Unde ex Auguſtino tenet hic diſcurſus; Baptiſmus reviviſcit; ergo eſt irreiterabilis; ergo ex oppoſito conſequentis tenere debet oppoſitum antecedentis: Sacramentum Euchariſtiæ eſt reiterabile; ergo numquam reviviſcit, quamvis cum fictione negativa ſuſcipiatur.

Reſp. ſufficere quamlibet irreiterabilitatem, ut Sacramentum poſſit reviviſcere, ut patet in Sacramento Pœnitentiæ, quod eſt irreiterabile, quatenus non datur obligatio iterum ſubjiciendi clavibus idem peccatum: Poteſt etiam Euchariſtia aliquando eſſe ſaltem per aliquot dies irreiterabilis; ergo hoc ſufficit, ut juxta diſcurſum Auguſtini poſſit reviviſcere, ſi cum fictione negativa ſuſcipitur.

ARTICULUS III.

Utrum gratia in Sacramentis collata reddat merita Juſtorum magis meritoria ex eo præciſe, quod ex meritis Chriſti conferatur?

XII. Acriter de more hac in re digladiantur Suarius lib. 12. de Gratia cap. 19. & Vaſquez diſp. 214. cap. 7. Affirmat Suarius, cui adſtipulantur Manſtrius in tertium ſententiarum diſp. 3. qu. 6. Coninck diſp. 8. de Merito, Oviedus, Amicus, Granado, docentes, ex hac unione fidelium cum Chriſto capite opera juſtorum reddi magis meritoria; Negat vero Vaſquez, cui adhærent Ripalda, Arriaga, Oviedus, Haunoldus lib. 2. tract. 3. contr. 9. docentes de materiali ſe habere, quod Gratia in Sacramentis conferatur ex meritis Chriſti, an aliunde: ſicut de materiali ſe habet in cauſis naturalibus in ordine ad ſuos effectus, quod ſint cauſatæ propter Chri-

Digitized by Google

Chriſtum tanquam Primogenitum omnis Creaturæ, ut dicitur ad Coloſſ. 1.

Utraque ſententia convenit in hoc, quod intuitu meritorum Chriſti nobis dentur auxilia uberiora, quibus excellentiores fiant actus virtutis. Solum dubitatur, An eadem Gratia (ſive in Sacramentis, ſive extra Sacramenta conferatur) reddat nos dignos majori præmio per hoc præciſe, quod ex meritis Chriſti conferatur, quam ſi conferretur vel ex meritis alicujus puræ Creaturæ, vel ſi conferretur a Deo omnino gratis.

XIII. Cenſeo equidem, partem affirmativam cum Suario amplectendam eſſe, tanquam magis piam, & magis aptam ad merita Chriſti exaltanda.

Prob. ex Tridentr. ſeſſ. 6. cap. 16. ubi dicitur: *Jeſus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipſos juſtificatos jugiter virtutem influit*; ergo Juſti non ſolum ſunt Filii Dei adoptivi per hoc, quod habeant Gratiam, ſed etiam per hoc, quod habeant Gratiam ex meritis Chriſti, ſunt membra Chriſti facientes cum capite unum corpus myſticum, & morale; juxta illud 1. Corinth. 12. *Vos eſtis Corpus Chriſti, & membra*; & ſunt etiam ſpeciali modo Chriſti Fratres; juxta illud ad Rom. 8. *Primogenitus in multis fratribus*: Atqui ex hac conjunctione ſpeciali cum Chriſto Capite opera juſtorum ſunt Deo gratiora, & ſecundum ſe æſtimabiliora; ſicut opera Beatiſſimæ Virginis, & Sancti Joſeph præciſe ex conjunctione illa cum Chriſto Domino ſunt æſtimabiliora: Sic etiam in humanis mulier de ſe nobilis ſi nubat Regi, præciſe ex hac conjunctione fit nobilior, & ejus operationes ſunt digniores; ergo ex hoc præciſe, quod Gratia nobis conferatur ex meritis Chriſti, ſeu ex conjunctione cum Chriſto capite, opera juſtorum ſunt æſtimabiliora, atque adeo digna majori præmio; Unde Chriſtus Joan. 10. dixit: *Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant*.

Ratio a priori eſt, quia ex dignitate perſonæ merentis creſcit valor meriti, ut oſtendimus in de Merito cum Suario lib. 12. de Gratia cap. 22. & conſtat ex propoſitione damnata Baii dicentis, *Opera juſtitiæ, & temperantiæ, quæ Chriſtus fecit, non habuiſſe majorem valorem ex dignitate perſonæ operantis*: Atqui dignior eſt Juſtus ex hoc, quod ſit membrum Chriſti, & ſpeciali modo Frater, & cum eo moraliter conjunctus; (quæ conjunctio habetur per hoc, quod Chriſtus tanquam caput in membra, & vitis in palmites, ut loquitur Tridentinum, in juſtificatos virtutem influat) ergo ex hac præciſe conjunctione opera juſti ſunt magis meritoria, ac digna majori præmio. Minor patet exemplis a Suario adductis. nam Fœmina v. gr. fit nobilior, ſi Regi nubat, propter moralem hanc conjunctionem cum Rege; ſic filius amici, quamvis pulcher ſit, & amabilis, adhuc redditur magis amabilis ex hoc, quod ſit filius amici, quam ſi eſſet alterius non amici filius. ſic etiam res per contactum ad perſonas, vel res ſacras hauriunt aliquam æſtimabilitatem majorem; ſic demum anulus per hoc, quod ſit collatus militi a Rege, haurit majorem valorem, quam ſi ab artifice emeretur; ergo etiam opera Juſti ſunt æſtimabiliora, ac digna majori præmio ex hoc, quod Gratia conferatur ex meritis Chriſti, quam ſi ex meritis puræ Creaturæ, aut omnino gratis a Deo conferretur.

Confirm. ex Suario, quia Trident. ſeſſ. 14. cap. 8. habet: *In quo vivimus, in quo ſatisfacimus, facientes fructus dignos pænitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur a Patre*: ergo ex Tridentino non ſolum habemus vi meritorum Chriſti auxilia, & Gratiam habitualem ad merendum, & ſatisfaciendum, ſed etiam merita noſtra a Chriſto novam vim habent per hoc, quod ab eo offerantur Patri, tanquam aliquatenus ſua, & per illum a Patre acceptentur. ſicut enim in humanis, ut notat Scotus in 3. diſt. 18. obſequium ſubditi exhibitum Principi eo eſt gratius, & magis acceptum, quo per perſonam chariorem exhibetur, quia transfunditur moraliter major dignitas in obſequium per hoc, quod exhibeatur Principi per perſonam digniorem; ita in caſu noſtro.

Ex quibus ſequitur primo, quod peccatores fideles, qui cum Chriſto ſolum conjuncti ſunt per fidem, non per Gratiam; necnon peccatores infideles, qui cum Chriſto conjuncti ſunt per auxilia ſupernaturalia, quæ ex ejus meritis habent, non vero per fidem, aut per charitatem, cæteris paribus, magis mereantur de congruo, cum eliciunt actus ſupernaturales, quam ſi fidem, vel auxilia ſupernaturalia haberent gratis a Deo, & non intuitu meritorum Chriſti. quælibet enim conjunctio cum Chriſto Domino dat majorem æſtimabilitatem perſonæ merenti, redditque opus magis Deo acceptum, atque adeo magis meritorium.

Digitized by Google

Ubi notandum cum Goneto diſp. 14. de Incarn. ex D. Thom. ita Chriſtum Dominum dici caput omnium fidelium, ut relate ad Juſtos, qui ſunt membra viva, dicatur perfecte caput; relate vero ad peccatores, qui ſunt membra mortua, dicatur caput imperfecte, & ſecundum quid; quatenus per fidem, & characterem baptiſmalem cum illo conjunguntur, & in eos influit, ut vivificentur; Relate autem ad Paganos dicitur caput in potentia, influitque in eos auxilia, ut fiant ejus membra; non ſecus ac calor vitalis influit in cibum, ut convertatur in ſubſtantiam aliti: Relate vero ad damnatos non dicitur caput, ne in potentia quidem, quia non ſunt in potentia ad fieri membra viva Chriſti: Relate ad Angelos dicitur caput, ut habetur ad Coloſſ. 2. *Qui eſt caput omnis principatus, & poteſtatis*; quia vel meruit illis gloriam eſſentialem, ut communius docent cum Suario, Valentia contra Vaſquez, & Gonetum; vel ſaltem meruit gloriam accidentalem, hoc eſt gaudium, quod percipiunt ex reparatione ſedium ſuarum a diabolis deſertarum: Denique relate ad Juſtos ante Incarnationem eſt etiam caput: quippe qui erant membra viva Chriſti futuri, quatenus intuitu meritorum Chriſti futuri fuit illis Gratia collata.

Sequitur ſecundo, de materiali omnino ſe habere in cauſis naturalibus relate ad effectus naturales, quod propter Chriſtum ſint conditæ, & propter ejus gloriam; quia cauſa naturalis, qua talis, ex dignitate aliqua morali non ſit activior; ſecus vero cauſa moralis, & meritoria, ut in caſu noſtro.

Sequitur tertio ex Granado loco citato num. 26. optimum conſilium eſſe, quod noſtra opera, & præſertim orationes, affective conjungamus cum Chriſti meritis, quando illas Deo exhibemus, dicendo cum Pſalmiſta: *Reſpice in faciem Chriſti tui*. ſic enim uberiora auxilia obtinent: & ideo Eccleſia paſſim Orationes concludit: Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium tuum, &c.

XIV. Objic. 1. Ex hoc quod Gratia conferatur ex meritis Chriſti, ſolum ſit, quod Juſti ſint viva membra Chriſti; non vero quod operationes Juſtorum ſint moraliter operationes ipſius; ergo non habent majorem valorem ad merendum ex hoc, quod intuitu meritorum Chriſti, quam ſi aliunde Gratia conferatur. Conſequentia probatur; quia intantum opera Juſtorum poſſent eſſe magis meritoria ex conjunctione cum Chriſto capite, inquantum eſſent moraliter opera ipſius Chriſti.

Confirm. Si opera Juſti ex conjunctione cum Chriſto capite haberent majorem valorem, deberent habere valorem infinitum, prout eſt dignitas Chriſti Domini iis transfuſa; hoc eſt falſum; ergo & id unde ſequitur.

Reſp. nego conſequentiam. operationes Juſti conjunctæ cum Chriſto capite ſunt magis meritoriæ, non quia ſunt moraliter actiones Chriſti, ut actiones ſacramentales, ſed quia Juſtus ex hac conjunctione ſit perſona dignior; & quia opera Juſtorum poſſunt aliquatenus dici Chriſti, quatenus Gratia, a qua cauſantur, Chriſti meritis tribuitur; unde poſſimus dicere, ut notat Cajetanus: *Mereor ego jam non ego, ſed meretur in me Chriſtus*.

Ad confirm. nego ſequelam. ſicut enim operationes Deiparæ ſunt magis dignæ præciſe ob conjunctionem, quam habet cum Chriſto ut Filio; ita operationes noſtræ ob conjunctionem cum Chriſto ut capite; neutræ tamen ſunt valoris infiniti. Ratio a priori eſt, quia conjunctio cum forma dignificante poteſt eſſe diverſa, & ſic diverſimode participare dignitatem talis formæ: v. gr. a dignitate Regia diverſimode dignificatur Filius, Amicus, Orator, Miniſter, Servus Regis. Ideo autem operationes Chriſti dignificantur infinite a Verbo, quia operationes in morali æſtimatione ſunt ſuppoſitorum, & a dignitate ſuppoſiti operantis arithmetice menſurantur; ut conſtat in humanis, in quibus obſequium, & ſatisfactio Regis, Principis, Plebeii ab operantis dignitate menſurantur: At operationes eorum, qui aliquam conjunctionem moralem habent cum perſona digna, a qua moraliter informantur, participant eam dignitatem pro menſura, & varietate conjunctionis, quæ poteſt eſſe arctior, vel laxior. Hinc ad operationes Chriſti Domini dignificandas dignitas Verbi deſcendit ſecundum ſe totam; ad dignificandas vero operationes Juſtorum dignitas Chriſti deſcendit ſecundum menſuram talis conjunctionis.

XV. Objic. 2. ex Vaſquez: Quamvis inter homines præſtantior ſit res donata a digniori, puta anulus donatus a Rege, quam a Plebejo; non tamen apud Deum, apud quem non prævalet favor extrinſecus; ergo Gratia collata intuitu meritorum Chriſti non eſt æſtimabilior; atque adeo opera juſtorum ex conjunctione cum Chriſto capite non hauriunt majorem vim merito-

Digitized by Google

ritoriam; ſicut nec operationes Deiparæ ex conjunctione cum Chriſto ut filio; ut conſtat ex reſponſione Chriſti facta dicenti: *Beatus venter qui te portavit*, &c. *quinimmo Beati qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud*.

Confirm. 1. quia opera Sacerdotis per hoc, quod ſint Miniſtri Chriſti, non ſunt magis meritoria; ergo nec opera juſtorum per hoc, quod ſint membra Chriſti.

Confirm. 2. major indignitas peccatoris, qui plura peccata commiſit, non confert ad majus ſupplicium; ergo nec major dignitas Juſti ad majus præmium.

Reſp. nego antecedens: ſi enim in humanis conjunctio moralis, quam habet v. g. conjux cum Rege, reddit obſequium Reginæ præſtantius, & majoris valoris ad merendum, impetrandum, ſatisfaciendum; quidni pariter apud Deum conjunctio moralis cum Chriſto Filio Dei naturali? Verum quidem eſt, quod apud Deum non ſit præſtantior operatio Regis, vel Pontificis, quam Plebeii; quia Deus non attendit ad has dignitates temporales, & accidentales; attendit tamen ad conjunctionem moralem cum Filio ſuo: ac proinde preces Deiparæ ex communi omnium ſenſu validiores ſunt, præciſe quia ſunt Matris; quamvis ea ſola dignitas nullius momenti eſſet apud Deum, ſi deeſſet illi Gratia; & ideo reſpondit, *Beati qui audiunt Verbum Dei*, &c.

Ad 1. confirm. ſicut character baptiſmalis, quo conjungimur cum Chriſto tanquam ejus domeſtici, reddit nos digniores, & operationes dignas majori præmio; ita character Confirmationis, & Ordinis, quibus conjungimur cum Chriſto tanquam ejus Milites, & Miniſtri, prout tranſmittit Ripalda diſp. 81. nu. 32. Niſi mavis dicere, hujuſmodi dignitatem, ſicut dignitates temporales Regis, & Pontificis, impertinenter ſe habere coram Deo ad meritum vitæ æternæ.

Ad 2. diſparitas eſt, ut diximus in de Merito diſp. ult. qu. ult. num. 11. quia indignitas in nobis unice haberi poteſt per operationes malas; dignitas vero ad præmium habetur etiam per Gratiam: ergo ſicut major Gratia in operante, cæteris paribus, confert ad majus præmium; ita conjunctio cum Chriſto Capite.

XVI. Objic. ult. Denominatio majoris dignitatis, & æſtimabilitatis in operibus juſtorum ex conjunctione morali cum Chriſto Capite eſt mera denominatio orta a forma extrinſeca; ergo non poſſunt opera juſtorum inde haurire majorem valorem ad merendum. Probatur conſequentia, quia non poſſunt univerſim operationes hominis dignificari ad merendam vitam æternam ab ulla forma extrinſeca, (cum ex Tridentino ſeſſ. 6. can. 10. non ſimus formaliter juſti extrinſece per Chriſti juſtitiam) ergo neque poſſunt ab ulla forma extrinſeca magis dignificari: forma enim, quæ nequit transfundere aliquam denominationem ſimpliciter, neque poteſt illam transfundere ſecundum quid, ſeu intendendo talem denominationem; v. gr. forma, quæ nequit facere calidum, neque poteſt facere magis calidum.

Confirm. ex Haunoldo: Si opus Juſti mereatur de ſe v. gr. Gloriam intenſam ut quatuor, & ex conjunctione cum meritis Chriſti mereatur quintum gradum gloriæ, ſequeretur, quod opera naturalia juſti, vel contritio ſupernaturalis peccatoris poſſent mereri unum gradum gloriæ, præciſe ex hoc, quod intuitu meritorum Chriſti auxilium conferatur; quod nemo dixerit. Probatur ſequela, quia in primo caſu præciſe ex conjunctione cum meritis Chriſti habetur meritum ad quintum gradum gloriæ; ergo in ſecundo caſu ex eadem conjunctione haberi poteſt meritum ad primum gradum gloriæ.

Reſp. nego conſequentiam: ad probationem, tranſmiſſo quod non poſſit homo formaliter juſtificari, ne divinitus quidem, per Gratiam mere extrinſecam, quod multi admittunt in de Gratia, nego pariter conſequentiam: ſicut enim major intenſio actus ſupernaturalis dignificati a Gratia confert ad majus meritum gloriæ, quin tamen ſola intenſio actus independenter a Gratia poſſit ad meritum gloriæ ſimpliciter conferre; Ita in caſu. Quare eſto in phyſicis verum ſit, quod non poſſint denominare magis tale id, quod non poteſt ſimpliciter denominare tale, non tamen in moralibus.

Ad confirm. nego ſequelam. Ad probationem nego conſequentiam, & recurrit eadem inſtantia, & reſponſio.

DISPUTATIO IV.

De Venerabili Euchariſtia Sacramento.

Deſcendimus ad conſiderationem præſtantiſſimi inter Sacramenta, quod Au-

Auctorem continet Sacramentorum, & *In quo Salvator noſter*, ut habet Trident. ſeſſ. 13. *divitias divini ſui erga homines amoris velut effudit*; & ut loquitur D. Joannes, amantiſſimi cordis a ſecretis: *Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus, cum dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos*. De Euchariſtia prius agendum, inquantum eſt Sacramentum; deinde inquantum eſt Sacrificium. Et primo inquiremus quidditatem, & conſtitutiva hujus Sacramenti. Secundo unitatem, ac neceſſitatem. Tertio materiam, & formam. Quarto tranſubſtantiationem, ac unionem Corporis Chriſti cum accidentibus. Quinto præſentiam, activitatem, aliaſque Chriſti affectiones in hoc Sacramento. Denique cauſalitatem, & effectus.

QUÆSTIO I.

De Quidditate Euchariſtiæ, ac de partibus illam conſtituentibus.

I. APte Euchariſtia definitur, *Sacramentum Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini conſecrati, ad ſpecialem animarum refectionem a Chriſto Domino inſtitutum*. Ex quo fit, eſſe Sacramentum permanens, ubi alia omnia ſunt tranſeuntia, & Chriſtum Dominum etiam ante uſum, ſeu ſumptionem eſſe in Euchariſtia; ut contra Hæreticos definit Tridentinum. ſeſſ. 13. cap. 3. dicens, In hoc differre hoc Sacramentum a reliquis, quod *Reliqua Sacramenta tunc primum ſanctificandi vim habent, cum quis illis utitur; At in Euchariſtia ipſe ſanctitatis auctor ante uſum eſt*.

Plurimæ fuerunt adverſum Euchariſtiam hæreſes a Sacroſanctis Oecumenicis Synodis confutatæ, ut videre eſt apud Bellarminum; præſertim Berengarius, Vviglephus, Calvinus voluere Chriſtum non eſſe realiter in hoc Sacramento, ſed in Imagine, ac velut in ſigno; quos damnat Trident. can. 5. Impanatores cum Luthero, & Kemnitio voluerunt, Chriſtum Dominum etiam cum ſubſtantia panis, & vini ibi adeſſe; qui ab eodem Concilio damnantur can. 2. Bucerus, & Lutherus, can. 4. damnati ab eodem Tridentino, negarunt ſtabilem Chriſti præſentiam in hoc Sacramento; volentes eam ſub ſpeciebus eſſe tantum, dum ſumitur. Nos omiſſis, quæ ad controverſiſtas, & Theologos morales ſpectant, inquirimus, Quibuſnam partibus hoc Sacramentum conſtituatur? An ſpeciebus Euchariſticis, & corpore, ac ſanguine Chriſti Domini? An etiam verbis conſecratoriis? An demum ipſa ſumptione?

Multiplex hac in re varietas eſt opinionum. Nonnulli cum Durando apud Haunoldum negant ſpecies ſacramentales Sacramentum conſtituere: Alii cum Gonero negant illud conſtitui corpore, & ſanguine Chriſti: Alii Thomiſtæ cum Scoto, Gabr., Vaſquez, Conink negant conſtitui verbis conſecratoriis: Lugo diſp. 1. ſect. 6. Bernal. putant actionem conſecrativam ingredi hanc conſtitutionem; idemque docent alii de unione, qua Chriſtus alligatur ſpeciebus: Aureolus apud Capreolum cum aliis docet, ſumptionem eſſe partem Sacramenti integralem; ſicut eſt ſatisfactio in Sacramento Pœnitentiæ. Denique diſſenſio eſt, an intentio Miniſtri illud conſtituat?

ARTICULUS I.

An conſtituatur Euchariſtia ſpeciebus Sacramentalibus, & Corpore, ac Sanguine Chriſti Domini?

II. DIco primo: Species ſacramentales intrinſece Euchariſtiam conſtituunt. Ita communiter.

Prob. Sacramentum eſt ſignum ſenſibile conſtans rebus tanquam materia, & verbis tanquam forma, ut ſupra diximus ex Florentino; ſed nihil aliud aſſignari poteſt in hoc novæ Legis Sacramento, quod ſignum ſit ſenſibile, & habeat rationem materiæ, præter ſpecies panis, & vini; ergo iſtæ Sacramentum Euchariſtiæ conſtituunt.

Dices: Accidentia non habent rationem cibi, cum ſola ſubſtantia nutriat; ergo non ſpectant ad Euchariſtiam conſtituendam ſpecies panis, & vini, ſed ſola ſubſtantia Corporis, & Sanguinis Chriſti, quæ per hæc accidentia fit ſenſibilis; ut proinde Joan. 6. dicatur: *Caro mea vere eſt cibus*; non vero ſpecies.

Confirm. 1. quia Sacramentum Euchariſtiæ adorandum eſt cultu latriæ; ſed ſpecies adorari non poſſunt tali cultu, utpote ſoli Deo debito; ergo non conſtituunt Sacramentum.

Confirm. 2. Sacramentum Euchariſtiæ conficitur per verba conſecrationis; ſed ſolum Corpus Chriſti per hæc verba ponitur

tur

tur ſub ſpeciebus; ergo ſolum Corpus Chriſti Sacramentum conſtituit.

Reſpond. quamvis ſola ſubſtantia ſit cibus naturalis, quippe qui debet ſubſtantiam aliti generare; At etiam accidentia poſſunt eſſe cibus ſpiritualis, qui debet Gratiam cauſare. Cæterum propter quod unumquodque tale, & illud magis: Sed Corpus Chriſti, quia ſit ſenſibile per ſpecies, conſtituit hoc Sacramentum: ergo a fortiori ipſæ ſpecies conſtituunt: ideo Caro Chriſti dicitur cibus antonomaſtice, quia nobiliori modo concurrit ad cauſandam gratiam; cum ſit inſtrumentum divinitati conjunctum; ſpecies autem inſtrumentaliter gratiam cauſant, & ideo poſſunt etiam dici cibus animæ nutritivus. Adde: ut hoc Sacramentum dicatur cibus, ſufficit, quod ſecundum aliquam tantum partem reficiat; ſicut baptiſmus dicitur ablutivus, quamvis verba non abluant, ſed ſolum cauſent animæ emundationem; ſicut in phyſicis homo v. gr. dicitur intelligens, quamvis corpus non ſit intelligens.

Ad 1. Confirm. Trid. cap. 6. non dicit adorandum eſſe cultu latriæ hoc Sacramentum, ſed Chriſtum in hoc Sacramento. verum omiſſa majore, diſtinguo minorem: non debent adorari cultu latriæ ſpecies Sacramentales ſejunctæ a corpore Chriſti, concedo; conjunctæ cum Chriſto Domino, nego minorem, & conſequentiam: ſicut enim humanitas unita verbo adoratur cultu latriæ, quia adoratio tendit ad Chriſtum, qui complectitur humanitatem ſimul, & Verbum; ita ſpecies unitæ Chriſto adorantur cultu latriæ; ita tamen ut per ſe primo adoratio feratur in Chriſtum, concomitanter in ſpecies.

Ad 2. Sicut per Verba conſecrationis ſit Sacramentum, non quia ſit Chriſtus, ſed quia ponitur Chriſtus ſub ſpeciebus, ſeu quia cauſatur unio Chriſti cum ſpeciebus; ita ſiunt ſpecies, non quia ponuntur ſpecies, ſed quia ſpecies redduntur continentes Chriſtum. Sic in phyſicis dicitur homo generari, quamvis ſola unio inter animam, & corpus generetur, materia vero præſupponatur, & anima creetur a Deo; ergo bene dici poteſt, quod per verba conſecrationis ponatur Sacramentum. Quamvis per illa ſolum ponatur unio ſpecierum cum corpore Chriſti, & ſpecies cum corpore Chriſti præſupponantur.

III. Dico 2. Etiam Corpus, & ſanguis Chriſti Domini Euchariſtiam intrinſece conſtituunt.

Prob. tum quia Joan. 6. dicitur Caro Chriſti eſſe hujuſmodi cibus; tum ex Auguſtino relato in canone *Hoc eſt* de conſecratione diſt. 2. ubi dicit, ſacrificium altaris conſtare *viſibili Elementorum ſpecie, & corpore Chriſti; ſicut Chriſtus perſona conſtat, & conficitur Deo, & homine*. Unde habes, hoc Sacramentum etiam in ratione ſacrificii conſtitui per ſpecies. Quamvis enim ſolus Chriſtus immoletur; at immolatur prout ſit ſenſibilis per ſpecies, & actio immolativa exercetur immediate circa ſpecies, quæ franguntur, & ſumuntur, & ipſæ ſpecies etiam dicuntur ſuo modo offerri, & habere rationem ſacrificij, ut dicemus infra.

Prob. 2. ex Trident. ſeſſ. 13. cap. 5. ubi dicitur huic Sacramento deberi cultus latriæ; ſed niſi conſtitueretur corpore Chriſti Domini conjuncto divinitati, non poſſet ei cultus latriæ competere; ergo Corpus Chriſti hoc Sacramentum conſtituit. Et ratio a priori eſt, quia non poteſt non componere intrinſece Sacramentum nutritivum id, quod habet rationem cibi, & potus; ſed Corpus, & Sanguis Chriſti habent rationem cibi, & potus, juxta illud Joan. 6. *Caro mea vere eſt cibus, &c.* ergo conſtituunt hoc Sacramentum nutritivum.

Dices cum Goneto: Univerſim in quolibet Sacramento datur id, quod dicitur Sacramentum tantum, ſeu quod ſignificat, non ſignificatur; id quod dicitur Res tantum Sacramenti, ſeu quod ſignificatur, non ſignificat; & id quod dicitur Sacramentum ſimul, & res Sacramenti, ſeu quod ſignificat ſimul, & ſignificatur, prout explicavimus cum de charactere Sacramentali, diſp. 2. qu. 6. n. 6. Nunc ſic: Sacramentum Euchariſtiæ ſolum conſtituitur ab eo, quod dicitur Sacramentum tantum, ſeu quod ſignificat rem Sacramenti, nempe gratiam; ſed corpus Chriſti eſt Sacramentum ſimul, & res Sacramenti; ergo non conſtituit Sacramentum. Major probatur, quia reliqua Sacramenta ſolum conſtituuntur ab eo, quod eſt Sacramentum tantum; ergo etiam Euchariſtia.

Confirm. Res Sacramenti eſt effectus Sacramenti; ergo non conſtituit Sacramentum id, quod ſimul eſt Sacramentum, & res Sacramenti; quia ſimul eſſet cauſa, & effectus; ſed corpus Chriſti eſt Sacramentum ſimul, & res Sacramenti, quia ſignificatur a ſpeciebus, & verbis conſecratoriis, & ſimul ſignificat gratiam nutritivam; ergo Euchariſtiam non conſtituit.

Re-

Digitized by Google

Reſpon. nego majorem. Ad probationem negat Lugo antecedens: multi enim docent, in Sacramento pœnitentiæ dolorem eſſe Sacramentum ſimul, & rem Sacramenti, & tamen dolor Sacramentum conſtituit. Secundo omiſſo antecedente nego conſequentiam. Quid enim obſtat, quod Corpus Chriſti ſignificetur a ſpeciebus, & verbis, & ſignificet gratiam nutritivam, & ſimul Sacramentum conſtituat? ergo quamvis ſit Sacramentum ſimul, & res Sacramenti, poteſt Euchariſtiam conſtituere.

Ad Confirm. non ſemper res Sacramenti eſt effectus totalis, ſed aliquando eſt partialis: In caſu noſtro Corpus Chriſti eſt effectus partialis, & cauſat gratiam tanquam effectum totalem Sacramenti.

Notandum tamen, quod cum in hoc Sacramento ſub ſpeciebus panis veniat ſolum vi verborum corpus Chriſti, & per concomitantiam ſanguis, Anima, & Divinitas, quatenus ſunt unita corpori, & ſimiliter ſub ſpeciebus vini veniat ſolum vi verborum ſanguis, & per concomitantiam corpus, Anima, & Divinitas; quando dicimus Euchariſtiam conſtitui Corpore, & Sanguine Chriſti, nolumus eſſe partes hujus Sacramenti ea, quæ veniunt per concomitantiam, ut docent communiter. Et ratio eſt, quia quod non requiritur ad conſtitutionem, aut integritatem alicujus, non poteſt eſſe pars illius neque eſſentialis, neque integralis; ſed hujuſmodi ſunt, quæ veniunt per concomitantiam; ergo. Minor patet: nam ſine anima v. gr. Chriſti poterat hoc Sacramentum confici ab Apoſtolis in triduo mortis Chriſti: ergo anima, & alia, quæ per concomitantiam veniunt, non ſpectant ad conſtituendum, vel integrandum hoc Sacramentum.

IV. Ex dictis ſequitur, non ſolum Corpus Chriſti, ſed etiam ſpecies Sacramentales importari in recto, ut docent communius cum Pallavicino contra Lugos apud Haunoldum; idemque dicendum de verbis conſecratoriis. Quod corpus Chriſti importetur in recto, eſt certum apud omnes; tum quia Sacramentum Euchariſtiæ dicitur eſſe Corpus, & Sanguis Chriſti ſub ſpeciebus; tum etiam quia ex Trid. Sacramentum hoc eſt adorabile cultu latriæ; ergo debet importare in recto id, quod tali cultu eſt adorabile, nempe Corpus Chriſti. Quod vero etiam ſpecies importentur in recto, probatur, quia univerſim omnes partes conſtituentes aliquod totum importantur in recto, ita ut totum dicatur eſſe ſuæ partes: ſic quamvis homo dicatur eſſe Anima unita corpori; adhuc tamen Corpus, & unio veniunt in recto ad conſtitutionem hominis; ergo quamvis Euchariſtia dicatur eſſe Corpus Chriſti ſub ſpeciebus, adhuc ſpecies veniunt in recto, ita ut dici poſſit: Euchariſtia eſt Corpus Chriſti, & ſpecies, necnon verba conſecratoria, ac reliqua, quibus conſtituitur.

ARTICULUS II.

Utrum Euchariſtiam conſtituant etiam verba, ſumptio, & alia hujuſmodi?

V. DIco 1. Verba conſecrationis conſtituunt etiam intrinſece hoc Sacramentum. Ita Suarez, Lugos, Arriaga ex D. Th. qu. 60. art. 6. contra Vaſquez, Coninck, Scotum, Gabrielem.

Prob. 1. ex Florentino apud Haunoldum, ubi omnia Sacramenta dicuntur tribus perfici, rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & perſona Miniſtri; additurque, verba conſecrationis eſſe formam Euchariſtiæ; forma autem intrinſece conſtituit compoſitum; ergo Verba Euchariſtiam conſtituunt.

Prob. 2. ratione, quia Corpus Chriſti non eſt ſenſibile per ſe ipſum in Euchariſtia; neque eſt ſenſibile per ſpecies ſecundum ſe ſumptas, quæ de ſe potius ſignificant ibi eſſe ſubſtantiam panis, quam Corporis Chriſti; ergo fit ſenſibile per verba conſecratoria; ſed id, per quod fit ſenſibile id, quod Sacramentum conſtituit, eſt pariter conſtitutivum Sacramenti, quod definitur, Signum ſenſibile, &c. ergo verba hoc Sacramentum conſtituunt.

Confirm. Verba conſtituunt Euchariſtiam in fieri; ergo etiam in facto eſſe: conſequentia ſequitur, quia non eſt aliud Sacramentum Euchariſtiæ in fieri, & aliud in facto eſſe; Aliter non eſſet unum, ſed duplex. Antecedens probatur, quia magis verba ſignificant Chriſtum ibi eſſe præſentem, ut cibum nutritivum animæ, quam ſpecies, quæ a verbis habent hoc ſignificare; ergo ſi ſpecies conſtituunt hoc Sacramentum in fieri, a fortiori verba.

VI. Objic. 1. Verba cauſant hoc Sacramentum; ergo illud non conſtituunt; præſertim quia in Florentino non dicitur hoc Sacramentum conſtitui, ſed perfici verbis tamquam forma; ergo forma verborum cauſat, non conſtituit Euchariſtiam.

Con-

Digitized by Google

Confirm. 1. quia ex Tridentino Sacramentum hoc permanet poſt conſecrationem; Verba autem non permanent; ergo non ſpectant ad ejus conſtitutionem. Secundo quia ex eodem Tridentino Corpus Chriſti continetur vere, realiter, & ſubſtantialiter in hoc Sacramento; in verbis autem realiter, & ſubſtantialiter contineri non poteſt. Tertio hoc Sacramentum eſt cibus, qui manducatur; Verba autem non ſunt cibus, nec manducantur; ergo.

Reſpond. poſſe apte competere toti denominationem aliquam, quæ non poteſt ſingulis partibus convenire: ſic homo dicitur generari, quamvis anima creetur; homo diſcurrit, non tamen materia, homo poteſt creſcere, dividi, non tamen anima; & baptiſmus abluit, quamvis verba non abluant; ergo poteſt etiam apte dici, quod verba conſecratoria, cauſent hoc Sacramentum, quamvis non cauſent ſe ipſa; ſicut intellectus cauſando intellectionem cauſat denominationem intelligentis; quamvis non cauſet ſeipſum, qui eſt pars talis denominationis. Quando autem Florentinum dicit Sacramenta perfici verbis tamquam forma, tò perfici, idem eſt ac conſtitui, ſicut perfici rebus tamquam materia, eſt conſtitui; ſiquidem materia, & forma conſtituunt.

Ad 1. confirm. verba quamvis phyſice tranſeant, perſeverant tamen moraliter, quouſque Sacramentum perſeverat: ſicut moraliter perſeverat benedictio aquæ, electio Pontificis: Dicuntur autem verba perſeverare moraliter, ut notat Lugo, quatenus perſeverat ſemper eorum ſignificatio, quouſque ſpecies Sacramentales perſeverant: Ad quod explicandum dicit, hanc propoſitionem, hoc eſt corpus meum, æquivalere omnibus propoſitionibus, quæ poſſent ſimiliter fieri ſingulis inſtantibus de præſentia corporis Chriſti ſub illis ſpeciebus demonſtrabilibus; ſicuti revelatio divina de gloria æterna beatorum dicitur perſeverare moraliter, quatenus æquivalet omnibus propoſitionibus de præſenti, quæ per totam æternitatem fieri poſſunt de exiſtentia Beatitudinis: & ſicuti ſi una ex iſtis propoſitionibus eſſet falſa, fuiſſet etiam falſa revelatio de Beatitudinis æternitate; ita ſi in aliquo inſtanti demonſtratis ſpeciebus Euchariſticis eſſet falſa illa propoſitio, hoc eſt Corpus meum, etiam ab initio prolata fuiſſet falſa. Hinc eſt, quod licet forma conſecrationis juxta ſignificationem naturalem ſignificet ſolum de præſenti Corpus Chriſti ſub ſpeciebus, juxta ſignificationem tamen ſupernaturalem, ortam ab inſtitutione divina, ſignificat Corpus Chriſti ſub ſpeciebus, quouſque iſtæ perſeverant: ſicuti hæc forma, Ego te Baptizo, quamvis ſecundum ſignificationem naturalem ſignificet ablutionem corporis; ſecundum ſignificationem tamen ſupernaturalem ſignificat emundationem animæ.

Ad 2. Ut Corpus Chriſti dicatur in hoc Sacramento contineri, ſufficit, quod contineatur ſub una ejus parte, nempe ſub ſpeciebus; cum poſſit denominatio competere toti ratione unius tantum partis, ut oſtendimus.

Ad 3. Hoc Sacramentum eſt cibus, & totum manducatur denominatione deſumpta ab unica parte. ex Scoto enim in 4. diſt. 11. qu. 1. ly totum poteſt ſumi tam categorematice, itaut ſignificet integrum, & perfectum, ac indiviſibiliter ſumptum; quam ſyncategorematice, hoc eſt ſecundum ſingulas ejus partes. Quando dicitur totum Sacramentum manducari, ſumitur ly totum categorematice, & indiviſibiliter, ſicut totus homo categorematice ſumptus generatur, & eſt mortalis, non vero ſumptus ſyncategorematice; & eodem pacto Baptiſmus abluit, quamvis verba phyſice non abluant.

VII. Objic. 2. Verba conſecratoria non ſignificant gratiam, ſed præſentiam Corporis Chriſti; ergo non conſtituunt Sacramentum, quod eſſentialiter ſecundum ſingulas partes eſt ſignum practicum gratiæ.

Confirm. Si verba Euchariſtiam conſtituerent, quia moraliter perſeverant, ſequeretur, quod iis retractatis, & moraliter non perſeverantibus, Euchariſtia deficeret: quod eſt falſum.

Reſpond. Argumentum probare, quod neque ſpecies Euchariſtiam conſtituant, quia ſpecies Sacramentales non ſignificant gratiam, ſed aliquam ſubſtantiam ſub ſe contentam nutritivam vitæ materialis. Quare ſicut ſpecies ſecundum ſignificationem ſupernaturalem ſignificant gratiam nutritivam; ita verba conſecratoria, quæ ſecundum ſignificationem naturalem ſignificant Chriſti præſentiam, ſecundum ſignificationem ſupernaturalem ſignificant Corpus Chriſti, non quomodocunque, ſed ut nutritivum animæ, & cauſativum gratiæ refectivæ, ſicut verba baptiſmi ſecundum ſignificationem ſupernaturalem ſignificant gratiam emundativam.

Ad Confirm. Retractatio verborum facta

a Sa-

a Sacerdote nolente amplius eſſe Corpus Chriſti ſub ſpeciebus, non tollit perſeverantiam moralem verborum, nec ipſum Sacramentum; ſicut retractatio electionis Pontificis facta a Cardinalibus non tollit Pontificatum, nec diſſolvitur Matrimonium per retractationem prioris conſenſus. Ratio eſt, quia ex Divina inſtitutione moraliter perſeverant verba conſecratoria, etiamſi Sacerdos retractet voluntatem, quod ſub ſpeciebus ſit corpus Chriſti.

VIII. Dico ſecundo. Uſus, ſeu ſumptio Euchariſtiæ non eſt pars ne integralis quidem hujus Sacramenti, nedum eſſentialis, ſed merum requiſitum ad hoc, ut gratia nutritiva cauſetur. Ita communiter cum D. Thom. q. 73. art. 1. contra Gabrielem putantem, quod ſit novum Sacramentum, & contra Aureolum putantem, quod ſit pars integralis Sacramenti Euchariſtici.

Prob. ex Triden. ſeſſ. 13. can. 3. ubi dicitur: *Reliqua Sacramenta tunc primum ſanctificandi vim habent, cum quis illis utitur; At in Euchariſtia ipſe Sanctitatis auctor ante uſum eſt*; ergo ex Tridentino vis ſanctificandi, atque adeo tota ratio Sacramenti habetur antecedenter ad ejus uſum; Unde uſus non conſtituit Sacramentum. Secundo ſicut cibus naturalis non completur in vi nutritiva comeſtione, quæ eſt tantum requiſitum; ita cibus Euchariſticus. Denique, quod ſumptio non ſit novum Sacramentum, probatur; tum quia ſine ullo fundamento id aſſeritur; tum etiam quia ſi Euchariſtia, & ſumptio eſſent duo Sacramenta diverſa, poſſent ſeorſim gratiam cauſare; quod eſt falſiſſimum. neque enim Euchariſtia poteſt proxime gratiam cauſare ſine ſumptione, nec ſola ſumptio ſine Sacramento Euchariſtiæ.

IX. Objic. 1. Quamvis Sacramentum Pœnitentiæ ſit eſſentialiter perfectum ante ſatisfactionem, adhuc ſatisfactio poteſt eſſe pars integralis illius; ergo quamvis ante ſumptionem Euchariſtia ſit eſſentialiter completa, adhuc tamen poteſt ſumptio eſſe pars integralis; Et hujuſmodi de facto dicenda, cum per illam cauſetur gratia, juxta illud Chriſti Domini: *Qui manducat meam carnem &c. habet vitam æternam. Niſi manducaveritis &c. non habebitis vitam in vobis.*

Reſpond. ex revelatis conſtare, ſatisfactionem eſſe partem integralem Sacramenti Pœnitentiæ, cum Tridentinum dicat, actus Pœnitentis, nempe Contritionem, Confeſſionem, & ſatisfactionem, eſſe quaſi materiam in eo Sacramento; cum autem ſatisfactio non ſit pars eſſentialis, eo quod gratia conferatur poſt abſolutionem, quando ſolum datur propoſitum ponendi ſatisfactionem, ideo ſatisfactio eſt tantum pars integralis: Contra vero ex revelatis non habetur, quod ſumptio ſit materia, aut forma Euchariſtiæ, neque quod habeat vim ſanctificandi; cum ſolum apponatur ut requiſitum a Chriſto Domino dicente: *Niſi manducaveritis Carnem Filii hominis, &c. non habebitis vitam in vobis. Qui manducat, &c.* ad eum modum quo niſi cibus corporalis comedatur, non habebitur nutritio, & qui manducat, nutritur; ergo non eſt gratis aſſerendum, quod ſumptio ſit pars Euchariſtiæ. Adde, quod ſi eſſet pars, deberet eſſe pars eſſentialis, non integralis, quia eſſentialiter requiritur ſumptio, ut gratia cauſetur ab Euchariſtia; ubi in Sacramento pœnitentiæ non requiritur eſſentialiter ſatisfactio, ut peccator abſolvatur.

X. Objic. 2. ſumptio eſt Cæremonia ſenſibilis ſignificans practice gratiam ex promiſſione illa Chriſti Domini, *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*; ergo habet quidquid requiritur, ut ſit pars Sacramenti.

Confirm. ſi ſumptio eſſet mera conditio, eo quod vis nutritiva adæquate ſit in cibo, etiam in extrema Unctione poſſet dici requiſitum Unctio, quia pariter in oleo adæquate eſt vis ſanativa.

Reſp. ex illa Chriſti Domini promiſſione Euchariſtiam habere vim adæquatam nutriendi, ſed conditionate, hoc eſt ſi ſumatur, & non detur obex: unde ſicut remotio obicis non eſt pars Sacramenti, ita nec ſumptio; & ſicut approximatio non conſtituit in igne v. g. vim combuſtivam, ſed tantum reddit illum proxime conbuſtivum, ita ſumptio reddit Euchariſtiam proxime nutritivam.

Ad confirmationem nego ſequelam. Diſparitas eſt, quia ex Tridentino nullum Sacramentum habet vim ſanctificandi ante uſum, præter Euchariſtiam; ergo unctio in extrema Unctione, & Ablutio in baptiſmo Sacramentum conſtituunt; contra vero ſumptio Euchariſtiæ eſt merum requiſitum.

XI. Dico ultimo. Ad conſtitutionem Euchariſtiæ importantis ex Tridentino Corpus Chriſti ſub ſpeciebus, præter ſpecies Sacramentales, Corpus Chriſti, & verba conſecratoria, ſpectat etiam unio Corporis Chriſti cum ſpeciebus; ſive ea ſit phyſica, ſive moralis, de qua infra; nec non dependentia ſpecierum a Corpore Chriſti in gene-

re

te cauſæ efficientis, ita ut Corpus Chriſti aliquatenus ſuccedat in munere ſubſtantiæ panis relate ad eas ſuſtentandas; quod infra explicabitur: ſpectat demum intentio Miniſtri.

Probantur hæc omnia ex illo principio, quod diſcuſſimus diſp. 1. qu. 1. ar. 3. oſtendentes univerſim intentionem Miniſtri conſtituere Sacramentum. Videlicet: Illud, quo præciſe ſublato tollitur aliqua denominatio, eſt conſtitutivum talis denominationis; ſed præciſe ſublata unione ſpecierum cum Corpore Chriſti, nec non dependentia ſpecierum ab eodem corpore, tollitur Corpus Chriſti ſub ſpeciebus demonſtrabile per illas; & ſublata præciſe intentione Miniſtri, tollitur actio miniſterialis, quæ Sacramentum conſtituit, ut oſtendimus loco laudato; ergo hæc omnia ad conſtitutionem Euchariſtiæ ſpectant.

Dices. Si intentio conſecrandi, ſeu utendi poteſtate delegata a Chriſto ad conſecrandum conſtitueret Euchariſtiam, ſequeretur, quod etiam poteſtas iſta delegata illam conſtitueret. ſicut enim præciſe ſublata ea intentione tollitur actio miniſterialis, ita pariter præciſe ſublata ea poteſtate; ſed poteſtas iſta eſt ſolum requiſitum, & cauſa efficiens actionis conſecrativæ; ergo etiam intentio Miniſtri.

Reſponderi poteſt primo, quod poteſtas conſecrandi non conſtituat Euchariſtiam; ſicut nec poteſtas judiciaria Sacramentum Pœnitentiæ, quia poteſtas iſta ſe habet ut cauſa moralis efficiens relate ad intentionem miniſtri, ſeu ad actionem miniſterialem; Unde ſicut voluntas, & Perſona Miniſtri non conſtituunt Sacramentum, ita nec iſta poteſtas. Neque obſtat quod intentio miniſtri dicat relationem tranſcendentalem ad voluntatem, & ad hujuſmodi poteſtatem dicat ſolum relationem prædicamentalem, ſeu accidentalem, quæ a termino conſtituitur. Nam ſicut intentio miniſtri dicit relationem prædicamentalem ad Characterem, & ad intentionem ſuſcipientis Euchariſtiam, & tamen hæc non conſtituunt Euchariſtiam, ſed ſunt merum requiſitum; ita poteſt intentio Miniſtri dicere relationem prædicamentalem ad poteſtatem conſecrandi, quæ pariter ſit merum requiſitum.

Reſponderi poteſt 2. multos cum Pallavicino, & Arriaga diſp. 3. de Sacramentis n. 26. docere, quod hujuſmodi poteſtas Sacramentum conſtituat, & ideo poteſt hoc tranſmitti conditionate, ſi ſcilicet verum ſit quod ea præciſe ſublata tollatur aut Actio miniſterialis, aut Sacramentum; quod pertinet ad aliam quæſtionem, a qua poſſumus præſcindere.

Reſpon. 3. abſolute poteſtatem hanc non conſtituere Euchariſtiā. Ratio eſt, quia quamvis actio Miniſterialis Sacramentum conſtituat, poteſtas tamen conſecrandi non conſtituit actionem miniſterialem, ſed ſolum conſtituit actionem miniſterialem validam; ad eum modum, quo præſentia Parochi, & teſtium non conſtituit contractum matrimonialem, a quo unice Sacramentum Matrimonii conſtituitur, ſed ſolum conſtituit contractum matrimonialem validum: propterea ſicut præſentia Parochi eſt merum requiſitum relate ad Sacramentum Matrimonii; ita poteſtas conſecrandi relate ad Sacramentum Euchariſtiæ.

QUÆSTIO II.

De Unitate, ac neceſſitate Sacramenti Euchariſtici.

Dubitatur 1. Num Euchariſtia, prout ſub utraque ſpecie continetur, ſit duplex ſpecie Sacramentum, an vero unum conflatum ex duobus Sacramentis partialibus? Major, & Vaſquez putant eſſe duplex ſpecie, & unum ſolum unitate generica; Communiter vero, eſſe unum ſpecie in ſpecie atoma. Sed difficultas eſt, undenam hæc unitas deſumenda ſit? An ex unitate rei contentæ, nempe Chriſti, ut docet Aureolus? An ex unitate inſtitutionis, ut Alenſis, & Bonaventura? An vero ex unitate finis, ad quem ordinatur, nempe refectionis ſpiritualis, quæ cibo, & potu conflatur per analogiam ad refectionem corporalem, ut Thomiſtæ, & alii communius?

Dubit. deinde, Utrum Euchariſtia ſive in re, ſive in voto ſuſcepta neceſſaria ſit neceſſitate medii ad ſalutem, vel ſaltem ad gratiam conſervandam.

ARTICULUS I.

Qua ratione ſub ſpeciebus Panis, & vini ſit unum ſpecie Sacramentum?

I. Dico 1. Euchariſtia eſt unum ſpecie atoma Sacramentum, quamvis materia, & forma relate ad corpus ſpecie differat a materia, & forma relate ad ſanguinem Chriſti.

Prob.

Prob. ab Angelico in 4. diſtin. 8. Si eſſent duo Sacramenta, ſequeretur Sacramenta novæ legis non eſſe ſeptem, ſed octo, quod eſt contra Tridentinum ſeſſ. 7. can. 1. dicens eſſe ſeptem.

Neque dicas, Euchariſtiam eſſe unum unitate generica; ſeu ſpecifica ſubalterna, ſicut eſt Sacramentum ordinis. Nam ſi hoc eſſet verum, non eſſet contra Tridentinum dicere, Sacramenta novæ legis eſſe octo ſecundum ſpecies infimas, quamvis ſint ſeptem ſecundum rationes genericas; quod tamen dici non poteſt. Quare etiam Sacramentum ordinis eſt unum ſpecie atoma; cum ſpecies, & eſsentia hujus Sacramenti deſumatur ex unitate finis, ad quem ordinatur, qui eſt Sacrificium; ſiquidem ex Tridentino ſeſs. 23. cap. 1. correlative ſe habeant Sacerdotium, & Sacrificium. Habet tamen Ordo plures gradus, unum perfectum, nempe Sacerdotium, & alios deſervientes, & miniſtrantes illi, ut Diaconatus, Subdiaconatus &c. ſicut in eadem ſpecie atoma hominis dantur plures gradus, nempe rationalis, ſenſitivi, vegetativi, &c. propterea diverſi ordines ſunt quædam ſpecies incompletæ, & inadæquatæ, quæ ſimul ſumptæ conſtant ſpeciem atomam Ordinis adæquatam; ſicut eſsentia materiæ, & eſsentia formæ ſunt duæ ſpecies inadæquatæ, quæ conſtant compoſitum naturale ſub una ſpecie atoma.

Confirm. ex Catechiſmo Pii V. ubi parte 2. cap. 4. habetur: *Non plura, ſed unum tantum Euchariſtiæ Sacramentum Eccleſiæ auctoritate ducti confitemur*: quod ſi eſset unum unitate generica, poſsemus dicere, quod dentur plura Euchariſtiæ Sacramenta; ſicut dantur plura ſpecie animalia.

II. Objic. 1. In collectis Miſsarum dicitur: *Purificent nos, quæſumus Domine, Sacramenta, quæ ſumpſimus*; & in ablutione digitorum dicimus: *quem pura, & Sancta refecerunt Sacramenta*; ergo Euchariſtia ſub utraque ſpecie eſt duplex Sacramentum.

Confirm. Euchariſtia, ut contenta ſub ſpeciebus panis, eſsentialiter differt ab Euchariſtia ſub ſpeciebus vini; ergo ſunt ſpecies duæ atomæ ſacramentorum. Antecedens probatur, quia habent materiam, & formam diverſam, & cauſant Gratiam Sacramentalem diverſam, hoc eſt in ordine ad diverſa auxilia. Panis enim cor hominis confirmat, & vinum lætificat cor hominis, ut dicitur Pſalm. 103. unde canit Eccleſia: *Dedit fragilibus corporis ferculum, dedit & triſtibus ſanguinis poculum*: propterea probabiliter docent Vaſquez, Lugo, Palaus contra Suarium, Bellarminum, Valentiam apud Haunoldum num. 884. majorem Gratiam conferri ſumentibus utramque ſpeciem, quam unam tantum.

Reſp. cum D. Thom. Euchariſtiam eſſe multiplex Sacramentum materialiter tantum, & inadæquate, ut diximus de Sacramento Ordinis; non vero adæquate, & formaliter, quia utraque illa ſpecies inadæquata conſtat unum convivium completum conſiſtens in cibo, & potu.

Ad confirm. Quidquid ſit, an major Gratia ſacramentalis conferatur ſumentibus Euchariſtiam ſub utraque ſpecie, quam ſub unica, de quo infra qu. ult. num. 7. dicimus nunc, ea differre ſolum materialiter, & inadæquate ſumpta, non vero formaliter, prout dicunt ordinem ad unum convivium completum, quod eſt ratio ſpecificans Sacramentum Euchariſtiæ: Sicut materia, & forma differunt ſpecie phyſica propria entis incompleti, non vero completi.

III. Objic. 2. ſi Euchariſtia conſtaretur ab utraque ſpecie panis, & vini, ſequeretur, quod ſumens ſolam hoſtiam conſecratam non ſumeret integrum Sacramentum, nec integrum eſſet in Pyxide; quod videtur dici non poſſe.

Reſpondet Lugo, ſequelas eſſe veras ſumpto Sacramento totali in rigore metaphyſico, non in acceptione vulgari. Reſpondet ſecundo Suarius diſp. 39. ſect. 3. ſub unica ſpecie eſſe totum Sacramentum eſſentialiter, non integraliter; quatenus ly totum ſumitur quoad vim cauſativam Gratiæ reficientis, non vero quoad ſignificationem. probabile enim eſt, quod Gratia ſacramentalis eadem conferatur, tam ab Euchariſtia ſub ſpeciebus panis, quam ſub ſpeciebus vini; eo quod in hoſtia eſt etiam concomitanter Sanguis Chriſti Domini, & in vino conſecrato corpus.

IV. Dico 2. Unitas ſpecifica Sacramenti Euchariſtici neque deſumitur ex unitate rei contentæ, neque ex unitate inſtitutionis, ſed ex unitate finis, ad quem ex Chriſti inſtitutione ordinatur, qui eſt refectio ſpiritualis, quæ ex cibo, & potu integratur. Ita communius apud Gonetum diſp. 1.

Prob. 1. pars; tum quia Chriſtus diverſimode continetur ſub utraque ſpecie, nec aſſignatur ratio, cur hæc diverſitas continentiæ non reddat duplex ſpecie Sacramentum; tum etiam quia ſi unitas rei contentæ, nempe Chriſti, probat unitatem ſpecificam ſub ſpeciebus panis, & vini, probaret

ret etiam unitatem individualem in omnibus Sacramentis Euchariſtiæ, quæ ſunt in toto Orbe; quod communiter negant, dicendo in diverſis Eccleſiis eſſe diſtinctum numero Sacramentum, quamvis ſit idem numero Chriſtus in eo contentus.

Prob. 2. pars; tum quia inſtitutio ſe tenet ex parte cauſæ efficientis, non formalis; unde non poteſt ſpecificare; tum etiam quia plura ſpecie Sacramenta poſſunt unica inſtitutione deſignari.

Prob. 3. pars, tum excluſione aliarum ſententiarum; tum etiam quia Sacramentum eſt ſignum; ergo ſpecificationem ſuam ſumere debet a termino ſignificato, qui in utraque ſpecie panis, & vini eſt perfecta ſanctitas animæ per modum refectionis ſpiritualis; unde ſicut panis, & vinum integrant unum convivium, unamque refectionem corporaliter; ita Euchariſtia ſub utraque ſpecie unicam refectionem ſpiritualem.

Quod autem attinet ad unitatem, aut multiplicitatem numericam hujus Sacramenti, voluit nonnemo apud Gonetum unicum eſſe Sacramentum, quamvis ſit in diverſis locis; ſicut eſſet unus numero homo, ſi Verbum plures Humanitates aſſumeret, & unum eſſet album, ſi idem ſubjectum replicatum diverſas albedines in diverſis locis haberet. Ratio eſt, quia ab unitate ſubjecti ſubſtantialis habetur unitas concreti accidentalis; atque adeo ab unitate Corporis Chriſti, quod venit in recto in hoc compoſito morali, habetur pariter unitas hujus Sacramenti, quamvis ſit in locis diverſis: & in hanc ſententiam videntur inclinare Sotus, & Suarez. Communiter tamen docent, ut diximus quæſtione antecedenti, in hoc Sacramento æque venire in recto Corpus Chriſti, ſpecies, & verba; atque adeo ubi ſpecies Euchariſticæ multiplicantur moraliter, per hoc ſcilicet quod ſunt in diverſis v. gr. Eccleſiis, in diverſa Miſſa, &c. multiplicantur numerice Sacramenta. Hinc qui ſimul ſumit plures hoſtias, dicitur unum Sacramentum ſumere; & in die Nativitatis Domini tres hoſtiæ in tribus Miſſis ſunt tria Sacramenta; ſumptio vero hoſtiæ, & vini conſecrati in eadem Miſſa dicitur ſumptio Sacramentorum propter materialem illam heterogeneitatem.

Dices: quamvis homo dicat in recto tum animam, tum corpus; at ſi eadem anima replicetur in pluribus corporibus, non habetur duplex numero homo, ſed unus ob unitatem formæ ſubſtantialis; ergo quamvis Euchariſtia dicat in recto tam ſpecies, quam Corpus Chriſti, cum idem Corpus Chriſti ſit replicatum ſub pluribus ſpeciebus in diverſis Eccleſiis, Sacramentum debet dici unum numero in omnibus Eccleſiis ob unitatem Corporis Chriſti, quod eſt veluti forma talis Sacramenti. Univerſim enim concreta ſubſtantialia multiplicantur ſolum ad multiplicationem formæ ſubſtantialis; & idcirco ſi plures animæ ſint unitæ eidem materiæ, haberentur plures homines; ubi e converſo ſi una anima ſit in tribus corporibus, habetur unus homo; ſicut in Tribus Perſonis Divinis, quia una eſt Divinitas, unus eſt Deus.

Reſp. nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia quamvis Corpus Chriſti in Sacramento Euchariſtiæ ſit quid præſtantius, quam ſpecies, non per hoc dici debet forma ſubſtantialis Sacramenti; quinimmo cum Sacramentum ſit ſignum ſenſibile, ratio Sacramenti magis ſpectat ad ſpecies, quæ ſunt ſenſibiles per ſe, quam ad Corpus Chriſti, quod eſt ſenſibile per accidens, & ratione ſpecierum, prout eſt in hoc Sacramento. Hinc ſicuti quando una anima informat tria corpora, habentur tria compoſita ſubſtantialia inadæquate diſtincta; (quamvis habeatur unus homo ob unitatem formæ ſubſtantialis) ita quando unum Corpus Chriſti eſt ſub pluribus ſpeciebus Euchariſticis, habentur plura Sacramenta, quamvis inadæquate diſtincta.

ARTICULUS II.

Utrum Euchariſtia ſit neceſſaria ad ſalutem neceſſitate medii.

V. Duplex a Theologis diſtinguitur neceſſitas, altera præcepti, altera medii. Dicitur neceſſarium ad ſalutem neceſſitate præcepti, quod unice vi præcepti poni debet, ut eſt v. gr. auditio Sacri, jejunium præceptum; propterea ſi ex impotentia, aut oblivione non ponatur, adhuc poteſt ſalus æterna obtineri: Dicitur vero neceſſarium neceſſitate medii, quod independenter a quovis præcepto poni debet, ut ſalus obtineatur; quod ſi omittatur, quamvis inculpabiliter, ſalus non obtinebitur: Hujuſmodi eſt Sacramentum Pœnitentiæ lapſis poſt Baptiſmum; ſi enim inculpabiliter poſt peccatum omittatur Sacramentum Pœnitentiæ aut in re, aut in voto, non declinabitur æterna damnatio.

Idem ergo dicas de Baptiſmo, & de fide explicita Dei etiam Remuneratoris, ex Propoſitione 22. damnata ab Innoc. XI. quidquid ſit, an ſit neceſſaria neceſſitate medii in Lege Gratiæ fides explicita de Myſterio Trinitatis, & Incarnationis? in quo variant DD. Univerſim autem quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem, ſunt etiam a Lege naturali præcepta: Hinc, ut notat Melchior Canus, ideo ſæpe ea præcipiuntur, quia ſunt neceſſaria, non e contra; quæ tamen ſunt neceſſaria neceſſitate præcepti, non ideo præcipiuntur, quia ſunt neceſſaria, ſed potius ideo ſunt neceſſaria, quia præcipiuntur.

Quod faceſſit negotium, eſt, Quare debeant dici neceſſaria neceſſitate medii Sacramenta mortuorum v. gr. & non etiam Jejunium præceptum, Reſtitutio, &c. Sicut enim ſine Sacramentis mortuorum, aut ſaltem ſine eorum voto incluſo in contritione ſalus obtineri non poteſt; ita nec ſine reſtitutione, aut in re, aut in voto illius incluſo in contritione, aut in attritione cum Sacramento Pœnitentiæ.

Reſpondent tamen communiter, ideo reſtitutionem v. g. non dici neceſſariam neceſſitate medii ſaltem in voto, quia quamvis poſt furtum requiratur contritio, & propoſitum ſervandi omnia præcepta, atque adeo requiratur etiam ſaltem votum reſtitutionis; at reſtitutio non eſt medium, per quod velit Deus ſalutem nobis conferre: Contra vero Sacramenta mortuorum ſunt inſtituta ad cauſandam gratiam, & fides ſupernaturalis de Deo uno, & Remuneratore de ſe diſponit ad gratiam, & gloriam; & idcirco dicuntur neceſſitate medii neceſſaria ſaltem in voto. His præmiſſis, quæritur, An etiam Euchariſtia ſit neceſſaria neceſſitate medii ſaltem in voto, tanquam id, per quod Deus velit gratiam neceſſariam ad ſalutem, vel ad finaliter perſeverandum conferre?

VI. Dico 1. Euchariſtia parvulis baptizatis neque in re, neque in voto eſt neceſſaria neceſſitate medii.

Quod non ſit neceſſaria parvulis in re ſuſcepta, conſtat ex Tridentino ſeſſ. 21. can. 4. ubi dicitur: *Si quis dixerit, parvulis, antequam ad annos diſcretionis pervenerint, neceſſariam eſſe Communionem Euchariſtiæ, anathema ſit*. Quod vero neque ſit neceſſaria in voto, patet; quia votum ſuccedit loco rei; fruſtra enim eſſet votum, ut loquitur D. Thomas qu. 80. art. 2. niſi impleretur, quando eſt opportunitas; ergo ubi res, nempe communio, non eſt neceſſaria, neque votum ipſius. Præterquamquod parvuli ante annos diſcretionis non poſſunt elicere votum, ſeu deſiderium Euchariſtiæ plene liberum.

VII. Dico 2. Euchariſtia neque eſt neceſſaria adultis neceſſitate medii aut in re, aut in voto ad ſalutem, neque ad perſeverandum in gratia. Ita communius contra nonnullos.

Prob. 1. pars; tum quia ſi non eſt neceſſaria parvulis, neque adultis; tum etiam quia ſi eſſet neceſſaria adultis, ſequeretur, quod ſi quis in articulo mortis poſt ſuſceptum viaticum incideret in mortale, ſicut tenetur iterum confiteri, ſi commode poſſet, ita teneretur iterum communicare; quod tamen eſt falſum.

Prob. etiam 2. pars, tum propter idem abſurdum; deberet enim hic iterum communicare, ut poſſet in Gratia perſeverare; tum etiam quia Trident. ſeſſ. 6. can. 9. dicit, Euchariſtiam eſſe neceſſariam neceſſitate præcepti; ſi autem eſſet neceſſaria ad perſeverandum in Gratia, deberet etiam dici neceſſaria neceſſitate medii; tum demum, quia quamvis Euchariſtia conducat ad obtinenda auxilia uberiora, & efficacia, hæc tamen poſſunt alia via a Deo obtineri, puta precibus, &c. ergo quamvis valde conducat ad ſalutem, non eſt tamen neceſſaria neceſſitate medii neque ad ſalutem, neque ad perſeverantiam. Immo donum perſeverantiæ in præſenti providentia neque eſt effectus Euchariſtiæ, neque alterius Sacramenti, ſed eſt donum gratuitum Divinæ liberalitatis, quod neque habetur infallibiliter ex opere operato, nec ex opere operantis per meritum condignum, ut docent communiſſime cum Angelico qu. 66. art. 4. quicquid ſit, an in alia providentia poſſit hujuſmodi donum vel cadere ſub meritum condignum, vel eſſe effectus ex opere operato alicujus Sacramenti? Quod ſuſtineri poteſt probabiliter ex dictis in de Merito.

VIII. Objic. 1. Chriſtus Dominus explicans neceſſitatem Euchariſtiæ eodem modo loquitur, ac de Baptiſmo: ſicut enim dicit, *Niſi quis renatus fuerit*, &c. ita dicit, *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, non habebitis vitam in vobis*; ergo utrunque Sacramentum eſt eodem modo neceſſarium neceſſitate medii.

Reſp. Verba Chriſti Domini indicare ſolum neceſſitatem aliquam, ſaltem præcepti, relate ad utrunque Sacramentum. Utrum au-

Digitized by Google

autem indicet etiam neceſſitatem medii, dijudicandum ex re, de qua eſt ſermo; quia enim Baptiſmus confert primam gratiam, ideo bene dicitur neceſſarius neceſſitate medii; quia vero Euchariſtia ſupponit primam gratiam ſufficientem ſe ſola ad ſalutem, ideo eſt tantum neceſſaria neceſſitate præcepti. Hinc per illa verba, quæ Chriſtus addidit, *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum*, ſolum ſignificatur efficacia, non neceſſitas Euchariſtiæ ad ſalutem.

IX. Objic. 2. Euchariſtia eſt cibus ſpiritualis animæ; ergo ſicut ſine cibo corporali vita conſervari non poteſt, ita nec vita ſpiritualis ſine Euchariſtia; atque adeo eſt neceſſaria neceſſitate medii ſaltem ad perſeverandum in gratia.

Reſp. vitam ſpiritualem poſſe aliis modis ſuſtentari, nempe orationibus, jejuniis, &c. & ideo Euchariſtia non eſt cibus ſimpliciter neceſſarius, ſed valde utilis, ut eo confortemur, & liberemur a culpis venialibus, & a mortalibus præſervemur, ut loquitur Trident. ſeſſ. 13. cap. 2. Contra vero vita corporalis unice cibo corporali naturaliter conſervari poteſt, & ideo hujuſmodi cibus eſt ſimpliciter ad hanc vitam neceſſarius.

QUÆSTIO III.

De materia remota Sacramenti Euchariſtici.

QUærendum primo, Quænam materia ad valorem Euchariſtiæ requiratur, &, An ea debeat eſſe determinata, demonſtrabilis, & moraliter præſens? Secundo, An aqua immediate in Chriſti ſanguinem converti poſſit?

ARTICULUS I.

Quænam materia ad valorem Euchariſtiæ requiratur? Ubi, utrum Chriſtus Dominus conſecrarit in azymo, an in fermentato?

I. DIco 1. Ad valorem hujus Sacramenti idonea materia eſt panis triticeus, ac vinum de vite, ut conſtat ex Conciliis apud Suarium: Panis autem non ſolum debet eſſe ex tritico, ſed etiam uſualis, ſeu panis ſimpliciter dictus; idemque dicas de vino. Ratio eſt, quia verba Scripturæ, & Conciliorum ſumenda ſunt in ſenſu proprio, & uſitato, niſi quid obſtet.

Hinc ſequitur 1. Farinam aqua ſubactam & non coctam non eſſe materiam idoneam; nec farinam ſubactam aqua roſacea; nec amitum, quod eſt triticum corruptum; nec poteſt adhiberi extra caſum neceſſitatis panis ex ſiligine, aut ſpelta, & ſimilibus, de quibus dubitatur, an ſint verum triticum. D. Thom., Soto, Layman, & alii putant, ſiliginem, ex qua fit panis nigrior, eſſe verum triticum; quia generatur ex vero tritico terræ malignæ, aut debili commiſſo. Alii tamen putant eſſe diverſæ ſpeciei: idemque dubitatur de ſpelta, quæ magis videtur accedere ad naturam tritici.

Sequitur 2. poſſe valide conſecrari tum panem azymum, tum etiam fermentatum; ut definit Florentinum tam contra Græcos admittentes ſolum fermentatum, quam contra Armenos admittentes ſolum azymum. Ratio eſt, quia uterque eſt panis uſualis. Azymus enim erat in uſu diebus Azymorum, quibus non licebat uti fermentato, ex cap. 12. Exodi, & olim erat in uſu apud menſas Sacras, ut erant panes propoſitionis 1. Regum 2. Quamvis autem Chriſtus Dominus conſecravit in azymo, ut mox oſtendemus, non per hoc excluſit fermentatum; ſicuti licet forte conſecraverit v. gr. vinum album, non per hoc excluſit rubrum. Convenientior autem eſt conſecratio in azymo, tum propter imitationem Chriſti, tum ad ſignificandam vitæ chriſtianæ ſinceritatem, juxta illud Apoſtoli: *Epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, ſed in azymis ſinceritatis & veritatis*. Peccant tamen graviter tam Sacerdos Græcus, ſi in Eccleſia Græca conſecret azymum, quam Latinus, ſi in Latina fermentatum; quia ex Florentino uterque tenetur ſervare ritum antiquiſſimum ſuæ Eccleſiæ. Quod ſi Græcus tanquam Peregrinus verſetur in Eccleſia Latina, aut Latinus in Græca, poſſunt in utrovis pane conſecrare, quia poſſunt ſe conformare ritui Eccleſiæ, in qua verſantur, ex Can. *Illa autem*, diſt. 12. Si vero non ſint Peregrini, ſed Incolæ, tenentur ſe conformare ritui Eccleſiæ, in qua verſantur. Excipiendum tamen, ſi in eo loco habeant proprium templum, ut habent Græci in multis urbibus Latinorum, tunc enim tenentur ſervare ritum ſui Templi.

Sequitur 3. neque Omphacium, neque

Digitized by Google

Acetum eſſe materiam aptam, neque ſuccum, dum eſt in uvis maturis contentus. Muſtum valide conſecrari poteſt, quicquid in contrarium nonnulli ſentiant, quia muſtum eſt vinum non defœcatum, & ex Philoſopho 4. Meteor. 10. appellatur vinum recens; & Lucæ 5. dicitur: *Nemo mittit vinum novum in utres veteres.* Ideo Julius Papa in cap. *Cum omne* de Conſecratione diſt. 2. permittit ejus conſecrationem in caſu neceſſitatis: peccat tamen graviter, qui citra neceſſitatem conſecrat muſtum; ſicut etiam ſi conſecret vinum, quod cœpit aceſcere, vel corrumpi, aut ſi ſit aliquantulum acre, ut dicitur in Rubricis Miſſalis §. de defectibus vini, quia exponitur conſecratio periculo nullitatis; cum difficile ſit dignoſcere, an vinum factum ſit acidum uſque ad corruptionem.

II. Dubitatur a DD. An vinum congelatum valide conſecretur? Affirmant Suarius, & Vaſquez, quia per reſolutionem fit potus uſualis. Negant Ledeſma, & Henriquez, quia ſub ea congelatione non eſt potus uſualis; quare ſicut muſtum in uva incluſum, aut vinum imbibitum in pane invalide conſecratur; ita vinum congelatum: Quamvis in omnium ſententia retineat conſecrationem vinum, quod poſt conſecrationem in calice congeletur; minus autem requiritur ad conſervandam, quam ad introducendam formam. Dubitatur etiam, an ſuccus ex uvis paſſis expreſſus valide conſecrari poſſit, ut muſtum? Affirmantque nonnulli apud Dianam p. 7. tract. 12.

Sequitur 4. valide conſecrari tam vinum purum, quam dilutum, dummodo aqua non excedat vinum. Ratio eſt, quia utrunque eſt vinum uſuale. Quamvis autem non ſit neceſſaria neceſſitate Sacramenti admixtio aquæ modiciſſimæ, eſt tamen neceſſaria neceſſitate præcepti Eccleſiaſtici, ex Florent. & Trident. ſeſſ. 22. cap. 7. Ratio autem, cur aqua admiſceatur, eſt, quia, ut notat Florentinum juxta teſtimonia SS. Patrum, creditur Chriſtus in vino aqua permixto hoc Sacramentum inſtituiſſe. Et ſane cum apud bene moratos vinum non bibatur, niſi dilutum, credendum eſt hujuſmodi vinum a Chriſto adhibitum ad conſecrationem. Alias etiam rationes SS. Patres aſſignant; quia ſcilicet e latere Chriſti aqua ſimul cum ſanguine fluxit; necnon ad ſignificandam unionem Chriſti cum Eccleſia, cum nomine aquæ in Apocalypſi ſignificentur populi; & ad ſignificandam unionem Divinæ naturæ cum humana in Chriſto Domino. Idcirco autem aqua admiſcenda ex Florentino debet eſſe modiciſſima, ut non poſſit vinum corrumpere; propterea nunquam debet tertiam vini partem excedere. Hæc enim quantitas aquæ concedebatur a Concilio Triburienſi can. 19. quia tamen hoc Concilium fuit provinciale, nec fuit approbatum, ideo in praxi ſtandum eſt Concilio Oecumenico Florentino, quod monet modiciſſimam aquam eſſe infundendam.

III. Dico 2. Materia conſecranda debet eſſe determinata, non vaga; demonſtrabilis, & moraliter præſens.

Prob. quia conſecratio fit per illas particulas demonſtrativas *Hoc*, & *Hic*; ſed hujuſmodi particulæ exigunt, quod materia ſit determinata, demonſtrabilis, & moraliter præſens, ut patet; ergo.

Hinc fit 1. quod ſi quis velit conſecrare unam ex decem hoſtiis vage, nullam conſecret; cum non ſit major ratio de una, quam de alia; Immo neque ſi velit conſecrare unam determinandam a Deo; quia debet deſignari per particulas demonſtrativas a conſecrante. Verum ſi Sacerdos intendat conſecrare particulas præſentes, quas putat eſſe quatuor, & deinde reperiat quinque, omnes conſecrat; quia judicium illud falſum, quod ſint quatuor, eſt mere ſpeculativum.

Fit 2. quod ſi materia ſit adeo magna, ut per ea pronomina demonſtrari non poſſit, qualis eſt v. gr. aqua Oceani, neque poſſit conſecrari; ſicuti etiam ſi ſit adeo parva, ut non ſit ſenſibilis; ut docent communius contra Sotum, & Valentiam apud Martinonium: quinimmo ſi ab Hoſtia ſeparetur fragmentum aliquod inſenſibile, probabiliter conſecrationem non retinet, cum Sacramentum debeat eſſe ſignum ſenſibile; quamvis nonnulli apud eundem Martinonium doceant, conſecrationem retinere, quia ſufficit, quod hujuſmodi particulæ ſeorſim inſenſibiles fieri poſſint ſenſibiles, ſi ſint in magno numero. Neque eſt mirum, quod retinere poſſit conſecrationem id, quod conſecrationem ſuſcipere non poteſt, cum plus requiratur ad formam introducendam, quam ad conſervandam, tum in phyſicis, tum in moralibus. Aqua enim v. gr. cum magno calore conſervari poteſt, non introduci; & character ſacramentalis in anima ſeparata conſervatur, non introducitur.

Fit 3. quod ſi panis multum ab oculis di-

Digitized by Google

diſtaret, ita ut non poſſet ſignificari per particulam *Hic*, ſed per particulam *Ille*, nec poſſet conſecrari : contra vero conſecrari poſſit materia, quæ non videtur niſi in re illam continente, & ad talem materiam deſtinata, ut eſt v. g. Pyxis. ſicut enim ſi Marſupium ſit plenum auro, dicere ſolemus *Hoc aurum*, illud demonſtrando, tanquam moraliter præſens ; ita poſſumus demonſtrare particulas in Pyxide incluſas per illa verba, *Hoc eſt Corpus meum* ; non tamen ſi ſint incluſæ in Miſſali v. g. quia Miſſale non eſt vas ad particulas continendas deſtinatum, ut eſt Pyxis.

Celeberrima eſt quæſtio inter Latinos, & Græcos, Utrum Chriſtus Dominus conſecrarit in azymo, an in fermentato. Fundamenta ſententiæ Græcorum dicentium Chriſtum in fermentato conſecraſſe, ſunt: Primo quia Joan. 13. dicitur, *ante diem feſtum Paſchæ* Chriſtus poſt cœnam Paſchalem laviſſe pedes diſcipulorum, & Euchariſtiam inſtituiſſe ; ergo Euchariſtia inſtituta fuit ante dies azymorum, (quando ſcilicet vetitum erat uti fermentato) atque adeo non in azymo conſecravit Chriſtus, ſed in fermentato. Secundo quia Joan. 18. Judæi dicuntur *non introiſſe in Prætorium Pilati, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha*, quibus verbis ſignificatur, nondum adveniſſe tempus Paſchale, & dies Azymorum, quando Euchariſtia inſtituta fuit, videlic. pridie quam Chriſtus pateretur. Tertio quia Joan. 19. ubi eſt ſermo de die, quo Chriſtus Dominus paſſus eſt, habetur : *Erat autem Paraſceve Paſchæ*, hoc eſt dies præparationis ad feſtum Paſchale. Quarto quia Judæi poſtularunt Pilatum, ut ſepelirentur corpora Crucifixorum eodem die, quo Chriſtus mortuus eſt, ne remanerent in patibulo die ſequenti, de quo dicitur ibidem : *Erat enim magnus dies ille Sabbati* : quia ſcilicet die Sabbati ſequenti erat dies Paſchæ, & primus dies Azymorum. Ex quibus omnibus inferunt, Chriſtum comediſſe Agnum Paſchalem die lunæ decimotertio, præveniendo unum diem, eo quod die decimaquarta illius lunæ erat moriturus : cum autem eo die licitus eſſet uſus panis fermentati, idcirco putant, Chriſtum Dominum in fermentato conſecraſſe.

Sed communis, & longe veroſimilior ſententia Latinorum docet, Chriſtum conſecraſſe in Azymo, & quidem ipſa die decimaquarta lunæ poſt cœnam Agni Paſchalis, die Jovis Veſpere, quando jam ab ea hora incipiebat primus dies Azymorum ; (ſicut a primis Veſperis apud nos incipit dies feſtus v. g. D. Januarii, qui eſt primus dies octavæ talis feſti,) ac proinde Chriſtus in azymo conſecravit, eo quod fuerit ſemper legum obſervantiſſimus, & lege cautum erat, ut nemo fermentato pane uteretur a die Paſchæ, (qui erat lunæ decimus quintus incipiens a primis Veſperis diei antecedentis) per ſeptem dies, hoc eſt uſque ad vigeſimum primum diem lunæ primi menſis Niſan incluſive, ut fuſe oſtendit Suarius t. 2. in 3. p. q. 40. ſect. 3. & 4. addens, quod etiamſi tranſmittatur, Chriſtum decima tertia die illius lunæ poſt cænam Paſchalem inſtituiſſe Euchariſtam, non inde fieret, quod conſecraſſet in fermentato. Nam quando ob impedimentum præveniebatur, aut poſtponebatur eſus Agni Paſchalis, ſub jiſdem ritibus comedebatur, ſub quibus ſuo tempore erat comedendus : Sicut qui Euchariſtiam ſumit ante tempus Paſchale propter impedimentum deinde affuturum, ſumit illam eodem ritu, ac ſumenda eſſet tempore Paſchali ; quare cum eſus Agni eſſet comedendus abſq; fermentato, fit quod Chriſtus Dominus in ea cœna non fuerit uſus fermentato ; atque adeo quod conſecrarit in azymo.

Cæterum, quod revera Chriſtus Dominus non anticiparit eſum Agni Paſchalis, ſed decimaquarta die illius lunæ illum comederit, ac Euchariſtiam inſtituerit conſecrando illam in azymo, conſtat ex pluribus Scripturæ locis. Lucæ 22. dicitur : *Venit autem dies azymorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha, & miſit Petrum, & Joannem, dicens, Euntes parate nobis Paſcha*. Matth. 26. *Primo autem die azymorum acceſſerunt diſcipuli ad Jeſum, dicentes, ubi vis paremus Paſcha?* & Marc. 14. *Primo die azymorum, quando Paſcha immolabant, dicunt ei diſcipuli, quo vis eamus, & paremus tibi, ut manduces Paſcha?* Certum eſt autem ex Scripturis, quod primus dies Azymorum eſſet dies lunæ decimus quintus, & ad hunc diem pertinebat nox præcedens, quando Agnus erat comedendus (dicitur enim Exod. 12. *Immolabitque eum* (id. Agnum) *univerſa domus Iſrael ad veſperam* (id eſt lunæ decimæ quartæ) *& edent carnes nocte illa aſſas igni, & azymos panes cum lactucis agreſtibus* ; & Levit. 23. *Quarta decima menſis ad veſperam Phaſe Domini eſt ; & quintadecima die menſis hujus ſolemnitas azymorum Domini eſt*). quare Chriſtus Dominus ad veſperum lunæ decimæquartæ primi menſis Niſan pridie feſti Paſchæ, & quodammodo ipſo primo

die Azymorum (quatenus nox præcedens ad diem illum pertinebat) comedit Agnum. hæc enim habentur Matthæi 26. *Veſpere autem facto, diſcumbebat cum diſcipulis*: ac deinde *cum dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos*, Euchariſtiam inſtituendo; atque adeo in Azymis Chriſtus conſecravit: cum legalium omnium fuerit ſemper religioſe reverentiſſimus, & eo tempore lege interdiceretur fermentatum. Quinimmo congruentius fuit, quod in azymo conſecraret, tum quia ſic melius ſignificatur puritas corporis Chriſti, quod ſine corruptione conceptum fuit; tum etiam ſic melius exprimitur fidelium ſinceritas, quæ ad uſum tanti Sacramenti depoſcitur, juxta illud 1. Corinth. 5. *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus, itaque epulemur in azymis ſinceritatis & veritatis.*

Ad evertenda tamen Græcorum fundamenta plures viæ a Doctoribus ſunt excogitatæ. Prima eſt, quod eo anno diſſidium erat inter plebem, & Sacerdotes, quonam die incepiſſet Neomenia, ſeu nova illa luna primi menſis, ut videre eſt apud Petavium l. 12. de doctrina temporum c. 15. & apud Seneſchalcum in triade Evangelica quæſt. de morte Chriſti cap. 2. Plebs contendebat, quod die Jovis eſſet decima quarta dies lunæ, & ideo eo die plebs comedit Agnum Paſchalem ſub veſperam; quod etiam fecit Chriſtus Dominus: Sacerdotes vero contendebant, quod feria ſexta (quæ dicebatur Paraſceve, eo quod eſſet Præparatio ad diem feſtum Sabbati ſequentis) eſſet eo anno dies lunæ decima quarta, & ideo dies illa eſſet tunc non ſolum Paraſceve, ſeu præparatio relate ad diem feſtum Sabbati, ſed etiam *Paraſceve Paſchæ*, ut dicitur Joan. 19. Ac propterea quando Chriſtus paſſus eſt, Sacerdotes nondum comederant Paſcha. Secunda via aliorum apud Harduinum eſt, quod lis hæc eſſet inter Galilæos, & Judæos; & Galilæi cum Chriſto Domino celebraſſent Paſcha die Jovis veſpere, Judæi vero veſpere feriæ ſextæ, adeo ut proxime ſequens dies Sabbati eſſet dies feſtus Paſchæ; ut proinde dicatur Joan. 19. *Erat enim magnus dies ille Sabbati*. Tertia via eſt illorum, qui cum Ruperto apud Suar. loco citato docent, quod quando dies decimaquarta lunæ incidebat in diem Jovis, eſus Agni differebatur ad veſperam feriæ ſextæ, ne haberentur duo feſta immediata, alterum Paſchæ feria ſexta, alterum Sabbati ſubſequentis; unde tunc primus dies Azymorum, & feſtum Paſchæ celebrandum erat die decimoſexto illius lunæ, atque adeo die Sabbati: Quamvis autem Judæi die Veneris comediſſent Agnum, Chriſtus tamen comedit die Jovis, quando more ſolito erat comedendus. Quarta via eſt aliorum apud Suarium diſp. 41. de Euchariſtia putantium, cœnam Paſchalem ab omnibus debuiſſe fieri in primis Veſperis lunæ decimæ quartæ; atque adeo die Jovis veſpere fuiſſe ab omnibus factam Paſchalem Cœnam, & die Saturni fuiſſe feſtum Paſchæ. Et ſane ſi iſtæ viæ ſubſiſterent, facile evertuntur fundamenta Græcorum, & conciliantur Scripturæ, quæ videntur iis favere.

Verum hæc omnia nituntur apocryphis hiſtoriis, aut improbabilibus aſſertionibus, ut fuſe idem Suarez oſtendit; nec eſt opus ad ea recurrere, cum facile reſponderi poſſit iis, quæ pro ſententia Græcorum adducta ſunt, etiam ſiſtendo in communi Latinorum ſententia, quod ſcil. Chriſtus Dominus, una cum Sacerdotibus, & omnibus Judæis, die Jovis in ſecundis Veſperis decimæ quartæ lunæ agnum Paſchalem comederit ante Euchariſtiæ inſtitutionem, ac deinde die feſto Paſchæ feria ſexta crucifixus ſit, ac veſpere ſepultus ante diem illum magnum Sabbati, qui fuit dies ſecundus, non dies primus Azymorum.

Ad primum itaque reſpondetur, quod Chriſtus Dominus comedendo Agnum ſub veſperam diei Jovis, vere comederit *ante diem feſtum Paſchæ*, quia dies feſtus Paſchæ erat dies ſequens, quo tantum die opera ſervilia prohibebantur; ſic quod fit v. g. in primis Veſperis feſti D. Januarii, dicitur fieri ante diem feſtum D. Januarii, quia dies feſtus D. Januarii, quo opera ſervilia prohibentur, non incipit niſi poſt mediam noctem. Hinc Doctores advertunt, quod Euangeliſta non dixerit, Chriſtum cœnaſſe ante Paſcha, ſeu ante tempus Paſchale, ſed ante diem feſtum Paſchæ, qui erat dies ſequens.

Ad ſecundum: ubi Joan. 18. dicuntur Judæi noluiſſe introire *in Prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha*, nomine *Paſchæ* non venit Agnus Paſchalis, quem iam veſpere antecedente comederant, ſed ſignificantur alia animalia, quæ iis diebus ſacrificari ſolebant, nec poterant citra immunditiam legalem manducari ab iis, qui Prætorium ingrediebantur. Ex Deuteron. 16. & ex Num. 28. conſtat, quod eo die aliæ victimæ offerebantur; & D. Auguſt. apud eundem Suarium docet, nomine Pa-

ſchæ

ſchæ interdum in Scriptura hujuſmodi victimas ſignificari.

Ad tertium: feria illa ſexta, qua Chriſtus mortuus eſt, etiamſi eſſet dies Paſchæ, adhuc bene dici potuit a D. Joan. quod eſſet *Paraſceve Paſchæ*, non quaſi vero eſſet dies Præparationis ad Paſcha ſubſequens, ſed quia erat dies Paraſceve in ipſo die Paſchæ, quælibet enim feria ſexta vocabatur Paraſceve, eo quod eſſet dies præparationis ad feſtum Sabbati ſubſequens. Quare ly. *Paſchæ* venit quaſi ſubjective, non terminative: & idem ſonat, *Erat autem Paraſceve Paſchæ, hora quaſi ſexta*, ac ſi diceretur: *Erat autem feria illa ſexta diei Paſchalis, hora quaſi ſexta*.

Ad quartum: etiamſi non eſſet dies Paſchæ dies ille Sabbati, bene dici potuit, quod eſſet *dies magnus*, eo quod eſſet dies feſtus incidens intra dies illos ſolemnes Azymorum.

Ex quibus omnibus maxime elucet ardentiſſimus Redemptoris noſtri amor, qui in patibulo Crucis mori pro nobis dignatus eſt non ſolum in civitate plena populo, quam centena myriadum incolebant, ſed etiam ipſo die feſto Paſchæ, quando undique ad ſpectaculum confluere omnes poſſent; necnon in ipſo ferme meridie. Eſto enim Marci 15. dicatur: *Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum*, id tamen optime cohæret cum eo, quod dicitur Joan. 19. quod ſcilicet *hora quaſi ſexta* illum crucifigerent, quia quod fit intra ſpatium illius quartæ partis diei, quæ dicebatur Hora tertia, dicitur fieri hora tertia, etiamſi prope ſit altera pars, quæ dicitur hora ſexta: ſicut ſi quid contingat prope finem primi anni alicujus regnantis, dicitur accidere *primo anno* illius; & illud ipſum ſimiliter dici ſolet accidiſſe, *quaſi ſecundo anno* talis dominatus: Conſtat autem, quod & nox dividebatur in quatuor partes, quæ dicebantur quatuor vigiliæ noctis; & dies dividebatur in quatuor partes, quæ dicebantur Prima, Tertia, Sexta, & Nona Hora, quarum ſingulæ tribus horis componebantur.

Confirmantur hæc omnia, quia niſi pridie feſti Paſchalis Chriſtus Euchariſtiam inſtituiſſet, & deinde die feſto Paſchæ crucifixus fuiſſet, non poterant Judæi dicere, quod habetur Jo. 18. *Nobis non licet interficere quenquam*: eatenus enim iis id non licebat, ut notant Cyrill. & Auguſt. apud Suarium in commentario artic. 4. quæſt. 47. D. Tho. quia in die feſto Paſchæ ex præſcripto legis vetabatur Judæis exequi ſententiam mortis erga illum, quem dignum morte exiſtimabant; quod tamen Romanis non vetabatur. Neque obſtat, quod Matthæi 26. dicantur Judæi noluiſſe Chriſtum comprehendi in die feſto Paſchæ: *Dicebant autem: Non in die feſto, ne forte tumultus fieret in populo*. Nam non renuebant ex motivo religionis erga diem feſtum, ſed ex metu, ne excitarentur tragædiæ; qui tamen metus ceſſavit, ubi Judas pollicitus eſt illum tradere ſine ullo rumore, ac tumultu.

Illud videtur faceſſere negotium hac in re, quomodo dici poſſit, quod in die feſto Paſchæ Dominus mortem ſubierit, ſi eo die plura facta ſunt, quæ die feſto fieri prohibentur? Etenim Sacerdotes Chriſtum apud Pilatum accuſarunt; Joſeph Sindonem mercatus eſt; Nicodemus tulit pondus centum librarum ex aloe, & myrrha; Mulieres præpararunt aromata, &c. Reſpondetur tamen, Sacerdotes furore in Chriſtum excæcatos vel auſos fuiſſe feſtum illud violare; vel exiſtimaſſe vincibiliter id ſibi etiam die feſto licere: Joſephum vero, Nicodemum, ac pias mulieres potuiſſe hæc pia miſericordiæ opera citra ullam religionem die feſto exercere; non ſecus ac Tobias die feſto cadaver Iſraelitæ jugulati ſepelivit, ut habetur Tobiæ 2.

ARTICULUS II.

Utrum aqua immediate in Chriſti Sanguinem convertatur?

IV. Celebris eſt hæc difficultas, utrum Aqua debeat prius converti in vinum, ut in ſanguinem tranſubſtantietur? Affirmant mordicus Thomiſtæ cum Angelico q. 74. art. 4. Suario, Vaſquez, Amico, & antiquis communius. Negant RR. cum Lugo, Layman, Coninck, Hauuoldo,

Dico equidem primo: Aqua illa modiciſſima Calici infuſa in Chriſti Sanguinem convertitur, ſive prius in vinum tranſmutata fuerit, ſive non,

Prob. 1. ex communi Eccleſiæ ſenſu, teſte Baronio ſub finem anni 1188., ubi habet: *Credidit, & cuſtodivit ſemper Sancta Romana Eccleſia, Aquam ſimul, & vinum tranſubſtantiari in Sanguinem Chriſti*; quod diſertiſſime docent PP. apud Platelium num. 337.

Prob. 2. quia particula illa demonſtrativa, quæ habetur in forma conſecratoria Calicis, demonſtrat totum, quod eſt

G 4 in

Digitized by Google

in calice; ergo totum tranſubſtantiatur: Aliter non poſſet totum illud adorari citra Idololatriam.

Neque dicas cum Arriaga, quod ſi aqua deberet in ſanguinem converti, ne citra Idololatriam totum, quod eſt in Calice, adoretur, ſequeretur quod etiam muſca, quæ forte in calice reperitur, vel capillus, deberet in Sanguinem Chriſti converti, & adorari.

Nam contra eſt, quia muſca non miſcetur vino ex intentione, quod fiat materia adorationis, nec intentio populi adorantis fertur niſi in potum, qui eſt in Calice, conflatum ex aqua, & vino.

Prob. demum ex facto Chriſti Domini, qui totum quod erat in calice, convertit in Sanguinem; & tamen Chriſtus Dominus juxta illius calidæ Regionis conſuetudinem magnam partem aquæ immiſcuit, ut notat D. Th. loco laudato art. 6.; idque immediate ante conſecrationem, ut patet ex PP. & ex Liturgiis Divi Jacobi, Marci, Baſilii, qui acceptionem Calicis factam a Chriſto, mixtionem aquæ, & conſecrationem per modum unius actus continui referunt. Quod etiam dixit Clemens Romanus lib. 8. cap. 17. ubi habet: *Similiter & calicem miſcens ex vino, & aqua, & ſanctificans, tradidit eis dicens: bibite ex eo omnes*. Hinc non potuit aqua prius in vinum converti ob temporis brevitatem: quidquid ſit, an poſſit unquam aqua phyſice in vinum converti? quod mox examinabimus.

V. Dico 2. probabilius eſt, non poſſe phyſice aquam in vinum converti, etiamſi gutta aquæ in dolium vini validiſſimi infundatur; atque adeo probabilius eſt in omni eventu aquam immediate in ſanguinem Chriſti tranſubſtantiari.

Prob. 1. quia vinum eſt veluti uvæ eruor, & in Deuteronomio vocatur Sanguis uvæ; atque adeo eſt opus facultatis vitalis animæ vitis; ergo ſicut aqua nequit in ſanguinem hominis converti per hoc, quod illi immiſceatur; ita nec poteſt phyſice converti in vinum. Immo inductione conſtat, corpora, quæ jam vixere, ut lignum, Sanguis emiſſus e venis, & ſimilia, non poſſe amplius quidquam in ſe convertere; ergo nec vinum.

Prob. 2. quia experientia conſtat, aquam vino admixtam poſſe ab eo ſeparari, etiam poſt longum tempus, teſte Plinio lib. 16. cap. 35. ubi tradit modum id faciendi: ſi enim fiat ex ligno hederæ vas, vinum tranſfluit, & remanet aqua.

Neque dicas, remanere aliquem humorem vini aqueum. Nam remanet aqua in eadem quantitate, qua fuerat admixta.

Prob. 3. ſi aqua converteretur in vinum, hoc ex admixtione aquæ non fieret debilius, ſed validius; ſicut ignis ex injectione lignorum. Quarto quia aqua, quando vi ſolis, aut ignis convertitur in vapores, non amittit formam aquæ; quippe quæ eſt naturæ tenaciſſimæ; ergo a fortiori nequit vinum illam tranſmutare. Denique vinum facilius corrumpitur, quam aqua, ut patet, ſi utrumque in æquali quantitate acri ambienti exponatur; Atqui vinum nunquam poteſt phyſice in aquam converti, ut notat Philoſophus primo de Gener. 34. etiamſi guttam vini miſceas decem millibus congiis aquæ; ergo a fortiori nequit aqua in vinum converti.

VI. Dico 3. Etiam dato, quod poſſit Aqua phyſice in vinum migrare, adhuc verum eſt, quod ſi Aqua nondum ſit immutata in vinum tempore conſecrationis, immediate in Sanguinem Chriſti tranſubſtantietur.

Prob. 1. ex dictis in prima concluſione, ubi oſtendimus hunc eſſe Eccleſiæ ſenſum, hoc ſignificari a particula demonſtrativa formæ conſecratoriæ; & hoc accidiſſe in conſecratione facta a Chriſto Domino. Secundo, quia ex Florent. & Trident. materia Calicis eſt vinum; ergo quodcunque venit nomine vini ſimpliciter dicti, eſt materia Calicis: Atqui tam vinum purum, quam modice aqua temperatum dicitur ſimpliciter vinum; cum utrumque ſit vinum uſuale. Immo magis eſt in uſu vinum lymphatum in Regionibus calidioribus, ubi vinum naſcitur; ergo etiam Vinum lymphatum eſt materia Calicis.

Neque dicas cum Goneto, vinum lymphatum eſſe quidem potum uſualem, ſed non eſſe vinum uſuale, ſeu de genimine vitis, ut loquitur Chriſtus Dominus in Euangelio.

Nam contra eſt, quia vinum uſuale nihil aliud ſonat, quam vinum, quo ſolemus uti, dum bibimus; ergo vinum lymphatum non ſolum eſt potus uſualis, ſed etiam eſt vinum uſuale: ſicuti quia uti ſolemus tam pane, cui fermentum admiſcetur, quam Azymo, ideo uterque dicitur & cibus uſualis, & panis uſualis. Quare ſicuti fermentum ſe ſolo non eſt materia conſecrabilis, quia non eſt panis uſualis, ita nec aqua ſe ſola, quia non eſt vinum uſuale.

Con-

Digitized by Google

Confir. 1. quia Triden. ſeſſ. 13. can. 2. aſſerit, in hoc Sacramento manere ſolum ſpecies panis, & vini; hoc autem non eſſet verum, ſi præter ſpecies panis, & vini uſualis remaneret etiam ſubſtantia aquæ nondum in vinum immutatæ; ergo. Secundo quia nonnulli PP. apud Haunoldum expreſſe dixerunt, Aquam in Sanguinem converti. Auguſtinus hæc habet: *Aqua mittitur in Calicem, & fit Sanguis Conſecratione*. Ambroſius; *Calix Vini, & Aquæ plenus, ubi verba Chriſti operata fuerint, Sanguis efficitur*; ergo quamvis alii PP. obſcure locuti fuerint, in eodem ſenſu interpretandi ſunt, juxta regulam, qua uſus eſt Beſſarion Theologus in Concilio Florent. probans proceſſionem Spiritus Sancti a Verbo contra Græcos; quia ſcilicet aliqui S S. PP. ita docent; ergo cæteri obſcurius loquentes ſecundum illos ſunt interpretandi.

Confirm. 2. ex praxi veteris Eccleſiæ. ſicut enim Conc. Triburienſe permittebat tertiam partem aquæ; ita antiqua Eccleſia permittebat dimidium aquæ, ut conſtat ex Ambroſio, & Juſtino, qui Calicem vocat Crama, ideſt mixtum ex vino, & aqua copioſa, quæ proinde non poterat facile in vinum converti. In cap. *Perniciosus* de Celebr. Miſſar. Pontifex reprehendens Sacerdotem, qui plus aquæ, quam vini adhibebat in ſacrificio, ſolum dixit, hoc eſſe contra conſuetudinem Eccleſiæ, non contra rationem Sacramenti. Statuit tamen deinde Eccleſia, ut modiciſſima aqua adhibeatur, non ut prius convertatur in vinum, ſed ne forte corrumpatur vinum in aliquibus Regionibus debile.

Confirm. demum, quia Rubricæ Miſſalis præſcribunt, quod ſi in ſumptione Calicis deprehendat Sacerdos, ibi non fuiſse vinum, ſed Aquam, vel acetum, iterum novam hoſtiam una cum Calice conſecret, ut in Rubricis Pii V. habetur; vel ſaltem ad vitandum ſcandalum, ſi in loco publico celebret, omiſsa conſecratione novæ hoſtiæ, infundat vinum, & Aquam, & facta oblatione proferat verba Conſecrationis, & ſumat, ut habetur in Rubricis Clementis VIII., quibus, utpote poſtremis, ſtandum, ut notat Tamburinus lib. 2. de Sacrificio Miſsæ cap. 8. §. 5. Atqui in hoc caſu non poteſt tam brevi tempore aqua in vinum converti; & tamen totum, quod eſt in Calice, debet in Sanguinem migrare, tum ut forma verificetur adæquate; tum ut totum cultu latriæ adorari poſſit; ergo Aqua nondum in vinum immutata immediate in Sanguinem convertitur.

VII. Objic. 1. auctoritatem antiquorum aſſerentium, aquam prius in vinum converti, deinde in Sanguinem: aliter facta ſeparatione aquæ a vino conſecrato, deberet Sanguis Chriſti ſub ſolis ſpeciebus aquæ permanere; cum Trident. ſeſs. 13. can. 3. dicat, facta ſeparatione, ſub ſingulis ſpeciei partibus totum Chriſtum contineri.

Reſp. antiquos Theologos poſse commode explicari de prævio Aquæ in vinum tranſitu, non phyſico, ſed morali. per hoc enim quod aqua induat vini colorem, ſaporem, &c. moraliter cenſetur vinum; ſicut fermentum non phyſice, ſed moraliter tranſit in panem. Ad id, quod additur, probabilius exiſtimo cum Haunoldo contra Coninck, facta ſeparatione ſolius aquæ, non permanſurum Sanguinem Chriſti Domini ſub iis ſpeciebus, quia cum non remaneat materia apta ad conſecrationem ſuſcipiendam, nec remanet apta ad illam retinendam. Aqua enim ſeparata nec phyſice, nec moraliter eſt vinum uſuale: Sic etiam ſi ex pane conſecrato extrahatur Aqua, in ea non remanet Corpus Chriſti. Triden. ibi loquitur de ſeparatione ordinaria, qua partes ita dividantur, ut ſingulæ remaneant materia apta ad conſecrationem.

Objic. 2. Innocentius III. cap. *cum Marthæ*, de celebrat. Miſsar. ad quæſitum, utrum Aqua cum vino in Sanguinem convertatur? tres refert opiniones: Primam, quod ea mutetur in aquam, quæ fluxit de latere Chriſti. Secundam, quod cum vino tranſubſtantietur in Sanguinem; *Cum*, inquit, *in vinum tranſeat mixta vino; licet phyſice contrarium aſſeverent, qui Aquam a vino per artificium adſtruunt poſſe ſeparari*. Tertiam, quod non tranſeat in Sanguinem, ſed maneat vini accidentibus circumfuſa: & deinde ſubdit Pontifex. *Verum inter opiniones prædictas illa probabilior judicatur, quæ aſſerit, Aquam cum vino in Sanguinem mutari*; ergo Pontifex approbat ſecundam opinionem relatam, quæ aſſerit aquam in vinum tranſmutari, & deinde in Sanguinem.

Confirm. 1. quia Florent. decrevit modiciſſimam aquam eſse miſcendam, & correxit Concilium Triburienſe, quod permittebat tertiam aquæ partem; idque, ut facilius in vinum convertatur.

Confirm. 2. auctoritate D. Thomæ qu. 74. art. ultimo; Immo ipſius Tridentini dicentis ſeſs. 13. can. 2. poſt conſecrationem

rem remanere duntaxat ſpecies panis, & vini.

Reſp. ex hoc textu erui oppoſitum. Nam Pontifex dicit, probabiliorem eſſe opinionem, quod Aqua cum vino in Sanguinem tranſmutetur; præſcindendo a ratione illius ſecundæ opinionis, quod Aqua in vinum convertatur; immo advertendo, quod Phyſici negent id fieri poſſe. Propterea Canoniſtæ cum Antonio de Butrio ſuper hunc textum, ut notat Haunoldus, docent, Pontificem ſuppoſuiſſe ut veram ſententiam Phyſicorum, atque adeo voluiſſe Aquam immediate in ſanguinem tranſmutari. Nota, inquit Butrius, credendum eſſe Phyſicis in arte ſua, & quibuslibet etiam peritis ex lege 7. ff. de ſtatu hominis.

Deinde tranſmiſſo, quod Pontifex approbaverit etiam rationem ſecundæ ſententiæ, ſolum dixit, illam opinionem eſſe probabiliorem, quin definiverit eſſe veram.

Ad primam confirmationem: Florentinum voluit modiciſſimam aquam adhiberi ad myſticam ſignificationem; quia, ut loquitur Concilium Triburienſe, major eſt Majeſtas Chriſti ſignificata per vinum, quam fragilitas populi ſignificata per Aquam: Secundo ex D. Thoma modiciſſima Aqua adhibetur, ne facile ſolvantur ſpecies vini aliquando debilis. Tertio ut certius Aqua in ſanguinem vertatur, poſita probabilitate ſententiæ oppoſitæ.

Ad 2. D. Thom. præſcindit, ut notat Lugo, ab ea quæſt. Num poſſit Aqua phyſice in vinum converti? Et ſolum contentus eſt, quod convertatur in vinum moraliter; Sic in eadem quæſt. art. 3. docet, quod licet vix reperiatur aliqua farina triticea, quæ non habeat aliquod admixtum alterius frumenti; modica tamen permixtio non ſolvat ſpeciem; ubi aperte loquitur, quod non ſolvat ſpeciem moralem panis triticei; Atque adeo ſicut ex D. Thom. illud modicum farinæ alterius frumenti, puta hordei, quod ſæpe tritico admiſcetur, ſolum moraliter convertitur in panem triticeum; ita modicum aquæ moraliter ſolum convertitur in vinum de genimine vitis. Similiter Tridentinum intelligendum eſt de vino uſuali, ſeu diluto, dum dicit, ſolius vini, & panis ſpecies manere poſt conſecrationem, damnat enim ibi ſententiam Impanatorum, qui volebant etiam ſubſtantiam panis, & vini in Sacramento remanere.

VIII. Objic. ultimo ex Goneto: quod non eſt materia Calicis, non convertitur in ſanguinem; ſed Aqua non eſt materia Calicis, etiamſi vino ſit admixta; ergo. Probatur minor, quia materia Sacramentorum eſt deſignata, & inſtituta a Chriſto Domino; Admixtio tamen aquæ fit ex præcepto Eccleſiaſtico; ego ex inſtitutione divina ſolum vinum ex materia Calicis.

Confirm. ſi ex præcepto Eccleſiæ vino admiſceretur Aqua roſacea, vel mel, non per hoc iſta in Sanguinem Chriſti converterentur; ergo nec aqua.

Reſp. Chriſtum Dominum inſtituiſſe pro materia Calicis vinum ut ſic, ſive rubrum, ſive album, ſive purum, ſive dilutum; ſicut pro materia Corporis panem ſive fermentatum, ſive azymum. Quare eſto Eccleſia præceperit, quod adhibeatur vinum dilutum, non per hoc hujuſmodi vinum non eſt inſtitutum a Chriſto pro materia Calicis. In forma diſtinguo minorem: aqua ſeorſim non eſt materia Calicis, concedo; Aqua quæ moraliter fit vinum, nego minorem, & conſequentiam. Ad probationem diſtinguo majorem: materia Sacramenti eſt deſignata a Chriſto Domino vage, vel hæc, vel illa, videlicet vel vinum purum, vel dilutum, concedo; determinata ad unum, nego majorem; & conceſſa minore, nego conſequentiam.

Ad confirm. nego conſequentiam. diſparitas eſt, quia vinum mixtum aqua eſt vinum uſuale, atque adeo vinum ſimpliciter dictum; ſecus vero mixtum aqua roſacea, vel melle.

QUÆSTIO IV.

De Forma hujus Sacramenti.

I. CErtum eſt ex Florentino, formam Eccleſiæ eſſe verba illa, *Hoc eſt Corpus meum*, & *Hic eſt Sanguis meus*, vel *Hic eſt Calix Sanguinis mei*, quæ proculdubio eſſentialia ſunt, & neceſſaria ad valorem Sacramenti. Utrum autem pertineant ad eſſentiam illa alia verba; *Novi, & æterni teſtamenti, &c.* & illa, *quod vobis tradetur*, quæ habentur apud Lucam, & Apoſtolum, & ly *Enim?* Negant communiſſime; quod Suarius diſp. 59. probat ex PP. & Conciliis. Et ratio eſt, quia forma ſufficiens, & eſſentialis Sacramenti novæ legis eſt illa, quæ ita ſignificat effectum præcipuum, ut illum cauſet, ita cauſat, ut ſignificet; ſed hoc habetur unice a primis illis verbis, quæ ita ſignificant præſentiam Corporis Chriſti, & gratiam refectivam, ut

utrum-

Digitized by Google

utrumque cauſent, ita cauſant, ut ſignificent; ergo illa dumtaxat verba ſunt eſſentialia; Præſertim quia in iis dumtaxat concordant omnes Euangeliſtæ cum Apoſtolo, necnon Eccleſia Græca, & Latina.

Utrum autem hæc alia verba ſint ſaltem pars formæ integralis, ſicut in Sacramento pœnitentiæ ſatisfactio eſt pars integralis materiæ? Affirmant Sotus, & Joannes a Sancto Thoma: Communius tamen negant. Ideo enim ſatisfactio eſt pars integralis, quia aliquo modo pertinet ad ſignificandam remiſſionem pœnæ, quam cauſat ex opere operato: At verbis illis, *Novi & æterni teſtamenti, &c.* non competit cauſare præſentiam Chriſti, aut Gratiam nutritivam; ergo ne integraliter quidem conſtituunt formam Sacramentalem.

Dubitatur nunc, utrum verba conſecrationis proferenda ſint recitative, an enunciative? Deinde utrum cauſent converſionem Euchariſticam, quatenus vera ſunt? Et quomodo ex veritate illorum eruatur deſitio ſubſtantiæ panis, & vini?

ARTICULUS I.

Utrum verba Conſecrationis proferri debeant recitative, an enunciative.

II. Illud dicitur proferri recitative, & hiſtorice, quod refertur tamquam ab alio dictum; ut quando David in Pſalmis habet: *Dixit inſipiens in corde ſuo, Non eſt Deus*: dicitur vero enunciative, ſeu ſignificative propoſitio, quæ a proferente affirmatur. Quod verba conſecrationis proferantur recitative, docent communiter contra nonnullos apud Haunoldum; cum per ea verba referatur hiſtoria conſecrationis factæ a Chriſto Domino: quia tamen verba recitative prolata de ſe proferuntur materialiter; ideo quærendum, An verba conſecratoria debeant etiam proferri enunciative, ut proferantur formaliter enunciando, quod ſignificant?

Unica concluſio. De eſſentia conſecrationis eſt, ut verba proferantur enunciative, non vero recitative. Ita communiter cum Angelico, Suario, Lugo; contra Caterinum Salmeronem apud eundem Lugo.

Prob. Florentinum, & PP. aſſerunt, verba conſecrationis proferri in perſona Chriſti Domini, perinde ac ſi Chriſtus per os Sacerdotis loqueretur; ad eum modum, quo Angelus repræſentans perſonam Dei dixit: *Ego ſum Deus Abraham, Deus Iſaac, &c.* & ſicut in nonnullis Hiſpaniæ Tribunalibus ſolet a Judicibus ſententia proferri his verbis, *Ego Rex, &c.* hoc autem importat proferri verba enunciative, ſeu aſſertive, ergo ad eſſentiam conſecrationis ſpectat, quod verba aſſertive proferantur.

Confirm. paritate aliorum Sacramentorum, in quibus formæ proferuntur aſſertive. Quod autem non ſpectet ad eſſentiam conſecrationis, quod proferantur etiam recitative, ex eo evincitur, quia aliter ſi ea tantum verba proferantur enunciative, non haberetur conſecratio, cum deſit tunc ſenſus hiſtoricus; Quod quamvis ab aliquibus apud Lugo admittatur, cenſetur tamen, ut notat Haunoldus, duriſſimum.

III. Objic. 1. Repugnat, quod forma conſecrationis recitative ſimul, & aſſertive proferatur; ergo ſufficit, quod ſolum proferatur recitative, ſimul cum illis verbis, *Qui pridie quam pateretur, &c.* Antecedens probatur, quia ſi pronuncietur aſſertive, particula demonſtrativa *Hoc* demonſtrat materiam præſentem, & pro ea ſupponit; ſi recitative, demonſtraret materiam, quam Chriſtus conſecravit, & illam ſupponeret; ſed non poteſt utramque hanc materiam demonſtrare; ergo non poteſt forma conſecrationis aſſertive ſimul, & recitative pronunciari: præſertim quia proferre verba recitative eſt proferre illa materialiter; proferre aſſertive eſt proferre formaliter.

Reſpon. nego antecedens. Ad probationem: particula demonſtrativa *Hoc* non demonſtrat panem, ſed id quod continetur ſub ſpeciebus panis in fine prolationis, nempe Chriſtum Dominum, & pro eo ſupponit, tam dum proferuntur ea verba aſſertive in perſona Chriſti, quam dum proferuntur recitative. Quod autem aliqua propoſitio poſſit ſimul proferri aſſertive, & recitative, patet tum in iis verbis Chriſti Domini Matth. 1. *Bene de vobis prophetavit Iſaias dicens: Populus hic labiis me honorat; cor autem eorum longe eſt a me:* Tum etiam, ſi Ego v. gr. alicui Auditori meo ingenio perſpicaci dicerem: *Dicam de te quod Scotus de ſuo diſcipulo: Tu mihi Theatrum es, Tu Auditorium.* Quare proferre verba recitative, non ſemper eſt proferre illa materialiter, ſeu non ut ſignificativa; cum poſſint ſimul recitative, & formaliter proferri. Etenim ut proferantur recitative, ſatis eſt, quod proferantur ut enunciata ab alio, cum quo bene ſtat, quod ſimul a proferente enuncientur.

Deinde, quod particula illa *Hoc* demon-

monſtret Corpus Chriſti Domini, quod continetur ſub ſpeciebus panis in fine prolationis, non vero panem, qui continetur in principio, patet, quia per pronomen demonſtrativum nemo intendit demonſtrare id, quod tunc deſinit eſſe, ſed quod incipit ibi exiſtere: Sic Chriſtus Dominus convertens aquam in vinum poterat vere dicere, Hoc eſt vinum, quamvis Aqua convertenda eſſet in fine propoſitionis. Et ratio eſt, quia propoſitio non dicitur eſſe vera, vel falſa, niſi quando eſt completa. tunc enim, & non prius habet rationem propoſitionis: ergo verificatur per objectum, quod eſt in fine, non in principio prolationis: ſic vera eſt hæc propoſitio, ecce nunc taceo, quamvis ſilentium ſit in fine; & ſimiliter vera fuit propoſitio illa Jacob Gen. 48. *Ecce morior*. Quare particula illa *Hoc* ad ſenſum demonſtrat panem, qui ibi eſt, dum profertur: ſed ad intellectum demonſtrat, & ſignificat Corpus Chriſti, quod eſt in fine propoſitionis ſub iis accidentibus, & pro eo ſupponit. Idem contingit in omnibus propoſitionibus practicis, v. g. in hac, ego dono tibi pallium; in qua non habetur translatio dominii, dum profertur vox *Dono*, ſed quando propoſitio eſt completa.

IV. Objic. 2. Si verba conſecrationis proferrentur enunciative, eſſent falſa, cum falſum ſit, quod ſubditur a Græcis in conſecratione panis, *Quod pro vobis tradetur*, & in conſecratione Calicis, *Qui pro vobis, & pro multis effundetur*. ergo non proferuntur niſi recitative.

Reſpond. quod cum iſta verba non ſpectent ad eſſentiam formæ Sacramentalis, proferuntur tantum recitative, non ſecus ac illa antecedentia; *Qui pridie quam pateretur*. Secundo dici poteſt, quod ea proferantur aſſertive a Sacerdote ut repræſentante tempus cœnæ; ita ut ſenſus ſit, tunc Sanguinem Chriſti eſſe effundendum: ſicut illa propoſitio de Fide, *Chriſtus naſcetur ex Virgine*, prolata ante nativitatem Chriſti, ſi perſeveraret poſt nativitatem, adhuc eſſet vera, quatenus repræſentaret tempus ante nativitatem. Tertio poſſent ea verba intelligi de effuſione incruenta, quæ fit in ara altaris, ubi ponitur vi verborum ſolus Sanguis, qui proinde velut effunditur.

ARTICULUS II.

An forma Conſecrationis cauſet Corpus Chriſti ut vera? & Quomodo ex ejus veritate ſequatur deſitio ſubſtantiæ panis, & vini?

V. Difficultas eſt primo, Num forma conſecratoria cauſet Corpus Chriſti, quia eſt vera; an vero ideo ſit vera, quia cauſat Corpus Chriſti? Deinde, Quomodo ex ejus veritate eruatur ſubſtantiam panis, & vini deſinere?

Circa primum; formam conſecrationis cauſare Corpus Chriſti ut veram, ſeu quia eſt vera, non ut ſit vera, affirmat D. Tho. qu. 78. art. 5. ubi hæc habet: *Veritas hujus locutionis non præſupponit rem ſignificatam, ſed facit eam*: Negat vero Scotus in 4. diſt. 8. q. 2. dicens: *Si forma conſecrationis eſt vera pro ultimo inſtanti, non prius tamen naturaliter, quam converſio ſit completa; quia prius naturaliter oportet rem eſſe, quam oratio ſit vera; (in eo enim, quod res eſt, vel non eſt, oratio eſt vera, vel falſa) non ergo iſta veritas præcedit converſionem, ſed illam ſupponit: & per conſequens iſta oratio ut vera non eſt converſiva.*

Conciliatur utraque opinio dicendo cum Haunoldo num. 864. quod forma conſecrationis cauſet Corpus Chriſti, qua radicaliter, non qua formaliter vera. exigit enim veritatem, ſeu objectum, cui conformetur, poſita inſtitutione Divina; & ideo cauſat Corpus Chriſti, ut per illud fiat formaliter vera.

Circa ſecundum. Præmitto, de fide eſſe, quod ſubſtantia panis, & vini deſinat eſſe ſub accidentibus Euchariſticis, ex Trident. ſeſſ. 13. can. 21. contra Impanatores volentes, quod ſicut humanitas aſſumpta eſt a perſonalitate Verbi, ut proinde dici poſſit, Deus eſt homo; ita ſubſtantia panis aſſumpta ſit a Chriſto, ut proinde dici poſſit, Chriſtus eſt panis. Quod vero ſubſtantia panis ſimpliciter deſtruatur, docent communiſſime; quia ſine miraculo conſervari non poſſet ſine ſuis accidentibus; non ſecus ac forma materialis ſine materia. Dubitatur ſolum, Num ex veritate formæ conſecratoriæ oſtendatur, ſubſtantiam panis, & vini non eſſe ſub accidentibus Euchariſticis? Utrum autem tranſubſtantiatio exigat, quod ſubſtantia panis, & vini annihiletur, & Corpus Chriſti producatur? examinabimus infra.

VI. Dico nunc, e veritate formæ conſe-

ſecratoriæ inferri deſitionem ſubſtantiæ panis, & vini ſub ſpeciebus Euchariſticis. Ita communiter apud Suarium, qui putat poſt Trident. concluſionem hanc eſſe certam; quamvis ſit contra Scotum, Durandum, Paludanum.

Prob. 1. ex Trident. ſeſſ. 13. cap. 4. ubi dicitur: *Quoniam Chriſtus corpus ſuum id, quod ſub ſpeciebus offerebat, vere eſſe dixit, ideo perſuaſum ſemper in Eccleſia fuit, converſionem fieri totius ſubſtantiæ panis*, &c. Quibus verbis aperte docet, Eccleſiam inferre deſitionem ſubſtantiæ panis ex veritate formæ conſecratoriæ.

Prob. 2. ratione. Hæc propoſitio, Hoc eſt Corpus meum, ſignificat, quod contentum ſub his accidentibus ſit Corpus meum, ſeu Chriſti: ſed hæc propoſitio eſſet falſa, ſi ſub iis accidentibus eſſet ſubſtantia panis; ergo ex veritate verborum infertur deſitio ſubſtantiæ panis. Probatur minor, quia cum pronomen *Hoc* demonſtret ſubſtantiam ſub accidentibus contentam, quæ apparent, deberet præcipue demonſtrare ſubſtantiam propriam talium accidentium, ſi ibi adeſſet; atque adeo deberet dici, Hoc eſt panis, non vero, Hoc eſt Corpus; ac proinde ſi ibi adeſſet ſubſtantia panis, ea propoſitio eſſet falſa.

Confirm. Accidentia demonſtrant ſubſtantiam, cujus ſunt propria, vel cui appropriantur; ergo ſi accidentia Euchariſtica demonſtrant Corpus Chriſti, ut illi appropriata, ſequitur, quod non amplius contineant ſubſtantiam propriam panis; quia deberent potius panem demonſtrare, quam Corpus Chriſti.

Confirm. 2. Pronomen demonſtrativum *Hoc* ſignificat quidquid hic, & nunc demonſtratur; ergo ut ſit vera hæc propoſitio, Hoc eſt Corpus Chriſti, debet eſſe verum, quod ſit Corpus Chriſti quidquid hic, & nunc demonſtratur per hæc accidentia; Atqui ſi ſub iis contineretur ſubſtantia panis, falſum eſſet, quod quidquid per ea accidentia demonſtratur, ſit Corpus Chriſti; quia etiam panis per ea demonſtraretur; ergo ex veritate formæ infertur deſitio panis. Antecedens patet: Ideo enim demonſtrato Petro non poſſumus dicere, Hoc eſt anima, quia non eſt verum, quod quidquid per accidentia Petri demonſtratur, ſit ſolum anima, cum demonſtretur etiam corpus.

VII. Objic. 1. Iſta propoſitio, Hoc eſt Corpus Chriſti, poteſt eſſe vera, etiamſi ibi ſit ſubſtantia panis; ergo ex veritate verborum non infertur deſitio ſubſtantiæ panis ſub iis ſpeciebus. Probatur antecedens. ſi accidentia Euchariſtica ſubjectarentur in ſubſtantia panis, & ſimul unirentur Corpori Chriſti, poſſet eſſe verum, quod contentum ſub illis ſit Corpus Chriſti, & ſimul ſit panis; ergo.

Reſp. nego antecedens. Ad probationem: ſi accidentia unirentur tum Corpori Chriſti, tum etiam ſubſtantiæ panis, ex duplici titulo eſſet falſa forma conſecratoria: Primo, quia pronomen, Hoc, debet demonſtrare ſubſtantiam propriam, ſi ibi adſit, & non alienam; Nam ſi Angelus v.g. uniretur lapidi, falſa eſſet hæc propoſitio, Hic eſt Angelus; & tunc ſolum eſſet verum, Hic eſt Angelus, quando Angelus ſuccederet ſubſtantiæ lapidis in munere talis ſubſtantiæ: Sic etiam, quando Chriſtus Dominus exivit de Sepulchro, & fuit cum lapide penetratus, non poterat demonſtrato lapide dici, Hoc eſt Corpus Chriſti; ergo ſi Chriſtus ſimul eſſet cum ſubſtantia panis ſub accidentibus, neque poſſet dici, Hoc eſt Corpus Chriſti. Secundo etiam dato, quod poſſet per ea accidentia demonſtrari tam ſubſtantia panis, quam Corpus Chriſti, ita ut vera eſſet hæc propoſitio, Hoc eſt Corpus Chriſti ſimul, & panis; falſa tamen eſſet forma conſecratoria, Hoc eſt Corpus Chriſti: Sicuti demonſtratis accidentibus hominis, vera eſt hæc propoſitio, Hoc eſt anima ſimul, & corpus, falſa tamen eſſet hæc alia, Hoc eſt anima, aut Hoc eſt corpus. Ratio eſt, quia pronomen Hoc demonſtrat totum, quod eſt ſub accidentibus: quod patet etiam in accidentibus artificialibus. nam ſi in marſupio v. gr. ſit aurum ſimul, & argentum, falſa eſt hæc propoſitio, Hoc eſt argentum, quia ſenſus propoſitionis eſt, totum illud eſſe argentum: Et ſi in dolio eſſet ſimul vinum, & oleum, falſa eſſet ea propoſitio, Hoc eſt vinum, vel Hoc eſt oleum; ergo pariter falſa eſſet forma conſecratoria, ſi totum, quod ſub accidentibus continetur, eſſet Corpus Chriſti ſimul, & ſubſtantia panis. Præterquamquod ſicuti ſi in marſupio ſit aurum ſimul, & lapis, licet dici poſſet, Hoc eſt aurum, quia marſupium eſt accidens artificiale proprium auri, quatenus deſtinatum eſt ad demonſtrandas pecunias, non lapides; non poſset tamen dici, Hoc eſt lapis: ita pariter ſi ſub accidentibus Euchariſticis daretur utraque ſubſtantia & panis, & Corporis Chriſti; quamvis poſset abſolute dici, Hoc eſt panis, quia panis eſt ſubſtantia propria talium

acci-

Digitized by Google

accidentium; non poſſet tamen abſolute dici, Hoc eſt Corpus Chriſti; quippe quod eſt ſubſtantia aliena.

VIII. Objic. 2. Si Petrus ſit obſeſſus a Dæmone, demonſtrato Petro dicimus, Hic eſt Dæmon, vel Hic Dæmon vocatur Aſtaroth; ergo ſi ſub accidentibus Euchariſticis cum pane ſimul ſit Corpus Chriſti, adhuc demonſtrato pane poteſt vere dici, Hoc eſt Corpus Chriſti.

Reſp. cum Vaſquez diſp. 180. diſtinguo antecedens: poteſt dici, Hic eſt Dæmon, ſi detur in obſeſſo aliqua operatio propria Dæmonis, per quam poſſit Dæmon demonſtrari, concedo; ſecus, nego antecedens, & conſequentiam. nulla enim operatio propria corporis Chriſti relucet in pane, per quam poſſit corpus Chriſti demonſtrari: requiritur autem ad demonſtrabilitatem ſubſtantiæ aliquod accidens proprium illius, vel ſaltem illi appropriatum, quando deeſt ſubſtantia propria: Hine demonſtrato ferro ignito, dici poteſt, Hoc eſt ferrum, & dici poteſt, Hoc eſt ignis; quia per accidentia ferri poteſt ferrum demonſtrari; & per accidentia ignis demonſtratur ignis: quod ſi ignis non haberet accidentia propria, aut ſibi appropriata in defectum ſubſtantiæ ferri non poſſet vere dici, Hoc eſt ignis.

QUÆSTIO V.

Utrum tranſubſtantiatio ferat tum deſitionem ſubſtantiæ panis, tum etiam productionem Corporis Chriſti ſub ſpeciebus?

I. DE fide eſt, vi verborum converti totam ſubſtantiam panis, & vini in corpus, & ſanguinem Chriſti. Hæc autem converſio, cum ſit tranſubſtantiativa, appellatur ab Eccleſia, ut notat Trident. *Tranſubſtantiatio*, ſeu tranſitus totius ſubſtantiæ in aliam. Quia tamen converſio ex genere importat terminum a quo, terminum ad quem, & tertium commune utrique; ideo in converſione Euchariſtica ſubſtantia panis dicitur terminus a quo, corpus Chriſti terminus ad quem, & tertium commune ſunt accidentia: ſicut quando convertitur lignum in ignem, id quod eſt commune utrique formæ ſubſtantiali, eſt materia; & quando frigidum accidentaliter convertitur in calidum, quod eſt utrique commune, eſt ſubjectum.

Dubitatur 1. de termino a quo tranſubſtantiationis, nempe de ſubſtantia panis, & vini, Num ſufficiat, quod ſolum deſinat eſſe ſub ſpeciebus, an vero debeat ſimpliciter annihilari? Diximus quæſtione ſuperiore, ad veritatem formæ conſecratoriæ requiri, quod ſubſtantia panis, & vini non amplius ſubſit iis accidentibus, & quia ſine accidentibus ſubſtantia naturaliter conſervari non poteſt, ideo de facto annihilatur; cum non conſtet de miraculo requiſito ad ejus conſervationem. Quærendum nunc, an etiam ex vi converſionis Euchariſticæ annihilari debeat? quatenus iſta converſio importare debet deſtructionem termini a quo.

II. Dubitatur 2. de termino ad quem tranſubſtantiationis, nempe de corpore Chriſti, Num debeat de novo produci, & ſpeciebus alligari unione ſive phyſica, ſive morali, de qua infra; An vero ſufficiat, quod ſolum adducatur; ita ut de novo ſolum producatur ubicatio ſacramentalis corporis Chriſti, & unio cum ſpeciebus, non vero ipſum corpus Chriſti? ſicut quando homo nutritur, non producitur anima de novo, ſed ſolum adducitur ad novas partes materiæ, & cum iis unitur.

Notandum prius, converſionem definiri, Tranſitum unius rei in aliam; & in eo diſtingui converſionem a Mutatione, quod Mutatio poſſit eſſe a termino negativo ad poſitivum, vel a poſitivo ad negativum: ſic materia v. gr. mutatur, ſeu aliter ſe habet, tam ſi a non habente formam fiat habens, quam ſi ab habente fiat non habens: contra vero converſio ſemper eſt a termino poſitivo ad poſitivum; ſicut convertitur lignum in ignem, frigidum in calidum. Præterea dicitur mutari tertium illud commune, quod tranſit a termino a quo ad terminum ad quem; ut materia dicitur mutari, quando a forma ligni tranſit in formam ignis: At dicitur converti ipſe terminus a quo in terminum ad quem, v. gr. lignum in ignem. Ut autem A dicatur converti in B, non ſufficit quod A deſinat eſſe, & B incipiat eſſe, ut notat Vaſquez diſp. 181. aliter ſi in eodem inſtanti deſtruatur Petrus, & producatur Angelus, diceretur Petrus converti in Angelum: Quare requiritur etiam inter A, & B aliqua connexio, ſive ex natura rei, ſive ex intentione operantis, ut A poſſit converti in B.

Notandum etiam, terminum a quo, vel ad quem converſionis alium eſſe totalem, alium formalem: v. gr. dum lignum convertitur in ignem, forma ligni, quæ tranſit in formam ignis, dicitur terminus forma-

Digitized by Google

malis, totum lignum categorematice acceptum, quod tranſit in ignem, dicitur terminus totalis. Advertit tamen Coninck contra Valentiam apud Lugo diſp. 7. ſect. 1. quod terminus formalis non dicatur proprie converti. Quis enim dixerit, animam rationalem converti in formam cadavericam, aut calorem converti in frigus, quando calidum convertitur in frigidum? Et ratio eſt, quia denominationes ſunt ſuppoſitorum; ac proinde unum ſuppoſitum dicitur in aliud converti, non vero forma in formam. Et quamvis Joan. 16. dicatur: *Triſtitia veſtra vertetur in gaudium*, locutio tamen iſta eſt figurata, ſumens abſtractum pro concreto, & facit ſenſum, Triſtes vertentur in gaudentes. In caſu noſtro, panis proprie convertitur in corpus Chriſti, ita ut tota ſubſtantia panis ſit terminus formalis; ut propterea dicat Trident. ſeſſ. 13. can. 3. per conſecrationem fieri converſionem totius ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis Chriſti; quam converſionem Eccleſia vere, & proprie tranſubſtantiationem appellat. Ratio autem, cur in hac converſione ipſe terminus formalis proprie convertatur, eſt, quia hic terminus formalis eſt ipſum ſuppoſitum panis, cui convenire poteſt denominatio converſi in aliud ſuppoſitum, nempe in corpus Chriſti: terminus tamen totalis in converſione Euchariſtica eſt panis prout ſub accidentibus, importans concretum conflatum ex pane, accidentibus, & unione, quod convertitur in aliud concretum, nempe in corpus Chriſti ſub accidentibus, conflatum ex corpore Chriſti, accidentibus, & unione. His explicatis

III. Dico 1. In converſione Euchariſtica terminus a quo, nempe ſubſtantia panis, ſimpliciter deſinit eſſe, per hoc præciſe, quod convertatur in corpus Chriſti. Ita Oviedus, Arriaga, Lugo contra Eſparzam, & alios.

Prob. 1. quia inductione conſtat, in omni converſione proprie dicta terminum a quo deſinere ſimpliciter: v. gr. dum lignum convertitur in ignem, calidum in frigidum; ergo etiam in converſione Euchariſtica terminus a quo, nempe panis, debet ſimpliciter deſtrui. Secundo terminus ad quem, nempe corpus Chriſti, debet produci, non adduci, ut mox dicemus; ergo terminus a quo debet deſtrui, & non tantum recedere. Tertio a priori, quia tranſubſtantiatio eſt converſio ſubſtantialis, non accidentalis; ergo terminus a quo deſtruendus non poteſt eſſe accidens, ſed ſubſtantia: Atqui niſi deſtrueretur ſubſtantia panis, ſolum deſtrueretur unio ſubſtantiæ panis cum accidentibus, quæ non eſt ſubſtantialis; cum non componat compoſitum ſubſtantiale; ergo deſtrui debet ſubſtantia panis.

Confirm. 1. ab inconvenienti; quia aliter ſequeretur, quod dum ſub ſpeciebus Euchariſticis generantur vermes, Chriſtus deberet dici proprie in vermes converti, eo modo quo panis proprie convertitur in corpus Chriſti: quod tamen ideo eſt falſum, quia quando generantur vermes, corpus Chriſti non deſtruitur, ſed ſolum deſinit eſſe ſub ſpeciebus; ergo terminus a quo debet ſimpliciter deſtrui.

Confirm. 2. quia D. Thom. 3. p. qu. 2. oſtendit, Divinam naturam non poſſe converti in Creaturam, præciſe quia Divina natura non poteſt deſtrui; ergo ex Angelico, quod convertitur in aliud, debet deſtrui.

Dices: Brachium abſciſſum ab homine vere convertitur in vermes, quin tamen anima deſinat ſimpliciter eſſe, ac deſtruatur. Similiter Petrus proprie convertitur e divite in pauperem, quin divitiæ deſinant eſſe ſimpliciter; ergo poterit panis converti in Chriſtum, & non deſtrui.

Reſp. ſicuti dum homo moritur, homo convertitur in cadaver, non vero anima rationalis in formam cadavericam; quia non dicitur proprie converti, niſi quod eſt ſuppoſitum, nempe homo, qui eſt terminus a quo totalis; ita quando brachium convertitur in vermes, ſatis eſt, quod terminus hic a quo totalis brachii deſinat eſſe ſimpliciter; quamvis non deſinat eſſe anima, ſeu terminus formalis. Adde, quod licet poſſet dici, ut vult Valentia, quod forma ligni proprie convertatur in formam ignis, quando lignum convertitur in ignem, ita ut ſimul detur converſio formalis, & totalis; nemo tamen dixit, animam rationalem converti in formam cadavericam, quando moritur homo; cum anima rationalis non deſtruatur; atque adeo ſemper verum eſt, quod terminus a quo converſionis debet deſtrui.

Ad id quod additur: quando homo e divite convertitur in pauperem, licet divitiæ non deſtruantur, deſtruitur tamen terminus a quo totalis hujus converſionis, nempe denominatio divitis, quæ conſtituitur per Petrum, divitias, & jus in divitias; deſtructo autem hoc jure, concretum illud deſtruitur; unde paritates adductæ retorquentur.

IV.

Digitized by Google

IV. Dico 2. Terminus ad quem in converſione Euchariſtica, nempe corpus Chriſti Domini, debet iterum produci vi actionis tranſubſtantiativæ; nec ſufficit, quod ſolum adducatur. Ita D. Thom. cum Thomiſtis apud Gonetum diſp. 4. art. 2. & teſte Vaſquez, omnes antiqui: Communius etiam RR. cum Suario, Arriaga, Coninck, Martinonio, Tannero contra Scotiſtas, Lugo, Haunoldum, & alios.

Prob. Converſio Euchariſtica ex Tridentino eſt tranſubſtantiatio, ſeu converſio totius ſubſtantiæ in totam: ergo eſt converſio ſubſtantialis: ſed in omni converſione ſubſtantiali tam terminus a quo, qui deſtruitur, quam terminus ad quem, qui producitur, debet eſse ſubſtantialis; ergo in converſione Euchariſtica terminus ad quem, qui producitur, debet eſse aliquid ſubſtantiale: ſed nihil aliud ſubſtantiale poteſt aſſignari, quam Corpus Chriſti; (quandoquidem unio corporis cum ſpeciebus eſt accidentalis; cum non fiat unum per ſe ex corpore Chriſti, & accidentibus) ergo corpus Chriſti Domini vi actionis tranſubſtantiativæ debet produci.

Neque dicas, tranſubſtantiationem non eſſe converſionem ſubſtantialem, ſed converſionem unius unionis accidentalis terminatæ ad unam ſubſtantiam in aliam unionem terminatam in aliam ſubſtantiam. Nam ex Trid. ſubſtantia panis convertitur in ſubſtantiam corporis Chriſti, non vero unio in unionem; ergo converſio eſt ſubſtantialis: Aliter ſi Deus transferret miraculoſe accidentia de ſubſtantia A in ſubſtantiam B, haberetur tranſubſtantiatio, & non tranſaccidentatio; quod nemo dixerit. Secundo quando ſub ſpeciebus Euchariſticis generantur vermes, etiam diceretur corpus Chriſti tranſubſtantiari, & converti in vermes, quia unio accidentium cum ſubſtantia corporis Chriſti tranſit in unionem accidentium cum ſubſtantia vermium.

Confirm. 1. ex SS. PP. apud Suarium, Gonetum, Arandam. Auguſtinus enim dicit, *Conſecratione carnem, & ſanguinem creari*. Damaſcenus: *Panem & vinum corpus & ſanguinem ſuum fecit*. Cyprianus: *Panis iſte omnipotentia Dei factus eſt caro*. Eccleſia etiam canit, *Verbo carnem efficit*. & D. Gregorius: *O Magna Sacerdotum dignitas, in quorum manibus, velut in utero Virginis, Chriſtus quotidie incarnatur*. Iſtæ autem locutiones non ſunt detorquendæ a ſignificatione propria ad impropriam, niſi urgeat ratio poſitiva: alter quomodo impugnabimus hæreticos, qui tribuunt ſignificationem impropriam verbis Chriſti dicentis, Hoc eſt Corpus meum; ut proinde negent Chriſtum vere & proprie eſſe in Euchariſtia?

Confirm. 2. quia in omni converſione ſubſtantiali debet ſimpliciter deſtrui terminus a quo ſubſtantialis, ſaltem totalis, ſi minus formalis: v. gr. cum homo convertitur in cadaver, ſaltem deſtruitur homo categorematice ſumptus, quamvis non deſtruatur anima; ergo in omni etiam converſione ſubſtantiali, atque adeo in Euchariſtica, produci debet terminus ad quem ſubſtantialis, atque adeo Corpus Chriſti.

Confirm. demum ex Arriaga, quia in omni converſione ex A fit, ſeu producitur B: v. gr. ex ligno fit ignis, ex peccatore Juſtus; ergo in converſione Euchariſtica ex pane fit Corpus Chriſti, ut loquuntur Theologi ex Ambroſio de Sacramentis cap. 4. qui hæc habet: *Ubi advenerit conſecratio, de pane fit Corpus Chriſti*; ergo ſimpliciter corpus Chriſti fit, ſeu producitur; non vero adducitur tantum, & unitur ſpeciebus. Ideo enim in Incarnatione non poteſt dici, Homo fit Deus, quia deberet etiam eſſe verum, fit Deus; poteſt tamen dici, Deus fit homo, & homo fit homo Deus, quia verum ſimpliciter eſt, fit homo, & fit homo Deus; ergo ſi verum eſt, ex pane fit Corpus Chriſti, debet ſimpliciter eſſe verum, fit corpus Chriſti: quod enim ſolum fit ſecundum quid, non poteſt abſolute dici, quod fiat: E. gr. dum paries fit albus, quia paries fit ſecundum quid, non poteſt abſolute dici, paries fit; & dum Verbum fit caro, non poteſt abſolute dici, Verbum fit: ſi tamen paries fit Albus, verum eſt quod album fiat; & ſi verum eſt, quod Verbum fiat caro, verum eſt etiam, caro fit, ſeu producitur.

Neque dicas, ex pane non fieri corpus Chriſti, ſed fieri corpus Chriſti contentum ſub accidentibus panis; ad quod ſufficit, quod fiat ſola unio, ſeu præſentia localis Chriſti. Nam contra eſt: Non ſolum eſt verum quod ex pane fiat corpus contentum ſub accidentibus panis; ſed etiam abſolute dicunt PP. cum Ambroſio, ex pane fit corpus: & Trident. docet, panem tranſire in corpus; ergo non ſolum debet fieri, ſeu produci unio, ſed etiam ipſum corpus Chriſti.

V. Objic. 1. Ad tranſubſtantiationem ſufficit, quod corpus Chriſti ſubſtituatur ſubſtantiæ panis in munere ſuſtentandi ea ac-

ci-

cidentia; ergo non requiritur reproductio corporis Chriſti. Antecedens probatur, quia per hoc quod corpus in eo munere ſuccedat pani, habetur quidquid requiritur ad tranſubſtantiationem, ſeu ad tranſitum unius ſubſtantiæ in aliam.

Confirm. ex Lugo, quia Chriſtus Dominus, quando conſecravit, tranſubſtantiavit panem, & tamen non produxit ſe ipſum; cum non poſſit idem eſſe cauſa ſuimet. Neque dici poteſt, quod produxerit ſe ipſum moraliter; Nam etiam cauſa moralis debet eſſe in priori ad ſuum effectum; atque adeo idem eſſet prius, & poſterius ſe ipſo; quod repugnat: deinde dato quod poſſet idem producere ſeipſum per ſecundam actionem, non evitatur, quominus idem corpus Chriſti produceretur duplici actione totali, altera quatenus conſervatur a Deo, altera quatenus produceret ſeipſum, quod pariter repugnat.

Reſp. nego antecedens; ad probationem nego pariter antecedens: aliter ſi deſtructa ſubſtantia panis, Deus conſervaret ea accidentia, diceretur panis converti in Deum, quia Deus ſucedit in munere panis in ordine ad ſuſtentanda accidentia in genere cauſæ efficientis; prout ad ſummum ſuſtentantur a corpore Chriſti accidentia Euchariſtica, quæ cum ſint ibi ſine ullo ſubjecto, ut docet Trid. non ſuſtentantur a corpore Chriſti in genere cauſæ materialis. Præterea Chriſtus diceretur converti in vermes, quando ſubſtantia vermis ſuccedit corpori Chriſti in munere ſuſtentandi accidentia: ſic etiam ſubſtantia A diceretur converti in ſubſtantiam B, ſi Deus accidentia ſubſtantiæ A transferret in ſubſtantiam B; quia una ſuccederet alteri in munere ſuſtentandi accidentia: quare ad tranſubſtantiationem non ſufficit quod corpus Chriſti ſuccedat in tali munere ſubſtantiæ panis; ſed etiam requiritur, quod una ſubſtantia convertatur in aliam, & quod ex pane fiat corpus Chriſti; atque adeo quod terminus a quo deſtruatur, & terminus ad quem producatur.

Ad confirmat. præſcindimus hic a quæſtionibus philoſophicis, num idem poſſit producere ſeipſum per ſecundam actionem? quod admittit Suarius hic diſp. 50. cum aliis; & utrum poſſit idem effectus, nempe idem corpus Chriſti, pendere ſimul a duplici cauſa totali? Immo volumus ſupponere, quod utrumque repugnet. Non repugnat tamen in omnium ſententia, quod Chriſtus pro inſtanti A producat verba conſecratoria, & hæc conſervata a Deo pro inſtanti B recauſent eundem Chriſtum: Ad eum modum, quo poteſt ignis cauſare calorem in inſtanti A, & calor conſervatus a Deo in inſtanti B poteſt pro inſtanti B recauſare illum eundem ignem abſque mutua cauſalitate, & quin idem producat ſe ipſum pro eodem inſtanti per ſecundam actionem; quod forte repugnat. Declinatur etiam in caſu noſtro duplex actio totalis, ſi dicatur, quod corpus Chriſti pro inſtanti B una actione partiali, & inadæquata conſervetur a Deo, & altera actione inadæquata producatur a verbis conſecratoriis. Præterquamquod dici poteſt, quod Chriſtus ſe ipſum producat moraliter, & meritorie, quatenus intuitu meritorum Chriſti jam præteritorum cauſatur nunc Chriſti corpus a verbis conſecratoriis, & Deo; in quo nulla mutua prioritas pro eodem inſtanti.

VI. Objic. 2. ex Lugo n. 35. Non requiritur productio corporis Chriſti ad veritatem illius formæ, *Hoc eſt Corpus meum*; ergo illud non producitur per conſecrationem: conſeq. prob. quia id ſolum ponendum eſt per conſecrationem, quod neceſſario requiritur ad veritatem formæ conſecratoriæ; cum non debeamus ad arbitrium comminiſci miracula. Antecedens autem patet: nam ſi Chriſtus Dominus ſine productione poneretur ſub ſpeciebus panis per meram adductionem, adhuc vere diceretur: Hoc eſt corpus Chriſti; ergo ad veritatem formæ conſecratoriæ non requiritur productio.

Confirm. 1. Ut conſervetur corpus Chriſti ſub ſpeciebus, non requiritur nova actio conſervativa corporis diſtincta ab actione, qua conſervatur corpus Chriſti in cœlo; ergo neque requiritur duplex actio, ut primo ponatur corpus Chriſti ſub ſpeciebus; illud enim ipſum, quod requiritur in fieri, requiritur in facto eſſe.

Confirm. 2. Si ad tranſubſtantiationem requireretur productio corporis Chriſti, deberet corpus Chriſti ſimpliciter produci, ſeu tranſire de non eſſe ad eſſe; non vero iterum produci; ſequela non admittitur; ergo. Prob. ſequela, quia terminus a quo, nempe ſubſtantia panis, debet ſimpliciter deſtrui; nec ſufficit, ſi una ejus actio deſtruatur: & idcirco Chriſtus non dicitur converti in vermes, quia remanet in cœlo, quando vermes producuntur in Euchariſtia; ergo etiam terminus ad quem, nempe corpus Chriſti, deberet ſimpliciter produci, & tranſire de non eſſe ad eſſe.

Digitized by Google

Confirm. demum, quia in nutritione hominis cibus convertitur in ſubſtantiam aliti; & tamen anima ſolum adducitur ad materiam cibi, non vero de novo producitur: ergo idem in caſu.

Reſp. diſt. antec. ad veritatem ſpeculativam formæ conſecratoriæ non requiritur productio, ſed ſufficit adductio corporis Chriſti, concedo; ad veritatem practicam, & effectivam converſionis ſubſtantialis, nego antecedens, & conſequentiam. Non ſolum debet eſſe verum ſpeculative, quod hoc ſit corpus Chriſti; ſed etiam debet per hæc verba converti panis in corpus Chriſti, atque adeo produci corpus Chriſti ſub ſpeciebus. Verba enim Sacramentorum debent efficere, quod ſignificant; ergo ſi verba conſecratoria ſignificant, ibi eſſe corpus Chriſti, debent habere veritatem practicam, atque adeo id ipſum efficere: nec ſufficit, quod efficiant ſolum unionem corporis Chriſti cum ſpeciebus, quia debent efficere converſionem ſubſtantialem ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis; ergo debent aliquid ſubſtantiale, nempe ipſum Chriſti corpus, efficere.

Neque dicas cum Lugo: ut hæc propoſitio, Petrus eſt Prætor, ſit vera practice, non debet produci Petrus, ſed ſolum forma iſta moralis Prætoris; ergo ut hæc propoſitio, Hoc eſt corpus Chriſti, ſit vera practice, non debet produci corpus Chriſti, ſed unio corporis Chriſti cum ſpeciebus.

Retorquetur enim paritas: in prima enim propoſitione produci debet forma illa moralis Prætoris, quæ prædicatur de Petro; ergo in ſecunda produci debet corpus Chriſti, quod prædicatur in ea propoſitione practica de contento ſub accidentibus, quod demonſtratur per pronomen Hoc.

Ad 1. confirm. tranſmiſſo antecedente, nego conſequentiam: ut homo dicatur generari ab homine, debet ab homine produci unio inter animam, & corpus; quamvis deinde ea unio conſervetur a Deo; ergo ut vi formæ conſecratoriæ panis dicatur fieri corpus Chriſti, debet a forma conſecratoria produci obedientialiter Chriſti corpus, quamvis deinde conſervetur immediate a Deo eadem actione, qua conſervatur Chriſtus in cœlo. Verum quidem eſt, quod Sacramentum eadem conſtitutiva habeat in fieri, & in facto eſſe, aliter variaretur; at non eſt verum, quod ab eadem cauſa cauſetur in fieri, & in facto eſſe; ſicut homo non ponitur ab eadem cauſa in fieri, & in facto eſſe.

Ad 2. nego ſequelam. Ad probationem, conceſſo antecedente, nego conſequentiam: diſparitas eſt, quia quod deſtruitur, ſimpliciter non eſt; atque adeo ut aliquid deſtruatur, debet quælibet actio, qua conſervabatur, deſtrui, cum negatio ſit malignantis naturæ: contra vero ut aliquid producatur, ſufficit, ut nova actio ad illud terminata ponatur: propterea omnes in phyſicis docent, non poſſe idem bis deſtrui, poſſe tamen idem bis produci, ſive per duplicem actionem adæquatam, ſive ſaltem per duplicem inadæquatam.

Ad ultimam, retorquetur paritas: quando cibus convertitur in ſubſtantiam aliti, quamvis non producatur de novo anima, producitur tamen de novo aliqua unio ſubſtantialis inter animam, & materiam cibi, & ſimul producitur ſuppoſitum hominis ſecundum quid novum, hoc eſt ſecundum aliquam novam partem; ergo etiam in caſu noſtro debet produci aliquid ſubſtantiale, quod non eſt aliud, niſi corpus Chriſti.

VII. Colliges ex dictis 1. quod cum dicitur, ex pane fieri corpus Chriſti, *ly ex* importet oppoſitionem quandam ſaltem moralem, ortam ex divino decreto, inter eſſe panis, & eſſe corporis ſub iis accidentibus: univerſim enim converſio fert oppoſitionem inter terminum a quo, & ad quem: aliter ſi Deus in eodem inſtanti deſtrueret lapidem, & crearet Angelum, diceretur lapis converti in Angelum. Revera tamen oppoſitio iſta inter unionem accidentium cum ſubſtantia panis, & unionem eorundem cum ſubſtantia corporis Chriſti eſt etiam oppoſitio phyſica; cum non poſſit naturaliter dari ſimul utraque unio; ut proinde ex vi productionis unius unionis altera deſtruatur; quod ad rationem converſionis requiritur.

Colliges 2. ſubſtantiam panis in rigore non annihilari, ut docent communius cum D. Th. contra Scotum apud Suarium diſp. 50. Ratio eſt, quia quamvis deſinat eſſe etiam materia panis, nihilominus hujuſmodi deſitio non tendit in nihil, ſed in corpus Chriſti; ſicuti forma ligni non dicitur annihilari, quia convertitur in ignem: & eodem modo corpus Chriſti non dicitur in rigore creari; quia quamvis fiat ex nihilo ſui, & ſubjecti, non fit tamen ex nihilo ſimpliciter, ſed ex pane prævio. Hæc tamen Quæſtio eſt de pura voce. Si tamen contendas, productionem corporis Chriſti eſſe veram creationem, poterit hic ex Philoſophia ſupponi, quod creatura poſſit obe-

obedientialiter creare, quamvis non poſſit principaliter; ſicuti etiam ſupponi poteſt, quod poſſit idem ſe ipſum producere per ſecundam actionem, ſi hoc ſit neceſſe, quod corpus Chriſti producatur a verbis conſecratoriis, ſaltem quando fuerunt a Chriſto Domino prolata. Sed non eſt opus id ſupponere, tum quia forma conſecratoria non fuit producta a corpore, ſed ab Anima Chriſti; unde poterat corpus Chriſti producere abſque mutua prioritate; tum quia potuit Chriſtus per merita præcedentia producere ſuum corpus moraliter; tum quia potuit Chriſti corpus phyſice produci a partibus formæ conſecratoriæ antecedentibus ad ultimam, quia tunc illæ conſervabantur a ſolo Deo; tum demum quia potuit Chriſti corpus incipere ſuum eſſe per inceptionem extrinſecam poſt ultimam partem formæ conſecratoriæ, ſicut Gonetus diſp. 3. de Sacramentis art. 3. §. 5. docet: Gratiam a Sacramentis univerſim cauſari non in inſtanti intrinſeco, ſed in inſtanti extrinſeco, in quo verum eſt dicere Sacramentum non eſt, ſed immediate ante erat: & ratio ex Gonero eſt, quia entia ſucceſſiva non deſinunt intrinſece per ultimum ſui eſſe, ſed extrinſece per primum non eſſe.

QUÆSTIO VI.

Utrum producatur vi conſecrationis Unio etiam Phyſica Accidentium cum corpore Chriſti?

I. SIcut non ſufficit, quod producatur anima, & præſentia localis animæ in materia, ad hoc ut homo producatur, niſi etiam producatur unio animæ cum materia; ita ut ponatur denominatio corporis Chriſti contenti ſub accidentibus, & ut panis convertatur in corpus Chriſti, non ſufficit, quod corpus Chriſti producatur, & fiat præſens iis accidentibus, niſi etiam illis uniatur, aut unione phyſica, aut ſaltem morali, explicata per hoc, quod ex Decreto Dei extrinſeco ad motum accidentium moveatur corpus Chriſti, & ſic per ea accidentia ſit demonſtrabile. Et ratio ex Aureolo in 4. diſtin. 10. eſt, quia ſola præſentia localis corporis Chriſti ſub accidentibus, ſecluſa quavis unione, non ſufficit ad verificandam formam conſecratoriam; Sicuti ſi Angelus ſit mere præſens accidentibus lapidis, non poteſt per ea demonſtrari, nec poteſt dici, hic eſt Angelus; neque poteſt dici, hic eſt Deus, quamvis eſſentialiter iis accidentibus Deus ſit præſens. Hæc autem unio accidentium cum corpore Chriſti non debet reddere accidentia a Chriſti corpore ſuſtentata in genere cauſæ materialis, ſicut prius ſuſtentabantur a ſubſtantia panis. Ratio eſt, tum quia ex Triden. accidentia in Euchariſtia ſtant ſine ſubjecto; tum etiam quia aliter per ea Chriſtus denominari poſſet albus, calidus, &c. ſicut aqua per calorem extraneum, quem ſuſtentat, denominatur calida.

Utrum autem a corpore Chriſti ſuſtententur accidentia in genere cauſæ efficientis, & creative, eo modo, quo ſuſtentantur a Deo? Videtur probabilius affirmandum, quia corpus Chriſti debet ſuccedere ſubſtantiæ panis, ita ut per illa accidentia ſibi appropriata poſſit demonſtrari. Sed ad demonſtrabilitatem ſubſtantiæ per accidentia connaturaliter requiritur non ſolum unio, ſed etiam dependentia accidentium a ſubſtantia; ut proinde ſi accidentia unita ſubſtantiæ conſervarentur creative, ſubſtantia non demonſtraretur per illa connaturaliter; ergo cum non dependeant accidentia a corpore Chriſti in genere cauſæ materialis, ut docet Tridentinum, ſequitur, quod dependeant in genere cauſæ efficientis.

II. Inquirendum nunc, utrum unio iſta debeat eſſe phyſica, & an extrinſeca corpori Chriſti, & intrinſeca accidentibus, eo modo, quo diximus, unionem hypoſtaticam eſſe intrinſecam humanitati Chriſti, ac Verbo extrinſecam?

Dico 1. unionem corporis Chriſti cum accidentibus eſſe phyſicam, non moralem. Ita Bellarminus, Valentia, Amicus, Hurtadus, Dicaſtillo, Complutenſes diſp. 5. difficul. 16. contra Martinonium, & alios.

Prob. Salvari debet, quomodo panis convertatur in corpus Chriſti; ita ut corpus Chriſti per accidentia panis demonſtrari poſſit proprie, & citra metaphoram, non aliter ac prius per illa demonſtrabatur ſubſtantia panis; ſed ad hoc requiritur unio phyſica; ergo corpus Chriſti unitur accidentibus unione phyſica. Prob. minor, quia per hoc præciſe quod Angelus v. g. uniatur lapidi unione morali, hoc eſt ex divino decreto ſit ubi eſt lapis, & ad motum lapidis moveatur, non per hoc Angelus poteſt proprie demonſtrari, demonſtrato lapide, quia ea accidentia non ſunt phyſice unita Angelo: Sicut neque poteſt per accidentia ſenſibilia lapidis demonſtrari Deus,

quamvis Deus eſſentialiter ſit ubi eſt lapis; poſſet tamen per ea accidentia demonſtrari Deus, ſi Deus phyſice illis uniretur per unionem intrinſecam accidentibus, & ipſi extrinſecam; ſicut eſt unio hypoſtatica intrinſeca humanitati, & Verbo extrinſeca; ergo neque poſſet dici cum proprietate ſermonis, Hoc eſt corpus Chriſti, ſi accidentia panis non unirentur phyſice corpori Chriſti; ſed ſolum dici poſſet, Hic eſt corpus Chriſti: ſicuti demonſtrato Energumeno dicimus, ibi eſſe dæmonem, non vero illum eſſe dæmonem; niſi habeatur aliqua operatio propria dæmonis, per quam demonſtrari poſſit.

Neque dicas, corpus Chriſti demonſtrari poſſe per accidentia panis, quamvis hæc non ſubjectentur in corpore Chriſti, ſicut ſubjectabantur in ſubſtantia panis; ergo pariter demonſtrari poteſt per ea accidentia corpus Chriſti, quamvis non uniantur illi phyſice, ſicut uniebantur ſubſtantiæ panis.

Negatur enim conſeq. Demonſtrabilis enim eſt ſubſtantia panis per accidentia non ſuſtentata a pane, ſed conſervata creative a Deo, quamvis non demonſtretur tunc cum eadem connaturalitate: contra vero ſimpliciter non eſt demonſtrabilis ſubſtantia panis, vel corporis Chriſti per accidentia, quæ non ſint illi phyſice unita, ſicut non poteſt per illa demonſtrari Deus eſſentialiter illis præſens.

Confirm. ex cap. *Hoc eſt*, de conſecratione diſt. 2. ubi dicitur, Sacramentum Euchariſtiæ conſtare corpore Chriſti, & ſpeciebus; ſicut Homo Deus Chriſtus Dominus conſtat Divinitate, & humanitate; ſed Chriſtus Dominus conſtat Divinitate, & humanitate phyſice unitis; ergo ut ſtet ly *ſicut*, quantum fieri poteſt, etiam Sacramentum Euchariſtiæ conſtare debet corpore Chriſti, & ſpeciebus phyſice unitis: Propterea vis illa magnetica, vi cujus, ut loquitur Lugo, ad motum ſpecierum movetur corpus Chriſti, non eſt aliud, niſi hæc unio phyſica corporis Chriſti cum ſpeciebus.

III. Dico 2. Iſthæc unio eſt intrinſeca accidentibus Euchariſticis, extrinſeca vero corpori Chriſti, ad quod pure terminatur, quin in illo ſubjectetur: non ſecus ac unio hypoſtatica eſt intrinſeca humanitati, & extrinſeca Verbo. Ita RR. ex D. Th. in 4. diſt. 11. qu. 1. ad 3. ubi ait: *Secundum regulam de relativis datam erit iſta relatio ordinis ſecundum rem in ipſo pane, qui mutatur, non autem in corpore Chriſti; niſi ſecundum rationem, quia immutatum manet.* Et ſane ex dictis in de Incarnatione conſtat, non eſſe impoſſibilem unionem phyſicam, quæ reſpiciat unum extremum ut ſubjectum, & ſit illi intrinſeca, alterum ut terminum, & ſit illi extrinſeca; cujuſmodi eſt amor, qui affective unit amantem amato, & eſt amanti intrinſecus, & extrinſecus amato: & quamvis hujuſmodi unio affectiva dicatur moralis, quippe quæ habetur per actum moralem procedentem a libero arbitrio; poteſt tamen dari conſimilis unio pure phyſica, quæ phyſice uniat, ſicut unio hypoſtatica: & hujuſmodi etiam eſt unio inter materiam, & formam in ſententia dicentium, duas requiri uniones, alteram in materia terminatam ad formam, quæ dicitur receptio, alteram in forma terminatam ad materiam, quæ dicitur informatio: talis etiam eſt unio continuativa inter duas partes quantitatis, ſi una debet eſſe in una parte, & altera in altera parte: ſic pariter ſunt relationes in ſententia Scotiſtarum conſtitutæ per formam mediam. Non eſt itaque impoſſibilis hujuſmodi unio intrinſeca uni extremo, & extrinſeca alteri: quod autem de facto ita ſit in caſu noſtro,

Prob. quia ex Trid. accidentia in Euchariſtia remanent ſine ſubjecto: Atqui ſi unirentur unione intrinſeca corpori Chriſti, eo ipſo eſſent in ſubjecto, ſi minus inhæſionis, ſaltem receptionis, & adhæſionis: ſicut unio inter corpus, & animam rationalem eſt in anima rationali, tamquam in ſubjecto adhæſionis: ergo non poteſt unio eſſe intrinſeca corpori Chriſti, ſed ſolum debet eſſe intrinſeca accidentibus; cum non poſſit unio accidentalis eſſe ſine ullo ſubjecto.

Ratio a priori concluſionis eſt, quam innuit D. Th. quia corpus Chriſti per unionem cum accidentibus Euchariſticis non immutatur intrinſece: neque enim fit album, calidum ab ea albedine, calore &c. nec aliter ſe habet intrinſece; ergo unio cum accidentibus eſt illi extrinſeca, ut propterea Chriſtus Dominus dicatur terminans calorem, non calidus, & unitus calori per denominationem ab unione extrinſeca: ſicut objectum amatum unitur affective amanti per denominationem ab amore illi extrinſeco; & Verbum dicitur unitum Humanitati per denominationem ab unione ipſi extrinſeca. Hinc innumeri PP. apud Bellar. myſterium Euchariſtiæ explicant per myſterium Incarnationis, ut habe-

Digitized by Google

betur etiam in cap. *Hoc eſt* laudato, de conſecratione.

Neque dicas, Verbum eſſe tum terminans humanitatem, tum etiam humanatum, & hominem; ergo corpus Chriſti debet etiam eſſe tum terminans Albedinem, tum Album. Diſparitas enim eſt, quia Verbum unitur ſubſtantialiter humanitati, & ideo fit homo; At calor unitur accidentaliter corpori Chriſti, quod proinde ſolum fit terminans calorem, & ad ſummum habens calorem ſibi unitum unione extrinſeca; ſicut Verbum eſt habens humanitatem.

Neque dicas 2. quod ens finitum per acceſſionem novæ perfectionis mutetur, & perficiatur; ergo Chriſtus per hanc unionem immutatur. Nam ſi perfectio eſt intrinſeca, ens mutatur intrinſece; ſi extrinſeca, extrinſece; Hæc autem nova perfectio, quam haberet corpus Chriſti terminando unionem cum accidentibus, eſſet perfectio extrinſeca: ſicut in ſententia ponente actionem in paſſo, Agens agendo perficitur tantum extrinſece; ergo corpus Chriſti ſolum extrinſece debet immutari.

Confirm. demum concluſio ex inconvenienti, quia ſi unio eſſet intrinſeca corpori Chriſti, ſequeretur, quod quando poſt hoſtiam conſecratur Calix, tunc in calice eſſent etiam ſpecies panis. Prob. ſequela, quia in calice venit per concomitantiam quidquid eſt Chriſti ſanguini unitum, ſive immediate, ſive mediate, & ideo venit corpus, Anima, Divinitas, & accidentia unita corpori, & animæ Chriſti Domini; (quæ accidentia nonniſi mediate ſunt unita ſanguini) Atqui etiam accidentia panis ſupponerentur unita corpori Chriſti per prævíam conſecrationem Hoſtiæ; ergo etiam accidentia panis deberent per concomitantiam eſſe in calice, quamvis eſſent mediate unita ſanguini. Immo in qualibet hoſtia deberent eſſe omnia accidentia Euchariſtica, quæ in toto orbe reperiuntur; quod nemo dixerit.

Neque dicas, replicato Chriſto Domino, replicari tantum per concomitantiam quæ ſunt illi unita, tanquam connaturaliter debita; & ideo non ſequi inconveniens adductum. Nam ſi hoc eſſet verum, non deberet in Euchariſtia eſſe cum Chriſto Domino per concomitantiam Gratia habitualis, & habitus infuſi, cum quibus eſt in cælo; quippe qui non ſunt connaturaliter debiti.

IV. Objic. 1. contra primam concluſionem. Ut poſſit proprie demonſtrari corpus Chriſti per accidentia panis, ſufficit, quod ex Divina inſtitutione ea accidentia corpori Chriſti approprientur, ita ut illud contineant, & ſimul moveantur; ſed ad hoc ſufficit unio moralis, ſeu inſeparabilitas ex Divino decreto extrinſeco; ergo ſuperflua eſt unio phyſica. Minor prob. quia oſtenſo marſupio v. gr. oſtenditur aurum per hoc præciſe, quod marſupium ex humana inſtitutione ſit ordinatum ad aurum continendum; ergo ſi ex divino decreto, & inſtitutione accidentia panis ſint ordinata ad continendum inſeparabiliter corpus Chriſti, bene poterunt ea accidentia dici appropriata corpori Chriſti, itaut per illa demonſtretur citra phyſicam unionem.

Reſp. nego minorem: ad probationem nego conſequentiam. diſparitas eſt, quia diverſimode continetur aurum in marſupio, vel vinum in phiala, ac Chriſti corpus ſub ſpeciebus. Illud enim continetur, ut liquor in vaſe per continentiam mere localem; At corpus Chriſti ſub ſpeciebus continetur, ut ſubſtantia panis ſub propriis accidentibus, atque adeo per unionem phyſicam: propterea eſto ſufficiat mera continentia localis in marſupio, poſita inſtitutione humana, ut eo demonſtrato, demonſtretur aurum; at citra unionem phyſicam non ſufficiunt accidentia panis, ut poſita Divina inſtitutione, quod non ſeparentur a corpore Chriſti, poſſit, iis demonſtratis, demonſtrari corpus Chriſti ut contentum ſub illis continentia proportionali ad illam, qua prius ſub iiſdem continebatur ſubſtantia panis. Quamvis enim non requiratur, quod eodem modo accidentia uniantur corpori Chriſti, ut prius ſubſtantiæ panis, videlicet per ſuſtentationem; requiritur tamen, ut phyſice uniantur, ad hoc ut poſſit corpus Chriſti demonſtrari tanquam per accidentia appropriata, ut oſtendimus.

V. Objic. 2. contra ſecundam. Unio phyſica ſupponit ex parte extremorum aliquod incomplementum, & potentialitatem. Ideo enim v. gr. nequit Angelus uniri cum materia unione phyſica, ſicut unitur anima rationalis, quia Angelus eſt completus; Atqui in Euchariſtia neque datur hujuſmodi incomplementum ex parte accidentium, quippe quæ a corpore Chriſti non perficiuntur, cum creative ſuſtententur a Deo; neque ex parte corporis Chriſti, utpote quod ab accidentibus non denominatur album, calidum, &c. ergo non datur hujuſmodi unio phyſica intrinſeca accidentibus, & extrinſeca corpori Chriſti.

Reſp. unionem phyſicam, quæ ſit alteri extremo extrinſeca, non debere ſupponere in illo incomplementum, cum non ponatur talis unio ad illud perficiendum, ut patet in unione hypoſtatica, quæ non debet ſupponere Verbum incompletum: Idemque dicas, ſi poſſet Angelus uniri hypoſtatice humanitati ut purus terminus, juxta ſententiam Albertini, ut diximus in de Incarnatione; ergo neque unio Euchariſtica ſupponere debet incomplementum ex parte corporis Chriſti, cui eſt extrinſeca: At ex parte accidentium, quibus eſt intrinſeca, ſupponitur incomplementum. cum enim accidentia ratione ſuæ imperfectionis exigant ſubſtantiam, cui uniantur, perficiuntur intrinſece per unionem cum corpore Chriſti: Quamvis non expleatur adæquate appetitus accidentium, quæ non ſolum exigunt ſubſtantiam, cui uniantur, ſed etiam cui inhæreant; quod non habetur in caſu noſtro, cum reſpiciant corpus Chriſti ut purum terminum; quod proinde dicitur unitum accidentibus unione tantum illis intrinſeca, ſicut Verbum unitur Humanitati unione huic tantum intrinſeca: cum hoc tamen diſcrimine, quod verbum cum humanitate facit unum per ſe in ratione termini, & terminabilis, ſeu habentis, & habiti, cum utrumque extremum ſit ſubſtantiale; contra vero corpus Chriſti cum accidentibus faciat unum per accidens.

QUÆSTIO VII.

De præſentia, activitate, aliiſque affectionibus Chriſti ſub ſpeciebus.

I. Triplex difficultas hic enodanda. Prima, Utrum Chriſtus Dominus ſit totus in qualibet parte Hoſtiæ, etiam ante fractionem, an vero poſt fractionem Hoſtiæ veluti multiplicetur, ſeu replicetur; ſicut fracto ſpeculo, multiplicantur imagines? Secunda, An præſentia localis Chriſti ſub ſpeciebus importet aliquam ubicationem diſtinctam ab unione cum iis accidentibus ubicatis? Tertia, An ſub accidentibus Euchariſticis poſſit Chriſtus agere, & pati, moveri, aut movere alia corpora, videre oculis corporeis, & videri?

Dico 1. Chriſtus ſub accidentibus eſt totus in tota, totus ſub qualibet parte Hoſtiæ, etiam ante fractionem. Ita communiter contra Albertum, & Altiſiodorenſem.

Prob. Trid. ſeſſ. 13. cap. 3. abſolute dicit, Chriſtum eſſe totum ſub qualibet parte ſpecierum; ergo non ſolum poſt, ſed etiam ante fractionem: Quod graviſſimi DD. putant eſſe de fide, quamvis id neget Suarius. Ratio autem eſt, tum quia non poteſt explicari, quomodo poſt fractionem incipiat eſſe in ſingulis partibus Hoſtiæ; cum virtus producendi corpus Chriſti non ſit data fractioni, ſed verbis: tum etiam quia ex Can. *Hoc eſt* de conſecratione diſt. 2. ubi eſt pars corporis Chriſti, ibi eſt totus Chriſtus; ſed ante fractionem Hoſtię ſub qualibet parte Hoſtię eſt pars corporis Chriſti; ergo etiam eſt totus Chriſtus.

Paritas de ſpeculo non eſt ad rem; quia in ſpeculo reflexio ſpecierum parit imaginem objecti; poſt fractionem ſpeculi habentur diverſæ reflexiones, & ideo diverſæ, & plures imagines ejuſdem objecti: At in caſu noſtro conſecratio, non fractio parit corpus Chriſti, & quando frangitur Hoſtia, non habentur tunc plures conſecrationes; ergo nec plures productiones corporis Chriſti: atque adeo eodem modo Chriſtus eſt in ſingulis partibus ante, & poſt fractionem.

Neque dicas, quod Chriſtus in Hoſtia eſſet infinities, quot ſunt partes quantitatis. Nam primo eodem modo Chriſtus eſt in ſingulis partibus Hoſtiæ, ut anima rationalis in ſingulis partibus corporis; atque adeo difficultas ab omnibus ſolvenda. Secundo ſupponi poteſt, quantitatem conſtare ex indiviſibilibus phyſicis finitis, unde finities tantum Chriſtus eſſet replicatus; quatenus in ſingulis duntaxat indiviſibilibus phyſicis hoſtiæ eſſet totus Chriſtus, per hoc quod in quolibet eſſent penetrata ſingula indiviſibilia phyſica corporis Chriſti cum unione continuativa conſentanea partibus ejuſdem corporis.

Hinc fit, Chriſtum Dominum in Euchariſtia habere tantum figuram radicalem conſiſtentem in partibus corporis coordinatis; ita ut caput v. gr. ſit unitum immediate collo, mediate pectori, &c. exigentibus connaturaliter extreitatem localem; non tamen habere figuram actualem conſiſtentem in ipſa extreitate locali partium coordinatarum, ſeu in ubicatione circumſcriptiva connaturaliter exigita a partibus corporis coordinatis.

II. Circa ſecundam difficultatem, Per quid

quid formaliter corpus Chriſti contineatur ſub ſpeciebus? Plures ſunt Auctorum ſententiæ. Certum videtur, præſentiam ſacramentalem Chriſti non ſalvari per ſolam unionem corporis Chriſti cum ſpeciebus panis habentibus ſuam ubicationem; ſicut præſentia localis accidentium unitorum ſubſtantiæ, v. gr. aquæ, non poteſt ſalvari per ſolam unionem illorum accidentium cum ſubſtantia aquæ hic ubicata, abſque ubicatione propria accidentium; ut docent communius in Philoſophia. Ratio eſt, quia, ſi ſufficeret, quod detur corpus Chriſti, accidentia panis, unio iſtorum cum corpore Chriſti, & ubicatio Neapolitana ſolorum accidentium, ut corpus Chriſti dicatur eſſe Neapoli, ſequeretur, quod etiam ſufficeret corpus Chriſti, accidentia, unio, & ubicatio Romana accidentium, ut corpus Chriſti dicatur eſſe Romæ; ſed hoc eſt falſum; ergo & illud. Probatur minor. Nam ſi Euchariſtia exiſtat Neapoli, & Romæ replicentur ſolum accidentia Euchariſtica, non replicata unione cum corpore Chriſti, in tali caſu daretur a parte rei corpus Chriſti, unio, accidentia panis, & ubicatio Romana horum accidentium; quin daretur Romæ corpus Chriſti; ergo hæc tantum non ſufficiunt, ſed requiritur etiam ubicatio ſacramentalis propria corporis Chriſti.

Dicendum itaque ſecundo cum Lugo contra Vaſquez, ubicationem ſacramentalem Chriſti eſſe modum diſtinctum ab unione corporis Chriſti cum accidentibus. Ratio eſt quia citra hunc modum diſtinctum non tollitur omnis indifferentia, ut jam oſtendimus. Secundo hic modus, ſeu hæc ubicatio ſacramentalis, vi cujus corpus Chriſti eſt totum in tota, & totum in quolibet indiviſibili phyſico Hoſtiæ, eſt accidens naturale quoad ſubſtantiam, & ſupernaturale quoad modum, ut docent Arriaga, & Haunoldus: non ſecus ac quando corpus aliquod replicatur, vel penetratur, ubicationes illius corporis ſunt naturales quoad ſubſtantiam, & ſupernaturales quoad modum. Ratio eſt, quia ſufficienter Chriſtus eſt in tota, & in qualibet parte Hoſtiæ, per hoc quod ſingula indiviſibilia phyſica corporis Chriſti ſint penetrata in ſingulis minimis Hoſtiæ, & ſimul ſint replicata, ubicunque datur quodvis minimum Hoſtiæ; ſed ad hoc ſufficit ubicatio tantum quoad modum, non quoad ſubſtantiam ſupernaturalis; (ut in qualibet penetratione, aut replicatione corporum) ergo hujuſmodi eſt ubicatio ſacramentalis Chriſti. Hæc autem neque eſt dicenda ubicatio circumſcriptiva, nec definitiva, ſed ſacramentalis, ut communiter docent Thomiſtæ. Et ratio ex Angelico eſt, quia ubicatio circumſcriptiva afficit corpus, quod ſecundum unam partem eſt in uno loco, ſecundum aliam in alio; Definitiva vero afficit ſpiritum, quem intra certum ſpatium definit, adeo ut ſit totus in toto, totus in qualibet parte ſpatii; ubicatio tamen Sacramentalis afficit corpus, quod nullis finibus circumſcribit; ac proinde poteſt de ſe eſſe major, & major in infinitum.

III. Circa tertiam difficultatem, docent communius, Chriſtum, prout eſt in Euchariſtia, non poſſe naturaliter agere, ac pati, videre, aut videri, nec gravitare, aut ſeipſum, vel alia corpora movere; eo quod careat extenſione partium extra partes requiſita ad hujuſmodi actiones.

Dico tamen cum Nominalibus Okamo, Gabriele, Majore, necnon cum Martinonio diſp. 32. Arriaga diſp. 37. probabile eſſe, quod poſſit naturaliter Chriſtus ſub ſpeciebus hæc omnia præſtare, perinde ac ſi haberet ubicationem circumſcriptivam.

Prob. Penetratio, & Replicatio non impedit, quominus corpora poſſint naturaliter agere, ac pati, alterari, & alterare: v. gr. aqua palmaris, ſive ſit cum alia penetrata, ſive ſit replicata, poteſt naturaliter frigefacere, & calefieri, ut hic ſupponimus ex phyſicis; ſed modus exiſtendi corporis Chriſti in Euchariſtia ſolum fert penetrationem omnium minimorum corporis Chriſti in quolibet minimo Hoſtiæ, & replicationé cujuslibet minimi corporis Chriſti in quolibet minimo ejuſdem Hoſtiæ; ergo modus exiſtendi corporis Chriſti in Euchariſtia non impedit, quominus poſſit naturaliter agere, ac pati, perinde ac ſi haberet ubicationem circumſcriptivam. In eo enim differt ubicatio circumſcriptiva, quam habet Chriſti corpus in cœlis, a ſacramentali, quam habet in Euchariſtia, quod per illam corpus Chriſti habeat ſolum partes extra partes; per iſtam vero habeat tum partes extra partes, tum partes intra partes.

Quod ut facilius percipiatur, fingamus dari Hoſtiam conſecratam, quæ habeat magnitudinem, & formam hominis: in illa, ubi eſt oculus dexter, eſt ſimul dexter, & ſiniſter, & totum corpus Chriſti; ubi vero eſt ſiniſter, eſt etiam dexter, & totum corpus; ergo oculus dexter eſt ſimul extra,

& intra locum ſiniſtri : Idemque dicas de ſingulis indiviſibilibus phyſicis corporis Chriſti, quę pariter ſunt unum, & extra, & intra aliud ; atque adeo non deeſt in corpore Chriſti ſub ſpeciebus illa extenſio localis partium, quæ requiritur, ut poſſit naturaliter agere, & pati. Ad hos enim effectus non requiritur, quod partes extenſæ non ſint replicatæ, aut penetratæ, ut ſupponitur ex phyſicis.

Hinc fit 1. quod Chriſtus Dominus, præciſa dote impaſſibilitatis, quam habet, quatenus eſt Beatus, poſſet, prout eſt in Euchariſtia, calefieri naturaliter ab igne propinquo; non ſecus ac aqua replicata, vel penetrata.

Fit 2. quod poſſit pariformiter calefacere paſſum ſufficienter approximatum ſuo calori naturali ; quamvis huiuſmodi effectus ad celandum myſterium de facto impediatur.

Fit 3. quod poſſit naturaliter videri oculo corporeo; ſicut enim plura corpora penetrata, aut replicata poſſunt emittere ſpecies, quibus videantur ; ita indiviſibilia phyſica corporis Chriſti in Euchariſtia penetrata, & replicata poſſunt emittere ſpecies ſuas. Et quamvis multitudo illa ſpecierum, quæ a tot corporibus penetratis emittuntur, non faciat ea diſtinguere, hoc non obſtat, quominus ea omnia ſaltem confuſe videantur.

Fit 4. non eſſe improbabile, ut docet Arriaga n. 17. cum Nominalibus, quod poſſit etiam in Euchariſtia Chriſtus Dominus oculis ſuis naturaliter videre objecta corporea approximata: Ad videndum enim requiritur, & ſufficit potentia viſiva cum organis extenſis, ſeu habentibus partes extra partes, non alteratis, neque impeditis; ſed in Euchariſtia hæc omnia habentur : potentia enim viſiva Chriſti Domini eſt cum organis extenſis; quia licet habeant partes intra partes, habent etiam partes extra partes, ut diximus ; & a penetratione cum aliis partibus non alterantur ; aliter Chriſtus non eſſet in Hoſtia, prout eſt in cœlo; nec ullatenus impediuntur, quia ex penetratione cum aliis partibus corporis opacis non immutatur temperamentum oculi; unde non impeditur tranſmiſſio ſpecierum, a quibus viſio cauſetur ; ergo in Euchariſtia habetur quicquid requiritur, ut Chriſtus poſſit oculis corporeis videre : quod videtur innuiſſe Sponſa Cant. 2. dicens : *En ipſe ſtat poſt parietem, reſpiciens per feneſtras, proſpiciens per cancellos*, videlicet ſpecierum ſacramentalium : Aliter ibi eſſet modo quodam mortuo, & perinde ac lapis ; quod minus digne dicitur de Chriſto Domino. Immo probabiliter in ſingulis indiviſibilibus Hoſtiæ, ubi ſunt omnia organa potentiæ viſivæ rite coordinata, & non alterata per penetrationem, poteſt naturaliter ſua viſio produci, quin requiratur ulterior extenſio.

Fit 5. quod naturaliter poſſit Chriſtus moveri. ſi enim plures aquæ penetratæ gravitant, & naturaliter deſcendunt, quidni etiam omnia indiviſibilia phyſica corporis Chriſti habentia ſuam gravitatem, penetrata, ac replicata in Euchariſtia, gravitent, & naturaliter deſcendant ; niſi ad occultandum myſterium id impediatur?

Fit 6. quod poſſit etiam naturaliter movere ſe ipſum, ſpecies ſacramentales, & alia corpora: cum enim poſſit naturaliter agere, poteſt etiam naturaliter cauſare motum, & impetum imprimere.

Fit 7. quod poſſit naturaliter motu progreſſivo moveri. Quod ut perſpicuum fiat, imaginandum dari Hoſtiam conſecratam magnitudinis, & figuræ humanæ ; ut poſſet autem Chriſtus ibi moveri motu progreſſivo, ſolum deberet prius movere pedem A, deinde pedem B; ſed hoc totum poſſet ; ergo. Probatur minor, quamvis enim movendo pedem A, moveat etiam pedem B compenetratum, & movendo pedem B moveat etiam pedem A; nihilominus adhuc verum eſt, quod per primam partem motus moveatur pes A, & per ſecundam pes B; quod ſufficit ad motum progreſſivum. ſicut enim per hoc præciſe, quod uterque pes Chriſti ſit in parte Hoſtiæ A, & uterque in parte B, bene ſequitur, quod in parte A Hoſtiæ ſit pes dexter, & in B ſiniſter ; ita etiam per hoc quod uterque pes moveatur in prima parte motus, & uterque in ſecunda, bene ſequitur, quod in prima parte motus moveatur pes dexter, in ſecunda ſiniſter; quod ſufficit ad motum progreſſivum; niſi lis ſit de voce. Ratio a priori eſt, quia penetratio, & replicatio non impedit, quominus corpus poſſit agere, & pati, perinde ac ſi non eſſet replicatum, aut penetratum ; ergo per hoc quod ubi eſt pes dexter, ſit etiam compenetratus pes ſiniſter, non fit, quominus pes dexter poſſit moveri motu progreſſivo, perinde ac ſi non eſſet cum altero pede compenetratus : idemque dicas de pede ſiniſtro ; atque adeo poteſt Chriſtus naturaliter prout eſt in hoſtia conſecrata moveri motu progreſſivo.

Fit

Digitized by Google

Fit ult. Chriſtum in Euchariſtia poſſe etiam naturaliter loqui, audire, olfacere, tangere, tangi, & omnes actus potentiarum externarum, ac internarum exercere; ſicut poteſt in cœlo. Ratio eſt, quia penetratio, & replicatio organorum non excludit extenſionem partium ad has operationes requiſitam, nec immutat, aut alterat temperamentum illorum; ergo perinde ſe habet Chriſtus in Euchariſtia, ac Petrus replicatus, & ſimul penetratus cum Paulo; atqui Petrus replicatus, & penetratus poteſt naturaliter omnes operationes potentiarum internarum, & externarum exercere, ut hic ſupponitur; ergo etiam Chriſtus in Euchariſtia.

V. Objic. 1. Chriſtus Dominus in Euchariſtia non ſtat modo naturali; ergo non poteſt naturaliter agere. Secundo, Chriſtus ſub ſpeciebus exiſtit indiviſibiliter; ergo non poteſt exercere operationem corpoream diviſibilem, nec qualitatem diviſibilem recipere. Tertio, ut poſſit agens corporeum naturaliter agere, requirit, tanquam conditionem neceſſariam, partium extenſionem; non ſecus ac approximationem paſſo; In Euchariſta autem Chriſtus Dominus non eſt extenſus; ergo. Quarto, ad agendum requiritur contactus quantitativus; Chriſtus autem in Euchariſtia tangi non poteſt, ſolumque tanguntur accidentia panis.

Reſp. ad primum nego conſequentiam: per hoc quod humanitas Chriſti ſubſiſtat modo ſupernaturali, non per hoc non poteſt naturaliter agere. Aqua penetrata, aut replicata, quamvis non exiſtat modo naturali, adhuc naturaliter agit, ac patitur; & ſpecies Euchariſticæ naturaliter calefiunt, & calefaciunt, eſto miraculoſe ſtent ſine ſubjecto.

Ad ſecundum, exiſtere Chriſtum Dominum indiviſibiliter in Euchariſtia, non eſt exiſtere ſine pluralitate partium extenſarum, tam in ordine ad ſe, quam in ordine ad locum; ſed eſt exiſtere totum in toto, & totum in qualibet parte; ita tamen ut quælibet pars ſit intra ſimul, & extra aliam: eo modo quo communiter dicimus in phyſicis, (contra Thomiſtas negantes poſſibilitatem replicationis circumſcriptivæ ejuſdem corporis) corpus replicatum in loco A, & B, eſſe ſimul intra, & extra locum A, eſſe ſimul intra, & extra locum B.

Ad tertium, diximus, cum ubicatione ſacramentali cohærere extenſionem, ſeu extreitatem partium requiſitam ad actionem naturalem agentis corporei, quia intreiras partium non pugnat eum earundem partium extreitate.

Ad quartum, primo falſum eſt, ad agendum requiri contactum quantitativum inter agens, & paſſum: ſufficit enim immediatio virtutis ſine immediatione ſuppoſiti. Deinde falſum etiam eſt, corpus Chriſti in Euchariſtia non poſſe ab alio corpore tangi, ſeu habere contactum quantitativum: ad hoc enim ut duo corpora tangantur, ſufficit, quod inter illa duo nihil mediet: atqui inter digitos Sacerdotis, & corpus Chriſti nihil mediat; non ſecus ac nihil mediat inter digitos Sacerdotis, & quantitatem panis: ergo ſicut in rigore Sacerdos ſuis digitis tangit ſpecies Euchariſticas, nempe quantitatem panis; ita in rigore tangit corpus Chriſti; quamvis corpus Chriſti de facto non cauſet ſenſationem tactus ad myſterium occultandum; ſicuti impeditur, ne ab oculis noſtris ſaltem confuſe videatur, ut naturaliter poſſet videri. Dixi, ſaltem confuſe; nam ut advertit Arriaga, poſſent etiam diſtincte videri naturaliter ſingula membra Chriſti in Euchariſtia: ſicut enim attinguntur diſtincte ſinguli ſoni, quando ſunt diverſi, licet ſimul audiantur; ita ſinguli colores, ſi ſunt diverſi, diſcernuntur, quando ſimul ſpecies emittunt ab eodem loco.

VI. Notandum hic, apparitiones Chriſti in Euchariſtia multipliciter contingere poſſe, eaſque ſemper eſſe miraculoſas, ſi Chriſtus non appareat ſub ea confuſione membrorum explicata. Poſſent autem primo contingere, ſi ſingulæ partes corporis ſeorſim emittant ſpecies ſuas, ita ut in una parte appareat ſolum caput, in altera ſolum collum, &c. ſecundo ſi Chriſtus novam præſentiam circumſcriptivam aſſumat, ut ſe præbeat videndum. Tertio ſi immutetur potentia viſiva per productionem miraculoſam ſpeciei exprimentis corpus Chriſti. Quarto ſi immutetur medium, ita ut cauſet ſpeciem impreſſam corporis Chriſti. In his autẽ caſibus nulla haberetur deceptio; quia per hujuſmodi miraculoſas apparitiones Deus ſolum intendit confirmare veram præſentiam Chriſti in Euchariſtia: ſicut Chriſtus Dominus non dicitur decepiſſe diſcipulos euntes in Emmaus, quando apparuit ſub ſpecie Peregrini, ut advertit Angelicus ex Auguſtino apud Martinonium diſp. 32.

Digitized by Google

QUÆSTIO VIII.

De effectibus Euchariſtiæ, & num cauſentur, quouſque ſpecies in ſtomacho perſeverant.

I. PRimus, ac præcipuus Euchariſtiæ effectus eſt nutritio, & confortatio animæ, & augmentatio in vita ſpirituali; ut conſtat ex Florent., & Trident. ſeſſ. 13. cap. 2. ubi dicitur, *ſumi hoc Sacramentum tamquam ſpiritualem animarum cibum, quo aluntur, & confortantur viventes vita illius, qui dixit, Qui manducat me, & ipſe vivet propter me.* Hæc autem nutritio conſiſtit tum in augmento gratiæ habitualis, tum in excitatione quadam charitatis, cum actuali dulcedine, & gaudio ſpirituali, ut docet D. Th. q. 76. a. 1. dicens: *Ex virtute hujus Sacramenti anima ſpiritualiter reficitur per hoc, quod ſpiritualiter delectatur, & quodammodo inebriatur dulcedine bonitatis divinæ.* Hinc Euchariſtia in Clementina unica de Reliquiis, & veneratione Sanctorum dicitur *eſſe Panis habens omne delectamentum, & omnem ſaporem ſuavitatis.* De illa Iſa. 60. dicitur: *Mammilla Regum lactaberis*, & Cant. 2. *Sub umbra illius, quem deſideraveram, ſedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo.* Hæc tamen dulcedo ſæpe ab indiſpoſitione ſubjecti impeditur.

Secundus Euchariſtiæ effectus eſt liberatio a venialibus, & præſervatio a mortalibus, ex Trident. loco laudato; ubi hoc Sacramentum vocat *Antidotum, quo liberamur a culpis quotidianis, & a mortalibus præſervamur.* Ex duplici autem capite a venialibus liberamur, ut notat Angelicus hic art. 4. Primo ex ipſa ratione gratiæ cibantis; atque adeo ex opere operato: per cibum enim reſtauratur, quod per calorem naturalem deperditur; per venialia autem deperditur fervor charitatis; ergo per ſpiritualem hunc cibum reſtauratur Charitatis fervor; atque adeo ex opere operato cauſatur remiſſio venialium. Secundo a venialibus liberamur mediate, & ex opere operantis, quatenus Euchariſtia excitat calorem charitatis, & contritionis, quo venialia remittuntur. A mortalibus etiam præſervamur, ſicut per cibum præſervamur a morte, videlicet roborando vires ſpirituales, extinguendo fomitem, & præbendo auxilia adverſus hoſtes, juxta illud Pſalmi 22. *Paraſti in conſpectu meo menſam adverſus eos, qui tribulant me.* Hinc Euchariſtia cauſat etiam perſeverantiã in gratia, & gloriæ adeptionem: Unde a Trident. cap. 2. appellatur *Pignus futuræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis.*

II. Tertius effectus eſt remiſſio pœnæ peccatis debitæ, ex D. Th. art. 5. quod tamen non præſtat Euchariſtia, quatenus eſt Sacramentum directe; cum non ſit inſtituta ad ſatisfaciendum pro peccatis, ſed ſolum indirecte; Tum quia cum remittat culpam venialium, remittit conſequenter aliquam ſaltem pœnam iis debitam; Tum etiam quia excitando fervorem charitatis homo vi charitatis conſequitur remiſſionem culpæ ſimul, & pœnæ. Non remittitur tamen ſemper tota pœna, ut in baptiſmo; aliter homini communicanti nulla eſſet alia pœna injungenda; ut non injungitur ſuſcipienti baptiſmum. Euchariſtia tamen, quatenus eſt ſacrificium, per ſe, & directe pœnam peccatis debitam remittit; cum habeat vim ſatisfaciendi, & placandi Deum, ac reddendi illum nobis propitium, ut dicemus diſputatione ſequenti.

Ultimus Euchariſtiæ effectus eſt, mitigare, ac extinguere fomitem peccati; quod præſtat, tum indirecte augendo Charitatem ex Auguſt. enim Augmentum charitatis diminutio eſt Cupiditatis: Tum etiam directe per auxilia ſpecialia, quibus excitantur primi motus oppoſiti motibus concupiſcentiæ. Hinc dicitur Zachariæ 9. *Quid eſt bonum ejus, & quid pulchrum ejus, niſi frumentum electorum, & vinum germinans virgines?* Et Cyrillus 4. in Joan. 17. *Non mortem ſolum, ſed & morbos omnes depellit, ſedat ſævientem membrorum noſtrorum legem, pietatem corroborat, perturbationes omnes extinguit.* Præterea cauſat etiam corporis reſurrectionem; ut conſtat ex illo Chriſti Domini: *Qui manducat meam carnem, &c. habet vitam æternam, & ego reſuſcitabo eum in noviſſimo die.* Influit autem in hanc reſurrectionem, movendo Deum ad vivificanda corpora per conjunctionem, quam habuerunt cum Carne Chriſti vivificante. Hinc inferunt nonnulli apud Gonetum, quod ſæpe, ac devote Communicantes claritatem, ac ſplendorem ſpecialem ſint obtenturi in corporibus ſuis poſt reſurrectionem. Si enim Moyſes ex ſola converſatione cum Angelo, qui loco Dei apparebat, adeo ſplendidus evaſit, *ut non poſſent intendere Filii Iſrael in faciem Moyſi propter gloriam vultus eius*, ut loquitur Apoſtolus; quid dicemus de corporibus Beatorum ex contactu corporis Chriſti, qui a Chryſoſt. vocatur *Fons Lucis*? Notandum tamen circa hos effectus, nonnullos ſemper cauſari, niſi detur obex,

cu-

Digitized by Google

cujuſmodi ſunt qui cauſantur immediate, nempe augmentum gratiæ, Auxilia ſpecialia, liberatio a venialibus; alios vero, qui cauſantur mediate per gratias actuales, (ut ſunt præſervatio a mortalibus, perſeverantia in gratia, & adeptio gloriæ) non cauſari ſemper; quia ſæpe homo reſiſtit gratiis actualibus per Euchariſtiam collatis.

III. Difficultas nunc eſt primo, Num iſti effectus cauſentur ab Euchariſtia tunc ſolum, cum manducatur, ſeu per guttur in ſtomachum trajicitur, an vero quouſque ſpecies Sacramentales in ſtomacho perſeverant? Plurimi apud Vaſquez diſp. 203. docent, gratiam cauſari ſolum, dum manducatur; alios vero effectus ſecundarios, puta dulcedinem ſpiritualem, auxilia, & ſimilia, quæ dantur in tempore opportuno, cauſari etiam poſt ſpecies in ſtomacho conſumptas. Cajetanus docuit, augmentum gratiæ cauſari poſſe ex opere operato, quouſque in ſtomacho ſpecies perſeverant, dummodo habeatur nova devotio, & diſpoſitio. Idemque docet Suarez diſp. 63. ſec. 7. qui quamvis olim male audierit, teſte Lugo diſput. 12. communius tamen uſu recipitur. Ratio hujus doctrinæ eſt, quia Euchariſtia ex Tridentino inſtituta eſt inſtar cibi; ergo ſicut cibus, quouſque eſt in ſtomacho, habet vim nutritivam, & reficit vires corporales; ita Euchariſtia ſpirituales; requiritur tamen nova devotio, quia cibus ſpiritualis in hoc differt a corporali, quod iſte non poteſt in primo inſtanti manducationis nutrire, ſed ex majori activitate agentis, & minori reſiſtentia contrarii habet, ut facilius digeratur, & vires reficiat ſucceſſive: contra vero Euchariſtia in primo inſtanti, quo manducatur, cauſat effectus ſuos quantum poteſt; non ſecus ac luminoſum cauſat ſtatim quantum poteſt lucis: idcirco, ut cibus hic ſpiritualis novam gratiam cauſet, requirit novam diſpoſitionem; ſicut luminoſum requirit ſubjectum magis diſpoſitum, ut reddat illud magis lucidum.

Confirm. Omnes concedunt, Euchariſtiam majus augmentum gratiæ conferre ſubjecto magis diſpoſito; ergo ſive iſta diſpoſitio præcedat manducationem Euchariſtiæ, ſive ſubſequatur; dummodo inſtar cibi ſpiritualis ſit in ſtomacho, majus augmentum gratiæ cauſabit pro majori iſta ſuperveniente diſpoſitione.

IV. Objic. primo: Non eſt tribuenda Sacramentis vis cauſativa Gratiæ, niſi ea conſtet ex Scripturis, Conciliis, traditione, &c. Sed ex Scripturis, & Conciliis gratia nutritiva ſolum promittitur manducanti Euchariſtiam, non vero retinenti eam in ſtomacho; ergo ſolum confertur gratia, dum manducatur. Neque obſtat paritas cibi corporalis: nam ſi in omnibus ſervaretur Analogia inter cibum ſpiritualem, & corporalem; ſicuti hic nutrit, poſtquam alteratur, & corrumpitur, ita Euchariſtia deberet gratiam cauſare, poſtquam ſpecies Sacramentales corrumpuntur; quod longe aberrat a vero.

Confirm. quia ex dictis contra Cajetanum, ut Euchariſtia cauſet gratiam, non requiritur actualis devotio, ſed ſufficit negatio obicis; ergo ſi cauſaret gratiam, quouſque ſpecies ſunt in ſtomacho, neque requireretur nova diſpoſitio, & devotio.

Reſpon. ſatis eſſe, quod ex Conciliis conſtet, Euchariſtiam inſtitutam eſſe per modum cibi nutrientis animam, & quod illi rationabiliter a Theologis tribuatur omnis illa vis cauſativa Gratiæ, quæ poteſt ei congruere per comparationem ad cibum corporalem: dummodo aliunde non conſtet, hos cibos in aliquo effectu inter ſe diſcrepare. Conſtat autem, in hoc diſcrepare, quod cibus corporalis vires reficiat, dum corrumpitur, reficit enim vires per hoc, quod convertatur in ſubſtantiam aliti: contra vero Euchariſtia non convertitur in comedentem, ſed illum in ſe convertit, prout Chriſtus Dominus dixit Auguſtino: *Cibus ſum fortium; tu mutaberis in me, non ego in te;* ergo non debet cauſare gratiam poſt corruptionem ſpecierum, ſed dum eſt in ſtomacho.

Ad confirmationem, nego conſequentiam. diximus enim, quod ſicut luminoſum cauſat ſtatim quantum poteſt lucis, illam tamen non intendit, ſi non accedat nova diſpoſitio ſubjecti; ita Euchariſtia: & ſicut Euchariſtia cauſat majorem gratiam, ſi major ſit diſpoſitio, & devotio, dum manducatur; ita ſi hæc devotio ſuccedat, dum ſpecies ſunt in ſtomacho, tunc cauſat illud augmentum gratiæ reſpondens devotioni.

V. Objic. 2. Ex Vaſquez, & Arriaga. Si hæc ſententia ſubſiſteret, daretur anſa ſuperſtitionious, videlicet accipiendi plures, aut grandiores Hoſtias, quod, ut advertit Suarez, ab Inquiſitoribus fidei ſæpe damnatum eſt, ut ſuperſtitioſum; & puniti ſunt, qui id contendebant; ut videre eſt apud Dianam parte 4. tract. 8. reſol. 96. Secundo Sacerdotes facile indulgerent Calici implendo; & injuriam irrogarent ei, cui dimidiam particulam aliquando tribuerent,

quia

Digitized by Google

quia fraudarent illa majori gratia, quam poſſet in ſtomacho cauſare particula, ſi eſſet integra. Denique durum videtur, voluiſſe Chriſtum ita Euchariſtiam inſtituere, ut cæteris paribus magis prodeſſe poſſet ei, qui debilioris eſt ſtomachi, & diuturnius ſpecies conſervat.

Reſpond. merito puniri ab Inquiſitoribus eos, qui volunt Hoſtias grandiores; non ſolum ne detur anſa ſuſpicandi, quod major gratia conferatur ratione Hoſtiæ majoris, non ratione majoris devotionis; & ne ſuperbe quis majorem Hoſtiam prætendat ob ſuam majorem dignitatem; ſed etiam quia ſtandum conſuetudini Eccleſiæ, & reverentiæ debitæ Sacramento. Sicut enim Eccleſia ob hanc reverentiam prohibet, ne quis pluries eadem die communicet; quamvis plus gratiæ acciperet bis communicando, quam ſemel; ita prohibet, ne grandior ſolito Hoſtia ſumatur; præſertim quia ſolum probabile eſt, quod ratione majoris devotionis plus gratiæ conferatur, quouſque in ſtomacho perſeverat. Hinc fit, Sacerdotes non debere cum irreverentia nimios eſſe in Calice implendo, præſertim ſi non vacent deinde gratiarum actioni, quouſque ſpecies conſumantur. Fit etiam, quod per accidens aliquando dimidia Hoſtia dari poſſit, ſi deſit integra. Denique ſicut Euchariſtia ita inſtituta eſt, ut non debeat a fatuo ſuſcipi cum periculo irreverentiæ, nec hoc videtur durum; ita pariter inſtitui potuit, quod cæteris paribus plus prodeſſe poſſit ei, qui diutius ſpecies conſervat ob ſtomachi debilitatem.

VI. Objic. ultimo ex eodem Vaſquez, Ex hac ſententia ſequitur primo, quod qui communicat in mortali, teneatur ſtatim conteri, & confiteri, ut poſſit recipere gratiam, quam Euchariſtia cauſare poteſt, dum eſt in ſtomacho. Secundo, quod qui poſt communionem ſtatim peccaret, novum peccatum committeret, ex hoc præciſe quod ponat obicem novo illi effectui; hæc autem ſunt inaudita; ergo.

Reſpond. nego utramque ſequelam. Et ſane qui communicat in mortali, non peccat præciſe, quia impedit gratiæ conſecutionem; (aliter qui non communicat frequenter, aut cum majori devotione, peccaret impediendo majus augmentum gratiæ) ſed peccat quia Sancta non ſancte tractaret indigne ſuſcipiendo Sacramentum. Quod autem non ſtatim doleat de peccato, non eſt nova irreverentia, ſed eadem habitualiter perſeverans.

VII. Dubitatur ulterius, an major gratia cauſetur ab utraque ſpecie panis, & vini, quam ab altera tantum? Communius negant Antiqui, & RR. cum Thomiſtis, Suario, Bellarmino, Coninch. Affirmant tamen plures Antiqui, & RR. cum Vaſquez, Lugo, Palao, & Recentioribus Thomiſtis apud Philippum a SS. Trinitate. Utraque ſententia habet ſolidam probabilitatem, tum intrinſecam, tum extrinſecam, teſte Haunoldo; adeo ut ambigas, utram eligas.

Cenſeo equidem, partem affirmativam eſſe valde probabilem. Pro ea enim adducitur primo a Lugo, & Dicaſtillo auctoritas Patrum Tridentinorum, qui videbantur in illam inclinare; ut propterea definierint, Laicos non communicantes ſub ſpeciebus vini *nulla gratia neceſſaria fraudari*: cum autem addiderint ly *neceſſaria*, videntur aſſerere, quod aliqua ſpeciali gratia fraudentur, licet non neceſſaria ad ſalutem; ſicuti dum Eccleſia ob reverentiam Sacramento debitam prohibet, ne quis eadem die bis communicet, aliqua gratia nos privat, quamvis non neceſſaria. Secundo auctoritas Clementis VI., qui concedens Regi Galliæ communionem ſub utraque ſpecie, expreſſit in Bulla id concedere *ad majus gratiæ augmentum*, quod non videtur apte intelligi de augmento ex opere operantis, ſed operato. Et quamvis ibi Pontifex non loquatur ex cathedra tamquam Eccleſiæ Magiſter, proponendo aliquod infallibiliter credendum, ſed ut Auctor privatus, adhuc magni habetur ejus Auctoritas. Tertio probatur ratione: quia Sacramentum cauſat ſolum effectus, quos ſignificat, non vero quos non ſignificat; ſed ſpecies panis ſignificant ſolum effectum cibi, cujus eſt roborare; Et ſpecies vini ſolum effectus potus, cujus eſt lætificare; juxta illud Pſalmi 103. *Panis cor hominis confirmat. Vinum lætificat cor hominis*; unde canit Eccleſia: *Dedit fragilibus corporis ferculum, Dedit & triſtibus Sanguinis poculum*; ergo hos diverſos effectus ſeorſum cauſant; atque adeo major gratia cauſatur ab utraque ſpecie, quam ab altera tantum.

VIII. Objicitur tamen primo prohibitio Eccleſiæ, ne Laici Calicem ſumant. Quomodo enim Eccleſia privaret Laicos ſumptione Calicis, ſi ex inſtitutione Chriſti Domini poſſent ea ſpeciali gratia muniri? Secundo Concilium Moguntinum, ubi can. 32. dicitur, non eſſe dubitandum, quin communio ſub unica ſpecie ſit æque utilis, & efficax ad ſalutem, quam ſub utraque. Tertio quia quamvis ſub ſpeciebus panis vi verborum contineatur ſolum corpus

pus Chriſti, concomitanter tamen continetur etiam Sanguis; ergo utraque gratia refectiva confertur ei, qui Corpus ſimul, & ſanguinem ſumit ſub una tantum ſpecie. Neque dicas, ſub ſpecie panis non contineri Chriſtum ut potabilem, ſed ut manducabilem. Nam cum ſanguis Chriſti ſit potus animæ, juxta illud: *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus*; ſufficit, quod ſub ſpecie panis ſumatur ſanguis, ut ſumatur Chriſtus ut potabilis, hoc eſt ut ſumatur gratia, quæ per hunc potum ſpiritualem confertur.

Reſp. ad primum, quod ſi diverſa gratia conferretur a Chriſto ſub ſpeciebus panis, ac ſub ſpeciebus vini, adhuc Eccleſia potuiſſet ob reverentiam Sacramento debitam prohibere Laicis communionem ſub ſpeciebus vini; ſicut ob reverentiam prohibet, ne quis pluries eodem diem communicet. Et quamvis primis Eccleſiæ temporibus permitteretur Laicis communio ſub utraque ſpecie, ſicut etiam pueris dabatur Euchariſtia; deinde expediens fuit utrumque prohiberi ob irreverentias, quæ irrepſerunt remiſſo antiquo illo fidelium fervore; periculum enim erat tum effuſionis vini conſecrati, quando in magno communicantium ruſticorum, & puerorum concurſu dabatur Calix, tum etiam corruptionis, quando vinum conſecratum conſervabatur pro Laicis: Præterquamquod ſic uniformius omnes communicant; cum pluribus in locis deſit copia vini, & multi a vino abhorreant. Sic etiam aboletur hæreſis aſſerentium, neceſſariam eſſe ſumptionem ſub utraque ſpecie; & magis declaratur, Chriſtum ſub utraque ſpecie contineri.

Quamvis autem Chriſtus Dominus dixerit, Niſi manducaveritis, & biberitis; hinc non evincitur communionem faciendam eſſe ſub utraque ſpecie. Nam primo ut advertit Arriaga diſp. 42. Verba Chriſti intelligi poſſunt de utroque conjunctim; quod ſcilicet, ſi utrumque omiſeritis, non habebitis vitam in vobis. Deinde, ut vult Vaſquez, præceptum hoc Chriſti fertur pro tota Eccleſia, non pro ſingulis, quatenus ſi in tota Eccleſia deſit ſacrificium altaris, in quo caro Chriſti ſumitur, & ſanguis potatur; Eccleſia non conſiſtit: aliter ſi præceptum pro ſingulis hominibus ferretur, pueri, qui non ſumunt Euchariſtiam, ſalvari non poſſent. Tertio intelligi poteſt de ſumptione ſub altera tantum ſpecie, in qua poſt Chriſti Reſurrectionem corpus ſimul, & ſanguis continetur; atque adeo ſumendo alteram tantum ſpeciem, ſimul comeditur caro, & bibitur ſanguis Chriſti.

Ad ſecundum dico, Concilium Moguntinum non fuiſſe Oecumenicum, ſed Provinciale, nec fuiſſe a S. Sede approbatum.

Ad ultimum: licet ſub ſpecie panis contineatur ſanguis, non ſignificatur tamen potus ſpiritualis; ergo non habentur in anima effectus ſpirituales per analogiam ad effectus, qui habentur in corpore per potum, videlicet lætitia cordis; & conſequenter probabile eſt, diverſam gratiam conferri per utramque ſpeciem panis, & vini.

IX. Non negaverim tamen, ſententiam negativam eſſe etiam valde probabilem; Tum quia auctoritas Concilii Moguntini non definit eſſe magni ponderis, quamvis Concilium illud non fuerit Oecumenicum, nec approbatum; tum etiam, quia ſicut in Sacramento Extremæ Unctionis unica gratia cauſatur, quamvis formæ unctionum ſint diverſæ, & diverſos videantur cauſare effectus, videlicet diverſam remiſſionem culparum, quæ per oculos, per aures, per olfactum &c. commiſſæ ſunt; ita probabiliter etiam in Euchariſtia; ne dicamus, Laicos aliqua ſpeciali Gratia ſemper privari; quod non videtur conſonum Divinæ beneficentiæ.

DISPUTATIO V.

De Miſſæ Sacrificio.

Sicut in veteri Lege Agnus Paſchalis Sacramentum ſimul erat, & ſacrificium; ita in Lege Euangelica Euchariſtia; quippe quæ non ſolum in noſtram ſalutem inſtituta eſt, ſed etiam in peculiarem Dei cultum, & in proteſtationem divini dominii in omnia, ac præſertim in vitam, ac necem. Expendimus hactenus quæ ad Euchariſtiam ut Sacramentum ſpectant, diſputandnm ſupereſt de eadem, quatenus eſt ſacrificium. Et primo inquiremus, An, & quomodo Miſſa ſit verum ſacrificium? Deinde in quanam actione ſacrificium miſſæ conſiſtat. Tum quinam ſint ejus effectus, & quomodo participentur? Poſtremo, An ſit infiniti valoris, etiam quoad efficaciam in actu primo proximo, adeo ut æque proſit ſingulis, ſive pro pluribus, ſive pro paucioribus offeratur?

QUÆ-

Digitized by Google

QUÆSTIO I.

An Miſſa ſit verum Sacrificium?

I. NOmen Miſſæ alii cum Baronio ex Concilio Senonenſi in decretis Fidei c. 11. putant eſſe Hebraicum, ſignificans ſpontaneam oblationem. Etenim ubi Num. 19. in vulgata legitur *ſpontanea oblatio*, Hebraice, & Chaldaice dicitur *Miſſah*, quæ domino offerebatur de fructibus terræ in gratiarum actionem; quibus deinde in templo veſcebantur cum recordatione ſervitutis præteritæ, & liberationis ab eadem; quæ omnia Sacrificio miſſæ aptantur. Alii cum Hieronymo, Juſtino, Epiphanio, Origene putant eſſe vocem latinam a verbo Mitto, ſignificantem, quod per illam oblatio, & preces ad Deum mittantur; Unde in fine dicitur, *Ite, Miſſa eſt*. Eam negant Hæretici cum Luthero, & Calvino eſſe verum ſacrificium; contra quos Trident. ſeſſ. 22. can. 1. definit: *In Miſſa offertur Deo verum, & proprium ſacrificium*. Quod ut pateat, examinabimus, quid, & quotuplex ſit ſacrificium? Deinde, An phyſica deſtructio victimæ pertineat ad rationem ſacrificii? Demum, An ratio ſacrificii competat Miſſæ? Et quænam in ea ſit res oblata? Quis offerens?

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex ſit Sacrificium?

II. DEfinitur ſacrificium apud Leſſium, & Arriagam, *oblatio externa rei ſenſibilis facta Deo a legitimo, & publico miniſtro, in proteſtationem ſupremi ejus dominii in omnia, ac præſertim in vitam, & necem*. Et quidem, quod ſi oblatio, patet ex illo ad Hebræos 5. ubi dicitur: *ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis*. & Geneſ. 8. *obtulit holocauſta ſuper Altare*. Et in hac ratione generica convenit Sacrificium cum aliis oblationibus, quæ non ſunt ſacrificia, videlicet cum decimis, primitiis &c. Deinde quod ſacrificium ſit oblatio externa rei ſenſibilis, etiam patet, quia fieri debet nomine omnium in Republica humana, quæ eſt ſenſibilis. Unde fit, quod oblatio interna fuiſſet facta Deo non ſit proprie ſacrificium; &dum Pſalm. 50. dicitur, *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus*, tunc nomen ſacrificii ſumitur large pro oblatione interna, quæ eſt anima ſacrificii, & ſine qua ſacrificium externum non eſt acceptum: unde ſubditur, *Holocauſtis non delectaberis*. Tertio oblatio ſacrificalis ſenſibilis fieri debet a legitimo, & publico Miniſtro, ut conſtat ex illo ad Hebræos 5. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis. Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo tanquam Aaron*. Quibus verbis oſtenditur munus ſacrificandi non convenire, niſi illi, qui a legitima poteſtate ad id eligitur. Et ratio eſt, quia cum oblatio ſacrificalis fieri debeat nomine totius Reipublicæ humanæ, fieri debet a perſona ad id publica authoritate deputata: propterea ex Trid. ſeſſ. 13. cap. 1. ſacrificium, & ſacerdotium ſunt correlativa. Ubi notandum ex Suario diſp. 73. ſect. 3. Sacrificia in Lege naturæ non fuiſſe inſtituta a Deo, ſed a Republica; in lege vero veteri fuiſſe deſignata a Deo: & in Lege gratiæ a Chriſto Domino: & ut notat Hieronymus, in Lege naturæ a Noe uſque ad Aaron omnes Primogeniti erant Sacerdotes; & in ordine ad Agnum Paſchalem, utpote ante Legem veterem inſtitutum, deputati erant Sacerdotes omnes Patresfamilias. Denique quod Sacrificium fieri debeat in proteſtationem ſupremi divini dominii in vitam, ac mortem noſtram, conſtat ex ſenſu communiſſimo omnium hominum, & DD. quod expreſſit Euſebius lib. 1. dicens, *Hominem debere dare vitam ſuam Deo in ſacrificium; quia tamen hoc non expetit, Lege naturæ introductum eſt, ut in Sacrificium Animalis per aliquid ejuſmodi commutaretur*.

III. Ex hac definitione Sacrificii infertur primo, ſacrificium eſſe ſignum ad placitum; cum nulla res ſenſibilis natura ſua habeat ſignificare divinum dominium, noſtramque ſubmiſſionem. quamvis enim mactatio ovis v. g. habeat aliquam analogiam cum eo, quod per ſacrificium proteſtamur; non habet tamen rationem ſacrificii, niſi ex placito, & inſtitutione evadat hujuſmodi ſignum.

Infertur 2. Non eſſe Sacrificia proprie dicta ea, quibus allata definitio non competit, ut ſunt ea decem, quæ Chryſoſtomus in Pſalm. 95. enumerat, nempe martyrium, deprecatio, jubilatio, juſtitia, eleemoſyna, laus, compunctio, humilitas, prædicatio, & beneficentia in ſanctos; & ſic explicantur multa loca Scripturæ, & PP. uſurpantium ſacrificium in latiore ſignificatione.

Digitized by Google

Infertur 3. differre ſacrificium a Sacramento; quamvis utrumque ſit ſignum ſenſibile ad placitum, & plerumque etiam ſymbolicum. ſacramentum enim eſt externa Dei locutio donans, vel promittens nobis ſanctitatem: ſacrificium vero eſt locutio creaturæ ſubmittentis ſe Deo. Poteſt tamen utrumque eidem ſigno ſenſibili convenire, & de facto competit Euchariſtiæ, quæ quatenus eſt a Deo loquente, eſt Sacramentum; quatenus eſt a creatura loquente, & ſe ſubmittente Deo, eſt Sacrificium. Immo ſub alia ratione eſt etiam Chriſti Teſtamentum, ſeu inſtrumentum authenticum voluntatis Chriſti promittentis nobis hæreditatem, ſeu vitam æternam.

Infertur 4. Rempublicam humanam, præſertim Eccleſiaſticam, poſſe ex natura rei Sacrificia inſtituere auctoritate propria, non tamen ſacramenta. Ratio eſt, quia ſolius Dei eſt ſanctificare; & ideo ſoli Deo competit inſtituere ſacramenta, quæ ſanctificent: At jure naturæ quælibet communitas, præſertim ſacra, poteſt, & probabilius debet, Deo ſe ſubmittere, & ſigno publico proteſtari divinum Dominium; ergo poteſt ſacrificia inſtituere. Unde fit, quod ſi Chriſtus Dominus Euchariſtiam ſolum inſtituiſſet in Sacrametum, Eccleſia potuiſſet illam in ſacrificium inſtituere. De facto tamen vetitum eſt Eccleſiæ ſacrificia inſtituere, ut patet tum ex communiſſimo ſenſu; tum quia ex perpetua Eccleſiæ traditione conſtat, ſacerdotes ſolum relate ad Miſſæ ſacrificium ordinari; quippe quod in ſe uno omnes omnium ſacrificiorum perfectiones coadunat.

Infertur ult. ſacrificium ſoli Deo offerendum, cum ſoli competat Deo ſupremum Dominium in omnia: propterea Auguſtinus lib. 10. de civit. cum dixiſſet, multos honores, qui Deo tribuuntur, tribui etiam creaturis, ſubdit: *quis vero ſacrificandum cenſuit, niſi ei, quem Deum aut ſcivit, aut putavit, aut finxit?*

IV. Dubitatur, An ſit de Jure naturæ ſacrificium Deo offerre? Multi negant, putantes ſufficere, quod Deus alio modo colatur; probabilius tamen affirmandum cum Philoſopho 5. Ethic. 7. & D. Th. 2. 2. q. 85. a. 1. Ratio eſt, quia quod eſt idem apud omnes, illud dicitur naturale, & juxta rationis dictamen; ſed commune omnibus Gentibus eſt Deo ſacrificare; ergo ſacrificium eſt de jure naturæ, aut ſaltem de jure Gentium, quod fundatur in jure naturali. Minor patet, quia etiam Gentiles habuerunt ſacerdotes, altaria, & victimas, quas Diis ſuis ſacrificarent. Neque obſtat fuiſſe nonnullos, qui putarunt Diis non eſſe ſacrificandum. nam, ut advertit Philoſophus loco cit. jus naturale non definit eſſe naturale per hoc, quod apud aliquos deficiat: ſic habere pedes eſt naturale, quamvis aliqui ſint claudi. ſæpe enim ab aliquibus ignorantur etiam, quæ ſunt de jure naturæ, propter pravam diſpoſitionem, & ſuperbiam: & de iſtis dicitur ad Rom. 1. *dicentes ſe eſſe ſapientes ſtulti facti ſunt*.

V. Circa diviſionem ſacrificii, dividitur 1. ratione ſtatus, ſeu temporis in ſacrificia legis naturæ, legis veteris, ſeu Moſaicæ, & Legis Euangelicæ. 2. ratione materiæ in victimam, ſeu Hoſtiam, Immolationem, & Libamen. victima erat, in qua offerebatur aliquod animal, puta vitulus, ovis, columba, Paſſer, Turtur: immolatio, in qua offerebatur res inanimis ſolida, puta panis, ſimila, ſal, thus, manipulus ſpicarum virentium, triticum, &c. ut habetur Levit. 1. & 6. panis enim in fruſta frangebatur, ſal urebatur, thus adolebatur, triticum conterebatur &c. Libamen erat, in quo offerebatur res liquida, ut ſanguis, aqua, oleum, vinum; quæ effuſione offerebantur. Tertio dividitur ratione formæ in Holocauſtum, ſacrificium, ſeu Hoſtiam pro peccato, & Hoſtiam pacificam. In Holocauſto tota res reſolvebatur in fumum: In Hoſtia pro peccato partim cremabatur; partim cedebat in uſum ſacerdotum; In Hoſtia pacifica, quæ offerebatur in gratiarum actionem, & ad nova beneficia impetranda, res oblata partim cremabatur, partim comedebatur a ſacerdotibus, & partim ab iis, qui eam obtulerant. Denique ſacrificium ratione finis dividitur in Lautreticum, Propitiatorium, Euchariſticum, & Impetratorium. Primum fit ad Deum colendum, & potiſſimum fiebat holocauſto; Secundum pro peccatis, & pœnis avertendis, & fiebat hoſtia pro peccato; Tertium in gratiarum actionem; Quartum ad nova beneficia impetranda; & utrumque hoc fiebat hoſtia pacifica. Ex quibus omnibus colligitur, omnia iſthæc ſacrificia eminenter in Miſſæ ſacrificio contineri.

AR-

Digitized by Google

ARTICULUS II.

Utrum ad rationem Sacrificii ſpectet Immutatio victimæ phyſica, an ſufficiat ſola Moralis Immutatio?

VI. UT reſolvi deinde poſſit, in quanam actione ſacrificium Miſſæ conſiſtat, num in conſecratione, in qua victima ſolum moraliter immutatur, quatenus Deo offertur, & fit ſacra: an in conſumptione, in qua immutatur phyſice, & quatenus eſt ſub ſpeciebus euchariſticis, deſtruitur? inquirimus nunc, utrum ad rationem ſacrificii ſufficiat ſola immutatio moralis rei oblatæ? Negant Vaſquez Bellar. Lugo diſp. 19. Affirmant Suarius diſp. 83. ſect. 5. Arriaga diſp. 49. ex D. Th. 2. 2. q. 85. art. 3. ad tertium; ubi docet, circa res ſacrificatas fieri aliquod ſacrum, quod vel ſit mactatio, vel conſumptio, vel benedictio victimæ: hæc ſunt verba Doctoris Angelici: *Sacrificia proprie dicuntur, quando circa res Deo oblatas aliquid fit; ſicut quod animalia occidebantur, & comburebantur, quod panis frangitur, & comeditur, & benedicitur: & hoc ipſum nomen ſonat. nam ſacrificium dicitur ex hoc, quod homo facit aliquid ſacrum.*

VII. Dicendum cum hac ſecunda ſententia, probabilius eſſe, quod ſufficiat ſola immutatio victimæ moralis, quæ habetur per quandam ſanctificationem, ſeu per hoc quod Deo offeratur, benedicatur &c.

Prob. Sacrificium eſt oblatio ſenſibilis, ſeu ſignum ſenſibile ad placitum, ſignificans ſupremum Dei dominium in omnia, ut oſtendimus articulo ſuperiore; ſed hujuſmodi ſignum, cum ſit ad placitum, bene poteſt conſiſtere in ſola immutatione morali rei ſenſibilis oblatæ, ſeu victimæ; ergo ad rationem ſacrificii ſufficit ſola immutatio moralis rei oblatæ, quatenus per hoc quod Deo offeratur, fit ſacra, & ſic moraliter diverſa.

Confirm. quia in Scriptura multa ſacrificia recenſentur, in quibus res oblata ſolum moraliter, & non phyſice immutabatur. Et primo quidem hujuſmodi fuit ſacrificium Melchiſedech, qui dicitur obtuliſſe *ſanctum ſacrificium, Immaculatam Hoſtiam*; ſacrificavit autem abſque phyſica immutatione panis, quem obtulit; cum de tali mutatione non fiat mentio in Scriptura: & quamvis Lugo dicat, Scripturam id omiſiſſe tanquam per ſe notum, Arriaga tamen reſpondet, id arbitrarie dici.

Secundum fuit ſacrificium zelotypiæ, de quo dicitur Num. 5. *Offeret eam* (ideſt farinam aqua ſancta, & pauxillo terræ mixtam) *ſacerdos, & ſtatuet coram Domino, & ponet ſuper manus illius ſacrificium recordationis, & oblationem zelotypiæ*: ecce quomodo & appellatur ſacrificium, & nulla fit mentio immutationis phyſicæ in actione ſacrificativa; quamvis poſt ſacrificium deberet ſacerdos pauxillum illius ſarinæ incendere ſuper altare.

Tertium eſt ſacrificium de panibus propoſitionis, quod habetur Levit. 21. Hujuſmodi autem panes fuiſſe verum ſacrificium, colligitur ex eo, quod ad eos offerendos conſecrabantur ſacerdotes. Præterea apud Gentiles multa offerebantur, & reputabantur ſacrificia abſque ulla deſtructione; ut Danielis ult. ante Bel, ſeu Baal panes, & reliqua integra relinquebantur. Quare licet plerumque in ſacrificiis habeatur victimæ deſtructio, quippe quæ magis videtur adumbrare Dei dominium in vitam, & necem; ea tamen non eſt eſſentialis ſacrificio.

VIII. Objic. 1. Si ſufficeret ad rationem ſacrificii immutatio moralis victimæ, quatenus res Deo oblata evadit ſacra, ſequeretur, quod Ara, vel Templi conſecratio eſſet ſacrificium; quod nemo dixerit.

Confirm. authoritate D. Thom. qui qu. 86. art. 1. hæc habet: *Dum aliquid exhibetur in cultum Divinum, ſi illud conſumendum eſt, & oblatio eſt, & ſacrificium; ſi vero ſic exhibeatur, ut integrum maneat, erit oblatio, & non ſacrificium.*

Reſp. nego ſequelam. ſacrificium enim debet eſſe oblatio externa, atque adeo ſignum ſenſibile ab habente poteſtatem in Republica inſtitutum, ut per illud proteſtemur divinum Dei dominium; Hoc autem de facto non competit Aræ, vel Templo conſecrato; quamvis competere poſſit; ergo non eſt ſacrificium.

Ad confirm. reſpondet Arriaga, D. Th. pro utraque parte laudari. dixit enim q. 85. art. 3. ſacrificari aliquid vel mactatione, vel conſumptione, vel benedictione. Quare dicendum de mente Angelici non cōſtare. Vel dices, quod ſacrificium non in ſtricta, ſed in ſtrictiſſima ſignificatione importet conſumptionem victimæ; quatenus de facto fere omnia ſacrificia victimæ conſumptionem præſeferunt.

IX. Objic. 2. Sacrificium debet eſſe oblatio externa, & ſignum ſenſibile habens ſimi-

militudinem ſaltem analogicam, & ſymbolicam cum dominio in vitam, & mortem; ſed hanc non habet, niſi res oblata deſtruatur; ergo ad rationem ſacrificii ſpectat victimæ deſtructio.

Confirm. Illud ſpectat ad rationem ſacrificii, quod in omnibus ſacrificiis reperitur, ſicut ad rationem ſacramenti ſpectat, quod eſt commune omnibus ſacramentis; quandoquidem iſta compoſita artificialia non habent eſſentiam ſuam ex natura rei, ſed ex arbitrio inſtitutoris; atqui omnibus ſacrificiis eſt commune, quod res oblata deſtruatur, ut docent communius; ergo hoc ſpectat ad rationem ſacrificii.

Reſp. 1. nego majorem: ſicut enim ramus viridis poteſt eſſe ſignum ad placitum venditionis vini, quin ullam ſimilitudinem habeat cum vino vendibili; ita ſacrificium, necnon etiam ſacramentum poteſt eſſe ſignum ad placitum, & non ſymbolicum. Secundo, tranſmiſſa majore, nego minorem: ad ſacrificium enim ſpectat, quod per illud denotetur dominium Dei, non ſolum in mortem, ſed etiam, & multo magis in vitam noſtram; cum præſtantior ſit virtus ad creandum, & conſervandum, quam ad deſtruendum: ergo ſi ſacrificium debet habere ſimilitudinem cum re ſignificata, magis habebit hanc ſimilitudinem res oblata, ſi remaneat integra, & ſignificet dominium Dei in vitam noſtram, quam ſi deſtruatur, & ſignificet dominium Dei in mortem.

Ad confirm. ſimiliter nego majorem. In artefactis enim iſtis non ſolum eſt attendendum, quod contingit communiter, ſed etiam ad quem finem inſtituantur; cum autem ſacrificium inſtitutum ſit ad finem colendi Deum cultu ſummo, qui bene conſiſtere poteſt citra phyſicam immutationem victimæ; hæc non ſpectat ad eſſentiam ſacrificii, etiamſi omnia ſacrificia hactenus inſtituta hanc phyſicam immutationem ferrent; ſicuti non ſpectat ad eſſentiam, & finem domus v. g. quod non ſit pentagona, quamvis nulla domus hactenus fuerit pentagona. Deinde tranſmiſſa maj. nego min. oſtendimus enim, plura ſacrificia fuiſſe in veteri teſtamento, & apud Gentiles ſine victimæ deſtructione. Adde ex Tannero diſp. 5. q. 9. quod licet in multis ſacrificiis moſaicis interfuerit conſumptio rei oblatæ, nihilominus ſacrificium non conſiſtebat in ea conſumptione, ſed in aliquo poſitivo, quod poſt conſumptionem remanebat, puta in flamma, & nidore, quod ex conſumptione victimæ proveniebat. Hinc Levitici 17. dicitur: *Adolebis adipem in odorem ſuavitatis Domino:* ex quibus hanc tradit regulam Lugo n. 52. ſi id, quod deſtruitur, eſt nobilius, illud principaliter offertur, v. g. ovis quæ deſtruitur, non cadaver quod conſurgit, offertur principalius: contra vero ſi eſt ignobilius id, quod deſtruitur, illud minus principaliter offertur: v. g. quia thus eſt ignobilius, quam ſuffitus, & odor thuris; ideo thus minus principaliter offertur, quam ſuffitus.

ARTICULUS III.

Utrum Ratio ſacrificii competat Miſſæ? Et quid in ea ſit Res oblata? Quis offerens?

X. Miſſam eſſe verum ſacrificium, conſtat ex perpetua traditione Eccleſiæ, & ex Conciliis, præſertim Tridentino ſeſſ. 22. can. 1. Et ratio eſt, quia illi competit ſacrificii definitio: eſt enim oblatio externa, & ſenſibilis facta a legitimo ſacerdote in proteſtationem divini dominii: quamvis enim Chriſtus Dominus, qui offertur, non ſit ſenſibilis in propria ſpecie; ſit tamen ſenſibilis per ſpecies panis, & vini; habeturque immutatio victimæ, ſaltem moralis, per hoc quod complexum ex ſpeciebus, & corpore Chriſti fiat ſacrum, dum Deo offertur: quidquid ſit, an habeatur etiam in Miſſa immutatio victimæ phyſica, aut per ſumptionem ſacramenti, ſi ea conſtituat ſacrificium, aut per hoc quod Chriſtus ponatur per conſecrationem in ſtatu proclivi ad deſitionem; aut per hoc quod ex vi verborum ponatur in Hoſtia ſolum corpus, & in calice ſolus ſanguis; unde habetur Chriſtus veluti exanguis, & occiſus, ut loquitur Leſſius, non gladio materiali, ſed gladio verborum conſecrationis: aut demum quia deſtruitur ſubſtantia panis, & vini, quæ in multorum ſententia ingreditur, tanquam pars minus principalis, conſtitutionem rei oblatæ in hoc ſacrificio; de quo infra.

Eſt etiam Miſſa non ſolum verum ſacrificium, ſed etiam rememorativum ſacrificii cruenti crucis, juxta illud Chriſti D. *Hæc quotieſcunque feceritis, in mei memoriam facietis:* & Apoſtolus 1. Corint. 11. habet: *Quotieſcumque manducabitis panem hunc &c. mortem Domini annunciabitis, donec veniat.* Quamvis autem hoc ſacrificium nunc ſit rememorativum ſacrificii cruenti; quando tamen a Chriſto D. oblatum fuit in cœna, tunc fuit ſacrificii cruenti prognoſticum: iſthæc

iſthæc enim prædicata per accidens competunt huic ſacrificio.

XI. Circa rem oblatam in Miſſæ ſacrificio dicendum, rem primo, & principaliter oblatam eſſe Chriſtum Dominum ſenſibilem per ſpecies panis, ut conſtat ex Tridentino ſeſſ. 22. cap. 2. ubi docet, in hoc Sacrificio eundem illum Chriſtum incruente immolari, qui in Ara Crucis ſemel ſe ipſum cruente obtulit. Quia tamen Chriſtus in propria ſpecie non eſt nobis ſenſibilis, ſed fit ſenſibilis per ſpecies panis, & vini, ideo hujuſmodi ſpecies integrant materiam hujus Sacrificii, & partialiter conſtituunt rem oblatam; ut docent communius cum Suario contra Vaſquez, & Coninck. Et ratio eſt, quia ad eſſentiam Sacrificii ſpectat, quod res oblata ſit ſenſibilis; ergo quidquid conſtituit Chriſtum ut ſenſibilem in hoc ſacrificio, conſtituit rem oblatam; ſed ſpecies panis reddunt Chriſtum nobis ſenſibilem; ergo conſtituunt rem oblatam.

Neque dicas, quod ſi ſpecies panis partialiter conſtituerent rem oblatam, non eſſet idem ſacrificium Miſſæ, & cruentum in Ara Crucis, contra definitionem Triden. Nam id, quod immolatur eſt ſubſtantia victimæ, non ejus accidentia, quæ ſimul cum ſubſtantia immolantur; cum autem eadem ſit ſubſtantia Chriſti immolata in ſacrificio miſſæ, & in Ara Crucis, ideo idem eſt Sacrificium, quamvis ſub accidentibus diverſis, quæ ſpectant ad materiam oblatam, tamquam pars minus principalis: Sic in omnium ſententia diverſa habuit accidentia Chriſtus in Cruce, quam nunc. Ibi enim habuit paſſibilitatem, dolores, &c. nunc vero in Sacrificio Miſſæ habet impaſſibilitatem, immortalitatem, &c. & tamen in omnium ſententia, idem eſt ſacrificium cruentum, & incruentum, quia eadem eſt ſubſtantia rei oblatæ.

XII. Dubitatur, An etiam ſubſtantia panis, & vini ingrediatur rem oblatam, tamquam partes minus principales? Affirmant Suarius, & Bellar. apud Lugo diſp. 19. n. 99. Quia etiam panis, & vinum deſtruuntur in Dei obſequium. Unde videntur eſſe pars minus principalis rei oblatæ, non ſecus ac ſpecies panis, & vini. Alii tamen probabilius negant; quia deſtructio panis, & vini non intenditur per ſe in hoc Sacrificio, ſed ut præerequiſitum, & diſpoſitio ad hoc, ut introducatur ſub illis ſpeciebus ſubſtantia victimæ offerendæ. Quod ex eo probant, quia dum in Canone Miſſæ dicitur, *Hæc dona, hæc munera, hæc ſancta ſacrificia illibata*, verba iſta non poſſunt cadere, niſi ſolum ſupra ſubſtantiam Chriſti, cui ſolum competit, quod ſit ſacrificium illibatum. Præterquamquod non eſſet idem Sacrificium cruentum, & incruentum, ſi non eſſet eadem in utroque ſubſtantia, quæ offertur, eſto ſubſtantia principaliter oblata eſſet eadem.

XIII. Circa offerentem. Principalis offerens in hoc Sacrificio eſt etiam ipſe Chriſtus Dominus, ut definit Triden. dicens loco citato: *Idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſe ipſum tunc obtulit in Cruce.* Per hoc autem dicitur Chriſtus Sacerdos, & offerens principalis, quia quando inſtituit hoc ſacrificium, delegavit Sacerdotibus hoc munus ſacrificandi nomine ſuo. Quare non debet dici principalis offerens Chriſtus, quia inſtituit hoc ſacrificium, ut putat Vaſquez: Tum quia ad rationem Sacerdotii non ſpectat ſacrificia inſtituere; Tum quia Deus non erat principalis offerens ſacrificia veteris legis, quamvis ea inſtituiſſet. Neque eſt offerens principalis, quia efficacia hujus ſacrificii fundatur in ejus meritis; poterat enim applicatio meritorum Chriſti competere huic ſacrificio, etiamſi non offerretur nomine Chriſti. Neque demum quia Chriſtus illud actu offert, dum offertur a ſacerdotibus ſuis miniſtris. Nam licet re vera hunc actum eliciat in Cœlo; is tamen non requiritur ad hoc, ut Chriſtus ſit offerens principalis; ſufficit enim, quod habens perpetuum Sacerdotium dederit in perpetuum facultatem Sacerdotibus ſuis miniſtris offerendi hoc Sacrificium nomine ſuo, & quod voluntatem hanc non retractaverit.

XIV. Ex dictis ſequitur, hoc ſacrificium omnes omnium ſacrificiorum prærogativas includere; ſicuti quatenus eſt Sacramentum, omnes omnium Sacramentorum prærogativas includit; adeo ut illi tribuenda ſit omnis efficacia, ac virtus cauſandi quemcumque effectum, qui ab aliis ſacrificiis, vel Sacramentis cauſatur; niſi de aliquo effectu conſtet oppoſitum. Ratio eſt, quia res principaliter oblata, & principalis offerens eſt ipſe Chriſtus Dominus dignitatis infinitæ, & fons omnis effectus, & gratiæ provenientis a quibuſcumque Sacrificiis, & Sacramentis. Propterea Trid. ſeſſ. 22. cap. 1. dixit, hanc eſſe Hoſtiam, quæ *per varias ſacrificiorum naturæ, & legis tempore ſimilitudines figurabatur, utpote quæ bona omnia per illa ſignificata, velut illorum omnium conſummatio, & perfectio, complectitur.* Et Eccleſia in Oratione Dominicæ VI. poſt

Pen-

Digitized by Google

Pentec. dicit : *Deus, qui legalium differentiam Hoſtiarum unius perfectione ſacrificii ſanxiſti, &c.*

QUÆSTIO II.

In quanam actione adæquate conſiſtat eſſentia ſacrificii Euchariſtici?

I. SEx ſunt hac in re ſententiæ celebriores apud Arriagam. Prima eſt Cani reponentis eſſentiam ſacrificii in fractione Hoſtiæ, per quam denotatur Chriſti Mors, & ſeparatio animæ a corpore. Secunda Scoti in oblatione præcedente conſecrationem. Tertia, quæ tribuitur Scoto, & Gabrieli, in oblatione, quæ conſecrationem ſubſequitur, quando dicitur, *Unde & memores, &c.* Quarta Ledeſmæ in communione Sacerdotis. Quinta Lugonis, Bellar. Amici in ſumptione ſimul, & conſecratione; quamvis Lugo ſalvet rationem ſacrificii in utraque ſeorſim, eo modo quo Sacramentum Euchariſtiæ habetur in utraque ſpecie ſeorſim; Bellarminus vero in utraque complexim. Sexta Suarii, Vaſquez, & communior, in ſola conſecratione. Quod non conſiſtat in fractione Hoſtiæ, docent communiter; tum quia hæc cæremonia non eſt in uſu in omnibus Liturgiis, teſte Suario; Tum etiam quia ſi Hoſtia conſecrata ceciderit in Calicem ante fractionem, non debet frangi, ut habetur in Rubricis. Quare examinandum, An conſiſtat in aliqua ex oblationibus, cum eſſentialiter ad rationem ſacrificii ſpectet oblatio externa? An in ſumptione, ſaltem partialiter? An in ſola conſecratione? Ac demum quærendum, An ad eſſentiam ſacrificii ſpectet, quod conſecratio fiat ſub utraque ſpecie panis, & vini?

ARTICULUS I.

Eſſentia ſacrificii neque in oblatione reponitur, neque in ſumptione.

II. DIco primo: Non pertinet ad eſſentiam ſacrificii oblatio illa vocalis, quæ fit ad offertorium.

Prob. Tum quia tunc non offertur Chriſtus; unde ſi ibi deſiſteret Sacerdos, non obtuliſſet niſi ſubſtantiam panis; Tum etiam quia Chriſtus Dominus non præmiſit hujuſmodi oblationem, quæ ſolum Auctoritate Eccleſiæ introducta eſt, ex Suario; Tum demum quia ad eſſentiam ſacrificii ſpectat quidem oblatio externa; ea tamen non debet eſſe verbalis, ſed ſufficit quod Hoſtia offeratur per ipſam immolationem; ſicut in veteribus ſacrificiis ipſa mactatio, v. g. vituli, erat oblatio externa pertinens ad ſacrificium.

III. Dico ſecundo: Neque ſpectat ad eſſentiam ſacrificii oblatio illa, quæ fit in Miſſa poſt conſecrationem.

Prob. Tum quia neque legitur in Scriptura, eam a Chriſto Domino factam poſt conſecrationem; & ex eodem Suario Eccleſiæ auctoritate eſt introducta. Tum etiam quia ſi Sacerdos in ſumptione Calicis deprehendat, ibi non fuiſſe vinum, debet iterum vinum apponere, benedicere, conſecrare, & ſtatim ſumere, ex Rubricis, quin debeat poſt conſecrationem offerre.

IV. Dico tertio: Ne partialiter quidem ſumptio ſpectat ad eſſentiam ſacrificii.

Quod non ſpectet adæquate, conſtat, quia ſi Sacerdos extra Miſſam communicet, non ſacrificat. Quod vero neque ſpectet partialiter, probatur; Tum quia PP. communiter apud Suarium, & Vaſquium, horam immolationis vocant ſolum illam, qua Sacerdos conſecrat: Tum etiam quia Trident. ſeſſ. 22. declarans, quo pacto Chriſtus Dominus in nocte cœnæ oſtenderit ſe eſſe Sacerdotem, ſolum meminit de conſecratione ab ipſo facta. Evangeliſtæ etiam nullam faciunt mentionem de ſumptione facta a Chriſto; non eſt autem veriſimile illos omiſſuros fuiſſe partem eſſentialem ſacrificii: quicquid ſit, an Chriſtus vere ſumpſerit? quod feciſſe, probabilius cenſet D. Th. Tum demum, quia ſumptio non eſt oblatio Hoſtiæ facta Deo, ſed potius, ut notat Coninck, eſt oblatio facta nobis, & quamvis potuerit Chriſtus hanc actionem in ſacrificium inſtituere, non conſtat tamen, quod inſtituerit: præſertim quia minus apte ſignificatur ſubmiſſio noſtra erga Deum, & proteſtatio, quod parati ſimus pro illo mori per illud ipſum, quod in ea actione in noſtram utilitatem convertimus. Adde, actionem ſacrificalem debere fieri principaliter a Chriſto primo Sacerdote, qui per ſuos miniſtros conſecrat, & offert ſeipſum in holocauſtum; ſumptio autem non fit nomine Chriſti principaliter ſumentis; ergo non eſt actio ſacrificalis.

V. Objic. 1. illud Auguſtini 17. de Civ. 5. *Manducare panem in novo teſtamento eſt ſacrificium Chriſtianorum:* Secundo D. Th. q. 80. art. 12. dicentem, quod Sacerdos in perſona omnium ſumit ſacrificium. Tertio, quia

Digitized by Google

Eccleſia poſt conſecrationem applicat ſacrificium pro Defunctis. Quarto, quia in Feria ſexta majoris Hebdomadæ non conſecratur, & tamen Eccleſia illud vocat ſacrificium, dicens: *Sic fiat ſacrificium noſtrum in conſpectu tuo hodie; &c.*; & deinde, *Orate Fratres, ut meum, ac veſtrum ſacrificium, &c.* Quinto, niſi ſumptio eſſet ſacrificium, non eſt ratio, cur tam rigide præcipiatur; adeo ut ſi ſpecies vini effundantur, debeat novum vinum conſecrari, & ſumi. Et ratio ex D. Th. q. 83. art. 6. eſt, quia aliter ſacrificium maneret imperfectum. Denique quia præciſa ſumptione, non habetur victimæ deſtructio eſſentialiter ad ſacrificium requiſita, præſertim ad holocauſtum. Victima enim eſt Chriſtus, ut ſenſibilis per ſpecies panis, & ſolum per ſumptionem Chriſtus ut ſic ſenſibilis deſtrui poteſt.

Reſp. ad primum cum Arriaga, ibi Auguſtinum loqui de communione Laicorum, non Sacerdotis, & panem vocat Sacrificium Chriſtianorum, quia eſt materia ſacrificata; non quia ejus comeſtio eſt actio ſacrificativa.

Ad ſecundum: ex hoc quod aliqua actio fiat nomine publico a Sacerdote, non ſequitur, quod ſit ſacrificium. Nam etiam nomine publico Sacerdos orat in Templo.

Ad tertium: applicatio Sacrificii debet ante conſecrationem fieri, & Eccleſia in offertorio dicit, Hoſtiam offerri pro vivis, atque defunctis. Quare in Memento defunctorum ſolum funduntur preces ſpeciales pro defunctis. Poteſt tamen Sacerdos ſequi probabilem opinionem, quod ſacrificium in ſumptione conſiſtat, & ſic illud applicare in Memento defunctorum, prout explicabimus quæſt. 4. n. 5.

Ad quartum: negandum cum communiori ea die fieri Sacrificium: habetur enim in Concilio Toletano can. 8. Feria VI. in Paraſceve nullum omnino Sacerdotem poſſe miſſam celebrare; & Rubertus lib. 6. de divinis officiis cap. 3. *Hodie*, inquit, *non ſacrificamus, dum nobis Hoſtia de manibus tollitur, non ſacrificant amici, dum trucidant inimici.* Quare verba illa Eccleſiæ intelligenda ſunt de ſacrificio in latiore ſignificatione, quatenus eſt complementum ſacrificii diei antecedentis, in quo hoſtia, quæ tunc ſumitur, fuerat conſecrata. Et ratio eſt, tum quia eo Paraſceves die non fit conſecratio; Tum etiam quia non habetur utraque ſpecies panis, & vini, quæ ad eſſentiam Sacrificii ſpectat, ut infra dicemus.

Ad quintum: Rigidiſſime præcipitur ſumptio poſt conſecrationem, quia Chriſtus Dominus, qui voluit hoc ſacrificium eſſe etiam Sacramentum, juſſit jure merito ſacrificantem de eo participare: Sic etiam rigide præcipitur oblatio illa offertorii, *Suſcipe Sancte Pater, &c.* adeo ut ſi debeat nova hoſtia, & vinum conſecrari, debeat ſaltem mentaliter, ut notat Tamburinus, illa Oblatio præmitti; nec per hoc ſpectat ad eſſentiam ſacrificii; ergo nec ſumptio. Ex Angelico autem ſacrificium ſine ſumptione idcirco remaneret imperfectum, non quia careret ulla parte eſſentiali, aut integrali, ſed quia careret ornatu debito: ſicut homo quamvis nulla parte integrali careat, non eſt tamen cum perfectione debita, ſi careat accidentibus propriis.

Ad ultimum: diximus ad eſſentiam ſacrificii ſufficere immutationem moralem rei oblatæ: quæ pariter ſufficit ad eſſentiam Holocauſti, hoc eſt ſacrificii Lautretici inſtituti præciſe ad Deum colendum; cum hoc etiam ſacrificium ſit ſignum ad placitum. Præterquamquod in ſacrificio miſſæ etiam habetur aliqua immutatio phyſica independenter a ſumptione, ut dicemus artic. ſequenti. Adde immutationem phyſicam ſpecierum Sacramentalium non fieri per ſumptionem, ſed poſt longum tempus, quando in ſtomacho ſpecies digeruntur. Quare ex hoc capite ſacrificium non deberet reponi in ſumptione, ſed in digeſtione ſpecierum; quod nemo dixerit.

ARTICULUS II.

An in ſola Conſecratione conſiſtat eſſentia hujus Sacrificii?

VI. Reſpondeo affirmative cum communiori, ex D. Thom. qu. 82. art. 10. ubi habet: *Conſecratione hujus Sacramenti Deo Sacrificium offertur.*

Prob. tum impugnatione facta aliarum ſententiarum; tum auctoritate Patrum apud Vaſquez, & Lugo; tum etiam quia Euangeliſtæ non commemorant niſi conſecrationem, quando Chriſtus ſacrificavit, & hoc ſacrificium inſtituit in nocte cenæ; ergo in ſola conſecratione illud conſiſtit: Alioquin, ut notat Suarius, Euangeliſtæ commemorando hanc ſolum actionem, omiſſa ea, in qua dicitur conſiſtere eſſentia Sacrificii, dediſſent anſam errori in re graviſſima; quod non eſt præſumendum.

Ratio a priori eſt, quia illa ſola actio eſt

Digitized by Google

eſt eſſentialis oblatio hujus Sacrificii, atque adeo formaliter ſacrificativa, quæ ſola uſurpata eſt a Chriſto Domino; & fit ejus nomine tanquam offerentis principalis: Atqui ſola conſecratio dicitur a Chriſto Domino uſurpata in Euangelio, & ea tantum fit a Chriſto Domino, tanquam principali offerente, cum in perſona Chriſti dicat Sacerdos, Hoc eſt Corpus meum: ergo ſola conſecratio eſt eſſentialis oblatio hujus Sacrificii. Major videtur innegabilis, cum enim Chriſtus ſit principalis offerens, illa actio dici debet formaliter ſacrificativa, quæ a Chriſto, ut Sacerdote, fuit exercita, & ejus nomine fit, dum ſacrificatur.

Confirm. quia Sacerdotium per ſe primo ordinatur ad Sacrificium; & conſequenter illa actio, ad quam primo, & per ſe confertur poteſtas Sacerdotalis, eſt formaliter ſacrificativa: ſed poteſtas Sacerdotalis primo, & per ſe confertur in ordine ad conſecrandum, ut patet: ergo in conſecratione habetur formaliter actio ſacrificativa.

Confirm. demum, quia conſecratio non ſolum eſt moraliter immutativa victimæ, ſed etiam phyſice; ergo nihil deeſt illi, quominus Sacrificium adæquate conſtituat. Antecedens probatur, tum quia ex Bellar. conſecratio ponit Chriſtum Dominum ſub ſpeciebus; unde illum aliquatenus deſtruit, quatenus reponit in ſtatu proclivi ad deſitionem; non minus ac per Adverſarios ſumptio dicitur Chriſtum ſub ſpeciebus deſtruere, per hoc quod illum ponat in via, & ſtatu deſitionis: Tum etiam quia ex Lugo, & Goneto Chriſtus ſub ſpeciebus ponitur mortuo modo, nempe ad humanos uſus inutilis: Tum etiam quia ex Leſſio ex vi verborum corpus Chriſti a ſanguine ſeparatur; atque adeo conſecratio gladio verborum, ut loquitur Cyrillus, eſt mactativa Chriſti: Tum demum, quia ex Tannero probabile eſt, ſubſtantiam panis, & vini ingredi rem oblatam, tanquam partem minus principalem, & cum illa deſtruatur per conſecrationem, habetur conſequenter aliquatenus victimæ deſtructio.

VII. Objic. 1. Sine victimæ deſtructione non habetur Sacrificium. non enim aliunde Abraham dicitur affective tantum, non effective ſacrificaſſe Iſaac, niſi quia illum non occidit; ſed per conſecrationem deſtructio victimæ non habetur; ergo. Probatur minor. non poteſt enim ſalvari deſtructio Chriſti ſub ſpeciebus per conſecrationem, juxta viam Bellarmini, per hoc ſcilicet quod ibi Chriſtus ponatur in ſtatu proclivi ad deſitionem. Nam, ut notat Arriaga, pomum v. g. non dicitur deſtrui, quando generatur in Arbore; quamvis tunc ponatur in ſtatu, ut poſſit comedi, & deſtrui: nec ovis, quæ generatur, aut Templum, quod erigitur, dicitur deſtrui, quamvis ſint deſtruibilia: ergo idem in caſu noſtro. Neque aliæ viæ Lugonis, Leſſii, & Tanneri evincunt veram Chriſti mactationem factam per conſecrationem, ut patet; ergo.

Reſp. 1. nego majorem. diximus enim, ad rationem ſacrificii ſufficere ſolam moralem victimæ immutationem. Quare ſi Deus, vel Reſpublica inſtituiſſent in actionem ſacrificativam, quod infans offeratur in proteſtationem Divini dominii, talis oblatio eſſet ſacrificativa; quia tamen in veteri teſtamento Deus inſtituit in ſacrificium, quod animal occidatur; ideo Abraham tunc non ſacrificavit. Deinde, omiſſa majore, nego minorem, & quicquid ſit de aliis viis, bene ſubſiſtit prima via Cardinalis Bellarm. ſicut enim per Adverſarios Chriſtus, prout ſenſibilis per ſpecies, dicitur deſtrui per manducationem, quia tunc ponitur in ſtatu proximo ad deſtructionem; ita bene dici poteſt, quod per conſecrationem deſtruatur, per hoc quod ponatur in ſtatu inferiori ad naturalem Chriſti conditionem, & proximus ad deſitionem; facile enim ſpecies illæ corrumpuntur; quod Chriſto neque qua glorioſo, neque qua homini competit; Sic etiam in antiquis Sacrificiis, & libaminibus, quando vinum effundebatur in Dei honorem, dicebatur deſtrui; non quia tunc deſtruebatur, ſed quia tunc ſiccabatur, & conſumebatur. Ad id, quod objicitur ex Arriaga: idcirco Pomum, Ovis, Templum, dum ponuntur, non dicuntur tunc deſtrui, quamvis ſint deſtruibilia, quia ponuntur in ſtatu iis debito: At Chriſtus Dominus per conſecrationem ponitur ſub ſpeciebus in ſtatu indebito, & proximo ad deſtructionem; non ſecus ac quando Sacramentum manducatur; ergo per conſecrationem apte dicitur Chriſtus ſub ſpeciebus poni ſimul, & deſtrui.

VIII. Objic. 2. Materia Sacrificii, ſeu res offerenda præcedere debet ipſam oblationem, ſeu actionem ſacrificativam; ergo Chriſtus ut ſenſibilis per ſpecies, qui eſt materia offerenda, præcedere debet actionem ſacrificativam; ſed non præcederet, ſi actio ſacrificativa conſiſteret in conſecratio-

Digitized by Google

tione, ut patet; ergo non conſiſtit in conſecratione. Antecedens probatur, quia univerſim in omnibus aliis Sacrificiis victima præcedit oblationem ejuſdem. Præterea in Sacrificio cruento victima præceſſit illud; & Incarnatio fuit poſitio, & præparatio victimæ, non vero Sacrificium; juxta illud ad Hebr. 10. *Corpus autem aptaſti mihi;* ergo etiam in Sacrificio incruento Chriſtus ut ſenſibilis per ſpecies, qui eſt victima, debet illud præcedere; atque adeo conſecratio eſt ſolum poſitio, & præparatio victimæ, non Sacrificium.

Confirm. 1. quia Trid. ſeſſ. 23. cap. 1. dicit, Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus in Sacerdotio traditam eſſe poteſtatem conſecrandi, offerendi, & miniſtrandi corpus Chriſti; ergo ex Trident. aliud eſt conſecrare, aliud offerre, ſeu ſacrificare, & aliud miniſtrare; Atque adeo ſicut miniſtrare conſequitur ad offerre, tanquam actio diverſa; ita offerre ad conſecrare.

Confirm. 2. quia actio productiva victimæ non poteſt eſſe ejuſdem deſtructiva, aut immutativa; ſed conſecratio ponit Chriſtum ſub ſpeciebus, qui eſt victima, & actio ſacrificativa debet hanc victimam deſtruere, aut immutare; ergo conſecratio non eſt actio ſacrificativa.

Reſp. Eſſe certum, materiam Sacrificii inadæquate præſupponi ad conſecrationem. cum enim offeratur Chriſtus ut ſenſibilis per ſpecies, & ſpecies ingrediantur partialiter hanc rem oblatam, ut diximus quæſtione antecedenti, ſequitur, quod res oblata minus principalis, nempe ſpecies panis, & vini, ad conſecrationem præſupponatur. Quod autem ſufficiat, materiam oblatam inadæquate tantum præſupponi, ex eo conſtat, quia quando Deo offerebatur thus, adeps, &c. in Sacrificium; juxta illud Levitici 1. *Holocauſtum eſt, & oblatio ſuaviſſimi odoris Deo*, tunc odor ille, & nidor, qui per combuſtionem producebatur, & offerebatur, non præſupponebatur antecedenter, niſi tantum quoad materiam, ex qua odor ille conſurgebat; ergo pariter in Sacrificio Miſſæ.

Reſp. 2. diſtinguo antecedens: debet victima præire ad Sacrificium prioritate ſolum rationis, quatenus ideo offertur, quia producitur, non e converſo ideo producitur, quia offertur, concedo; prioritate reali, aut temporis, nego antecedens, & conſequentiam. Poteſt enim eadem actio & victimam producere, & illam Deo immolare: cum enim Sacrificium ſit oblatio externa, & ſignum ad libitum, poterit inſtitui, quod hujuſmodi ſignum ſit actio productiva alicujus rei ſenſibilis; in quo caſu eadem actio eſt ſimul productiva, & ſacrificativa: ſic ſi Deus præcipiat offerri ſibi muſtum ex uva preſſum, & effuſum, eadem actio, quæ exprimeret, & primo poneret muſtum, ac effunderet, eſſet ſimul ſacrificativa: ſic etiam ſi quis poſſet ovem producere, ac illam, dum producit, ponere in igne, eadem actione haberetur & poſitio, & immolatio ovis.

Ad probationem antecedentis, primo nego antecedens. nam dum offerebatur Thus in Sacrificium, ſolum præſupponebatur materia, ex qua conſurgebat res oblata, ut in caſu noſtro præſupponitur panis. Deinde tranſmiſſo antecedente, non per hoc ſequitur, nnn poſſe inſtitui Sacrificium, in quo materia non præſupponatur; cum Sacrificium ſit ſignum ad libitum: Sicut quamvis nulla Eccleſia hactenus fuerit pentagona, non per hoc non poteſt dari Eccleſia pentagona. Ad id, quod additur de Sacrificio cruento, concedo antecedens, nego conſequentiam. diſparitas eſt, quia quando Chriſtus primo poſitus fuit, non fuit tunc poſitus in ara Crucis, ſed fuit immolatus poſt triginta tres annos: At quando primo ponitur ſub ſpeciebus, tunc offertur, & immolatur ſuper altare. Secunda diſparitas eſt, quia Chriſtus, qui eſt principalis offerens, debet præſupponi ad rem oblatam, & actionem ſacrificativam, cum debeat cauſa ſaltem natura præire effectum; ergo ut offerret ſe ipſum in Ara Crucis, debuit præfuiſſe: At ut offerat ſe ipſum in Sacrificio incruento, ſufficit, quod præfuerit in propria ſpecie. Tertia diſparitas eſt, quia ſi ad rationem Sacrificii requiritur victimæ deſtructio, Incarnatio nullatenus fuit deſtructio Chriſti, & ideo non potuit eſſe actio ſacrificativa: contra vero conſecratio eſt moraliter deſtructio Chriſti Domini; cum per eam ponatur Chriſtus ſub ſpeciebus in ſtatu proximo ad comeſtionem, & deſtructionem.

Ad primam confirm. Conſecrare, & offerre in præſenti providentia ſunt duæ actiones ratione tantum diſtinctæ penes diverſa connotata. conſecrare enim fert ſolum ponere Chriſtum ſub ſpeciebus; offerre vero, ſeu ſacrificare fert ponere Chriſtum ſub ſpeciebus in proteſtationem Divini dominii; ita ut hoc fiat a Miniſtro publico, & poſita inſtitutione talis Sacrificii; Propterea potuit Chriſtus velle in alia pro-

vi-

Digitized by Google

videntia, quod homines poſſent conſecrare, & non ſacrificare, ſi non inſtituiſſet hanc actionem in Sacrificium; in quo caſu habens poteſtatem conſecrandi non eſſet Sacerdos; cum Sacerdos dicat relationem ad Sacrificium.

Ad ſecund. tranſmiſſo, quod ad ſacrificium requiratur victimæ deſtructio; quamvis actio productiva non poſſit eſſe ſimul phyſice ejuſdem rei deſtructiva, poteſt tamen eſſe deſtructiva in æſtimatione morali per hoc, quod ponat rem illam in ſtatu proclivi ad deſtructionem: ſicut enim per Adverſarios dum ſumuntur ſpecies ſacramentales, dicitur Chriſtus ſub ſpeciebus deſtrui, non quidem in rigore phyſico, ſed moraliter; & in Libaminibus, dum vinum effundebatur, ſolum in morali æſtimatione deſtruebatur; ita in caſu noſtro: ſicut etiamſi ſi quis per potentiam obedientialem produceret v. gr. ovem in igne, dum illam producit, diceretur ſimul illam phyſice ponere, & moraliter deſtruere.

ARTICULUS III.

An ſpectet ad eſſentiam hujus Sacrificii, quod conſecratio fiat ſub utraque ſpecie?

IX. Dico 1. Potuit Chriſtus Dominus hoc Sacrificium inſtituere ita, ut in una tantum ſpecie conſecraretur. Ita communiter cum Suario, Lugo contra Vaſquez apud Arriagam diſp. 50. ſect. 6.

Prob. Sacrificium eſt oblatio externa in proteſtationem Divini dominii, & ſignum ſenſibile ad libitum inſtituentis illud; ergo potuit Chriſtus ad libitum inſtituere in Sacrificium ſolam oblationem ſuimet ſub ſpeciebus alterutrius ſpeciei; præſertim quia etiam in hoc ſalvaretur, quod repræſentetur corpus mortuum Chriſti Domini in Cruce; cum ex vi verborum veniat ſolum corpus, aut ſolus ſanguis: ſicut etiam ſalvaretur, quod victima deſtruatur, per hoc quod ponatur Chriſtus ſub iis ſpeciebus in via ad defitionem; quamvis neutrum ex his ad rationem Sacrificii ſit neceſſarium, ut oſtendimus.

Neque dicas cum Vaſquez, quod hujuſmodi Sacrificium non eſſet rememorativum mortis Chriſti. Nam ad rationem Sacrificii non ſpectat, quod Chriſti mortem, vel paſſionem rememoret. Deinde ſatis rememoraret per hoc, quod in conſecratione alterutrius ſpeciei ſolum Chriſti corpus, aut ſolus ſanguis repræſentetur.

X. Dico 2. Utriuſque ſpeciei conſecratio in præſenti providentia ſpectat ad eſſentiam Sacrificii. Ita communiter apud Suarium, & Arriagam ex D. Thom. q. 80. art. 12.

Prob. ab aliis aliter; ſed inſufficienter, ut diſcutit Arriaga. Ratio potiſſima eſt, quia de facto ſic voluit Chriſtus Dominus hoc Sacrificium inſtituere; quod conſtat ex fere communiſſimo DD. ſenſu. Congruenter autem ſic voluit Chriſtus Dominus; quia ſic expreſſius ſignificatur Sacrificium incruentum, & ſeparatio corporis a ſanguine; & cum ſit Sacrificium ſimul, & Sacramentum refectivum, expreſſius etiam ſignificatur convivium ſpirituale per cibum, & potum ſimul.

XI. Objic. 1. Innocentium Octavum cum Norvegis carentibus vino diſpenſaſſe, quod ſine vino conſecrarent; ut refert Volaterranus: Atqui ſi ad quidditatem Sacrificii ſpectaret conſecratio ſub utraque ſpecie, non potuiſſet Pontifex Chriſti Vicarius in hoc diſpenſare, ut patet; ergo non ſpectat ad eſſentiam Sacrificii conſecratio ſub utraque ſpecie: Ea proinde præcipitur ſolum præcepto Divino poſitivo, quod in caſu neceſſitatis diſpenſari poteſt a Pontifice: ſicut poteſt diſpenſare in votis, & relaxare juramenta.

Reſp. de hac diſpenſatione non conſtare: & communiter DD. aſſerunt, Hiſtoriam hujus Authoris eſſe apocrypham, tum quia Pontifex nequit diſpenſare in iis, quæ ſpectant ad quidditatem ſive Sacrificii, ſive Sacramentorum inſtitutam a Domino: tum etiam quia adhuc dato, quod ex præcepto tantum Divino deberet conſecratio fieri ſub utraque ſpecie, neque datur cauſa ſufficiens, ut poſſit Pontifex in hoc diſpenſare; non ſolum quia facile poteſt adduci vinum in Nationes, quæ illo carent; ſed etiam quia hoc Sacramentum, & Sacrificium non eſt neceſſarium neceſſitate medii. Propterea communiter docent, non eſſe celebrandum ſine veſtibus Sacris ad dandum viaticum moribundo: quia ſcilicet cum gratia hujus Sacramenti non ſit neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem, non datur ſufficiens cauſa diſpenſandi in jure naturali de celebrando cum debita decentia: contra vero datur ſufficiens cauſa, cur Pontifex nomine Dei promiſſarii diſpenſet in votis, &c. quia facile vota emittuntur: & niſi daretur in terris poteſtas diſpenſandi, eſſent in laqueum, non in ſalutem, ut fuſe Suarius loco citato.

XII. Objic. 2. Si Sacerdos conſecrat panem, & non vinum, vel quia in calice eſt aqua, aut acetum, vel quia ſacrilege non vult illud conſecrare, in tali caſu vere hoſtia eſt conſecrata; ergo ad eſſentiam ſacrificii non ſpectat conſecratio ſub utraque ſpecie. Prob. conſeq. quia eadem eſt poteſtas cònſecrandi, & ſacrificandi in Sacerdote; ergo quoties conſecrat, ſacrificat; ergo in caſu adducto, in quo datur unius tantum ſpeciei conſecratio, datur verum ſacrificium ſub una tantum ſpecie; atque adeo utraque ſpecies non requiritur ad rationem ſacrificii in præſenti providentia.

Reſp. cum Arriaga ſect. 7. poteſtatem datam Sacerdoti valide conſecrandi eſſe quidem connexam cum poteſtate ſacrificandi, non tamen eſſe eandem tum realiter, tum formaliter. poteſt enim dari conſecratio ſine ſacrificio, ut quando per errorem in calice non eſt vinum, ſed aqua, vel acetum; ergo poteſtas ad conſecrandum formaliter diſtinguitur a poteſtate ad ſacrificandum. Quare, conceſſo antecedente, nego conſequentiam. Ad probationem diſtinguo antecedens: eſt eadem realiter, omitto; formaliter, nego antecedens, & conſequentiam.

XIII. Ex quibus fit, quod ſi Sacerdos velit conſecrare panem, & ſimul ſacrificare, quatenus vult etiam deinde conſecrare vinum, in tali caſu vere conſecrat panem, etiamſi deinde mutata voluntate vinum non conſecret; At ſi velit conſecrare panem tantum, & nullatenus vinum, certe tunc panem non conſecrat. Ratio eſt, quia inter intentiones contrarias prævalet quæ eſt magis efficax, & abſoluta, ut diximus cum de miniſtro ſacramentorum habente contrarias intentiones, diſp. 2. q. 2. n. 16. unde etiam fit, quod ſi Sacerdos velit utramque ſpeciem conſecrare, & ſimul nullatenus velit ſacrificare, neque in tali caſu conſecrabit: ſicuti ſi chriſtianus vellet contrahere matrimonium, ſed efficacius nollet ſacramentum conficere, Matrimonium in foro interno non contraheret.

In tantum itaque panes obvii conſecrati aliquando ex nequitia alicujus Sacerdotis ab Eccleſia habentur pro conſecratis, quia præſumitur, quod Sacerdos habuerit voluntatem abſolutam conſecrandi ſine voluntate efficaciori non ſacrificandi, atque adeo cum voluntate implicita ſacrificandi, ſi hæc voluntas eſt neceſſaria ad validam conſecrationem; quamvis re vera tunc non ſacrificet ſub una tantum ſpecie.

QUÆSTIO III.

Quoſnam effectus præſtet Sacrificium Euchariſticum.

I. Diximus in loco de effectibus Euchariſtiæ, in quantum eſt Sacramentum; dicendum nunc de iiſdem in quantum eſt ſacrificium. Eſt autem Euchariſtia ſacrificium Lautreticum, inquantum Deo offertur in recognitionem ſupremi ejus dominii: eſt etiam euchariſticum, in quantum fit in gratiarum actionem ob accepta beneficia: eſt pariter propitiatorium, prout offertur in remiſſionem peccatorum, & pœnarum; unde Deus ex offenſo redditur placatus, & propitius: eſt demum Impetratorium, quatenus offertur ad gratias impetrandas. Cum de his poſtremis effectibus ſint nonnullæ difficultates enodandæ, ideo inquirimus hic ſolum de effectibus, quos ut propitiatorium & impetratorium parit ex opere operato, ſeu independenter a bonitate offerentis; nam ex opere operantis, ſeu quatenus eſt actus virtutis Religionis, certum eſt eoſdem effectus habere, quos reliqui actus virtutis: nimirum mereri ipſi ſacrificanti augmentum gratiæ, ſatisfacere pro peccatis propriis, vel pro peccatis ejus, cui talis ſatisfactio applicatur, & impetrare ſibi, vel aliis aliquod bonum.

II. Dico 1. effectus ex opere operato primus, & immediatus hujus ſacrificii, radix aliorum, eſt reddere Deum propitium, & placatum. Ita communiter cum Bellar. cap. 3. Cornelio a Lapide, qui in cap. 10. ad Hebræos, *Sacramentorum*, inquit, *eſt ſanctificare, ſacrificii propitiare*.

Prob. ex Trid. ſeſſ. 22. cap. 2. ubi dicitur: *Hac oblatione placatus Deus Gratiam, & donum pænitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit*. Ex quibus verbis colligitur, hoc ſacrificium eſſe propitiatorium, & placativum Dei, & hinc oriri reliqua bona, quæ cauſat. Quod ſi quæras, quid ſit Deum propitiari, & placari? Reſp. eſſe tolli a Deo obicem indignationis poſitum a peccatis, quo ſublato, fit nobis ſpecialiter benevolus, & beneficus.

III. Dico 2. Miſſæ ſacrificium ex opere operato cauſat remiſſionem mortalium, non quidem immediate, & directe, ſicut ſacramenta cauſant gratiam juſtificantem; ſed tantum mediate, impetrando ſcilicet auxilia ad contritionem, vel attritionem cum

ſa-

ſacramento, vi quorum immediate obtinetur remiſſio mortalium. Ita communiter.

Prob. tum ex verbis laudatis Triden. dicentis, *Hac oblatione placatus Deus Gratiam* (videlicet excitantem) *& donum pœnitentiæ concedens crimina &c. dimittit*. Tum etiam, quia hic effectus cauſandi Gratiam Juſtificantem non eſt tribuendus ſacrificio, ſi non conſtet ex Scripturis, Conciliis, PP. aut traditione; cum nec ipſi ſacrificio cruento crucis voluerit Chriſtus hanc prærogativam tribuere cauſandi gratiam immediate.

IV. Dubitatur, An auxilia ad pœnitendum vi hujus ſacrificii cauſentur infallibiliter in eo, pro quo ſacrificium offertur? Vaſquez, Suarius, Gonetus, Lugo putant non cauſari infallibiliter, licet cauſentur ex opere operato; ſicut nec per Extremam Unctionem cauſatur infallibiliter ſanitas corporis, nec per Euchariſtiam infallibiliter cauſatur auxilium efficax ad perſeverandum; quamvis hujuſmodi effectus cauſentur ex opere operato. Probabilius tamen cenſeo, quod ea auxilia infallibiliter cauſentur, quamvis ex noſtra culpa non ſemper ſint efficacia: Infallibiliter etiam cauſatur ſanitas corporis per Extremam Unctionem, quando ſanitas prodeſt animæ, dummodo non detur obex, & adſint circumſtantiæ debitæ; cum ſub hac hypotheſi ſanitas corporis ſit promiſſa: Sicuti orationi promittitur a Deo id quod petitur; atque adeo infallibiliter confertur, dummodo adſint debitæ circumſtantiæ. Et eodem modo per Sacramentum Euchariſtiæ infallibiliter conferuntur auxilia ad perſeverandum, quamvis ea non ſemper ſint efficacia ex culpa voluntatis. Ratio, cur infallibiliter per ſacrificium conferantur auxilia ad pœnitendum, eſt, quia ſunt promiſſa a Chriſto Domino. ſenſus enim illorum Verborum Matth. 7. *Hic eſt ſanguis meus, qui pro multis effundetur*, non ſolum eſt, quod ſanguis Chriſti effundendus erat tunc in ſacrificio cruento, ſed etiam quod ſit effundendus nunc in ſacrificio incruento in remiſſionem peccatorum; quatenus vi meritorum ſanguinis Chriſti cauſantur, & effunduntur auxilia ordinata ad remiſſionem peccatorum obtinendam,

Dico 3. Probabile eſt, remiſſionem peccatorum venialium cauſari immediate ex opere operato per ſacrificium Miſſæ in eo cui applicatur, dummodo nullum habeat affectum actualem, vel habitualem erga illa, ut diximus, cum de effectibus Sacramenti Euchariſtici. Ita Platel. n. 478. contra Lugo, Arriagam, & alios putantes, quod ſolum mediate cauſetur ſicut mortalium, ita & venialium remiſſio.

Prob. quia Triden. ſeſſ. 22. cap. 1. docet, per hoc ſacrificium virtutem Paſſionis Chriſti applicari in remiſſionem peccatorum, quæ a nobis quotidie committuntur, hoc eſt venialium, nulla facta mentione pœnitentiæ, ut facit cap. 2. dum tribuit eidem ſacrificio virtutem remittendi mortalia; ergo venialia vi hujus ſacrificii probabiliter remittuntur immediate ex opere operato.

V. Dico 4. ſacrificium hoc, quatenus propitiatorium, & ſatisfactorium, cauſat etiam ex opere operato remiſſionem pœnarum, tam ſi pro vivis applicetur, quam ſi pro defunctis. Ita communiter.

Prob. ex Trid. ſeſſ. 22. can. 3. ubi anathematizatur qui dixerit, *Miſſæ ſacrificium &c. ſoli ſumenti prodeſſe; neque pro vivis, & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere*. Et ſane cum ſanguis Chriſti effundatur in remiſſionem peccatorum, debuit etiam ſe extendere ad remiſſionem pœnarum: Tum quia non diceretur ſublatus per hoc ſacrificium obex indignationis divinæ, nec Deus placatus, ſi nihil de ſatisfactione ſibi debita remitteret: Tum etiam quia etiam pœnæ peccatis debitæ dicuntur peccata, quatenus ſunt reliquiæ, & effectus peccatorum, juxta illud ſecundo Machab. 12. *Sancta, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis ſolvantur*, hoc eſt a pœnis peccatorum.

VI. Dubitatur 1. utrum hunc effectum cauſet immediate, an ſolum mediate, ſicut cauſat remiſſionem mortalium; videlicet impetrando ex opere operato vires ſpirituales ad augenda opera pœnitentiæ, quibus Deo ſatisfaciamus ex opere operantis, ſive pro nobis, ſive pro defunctis, applicando illis noſtras ſatisfactiones? Secundo, An cauſet hunc effectum infallibiliter?

Ad primum: Probabile eſt, quod cauſet immediate; cum Tridentinum can. 3. dicat prodeſſe pro pœnis, & ſatisfactionibus: Et quamvis etiam dicat prodeſſe pro peccatis, pro quibus ſolum prodeſt mediate; at cum expreſſe cap. 2. doceat, quod proſit pro mortalibus tantum mediate, & nuſquam idem doceat de venialibus, & de pœnis; ideo probabiliter remiſſio venialium, & pœnarum a ſacrificio Miſſæ cauſatur etiam immediate.

Ad ſecundum. Communiſſime Theologi

apud Vaſquez n. 19. & Arriagam ſect. 3. docent, quod hic effectus cauſetur infallibiliter. ſi enim ſacrificia antiqua infallibiliter purgabant ab Immunditiis legalibus, a fortiori hoc ſacrificium infallibiliter purgat a pœnis, quæ removent Juſtum a cætu Beatorum. Et ſane cum hoc ſacrificium ſit eſſentialiter propitiatorium, & placativum Dei offenſi, tollendo obicem indignationis, dicendum, quod tollat infallibiliter ſaltem partem pœnarum debitarum; Quomodo enim offenſus dici poteſt placatus, ſi nullam partem ſatisfactionis debitæ remittat?

Notat tamen Bonac. de Indulg. puncto 6. quod quando pro defunctis applicatur ſacrificium, tunc liberum ſit Deo illud acceptare; cum non teneatur offenſus acceptare ſatisfactiones, quæ non præſtantur ab ipſo offenſore: Propterea Indulgentiæ, Sacrificia, & alia opera ſatisfactoria, quæ pro defunctis offerimus, dicuntur offerri per modum ſuffragii, hoc eſt per modum ſolutionis pro illis exhibitæ, non per modum abſolutionis judicialiter præſtitæ, ut fit in Sacramento pœnitentiæ, quia Eccleſia nullam habet in defunctos auctoritatem.

VII. Dico 5. Sacrificium Euchariſticum, quatenus impetratorium, cauſat ex opere operato non ſolum bona ſpiritualia, ſed etiam temporalia, ſi tamen ad ſalutem conducant. Ita communiter.

Prob. tum ex uſu Eccleſiæ offerentis ad hunc finem ſacrificia; tum ex Tridentino loco laudato, ubi dicit, ſacrificium offerri non ſolum pro peccatis, pœnis, & ſatisfactionibus, ſed etiam pro aliis neceſſitatibus. Ubi notat Bellar. lib. 2. cap. 3. quod ſi ſacrificium valet pro peccatis dimittendis, valere etiam debet pro aliis neceſſitatibus, quatenus ex peccato ortæ ſunt; propterea ſi Deus hac oblatione placatur, & redditur propitius, debet communiter removere pœnas peccatis debitas, & tollere neceſſitates ex peccatis ortas, ac ſimul conferre bona temporalia, ſi conducant ad ſalutem. Hos etiam effectus cauſat infallibiliter juxta dicta, dummodo bonum, quod petitur, cum debitis curcumſtantiis petatur: ſicut oratio infallibiliter impetrat ex opere operantis quodcumque petitur, cum id promiſſum ſit a Chriſto Domino Joan. 10. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*. Petendum tamen eſt cum debitis circumſtantiis; aliter, ut advertit Arriaga, redderentur homines torpentes in divino ſervitio, ſi auxilia efficacia, & perſeverantiam finalem infallibiliter obtinerent per quamcumque orationem, aut per quodcumque ſacrificium.

VIII. Dubitatur demum, An effectus ſacrificii participentur ab iis, pro quibus offertur, pro menſura propriæ devotionis.

Negat Suarius diſp. 79. ſeſſ. 10. Conink, & alii. Sed affirmandum probabilius cum D. Th. 3. p. q. 79. art. 5. ubi habet: *Quamvis hæc oblatio ex ſui quantitate ſufficiat ad ſatisfaciendum pro omni pæna, tamen ſit magis ſatisfactoria illis, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus, ſecundum quantitatem ſuæ devotionis*. Idem docet Cajetanus tomo 2. opuſc. tract. 3. qu. 2. quod probat ex verbis canonis. Poſtquam enim ſacerdos oravit pro Eccleſia, pro Papa, pro circumſtantibus &c. ſubdit: *quorum tibi fides cognita eſt, & nota devotio*: Quod non recte adjiceretur, ſi in diſtribuendo fructu ſacrificii nulla fidei, ac devotionis ratio haberetur. Probat hoc etiam Lugo, quia ſicut congruum fuit, ut merita Chriſti infinita ſacramentis applicarentur ad effectum finitum, determinandum juxta diſpoſitionem ſuſcipientis, ad hoc ut homines excitarentur ad ea recipienda cum meliori devotione, ac reverentia: ita congruum fuit, ut Chriſti ſatisfactiones infinitæ ſacrificio applicarentur ad effectum finitum, determinandum juxta diſpoſitionem, ac devotionem ejus, pro quo offertur, ut magis ſe diſponat ad eum recipiendnm, & ſicuti Sacramenta cauſant Gratiam pro menſura devotionis ſuſcipientis, non vero conferentis illa; ita in ſacrificio relate ad effectum ex opere operato non attenditur devotio offerentis, ſed ejus, pro quo offertur. Et quia etiam audientes ſacrum offerunt illud pro ſe, ut conſtat ex illis verbis canonis: *pro omnibus circumſtantibus, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt pro ſe, ſuiſque omnibus*: ideo etiam circumſtantes probabiliter participant effectum ſacrificii pro menſura propriæ devotionis, non quatenus ſunt offerentes, ſed quatenus pro ſe illud offerunt.

Dices: Si Petrus applicet alteri ſatisfactionem proprii jejunii, non erit major ſatisfactio in illo per hoc, quod ſit major devotio; ergo neque ſi ſacrificium applicet.

Reſp. nego conſeq. Diſparitas eſt, quia ſatisfactio orta ex jejunio eſt finita: ergo non poteſt commenſurari devotioni majori, & majori in infinitum: ſecus vero ſatisfactio Chriſti infinita.

QUÆ-

Digitized by Google

QUÆSTIO IV.

An ſacrificium Euchariſticum ſit valoris Infiniti in actu primo proximo?

I. Diſtinguenda eſt in hac celebri quæſtione infinitas valoris in actu primo remoto conſiſtens in ſufficientia ad hoc, ut poſſit inſtitui ſacrificium cum vi cauſativa effectus ſyncategorematice infiniti, ab infinitate in actu primo, proximo, quæ importat in ſacrificio de facto vim cauſativam effectus ſyncategorematice infiniti; adeo ut ſit de facto inſtitutum ad impetranda bona, & ad remittendas pœnas ſyncategorematice infinitas. Diſtinguenda etiam eſt vis cauſativa infinita intenſive, quæ ſcilicet ſe extendat ad obtinenda eidem bona majora, & majora in infinitum, a vi cauſativa infinita extenſive, quæ ſe extendat ad obtinenda eadem bona pluribus, & pluribus in infinitum, Si verum eſt, competere de facto ſacrificio miſſæ utramque vim cauſativam infinitam, videlicet intenſivam ſimul, & extenſivam, verum etiam erit, quod ſingulis, pro quibus offertur, æque ſemper proſit, ſive offeratur pro pluribus, ſive pro paucioribus, ſive pro uno tantum; non ſecus ac æque prodeſt ſacrificium audientibus factum, ſive pauciores ſint, ſive plures.

Quod attinet ad infinitatem valoris hujus ſacrificii in actu primo remoto, ea communiſſime admittitur: cum enim ex Triden. eadem ſit hoſtia, & idem offerens in ſacrificio cruento, & incruento, nempe Chriſtus Dominus, eadem eſt valoris infinitas in utroque in actu primo remoto, quatenus poterat inſtitui cum vi cauſativa effectus majoris, & majoris in infinitum. Solum itaque dubitatur de infinitate valoris in actu primo proximo, ſeu an de facto ita inſtitutum ſit, ut poſſit cauſare effectus ſyncategorematice infinitos tum intenſive, tum extenſive, ut proinde æque proſit ſingulis, ſive pro pluribus, ſive pro paucioribus offeratur.

II. Dico 1. Sacrificium Euchariſticum eſt infiniti valoris in actu primo proximo intenſive. Ita D. Th. Cajetanus, Lugo contra Suarium, qui ratiocinatur cohærenter ad ſua principia: docet enim, ex majori diſpoſitione ejus, pro quo offertur, non creſcere effectum hujus ſacrificii: propterea negat eidem vim cauſativam intenſive infinitam.

Prob. Sacrificium, ut diximus, cauſat effectum ſuum juxta menſuram devotionis, & diſpoſitionis illius, pro quo offertur; ſed devotio poteſt creſcere in infinitum ſaltem divinitus; ergo poteſt ſacrificium ponere effectus ſyncategorematice infinitos intenſive; ſed hoc præſtare non poſſet, niſi haberet vim cauſativam in actu primo proximo infinitam intenſivè; ergo hanc habet.

Confirm. Theologi ex hoc probant, quod in ſacramentis ſit vis cauſativa effectus intenſive infinita; quia ſcilicet effectus ſacramenti ex opere operato creſcere poteſt ad incrementum diſpoſitionis ſubjecti, juxta doctrinam Tridentini; ergo idem dicendum in ſacrificio.

Ratio ulterior, quare negari non debeat ſacrificio Miſſæ vis cauſativa in actu primo proximo infinita intenſive (idemque dicendum de infinita extenſive) deſcendit ex illo principio, quod ſicut Chriſto Domino, & Sacramento Euchariſtiæ Chriſtum continenti, ita etiam huic ſacrificio nihil perfectionis denegandum, quod non pugnet cum revelatis, & cum ſenſu Eccleſiæ, ob ſummam eorum præſtantiam.

Accedit, conveniens fuiſſe, quod Chriſtus Dominus hujus ſacrificii effectus non limitaret, relate ad eos, pro quibus offertur, niſi ſpectata eorum devotione, ac diſpoſitione: ſicut non limitavit effectus hujus ſacramenti relate ad ſuſcipientes, niſi ſpectata pariter eorum devotione, ac diſpoſitione, ſic enim ex una parte conſuluit dignitati ſacrificii, & ſacramentorum, reddendo ea juxta præſentem Inſtitutionem infiniti valoris in actu primo proximo; & ex altera parte conſuluit devotioni, ac venerationi eorum, qui ad ſacrificium concurrunt, aut Sacramenta ſuſcipiunt, dum majorem devotionem majori effectu compenſat.

Hinc patet, quare non ſufficiat ad tollendum omnem reatum pœnæ unum ſacrificium; quamvis vim habeat tollendi pœnam ſyncategorematice infinitam; ſed requiratur, quod miſſæ iterentur: non enim id oritur ex intrinſeca inſufficientia ſacrificii, ſed ex limitata devotione ejus, pro quo offertur. Quamvis autem effectus ſacrificii commenſuretur devotioni ejus, pro quo offertur a Sacerdote, commenſuratur etiam devotioni ipſius Sacerdotis, necnon inſervientium, & circumſtantium, qui pariter illud pro ſe offerunt, ut diximus: ita tamen ut cæteris paribus major fructus percipiatur

ab-

ab eo, cui ſacrificium applicatur, minor a Sacerdote, minor etiam ab inſervientibus, adhuc minor a circumſtantibus, & multo minor a tota Eccleſia, pro qua generatim offertur. Ubi notandum, triplicem diſtingui a Theologis fructum hujus ſacrificii; generalem, quem participat tota Eccleſia; ſpecialem, quem participat is, pro quo ſacrificium offertur; & ſpecialiſſimum, quem participat Sacerdos. Hunc fructum ſpecialiſſimum æquivalere fructui ſpeciali docuit Molfeſius, Filiucius, Navarra, & alii putant fructum ſpecialiſſimum trium miſſarum æquivalere fructui ſpeciali unius miſſæ. Quamvis autem poſſit Sacerdos hunc etiam fructum ſpecialiſſimum ſibi debitum alteri applicare; damnata tamen eſt propoſitio octava Alexandri VII. dicens: *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem miſſa accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem.* Et ratio eſt, quia ſtipendium Miſſæ datur Sacerdoti pro ejus ſuſtentatione, quæ non eſt major per hoc, quod applicet alteri præter fructum ſpecialem, etiam ſpecialiſſimum Miſſæ.

III. Dico 2. Sacrificium Miſſæ probabiliter eſt etiam infiniti valoris in actu primo proximo extenſive, quatenus vim habet cauſandi effectum ſyncategorematice infinitum pro aliis, & aliis, pro quibus offertur; ita ut ex eorum multitudine effectus non minuatur; ut proinde ſacrificium æque proſit ſingulis, ſive pro pluribus, ſive pro paucioribus offeratur: Sicut Lux eodem modo illuminat, ſive plura ſubjecta ſint diſpoſita ad lucem recipiendam, ſive pauciora: & ſicut vox eodem modo auditur tam a pluribus, quam a paucioribus: & ſicut etiam idem Sacramentum Euchariſtiæ ſi replicetur, eodem modo gratiam cauſat ſingulis, ſive plures ſint, ſive pauciores, qui illud ſuſcipiunt. Ita Vaſquez, Hervæus, Cajetanus, Corduba, Sotus contra Suarez, Coninck, Lugo apud Dicaſtillum tract. 5. dub. 5.

Prob. tum quia nulla prærogativa deneganda eſt huic ſacrificio, quæ non pugnat cum revelatis, & cum ſenſu Eccleſiæ; tum etiam quia fructus hujus ſacrificii ex multitudine offerentium, ſeu circumſtantium non decreſcit in ſingulis; ergo a pari neque ex multitudine eorum, pro quibus offertur; cum in utroque caſu requiratur virtus extenſive infinita: Tum demum quia ſacrificium cruentum vim habet cauſativam effectus extenſive infinitam; adeo ut non decreſcat fructus ex multitudine eorum, pro quibus fuit oblatum; ergo idem dicendum de ſacrificio incruento; cum non conſtet, quod voluerit Chriſtus ejus virtutem limitare.

Confirmatur. Sacrificium incruentum habet vim cauſativam effectus infinitam intenſive, juxta dicta in prima concluſione: ergo etiam extenſive. Probatur conſequentia: Univerſim enim virtus, quæ poteſt cauſare effectum ſyncategorematice infinitum intenſive, poteſt etiam extenſive: v. g. virtus calefactiva, quæ poteſt calefacere idem ſubjectum intenſius, & intenſius in infinitum, poteſt etiam calefacere plura, & plura ſubjecta ſine termino: ſic idem Sacramentum Euchariſtiæ, quod cauſare poteſt gratiam ſyncategorematice infinitam in eodem ſubjecto, juxta majorem & majorem ejus diſpoſitionem, ſi replicetur in pluribus, & pluribus ſubjectis in infinitum, poteſt cauſare gratiam extenſive infinitam.

Confirm. 2. quia Sacerdos ex Eccleſiæ præſcripto offert Sacrificium pro pluribus, ut patet ex illis verbis Canonis: *Quem tibi offerimus pro Eccleſia tua Sancta Catholica, &c.* Quod ſi per oblationem ſacrificii pro his omnibus fructus diminueretur, id eſſet valde noxium ei, qui dedit ſtipendium pro ſacro, cum dividendus eſſet fructus in tot partes.

IV. Objic. 1. ex Suar. Eccleſiæ conſuetudo applicandi ſacrificium pro illo tantum, qui ſtipem offert, ita ut illi proſit quantum poteſt, indicat, ſacrificium non eſſe infiniti valoris extenſive in actu primo proximo: ſi enim ex inſtitutione Chriſti æque prodeſſet ei, qui ſtipem offert, quamvis pro aliis offerretur, Sacerdotes non deberent alios eodem fructu privare; ergo non eſt valoris infiniti extenſive.

Confirm. ex Fagundez: Quamvis ſacrificium incruentum non ſit minoris valoris intrinſeci, quam cruentum; expediens tamen fuit, quod virtus ſacrificii incruenti limitaretur a Chriſto Domino ſaltem extenſive, ut ſic magis ad illud fideles allicerentur, & frequentius iterarent; quod ſacrificio cruento competere non poteſt: ergo ut prius.

Reſp. ex Eccleſiæ conſuetudine confirmari potius concluſionem: uſus enim Eccleſiæ eſt, quod Sacerdos Sacrificium offerat univerſaliter pro tota Eccleſia, pro vivis, ac defunctis, & ſpecialiter pro Pontifice, Antiſtite, circumſtantibus, ut patet

tet

tet ex Canone Miſſæ. Neque ſolum pro his offertur, quatenus eſt impetratorium, ut quidam putant apud Suarium diſp. 79. ſ. 9. ſed etiam quatenus ſatisfactorium, cum in Canone dicatur offerri *pro Redemptione animarum ſuarum*. Cum enim Redemptio ſit ſolutio a malis culpæ, & pœnæ, hoc magis præſtatur ſatisfactione, quam impetratione; ergo ex Eccleſiæ conſuetudine videtur conſtare, quod ſacrificium hoc ſit valoris infiniti extenſive in actu primo proximo. Verum quidem eſt, quod ſpecialiſſime offeratur pro eo tantum, qui ſtipem contulit; ita ut ei proſit quantum poteſt: Ratio tamen hujus eſt, quia non habetur certitudo, ſed ſola probabilitas de hac virtute extenſive infinita; unde fit, abſolute applicandum eſſe ſacrificium ei, qui dedit ſtipendium ita ut proſit illi quantum poteſt, & ſolum conditionate poſſit aliis applicari, ſi ſcilicet vera eſt hæc ſententia. Propterea advertit Cajetanus, tertia parte q. 79. art. 5. arguendos, inſtruendoſque eos, qui ſtipem erogando petunt, ut totum ſacrificium ſibi applicetur, & nullatenus alteri: nihil enim minus habebit ille de ſacrificio per hoc, quod aliis etiam applicetur ſub ea conditione explicata.

Ad confirm. nego antecedens. Ad devotionem enim erga ſacrificium confert, quod apprehendatur valoris infiniti, quia ſic dignius de illo ſentitur; ex eo autem quod limitatio effectus habeatur a limitatione propriæ devotionis, fit etiam, ut quilibet incitetur ad ſacrificia iteranda.

V. Objic. 2. Data iſta virtute extenſive infinita in ſacrificio, quilibet perciperet fructum cujuſcumque ſacrificii, perinde ac pro ſe tantum offerretur; ergo ſtatim quælibet anima e pœnis purgantibus liberaretur, & quilibet immenſum haberet fructum ob tot ſacrificia.

Confirm. quia poſſet Sacerdos multiplex ſtipendium accipere pro eodem ſacrificio, ſi pro pluribus, illud offerret, juxta hanc probabilem ſententiam. Neque dicas, debito certo ex Juſtitia non ſatisfieri per ſolutionem probabilem, & incertam. Nam ſolum eſt opinio probabilis, quod ſacrificium olim applicatum Petro illi proſit, etiamſi non detur hic, & nunc intentio ſaltem virtualis offerendi pro illo; (cum id neget Vaſquez diſp. 38. de Sacram. cap. 6. & alii) & tamen hac ſolutione probabili ſatiſfit obligationi ex Juſtitia, quam habet Sacerdos applicandi ſacrificium Petro, qui ſtipendium obtulit; ergo etiam in caſu noſtro. Similiter, quia probabile eſt, eſſentiam ſacrificii conſiſtere in ſumptione, qui poſt conſecrationem ante ſumptionem applicat Miſſam pro illo, qui dedit ſtipendium, ſatisfacit per hanc ſolutionem probabilem debito ex juſtitia.

Confirm. 2. quia ſaltem poſſet idem ſacrificium applicari tum ei, cui debetur ex juſtitia ob ſtipendium acceptum, tum alteri, cui ſolum debetur ex fidelitate.

Reſp. infallibilitatem effectus ex opere operato hujus ſacrificii eſſe inſtar infallibilitatis effectus provenientis ex opere operantis ab oratione; ſicut enim quia id, quod petitur, promiſſum eſt a Chriſto Domino, ſi petatur ſub circumſtantiis debitis, & quia nobis non innoteſcit, an ſub circumſtantiis debitis petamus, ideo iterare debemus orationes: ita pariter dicendum de effectu ſacrificii; & ideo non ſtatim omnes animæ a pœnis purgantibus liberantur. Præterquamquod probabile eſt, quod relate ad ſatisfaciẽdum pro illis animabus effectus ſacrificii non ſit infallibilis, cum non præſtetur Deo offenſo ſatisfactio ab ipſomet offenſore.

Ad Primam confirmationem, nego ſequelam; tum quia ſtipendium unice datur ob congruam ſuſtentationem Sacerdotis, non in pretium Miſſæ; tum etiam quia accipiens ſtipendium implicite ſe obligat ad offerendum pro illo ſacrificium abſolute, ita ut proſit illi quantum poteſt; & eſt rationabiliter invitus, ſi idem ſacrificium abſolute etiam alteri applicetur; non tamen cenſetur invitus Petrus, quod pro ſe ſacrificium offeratur, juxta illam probabiliſſimam, & communem opinionem, videlicet cum ſola intentione habituali non retractata. Ad id quod additur: tunc ſatisfacit obligationi ex juſtitia, qui applicat Miſſam debitam poſt conſecrationem ante ſumptionem, quando ãte conſecrationem non applicaverat alteri. Et ratio eſt, quia voluntas illa antecedens ſatisfaciendi debito ex juſtitia, habitualiter perſeverans ſimul cum intentione actuali, quæ habetur poſt conſecrationem, ſufficit ut ſolutio talis debiti ſit moraliter certa. Quod ſi ante conſecrationem Miſſa fuerit alteri applicata, falſum cenſeo, quod poſt conſecrationem poſſit hanc voluntatem retractare, ita ut ſatisfaciat debito ex juſtitia per hoc, quod poſt conſecrationem illam applicet, quamvis applicet ante ſumptionem: etenim in hoc caſu ſolutio debiti ex juſtitia eſſet ſolum probabilis, atque adeo inſufficiens, ut docent communiter: quicquid adverſus hanc communem doctrinam opponat Cardinalis

de

Digitized by Google

de Lugo diſp. 16. de Juſtitia num. 105.

Ad ſecund. Aliqui ſequelam admittunt apud Mendo diſſer. 13. q. 5. & apud Tambur. lib. 3. de Sacr. Miſſæ cap. 1. §. 3. n. 10. Sed videtur etiam neganda. quamvis enim Miſſa, quæ abſolute applicatur pro eo, qui dedit ſtipendium, poſſit etiam alteri applicari conditionate, ſi ſcilicet vera eſt ſententia de infinitate valoris ſacrificii in actu primo proximo, & ita ut nullatenus derogetur ei, cui debetur ex juſtitia; nihilominus non poteſt pro pluribus applicari abſolute. Ratio eſt, tum quia promittens ſacrificium cenſetur obligari ad illud offerendum abſolute, non conditionate; nec poteſt abſolute pro duobus offerri, ſi alteri ex juſtitia debetur: tum etiam quia petens ſacrificium non ſolum poſtulat effectum ex opere operato, ſed etiam effectum, qui provenit ex orationibus Eccleſiæ, qui finitus eſt; ac proinde ex multitudine eorum, pro quibus offertur, diminuitur.

QUÆSTIO V.

An liceat cuilibet Sacerdoti die Sabbati Sancti privatim celebrare?

I. IN Morali Theologia innumeræ diſcutiuntur quæſtiones circa tempus, locum, & alias circumſtantias hujus Sacrificii. Illud hic inquirendum cenſeo ad fovendam nonnullorum devotionem, & ad comprimendum ſcandalum puſillorum ortum ex ignorantia, Num liceat Sabbato majoris hebdomadæ cuilibet Sacerdoti abſque ulla Prælati licentia privatim celebrare? Quod liceat feria quinta majoris hebdomadæ, ubi non eſt ſpecialis prohibitio, docent paſſim Doctores apud Suar. diſp. 80. Euch. ſect. 2. & Lugo diſp. 20. ſect. 1.; & oſtendit praxis plurimorum paſſim privatim celebrantium. quamvis enim ad repræſentandam Euchariſtiæ inſtitutionem, in qua Chriſtus Dominus Apoſtolis, quos tunc Sacerdotes inſtituit, ſeipſum præbuit, ſoleant Sacerdotes in Miſſa ſolemni communicare; hæc tamen conſuetudo non fert, ut nemo poſſit privatim celebrare; præſertim quia multi Confeſſionibus audiendis occupati, niſi antecedenter Sacrum facerent, deberent & ipſo die, quo ſacra hæc menſa inſtituta eſt, ab hoc vitali epulo abſtinere, aut parum devote illud ſumere. Decretum autem S. Congregationis adductum a Perſico l. 1. de off. Sacerd. d. 6. n. 40. quod in cœna Domini una tantum Miſſa ſit celebranda, vel loquitur de Miſſa ſolemni, vel de illo non conſtat authentice, dum praxis eſt in contrarium.

II. Quod attinet ad feriam ſextam Paraſceves, indubitatum eſt, nec publice, nec privatim celebrari poſſe. Officium enim illius diei eſt ſine conſecratione, ſive ad teſtandum luctum de morte Chriſti, ex Hugone de S. Victore, qui hæc habet: *Hodie non ſacrificamus, dum nobis hoſtia de manibus tollitur; non ſacrificant amici, dum trucidant inimici:* ſive quia, *veniente veritate, ceſſat figura*, ut habet D. Th. q. 83. ar. 2. ad 2. hoc eſt, quia eo die, quo ipſa paſſio Domini recolitur, prout realiter geſta eſt, non celebratur conſecratio, quæ eſt repræſentatio, ac exemplum Dominicæ Paſſionis. Hinc eo die non tenentur fideles celebrationi illius officii aſſiſtere, etiamſi ſit dies feſtus, ex declaratione S. Congregationis 19. Febr. 1622. apud Gavantum. Verum, teſte Yſimberto qu. 80. diſp. 5. in nonnullis Eccleſiis Galliæ Beatæ Virgini dicatis ex ſpeciali privilegio quilibet Sacerdos celebrare poteſt die Paraſceves, quoties incidit in feſtum Annunciationis Beatæ Virginis.

Utrum autem die Paraſceves liceat omnibus communicare? Affirmant Suar. Vaſq. Laym., & alii apud Dianam p. 4. tr. 4. reſ. 227. eo quod nuſquam id prohibeatur. Rubricæ enim Miſſalis, dum dicunt, reſervandam eſſe Euchariſtiam pro infirmis, non prohibent ne etiam reſervetur pro ſanis, qui vellent eo die communicare. Et quamvis ob ſummum ejus diei mærorem ſoleant paſſim etiam a ſpirituali hujus cōvivii dulcedine abſtinere, non proinde ea conſuetudo cenſetur obligatoria. Nihilominus cum Innoc. XI. in decreto circa communionem quotidianam hæc habeat: *Epiſcopi, Parochi, ſeu Confeſſarii curent, ut circa communionem in feria ſexta Paraſceves Miſſalis Rubricæ, & Eccleſiæ Romanæ uſus ſervetur;* uſus autem Eccleſiæ Romanæ videatur ferre, quod a communione eo die abſtineatur in ſignum mæroris de morte Domini, idcirco non eſt ab ea conſuetudine recedendum. Et in Diæceſi Neapolitana ſub pœnis Eminent. Archiepiſcopo reſervatis, tam publica, quam privata communio prohibetur; ſed ea ſolum pro Viatico ægrotis miniſtrari poteſt.

III. Difficultas potiſſima eſt de die Sabbati Sancti. Navarrus, & alii apud Suarium, & Dianam locis laudatis putant, eo die non poſſe celebrari aliam Miſſam a publica, & ſolemni, quia in Can. *Sabbato* de Con-

Digitized by Google

Conſecrat. ubi ſermo eſt de feria ſexta, & ſabbato majoris hebdomadæ, habetur, *ex traditione Eccleſiæ biduo illo Sacramenta penitus non celebrari*. Et quamvis conſuetudine introductum ſit, ut Miſſa ſolemnis, quæ initio noctis Reſurrectionis olim celebrabatur, fiat ante meridiem, hæc tamen conſuetudo non videtur extendenda ad Miſſas privatas. Quod confirmatur, quia in Miſſa Sabbati Sancti non habetur introitus pro Miſſis privatis; ſicut habetur in vigilia Pentecoſtes, in qua officium ſolemne eſt pariter ſine Introitu in Miſſa. Ex quo videtur inferri, quod non liceant Miſſæ privatæ Sabbato Sancto, ſicut licent in vigilia Pentecoſtes.

Verum Suarius loco citato putat, ſecluſo ſcandalo licitas eſſe Miſſas privatas eo die, ut opinatur Soto diſt. 13. qu. 2. art. 2. addens, alios modernos Scriptores, & multos viros doctos, ac timoratos hanc opinionem ſequi in praxi, & uſu. Arr. diſp. 54. n. 14. docet, quod ſicut præter Miſſam ſolemnem licitum eſt omnibus Epiſcopis Miſſam aliam celebrare eo die ad Ordines conferendos, ita licitum ſit ſingulis Sacerdotibus privatim celebrare, idque ex conſuetudine jam introducta anticipandi mane tam Miſſam ſolemnem, quam alias privatas: Additque, Romæ ante paucos annos fuiſſe conſuetudinem poſt *Gloria* inchoatum in Sacro cantato alios Sacerdotes celebrare; & licet ea conſuetudo ceſſaverit, non ceſſavit tamen ob ullam prohibitionem Pontificiam, ſed ut ſolemnius officium illius dici celebraretur; qua de cauſa unica tantum miſſa in ſingulis Eccleſiis eo die publice celebratur. Lugo etiam diſp. 20. de Euch. n. 19. docet, multos de facto in ſacellis, & Oratoriis ex devotione eo die celebrare; objicitque ſibi ex Vaſquez, quod hæc conſuetudo ſit occulta, ac Epiſcopis ignota; & reſpondet, non poſſe Pontificem, & Epiſcopos ignorare uſum iſtum, quem innumeri Auctores in publicam lucem editi, & qui in omnium manibus habentur, teſtantur ubique dari, & ita fieri. Martinonius diſp. 40. n. 5. pariter docet, quod ſicut dicta Nona, juxta Rubricas Miſſalis, Sacerdos procedit ad benedicendum novum ignem; & poſt *Exultet*, & Prophetias, & Litanias ſolemniter celebrat; ita poſſint pariter eodem tempore, dicta Nona, alii Sacerdotes privatim celebrare: & ad eum modum, quo poteſt ex rationabili cauſa privatim anticipari recitatio Nonæ; ita pariter poſſit ex rationabili cauſa anticipari celebratio Miſſæ privatæ: Sicut Epiſcopi anticipant ſummo mane Miſſam ad Ordines conferendos, ut poſſint Officio ſolemni, ac publico intereſse: quod ſi abſque cauſa anticiparetur, non credit Lugo, quod eſset lethalis culpa. Huic ſententiæ etiam adſtipulatur ConincK qu. 83. n. 211. dicens, fere ubique aliquos privatim mane celebrare, idque videntibus, & non contradicentibus Prælatis Eccleſiæ; ut proinde videatur contraria conſuetudo penitus abrogata. In eadem ſententia ſunt Ledeſma, Fagundes, Guttierez, Sylvius, Molfeſius apud eundem Lugo, & alii apud Dianam p. 4. tr. 4. reſ. 247. necnon p. p. tr. 14. reſ. 21. Quare ſpectata extrinſeca auctoritate tot tantorumque doctorum non videtur dubitari poſse, quod liceat vitato ſcandalo puſillorum, quod ex publica celebratione haberetur, privatim eo die poſt dictam in choro Nonam celebrare, quo tempore licitum eſt officium ſolemne publice peragere.

IV. Et ratio hujus doctrinæ, ut notant paſſim DD. cum Con. loco citato, eſt, quia finis illius prohibitionis, quæ habebatur in Can. *Sabbato* de Conſecrat. ceſsat univerſim, non ſolum relate ad Miſsam publicam, ſed etiam relate ad Miſsas, quæ privatim celebrantur. Idcirco enim in Eccleſia olim penitus non celebrabatur, quia toto illo die fideles uſque ad initium noctis protrahendo jejunium, lugebant mortem Chriſti, quaſi haberent præſentem realem Chriſti mortem; unde non minus, quam feria ſexta Paraſceves, abſtinebant etiam illo die uſque ad noctem omni ſacrificio, quo Chriſtus myſtice immolatur; & initio noctis Reſurrectionis primum ſacrificium Deo offerebatur; (ut fuſe oſtendit Lugo contra Vaſquez, & alios putantes, quod poſt mediam noctem Miſſa celebraretur) cum autem Eccleſia, forte ad levandum onus jejunii uſque ad noctem protracti, incipiat de facto ante meridiem celebrare noctem Reſurrectionis, ſequitur, quod ſicut olim licebat privatim celebrare ab eo tempore, quo Eccleſia incipiebat Reſurrectionem Chriſti ſolemniter celebrare; ita etiam nunc liceat; quia ſcilicet tota ratio prohibitionis ex tunc incipit univerſim ceſſare; quoties autem finis legis ceſſat non ſolum pro caſu particulari, ſed etiam univerſim pro omnibus caſibus, toties ceſſat pariter univerſim lex obligare.

Neque obſtat, quod in Miſſali non habeatur Introitus pro Miſſis privatis. Nam, ut notat Arriaga, ſicut eo die etiam Miſſa

ſa

Digitized by Google

ſa ſolemnis dicitur abſque Offertorio ; ita quælibet Miſſa dicitur etiam abſque Introitu, cum Offertorium, & Introitus non ſint tanti momenti, ut ex eorum defectu debeat totum Sacrum omitti.

V. Objic. 1. Eſto abrogata ſit prohibitio illius Canonis, ne Sabbato Sancto celebretur, etiam relate ad Miſſas privatas, negari non poteſt, quod quibuſdam in locis vix ſit reperire aliquem, qui privatim celebret, præter Epiſcopum, qui ante officium ſolemne celebrat ad Ordines conferendos; ab hac autem conſuetudine, quamvis non eſſet graviter obligatoria, non videtur poſſe nos licite elongari; præſertim quia populus ſaltem ob ignorantiam hujus doctrinæ ſcandalizaretur; ergo abſolute non licet eo die privatim celebrare.

Confirm. quia ſi poſſet aliquis ex devotione privatim celebrare, procul dubio liceret cuilibet Sacerdoti celebrare etiam propter ſtipendium; hoc autem poſito, non pauci de facto celebrarent; cum autem non celebrent de facto niſi perrari, dicendum abſolute id non licere.

Reſp. Quamvis de facto pauci admodum alicubi privatim celebrent, non proinde dicendum, quod iſta conſuetudo ſit ullatenus obligatoria, ita ut ab ea recedere non liceat: ſicuti quamvis pauci admodum eo die communicent, non proinde illicitum eſt ex devotione die Sabbati Sancti communicare. Eadem enim de cauſa, ob quam olim abſtinebant eo die uſque ad initium noctis Reſurrectionis tam a Sacris privatis, quam a communione, videlicet ob merorem de morte Chriſti Domini, nunc etiam communius ab utriſque abſtinent; etiamſi ante meridiem publice celebretur officium ſpectans ad noctem lætiſſimam Reſurrectionis. Neutrum tamen eſt illicitum; quinimo ſicut laudabiliter poſſet aliquis etiam publice in Miſſa ſolemni Sabbati Sancti communicare ex devotione; ita laudabiliter poterit Sacerdos ex devotione privatim celebrare. Ratio autem, cur pauci admodum alicubi privatim celebrent, (eſto fere ubique non pauci celebrent, ut diximus ex Soto, Lugo, Con.) eſt multiplex. Primo quia cum olim ob mærorem illius diei nemo ante initium noctis celebraret, ideo plurimi antiquæ illi conſuetudini ſe accommodant; præſertim quia nonnulli DD. cum Navarro putant, præceptum non celebrandi eo die impoſitum in eo Canone *Sabbato* de Conſecrat. adhuc vigere quoad Miſſas privatas. Secūdo quia olim pauci admodum in ea nocte privatū Sacrificium offerebant ob onus jejunii naturalis præmittendi; & idcirco juxta antiquam conſuetudinem pauci etiam nunc ante meridiem poſt inchoatum ſolemne officium celebrant privatim. Tertio quia etiamſi de facto multi vellent celebrare privatim, deeſt tamen illis opportunitas. etenim in Oratoriis privatis Nobilium non permittitur eo die Sacrum, ſicut nec in feſto Paſchæ, & aliis ſolemnioribus, inter quæ recenſetur etiam feria quinta in Cœna Domini, ex decreto Congregationis, ut dicitur in Ordine divini Officii hujus diæceſis. Nec permittuntur in Eccleſiis aliæ Miſſæ præter ſolemnem, ut hæc ſolemnius celebretur, & ad vitandum ſcandalum puſillorum, qui ob ignorantiam putant eas non licere. Quare ſupereſt ut in nonnullis privatis capellis, præſertim Religioſorum, ea Sacra poſſint privatim celebrari: nec de facili cuilibet ea facultas a Præpoſitis horum Sacellorum permittitur; vel quia opinantur ſtandum eſſe antiquæ conſuetudini, quam plerique etiam nunc obſervant; vel quia cupiunt, ut ſolemni officio, ac Miſſæ omnes, quoad fieri poſſit, aſſiſtant. Non eſt itaque mirum, quod alicubi pauci admodum privatim eo die celebrent.

Ad Confirm. jam diximus, quare perrari de facto celebrent, quamvis multi vellent ob ſtipendium celebrare; deeſt quippe illis opportunitas. Qui tamen commode poſſet vitato puſillorum ſcandalo, in Sacello privato celebrare, & ad id ex ſpeciali devotione duceretur, non videtur nota ulla inurendus, quin potius commendandus, dummodo citra rationabilem cauſam non anticipet in celebrando conſuetum tempus Officii ſolemnis, quod publice dicta Nona celebratur.

VI. Objic. 2. ex decreto S. Congregationis anno 1690. quando dies feſtus Annunciationis incidit in Sabbatum Sanctum, ne eo die plures Miſſæ celebrarentur, ut poſſet populus obligationi audiendi Sacrum commode ſatisfacere, ſtatutum fuit, ut feſtum de præcepto Annunciationis transferretur ad diem lunæ poſt Dominicam in Albis; (ſicut etiam factitatum eſt ultimis hiſce temporibus; dum feſtum Annunciationis incidit in feriam ſextam Paraſceves) ergo ſignum eſt, quod non poſſint die Sabbati Sancti præter Miſſam ſolemnem aliæ Miſſæ celebrari.

Reſpond. Sacram Congregationem eo decreto nihil adverſus hanc opinionem ſtatuiſſe, quod ſcilicet licet eo die privatim ce-

le-

Digitized by Google

lebrare. Olim anno 1617. occurrente feſto Annunciationis hoc die, plures Miſſæ celebratæ ſunt in ſingulis Eccleſiis Diœceſis Toletanæ, & ita faciendum eſſe in ſimili caſu, docuerunt Ledeſma, Fernandez, Silvius, Molſeſius, & alii contra Villalobos; ut videre eſt apud Dianam p. 1. tr. 14. reſ. 21. Ad vitandas tamen harum opinionum varietates juremerito ſtatuit S. Congregatio, ut in poſterum feſtum de præcepto Annunciationis transferatur; præſertim quia Miſſæ, quæ ob populi commoditatem eo die præter ſolemnem permittebantur, non permittebantur antequam ſolemne officium inchoaretur, nec multæ in ſingulis Eccleſiis. Nunc autem translato eo feſto, non divertitur populus a ſolemnitate Reſurrectionis Dominicæ ob concurrentiam cum ſolemnitate Dominicæ Incarnationis, & ſuo tempore opportunius poteſt obligationi audiendi Sacrum ſatisfacere: Quare in forma conceſſo antecedente, diſtinguo conſequens: ſignum eſt, quod non poſſint eo die aliæ Miſſæ celebrari publice, tranſmitto; privatim, nego conſequentiam. Atque hic ſit hujus annui penſi,

(*Sed oh ubi Æternitatis!*)

F I N I S.

L. D. & B. V. ſine labe Concepta.

THESES PROPUGNATÆ
EX HOC TRACTATU
DE SACRAMENTIS.

I. Rite Sacramentum definitur, ſignum ſenſibile, permanens, ac practicum, ad cauſandam aliquam ſanctitatem, & ad gratiam ſignificandam inſtitutum. Sacramenta antiqua erant ſigna gratiæ prognoſtica, & nova figurabant, quæ ſunt ſigna practica ejuſdem gratiæ; univoce tamen utraque conveniunt tum in ratione ſigni, tum etiam in ratione cauſæ; & de facto ſunt ſigna ſymbolica, quamvis id non ſpectet ad rationem Sacramenti, quippe quod potuit etiam per ſigna non ſymbolica inſtitui.

II. In ſtatu Legis Naturæ veriſimile eſt ex D. Gregor. & aliis, duo fuiſſe Sacramenta, nempe parentum fidem in Chriſtum externam, qua pueri ab originali mundarentur; & Sacrificium, quod ſimul haberet rationem Sacramenti inſtituti ad tollenda peccata perſonalia adultorum: ecquis enim dixerit, Deum, qui miſericors, & miſerator eſt, & multum miſericors, omnes in eo ſtatu abſque ullo remedio reliquiſſe? In ſtatu vero Legis ſcriptæ plura fuerunt Sacramenta, Circumciſio, Agnus Paſchalis, Luſtrationes, Sacerdotum conſecrationes, quæ Baptiſmo, Euchariſtiæ, Pœnitentiæ, & Ordini reſpondebant. Demum in ſtatu Legis Gratiæ ſeptem congruenter Sacramenta recenſentur. Sicut enim in vita corporali homo generatur, nutritur, creſcit, curatur a morbis, & a morborum reliquiis, & ad prælium armatur, in gradu honorifico conſtituitur ad alios regendos, & propagationi vacat; Ita congruum fuit, quod in vita ſpirituali Baptiſmus inſtitueretur, quo ſpiritualiter homo generatur, Confirmatio, qua augetur, ac roboratur, Euchariſtia, qua creſcit, & nutritur, Pœnitentia, qua morbos peccatorum depellat, Extrema Unctio, qua eradat morborum reliquias, & ad pugnandum armetur in mortis agone, Ordo, quo in ſtatu honorifico ad alios dirigendos reponatur, & Matrimonium, quo fidelium propagationi ſancte vacet.

III. Novæ Legis Sacramenta ex rebus, & verbis, tanquam ex materia, & forma, juxta doctrinam Florentini, intrinſece componuntur; & hujuſmodi res ac verba ſe habent ut materia ſecunda relate ad inſtitutionem Divinam, ſeu vim ſignificativam, ac Sacramentalem, quæ eſt ultima, & completiva forma Sacramentorum. Potuit intentio Miniſtri eſſe merum requiſitum; de facto tamen ad intrinſecam Sacramenti conſtitutionem ſpectat, quippe quæ actionem miniſterialem, puta abſolutionem, atque adeo formam, ac materiam nomine Chriſti a miniſtro poſitam intrinſece conſtituit; quicquid ſit, an etiam poteſtas Sacerdotis ad abſolvendum, conſecrandum, &c. Sacramentum componat? quod problema eſt inter illos ipſos, qui intentionem inter conſtitutiva recenſent; videtur tamen veroſimilius negandum: quamvis enim ea poteſtas ad valide abſolvendum, & conſecrandum ſpectet, non proinde actionem miniſterialem, ac Sacramentum debet conſtituere; Sicut Sacramentum Matrimonii non conſtituunt quæcumque ſpectant ad valide contrahendum.

IV. De facto materia, & forma Sacramentorum novæ Legis a Chriſto Domino determinata fuit eadem pro quovis tempore, & loco, quamvis non eodem modo relate ad omnia: aliqua enim determinata fuit uſque ad ſpeciem atomam, aliqua ſolum in genere; proinde nihil in iis immutare poteſt Eccleſia: difficultas autem, quæ oritur ex irritatione facta ab Eccleſia Matrimonii clandeſtini, facile diluitur; etenim cum materia hujus Sacramenti ſit contractus legitimus, potuit Eccleſia ſua lege efficere, quin ſit legitimus aliquis contractus, ac proinde facere, quod non ſit materia Sacramenti; non ſecus ac ſi voces, quibus v. g. Baptiſmus confertur, amitterent publica auctoritate vim ſignificativam, non eſſent amplius forma Baptiſmi, eo quod non remanerent eædem moraliter. Baptiſmus autem tempore Apoſtolorum in nomine Chriſti conferebatur, quatenus formæ a Chriſto inſtitutæ inſerebatur venerandum Nomen, dicendo: Ego te baptizo in nomine Pa-

Patris, Filii ejus Jeſu Chriſti, & Spiritus Sancti.

V. Mutatio accidentalis materiæ, aut formæ a Chriſto Domino inſtitutæ Sacramentum non irritat; ſecus vero mutatio ſubſtantialis, quando ſcilicet materia non convenit in morali æſtimatione cum materia a Chriſto inſtituta, adeo ut diverſam obtineat nomenclaturam; & quando in forma mutatur ſenſus, ac ſignificatio, quæ eſt anima verborum. Quod ſi forma verborum ita accidentaliter mutetur, ut remaneat ambigua, accedente legitima intentione miniſtri, Sacramentum ſit validum; cum vocis ambiguitas, teſte Angelico, ex intentione proferentis determinetur.

VI. Non repugnat creatura tantum obedientialiter activa; quinimmo repugnat creatura, quæ non poſſit obedientialiter elevari ad producendum quodlibet non repugnans, ſeu quodlibet quod non oſtendatur poſitive ſpecialiter illi repugnare: qua ratione in qualibet creatura agnoſcimus potentiam obedientialem congenitam, non ſolum activam, ſed etiam paſſivam. Hinc poſſunt Sacramenta phyſice gratiam producere per hujuſmodi potentiam obedientialem.

VII. Negata obedientiali potentia, non poſſet phyſice cauſari gratia a Sacramentis per omnipotentiam mere extrinſece aſſiſtentem: poſſet tamen ea phyſice cauſari per qualitatem ſupernaturalem, quæ eſſet inſtrumentum connaturale relate ad productionem gratiæ, ſicut eſt lumen gloriæ relate ad productionem viſionis; & in ea hypotheſi ea qualitas eſſet tota ratio agendi. Poſſunt etiam Sacramenta phyſice gratiam producere per omnipotentiam ſpecialiter inexiſtentem, tanquam per virtutem iis appropriatam; qua via poſſunt Sacramenta phyſice gratiam producere, etiamſi non exiſtant, eo prorſus pacto quo planta, quæ extitit per ſemen, tanquam per virtutem propriam, dicitur phyſice plantam generare.

VIII. In præſenti ordine Sacramenta non ſolum moraliter, ſed etiam phyſice gratiam cauſant; quatenus Sacramenta ſunt actiones Chriſti Domini principaliter operantis per ſuum Miniſtrum exercitæ, cauſant gratiam moraliter; quatenus vero cum illis coagit omnipotentia, cauſant illam phyſice. Utraque cauſalitas magis conducit ad præſtantiam Sacramentorum, necnon ad Chriſti D. dignitatem, & excellentiam, cujus ſunt inſtrumenta; & ideo non debet iis denegari.

IX. Cauſantur etiam a Sacramentis virtutes infuſæ, & gratia Sacramentalis propria, conſiſtens non in habitu ſupernaturali diſtincto, aut in gratia ſanctificante ſpecifice, aut numerice diverſa, ſed in ipſa gratia prout exigente ex decreto Dei extrinſeco ſpecialia auxilia in ſingulis Sacramentis. Sacramenta antiqua non cauſabant gratiam ex opere operato, ſed erant meræ conditiones, quibus poſitis, infallibiliter gratia cauſabatur intuitu meritorum Chriſti futuri.

X. Sacramenta ejuſdem rationis æqualem gratiam conferunt ex opere operato æqualiter diſpoſitis, inæqualem vero diſpoſitis inæqualiter; Sacramenta pariter diverſæ rationis, & inæqualia æqualiter diſpoſitis gratiam conferunt inæqualem. Sacramenta vivorum poſſunt per accidens primam gratiam cauſare; cum non ſit obex primæ gratiæ per Sacramenta vivorum recipiendæ carentia vitæ, ſi per accidens id contingat; (puta ex invincibili oblivione peccati, cujus habetur in genere attritio, aut ſi credatur invincibiliter, attritionem peccati, cujus habetur memoria, ſufficere, vel ſi attritio ſit contritio putata, quando urget Communionis neceſſitas, nec datur copia Confeſſarii) ſicut non eſt obex gratiæ ſecundæ per Sacramenta mortuorum recipiendæ carentia mortis, ſeu vita gratiæ præſuppoſita.

XI. Tria dumtaxat novæ Legis Sacramenta characterem imprimunt, ea videlicet, quibus homo fit Chriſti domeſticus, ac de ejus familia, miles, & miniſter, reliqua illum non cauſant, quippe quæ, ut advertit Scotus, non reponunt hominem in aliquo peculiari gradu, aut officio, in quo debeat charactere ſpeciali ab aliis contradiſtingui. Porro Character non eſt entitas moralis, ut prima Tonſura, Doctoratus, ſed phyſica, cum ſit ex Conciliis ſignum indelebile in anima impreſſum, poſſintque hæc verba in proprio ſenſu explicari per qualitatem ſupernaturalem. Hæc autem qualitas apte dicitur pertinere ad primam ſpeciem qualitatis, quæ a Philoſopho appellatur habitus, & diſpoſitio; per hanc enim bene ſe habet anima immobiliter, ut proinde dicenda ſit habitus potius, quam diſpoſitio; quamvis nec det facile, nec det ſimpliciter poſſe, cum non ſit poteſtas, ſed ſignum poteſtatis per Sacramentum acceptæ, ſeu conditio a Chriſto Domino prærequiſita, ut poſſit Baptizatus Sacramenta ſuſcipere, Confirmatus hoſtibus fidei reſi-

ſtere, & Ordinatus Sacramenta adminiſtrare; propterea non ſpectat ad tertiam qualitatis ſpeciem, quæ dicitur potentia, & impotentia, cum non ſit activa, nec paſſiva potentia: multo minus ſpectabit ad primam qualitatis ſpeciem, quæ dicitur Forma, & Figura, aut ad ſecundam, quæ dicitur paſſio, & paſſibilis qualitas; hæc enim reſidet in parte animæ ſenſibili, ordinemque dicit ad aliquam transmutationem ſenſibilem, quam cauſat, vel a qua cauſatur: quod characteri non competit.

XII. Probabilius Character eſt ſignum naturale poteſtatis per Sacramentum acceptæ, ſpeciem quandam, ac ſimilitudinem naturalem Chriſti, ejuſque poteſtatis ſpiritualis repræſentans, juxta illud Apoſtoli: *Omnes qui baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*, videlicet Characterem, quo animæ Chriſti configuramur, a quo omnis poteſtas ſpiritualis derivatur, ut proinde juxta variam hujus poteſtatis participationem diverſus ſit character. Si enim eſſet ſignum ad placitum, non deberet eſſe qualitas ſupernaturalis, de cujus ratione eſt, ut hic ſupponimus, quod connectatur cum gratia; nec daretur congrua ratio, cur Chriſtus Dominus eo careret; quamvis enim oves, ſervi, ſubditi, milites, miniſtri charactere ſignentur, non Paſtor, Dominus, Superior, Dux, aut Princeps, ornatus tamen omnes decet. Beatiſſima Virgo, quamvis immunis ab originali fuerit, probabilius inſignita fuit charactere baptiſmali, necnon Confirmationis, quippe quæ inter domeſticos, & milites Chriſti fuit Anteſignana.

XIII. Sacramentum Baptiſmi ficte ſuſceptum, ſublato obice, ac recedente fictione, reviviſcit, & gratiam cauſat, cum non poſſit in præſenti Providentia aliter tolli originale, quam per Baptiſmum aut in re, aut in voto, nec poſſit amplius contritio conſequens eſſe votum Baptiſmi. Proportionalis ratio ſuadet, Sacramentum Pœnitentiæ valide, & informiter ſuſceptum, ſublato obice, reviviſcere. Probabiliter etiam reviviſcunt Sacramenta Confirmationis, & Ordinis, quippe ſimpliciter ireiterabilia; necnon Extremæ Unctionis, ac Matrimonii, quæ ſunt ſecundum quid irreiterabilia, nempe in eodem morbo, & cum eodem conjuge. Ipſa etiam Euchariſtia probabiliter reviviſcit, ſi cum fictione negativa, & inculpabili ſuſcepta fuerit, ſecus vero, ſi cum fictione poſitiva, & ſacrilege.

XIV. Merita juſtorum ex hoc præciſe, quod gratiam in Sacramentis recipiant intuitu meritorum Chriſti, redduntur digna majori præmio, quam ſi aliunde, aut omnino gratis a Deo, aut ex meritis puræ creaturæ eadem gratia conferretur; per hoc enim quod Chriſtus Dominus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, virtutem influat in juſtificatos, in hos derivat ex conjunctione iſta ſpeciali cum Chriſto capite ſpecialis quædam dignitas, ratione cujus opera juſtorum redduntur magis accepta Deo, ac digna uberiori remuneratione: faciunt quippe juſti cum Chriſto capite unum corpus myſticum, & morale, juxta illud Apoſtoli 1. ad Cor. 12. *Vos eſtis Corpus Chriſti, & membra*; & Chriſtum ut fratrem primogenitum agnoſcunt, & ita ſunt hæredes Dei, ut ſint etiam Chriſti cohæredes.

XV. Chriſtus in quantum homo immediate Sacramenta omnia novæ Legis inſtituit. Puræ creaturæ communicari poteſt a Deo poteſtas miniſterialis, & delegata relate ad inſtituenda Sacramenta; poteſtas vero excellentiæ, ac meritoria, quæ Chriſto Domino competit, communicari poteſt puræ Creaturæ ſolum relate ad inſtituenda Sacramenta Vivorum, non Mortuorum; cum ſupponamus hic, non poſſe puram creaturam mereri de condigno peccatori gratiam peccati remiſſivam. De lege ordinaria ſolus homo viator eſt Sacramentorum miniſter; de extraordinaria poteſt Angelus adminiſtrare, non conficere Sacramenta.

XVI. Ad valide Sacramentum adminiſtrandum requiritur in Miniſtro intentio faciendi quod facit Eccleſia, non ſolum materialiter, hoc eſt adhibendo ſerio externos ritus, ſed etiam formaliter: Debet enim Sacramentorum Miniſter agere qua Miniſter, adeoque nomine principalis: ſufficit tamen ad hoc virtualis intentio; quidquid ſit, an ea conſiſtat in virtute aliqua in potentiis externis cauſata ab intentione præterita, an vero in quodam actu appetitus ſenſitivi, ſeu in imaginatione relicta; an in quadam tenui intentione actuali perſeverante, quam non advertimus in ſe, ſed in ſuo effectu. Quod ex eo docent communius, ne dicamus, quod ſi quis poſt intentionem actualem dormiendo proferret formam abſolutoriam, ob illam qualitatem ex intentione præterita prodeuntem valide abſolveret. Intentio habitualis, quæ non ſufficit ad valide adminiſtranda Sacramenta, ſufficit ad ea valide recipienda. Si concurrant duæ intentiones contrariæ, illa

illa prævalet, quæ eſt magis abſoluta, & appretiative major.

XVII. Euchariſticum Sacramentum, in quo Salvator, ut habet Tridentinum, divitias divini ſui erga homines amoris velut effudit, conſtituunt Chriſti Corpus, & Sanguis, necnon ſpecies Sacramentales, ac verba conſecratoria cum debita intentione prolata; ſicut etiam unio inter ſpecies, & Corpus, ac Sanguinem Chriſti, quæ phyſica eſt, non moralis, intrinſeca Accidentibus, & extrinſeca Corpori Chriſti, ad quo pure terminatur. Uſus, ſeu ſumptio Euchariſtiæ non eſt pars aut eſſentialis, aut integralis Sacramenti, ſed merum requiſitum ut gratia nutritiva cauſetur. Quamvis alia ſit materia, & forma relate ad Corpus, alia relate ad Sanguinem, unum tamen eſt in ſpecie atoma Sacramentum, unitate ſpecifica non deſumpta ex unitate rei ſub ſpeciebus contentæ, aut ex unitate inſtitutionis, ſed ex unitate finis, ad quem ordinatur, qui eſt refectio ſpiritualis, quæ ex cibo, & potu integratur. Sacramentum hoc non eſt neceſſarium neceſſitate medii ad ſalutem, aut in re, aut in voto, neque ad perſeverandum in gratia, ſed ſolum neceſſitate præcepti.

XVIII. Materia Calicis eſt etiam vinum lymphatum, utpote uſuale; aqua illa modiciſſima immixta vino poteſt immediate converti in Sanguinem Chriſti, quicquid ſit, an poſſit aqua in vinum immigrare. Verba conſecrationis recitative ſimul, & enunciative proferuntur, ad eſſentiam tamen conſecrationis ſolum ſpectat, quod proferantur enunciative. Ex veritate hujus formæ ſit, ſubſtantiam panis, & vini ſub ſpeciebus Euchariſticis non contineri; quinimmo deſinere ſimpliciter. Sicut autem ad converſionem Euchariſticam ſpectat, quod terminus a quo, ſeu ſubſtantia panis, & vini ſimpliciter deſinat, ita pariter ſpectat, quod terminus ad quem, ſeu Corpus, & Sanguis Chriſti iterum producatur, quin ſufficiat quod tantum adducatur. Poteſt Chriſtus in Euchariſtia naturaliter agere, & pati, poſſetque naturaliter videri, ac moveri motu etiam progreſſivo. Probabiliter effectus ab Euchariſtiæ ſpeciebus cauſantur etiam, quouſque in ſtomacho perſeverant, dummodo accedat nova devotio: Nec eſt improbabile, quod major gratia ceteris paribus conferatur communicanti ſub utraque ſpecie, quam ſub una tantum.

XIX. Sacrificium eſt Oblatio externa rei ſenſibilis Deo præſtita a legitimo, & publico Miniſtro, in proteſtationem ſupremi ejus dominii in omnia, præſertim in vitam, ac mortem. Ad rationem ſacrificii non ſpectat immutatio phyſica victimæ, ſed ſufficit moralis. Eſſentia ſacrificii Euchariſtici neque reponitur in oblatione, neque in ſumptione, ſed in ſola conſecratione; & in præſenti providentia eſſentialiter requiritur conſecratio ſub utraque ſpecie. Hoc ſacrificium non ſolum eſt valoris infiniti in actu primo remoto, & quoad ſufficientiam, ſed probabiliter eſt etiam infiniti valoris in actu primo proximo, quatenus inſtitutum eſt cum vi cauſativa ſuorum effectuum infinita ſyncategorematice, tum intenſive juxta majorem, & majorem ſubjecti diſpoſitionem, tum extenſive pro multitudine majori, & majori, pro quibus offertur; adeo ut æque proſit ſingulis, ſive pro pluribus, ſive pro paucioribus offeratur.

XX. Omnes omnium Sacrificiorum dotes complectitur hoc Sacrificium; eſt quippe Lautreticum, Propitiatorium, Euchariſticum, & Impetratorium; quatenus Lautreticum, repræſentat Holocauſtum; quatenus Propitiatorium, Hoſtiam pro peccatis; quatenus Euchariſticum, & Impetratorium, hoſtiam pacificam. In quantum eſt Propitiatorium, & Impetratorium, habet reddere nobis Deum placatum, tollendo obicem indignationis; tollit enim mortalia mediate, impetrando auxilia ad reſurgendum: tollit etiam venialia, & probabiliter etiam immediate: cauſat pariter pœnarum remiſſionem; & impetrat bona etiam temporalia. Probabile eſt, hujuſmodi effectus participari pro menſura devotionis ejus, pro quo offertur, necnon cauſari infallibiliter; non ſecus ac infallibiliter ex Divina promiſſione a Deo accipimus quicquid orantes petimus, dummodo tamen non deſint circumſtantiæ a Deo præſcriptæ.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX
RERUM NOTABILIUM,
Quæ in hac Septima Parte
DE SACRAMENTIS
Continentur.

Primus numerus deſignat Diſputationem, Secundus Quæſtionem, Tertius numerum Marginalem.

A

Accidentia panis, & vini ſubjectant intrinſece Unionem cum corpore Chriſti D., ad quod talis unio ſolum extrinſece terminatur. 4. 6. 3.
Actus peccaminoſus an poſſit Sacramentum conſtituere. 1. 2. 8.
Amentes perpetuo capaces ſunt Sacramentorum Baptiſmi, Confirmationis, Euchariſtiæ, & Ordinis. 3. 3. 1.
Analogia, & univocatio in Sacramentis undenam habeatur. 1. 1. 11.
Angeli non poſſunt conficere, nec de lege ordinaria miniſtrare Sacramenta. 3. 2. 2.
Apparitiones Chriſti in Euchariſtia quonam pacto contingant. 4. 7. 6.
Aqua modiciſſima Calici infuſa num convertatur immediate in Sanguinem Chriſti. 4. 3. 4.
Aqua num poſſit phyſice in vinum tranſmutari? 4. 3. 5.
Attritio ſufficit ad tollendum obicem gratiæ poſt Baptiſmum ficte ſuſceptum. 3. 3. 4.

B

Baptiſma collatum a puero Athanaſio ludente; necnon collatum S. Gineſio a Mimo, non fuerunt collata abſque intentione faciendi quod facit Eccleſia. 3. 2. 6.
Baptiſmus ficte ſuſceptus quomodo ſublato obice reviviſcat? 3. 3. 4.
Baptiſmus quomodo a Latinis, & a Græcis conferatur? 1. 1. 18. Et quomodo conferebatur ab Apoſtolis in nomine Jeſu Chriſti? 1. 1. 19.
Beati retinent characterem Sacramentorum; ſicut etiam damnati. 2. 6. 6. Num poſſint Sacramenta conficere, aut miniſtrare? 3. 2. 3.

C

Cæremoniæ, ac ritus Eccleſiæ in adminiſtratione Sacramentorum ſi non ſerventur, etiamſi ſint accidentales, poteſt pertingere ad culpam lethalem. 3. 2. 20.
Cauſa moralis quotupliciter haberi poſſit. 2. 3. 1.
Cauſalitas phyſica gratiæ, præter moralem, Sacramentis non eſt deneganda. 2. 3. 2.
Cauſari per accidens primam gratiam a Sacramentis vivorum quid importet? 2. 7. 3.
Creatura, quæ tantum obedientialiter poſſit agere, non repugnat. 2. 1. 3.
Creatura inelevabilis ad producendum quodlibet non repugnans eſt chimærica. 2. 1. 8.
Creaturæ puræ communicari poteſt miniſterialis poteſtas inſtituendi Sacramenta. 3. 1. 6. Poteſtas vero excellentiæ, & meritoria poteſt eidem communicari ſolum relate ad Sacramenta vivorum. ibid. Nec poteſt illi competere connaturaliter, ſicut competit Chriſto D. 3. 1. 10.
Character Sacramentalis quid ſit? 2. 6. 1. Cur a tribus tantum Sacramentis imprimatur? ibid. Character ſpectat ad primam ſpeciem qualitatis, quæ dicitur Habitus, & diſpoſitio. 2. 6. 4. Probabiliter non eſt ſignum ad placitum, ſed naturale; ſeu quædam ſpecialis ſimilitudo animæ Chriſti illi nos configurans. ibid. Cur Chriſtus D. caruerit charactere? 2. 6. 5. Deipara illo non caruit. ibid. Eſt naturaliter indelebilis. 2. 6. 6. Perſeverat in Beatis ad ornatum, in damnatis ad confuſionem. ibid. Damnati il-

Digitized by Google

illum non attingunt cognitione naturali, cum ſit qualitas ſecundum ſubſtantiam ſupernaturalis. ibid.

Chriſtus D. etiam phyſice per ſuam Humanitatem miracula operabatur. 2. 3. 3. In quantum homo inſtituit immediate omnia Sacramenta novæ legis. 3. 1. 1. Eſt caput omnium fidelium. 3. 3. 13. Num dici poſſit caput relate ad peccatores, ad hæreticos, ad paganos, ad damnatos, ad Angelos? ibid. An poſſit ſeipſum in Euchariſtia reproducere? 4. 5. 5. In qualibet parte hoſtiæ totus eſt, etiam antequam illa frangatur. 4. 7. 1. Prout eſt in Euchariſtia, poteſt probabiliter agere, & pati connaturaliter, videre, & videri, loqui, audire, olfacere, gravitare, & moveri motu progreſſivo, perinde ac ſi haberet ubicationem circumſcriptivam. 4. 7. 3.

Circumciſio quonam pacto eradebat originale? 2. 4. 3.

Communio ſub utraque ſpecie panis, & vini num conferat majorem gratiam, quam ſub altera tantum ſpecie? 4. 8. 7.

Communio num liceat feria ſexta Paraſceves? 5. 5. 2.

Confirmationis, & Ordinis Sacramenta ficte ſuſcepta, ſublato obice, reviviſcunt. 3. 3. 8.

Contritio in eo, qui habet conſcientiam peccati mortalis, ſufficit, ut poſſit Sacramenta omnia ſuſcipere; præter Euchariſtiam, ad quam præmittenda eſt Confeſſio. 2. 7. 1.

Converſio in quonam differat a mutatione? 4. 5. 2.

Corpus Chriſti in Euchariſtia producitur, non adducitur. 4. 5. 4. Intrinſece Euchariſtiam conſtituit. 4. 1. 3.

D

Diaconatus materia adæquata apud Græcos eſt impoſitio manus Epiſcopalis: & apud Latinos requiritur etiam traditio libri Euangeliorum. Explicatur tamen, quomodo materia, & forma Sacramentorum, quæ alicubi, & aliquando ſufficit ad valorem, ſufficiat ubilibet, & quandocunque. 1. 1. 18.

Diaconus, & Subdiaconus probabiliter non peccant mortaliter obeundo ſua munera in ſtatu peccati mortalis. 3. 2. 17.

Dignitas Perſonæ operantis auget valorem operis honeſti. 3. 3. 13.

Diſpoſitio requiſita ad Sacramenta ſuſcipienda quænam ſit? 3. 3. 12.

Dolor num poſſit ſubſequi Confeſſionem in Sacramento Pœnitentiæ? 3. 2. 19.

E

Euchariſtia num ſit neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem, aut ad perſeverandum in gratia? 4. 2. 7. Num requiratur devotio ad illam cum fructu recipiendam? 3. 3. 2. Ea nonniſi materialiter ſumi poteſt ante ſuſceptionem Baptiſmi. 2. 7. 3. Poteſt per accidens primam gratiam producere. 2. 7. 2. Per quid conſtituatur? 4. 1. 3. Num per ſpecies, per Corpus Chriſti, per verba Conſecratoria, per unionem Corporis Chriſti cum ſpeciebus, per dependentiam ſpecierum a Corpore Chriſti, & per intentionem Miniſtri? 4. 1. 11. Præſtat illam indignis conferre, quam eos infamare; prout Chriſtus D. præſtitit cum Juda. 3. 2. 19. Quandonam conferri poſſit moribundis ſenſibus deſtitutis? 3. 3. 1. Ea probabiliter reviviſcit, ſublato obice, ſi ſuſcipiatur cum fictione negativa; ſecus vero ſi cum fictione poſitiva. 3. 3. 11. Undenam ejus unitas deſumatur? 4. 2. 1. Poteſt ea divinitus inſtitui a pura Creatura. 3. 1. 10.

Euchariſtiæ effectus quinam ſint? 4. 8. 1. An etiam peccatorum remiſſio, cum ſit Panis vivificus? 2. 7. 2. Quandonam hujuſmodi effectus cauſantur? 4. 8. 3. An cauſentur de novo, ſi nova devotio accedat, quouſque ſpecies Sacramentales ſunt in ſtomacho? ibid.

Extrema unctio gratiam confert, & peccata remittit; unde probabiliter cauſat per accidens primam gratiam. 2. 7. 2.

F

Fictionis peccatum commiſſum in inſtanti Baptiſmi num ſit materia remota Sacramenti Pœnitentiæ? 3. 3. 7.

Forma conſecrationis quænam ſit? 4. 4. 1. Num ea debeat proferri recitative, an aſſertive, an utroque modo? 4. 42. Ea quatenus vera cauſat Corpus Chriſti D. ſub ſpeciebus. 4. 4. 5. Et ex veritate talis formæ infertur deſitio ſubſtantiæ panis, & vini. 4. 4. 6.

Forma Sacramenti Baptiſmi, necnon Sacrorum Ordinum diverſa eſt apud Græcos, & apud Latinos; valide tamen, quamvis illicite, Græcus utitur forma Latinorum, & Latinus forma Græcorum. 1. 1. 18.

Forma Sacramentorum æquivoca determinatur ab intentione proferentis. 1. 1. 20. Quandonam ea varietur ſubſtantialiter, quando vero ſolum accidentaliter? ibid.

G

Græcus peregrinus quonam ritu conſecrare debeat in Eccleſiis Latinorum? 4. 3. 1.
Gratia habitualis cauſatur a Sacramentis inæqualiter pro inæquali ſubjecti diſpoſitione. 2. 5. 2. Si gratia a Maternitate Virginis ſepararetur, illa præſtaret. 3. 3. 15. Quandonam ea cauſetur a Sacramentis? 2. 3. 6. Num in inſtanti extrinſeco, quando Sacramentum primo non eſt? 4. 5. 7. Probabiliter major, & heterogenea gratia cauſatur in Euchariſtia ab utraque ſpecie panis, & vini, quam ab alterutra tantum. 4. 8. 7. Per hoc quod Gratia conferatur ex meritis Chriſti, merita juſtorum redduntur digniora, ac magis meritoria. 3. 3. 13.
Gratia Sacramentalis propria uniuſcujuſque Sacramenti in quonam conſiſtat? 2. 5. 2.

I

Ignis Tartareus quomodo cruciet Spiritus? 2. 3. 2.
Inſtitutio Sacramentorum antiquæ legis facta fuit a Deo; Sacramentorum vero novæ legis a Chriſto in quantum homine immediate. 3. 1. 3. Quomodo hæc poteſtas inſtituendi Sacramenta communicari poſſit puræ Creaturæ? 3. 1. 6.
Inſtitutio Divina num conſtituat Sacramentum? 1. 1. 9.
Intentio Miniſtri ſitne merum requiſitum, an vero conſtitutivum Sacramenti? 1. 1. 10.
Intentio indirecta, ſeu voluntas in cauſa non ſufficit ad valorem Sacramenti. 3. 2. 12. Sufficit tamen meticuloſa, & coacta. ibid. Intentio errans quandonam ſufficiat? 3. 2. 14. Intentio conditionata de futuro ad valorem ſolius Sacramenti Matrimonii ſufficit. 3. 2. 15. Pariter Sacramentum Matrimonii conſiſtit cum intentione habituali; in reliquis ſufficit, & requiritur virtualis. 3. 2. 9. Ex duabus intentionibus contrariis utra prævaleat? 3. 2. 16. Intentio faciendi quod facit Eccleſia requiritur ad conficiendum Sacramentum, quin ſufficiat intentio ponendi cæremonias prout conſuevit Eccleſia. 3. 24.
Intentio requiſita ad ſuſcipienda Sacramenta quænam ſit? 3. 3. 1. Ad ſuſcipienda valide Sacramenta Baptiſmi, Confirmationis, Euchariſtiæ, & Ordinis ſufficit intentio interpretativa. ibid.
Juriſdictio probabilis num ſufficiat ad conferendum Sacramentum Pœnitentiæ? 3. 2. 15.
Juſtorum opera ex conjunctione cum Chriſto capite redduntur magis meritoria. 3. 3. 14.

M

Manus Epiſcopalis impoſitio cur apud Græcos ſit materia totalis Diaconatus, & apud Latinos ſit partialis? 1. 1. 18.
Martyrium cur non ſit Sacramentum? 1. 2. 6.
Materiæ, & formæ Sacramentorum variatio quænam ſit ſubſtantialis? 1. 1. 20.
Materia Euchariſtiæ quænam ſit? Num farina ſubacta aqua, & non cocta? Num admixtum panis ex ſiligine, aut ſpelta? Num omphacium, acetum, muſtum, vinum, quod incipit aceſcere, aut ſi ſit aliquantulum acre, aut congelatum? Num ſuccus ex uvis paſſis expreſſus? 4. 3. 3.
Materia conſecranda debet eſſe determinata, demonſtrabilis, & moraliter præſens. 4. 3. 3.
Maternitati Deiparæ præſtat gratia ſanctificans, ſi hæc ab illa ſeparetur. 3. 3. 15.
Matrimonium per Procuratorem contractum quandonam cauſet gratiam? 2. 3. 3.
Matrimonium dumtaxat inter Sacramenta confici poteſt cum ſola intentione habituali. 8. 2. 8. necnon cum intentione conditionata de futuro. 8. 2. 15.
Matrimonii a Chriſto inſtituti materia Sacramentalis eadem eſt, tam ubi clandeſtinum eſt validum, quam ubi eſt invalidum. 1. 1. 19.
Matrimonii Sacramentum citra mortale in ſtatu peccati mortalis a contrahentibus ſuſcipitur, non tamen miniſtratur. 8. 2. 18.
Miniſter Sacramentorum num poſſit eſſe Angelus, aut comprehenſor? 3. 2. 2.
Miniſtri probitas cur non requiratur ad valorem Sacramentorum? 3. 2. 7.
Miniſter Euchariſtiæ mortaliter peccat, illam adminiſtrando in ſtatu peccati mortalis; non tamen tangendo ſolum Hoſtiam conſecratam. 8. 2. 17. Non multiplicantur peccata per hoc, quod pluribus Euchariſtia miniſtretur, ſi non miniſtretur etiam pluries; quamvis peccata multiplicentur per hoc præciſe, quod pluribus Sacramentum Pœnitentiæ miniſtretur. 8. 2. 17.
Miſſæ nomen quid ſonet? 5. 1. 1. Ea eſt verum Sacrificium. 5. 1. 10.
Miſſa num poſſit ab omnibus privatim celebrari die Sabbati Sancti? 5. 5. 3.

Ne-

Digitized by Google

N

Neceſſarium neceſſitate medii in re, aut in voto, in quo differat a neceſſario neceſſitate dumtaxat præcepti? 4. 2. 5.

O

Omnipotentia quomodo dicatur ſpecialiter aſſiſtere Sacramentis in productione gratiæ, & quomodo in iis inexiſtere. 1. 1. 18.

Opera juſti per peccatum mortificantur, & ſublato obice reviviſcunt; Opera vero poſita in ſtatu peccati mortalis non ſunt mortificata, ſed mortua; nec unquam reviviſcunt. 3. 3. 6.

Opinionem probabilem de valore Sacramenti ſequi non poſſumus, omiſſa tutiore; ſecus vero moraliter certam. 8. 2. 19.

Ordinis Sacramentum negandum eſt indignis, etiamſi illud publice petatur, & peccatum ſit occultum; non tamen Sacramentum Euchariſtiæ. 3. 2. 18. Quonam pacto a Græcis, & quonam a Latinis Sacramentum illud confertur? 1. 1. 18.

P

Parvuli quomodo olim ſalvabantur in fide parentum? 1. 1. 3.

Peccatum fictionis in inſtanti Baptiſmi commiſſum an ſit materia Sacramenti Pœnitentiæ? 3. 3. 7.

Peccatum eſſentialiter irremiſſibile ex connexione cum decreto de nullo peccato remittendo repugnat. 2. 1. 10.

Pœnitentiæ Sacramentum, ut fructuoſe ſuſcipiatur, quinam actus fidei, & ſpei prærequiruntur? 3. 3. 2.

Potentia obedientialis ſive activa, ſive paſſiva in quonam conſiſtat? 2. 1. 1. Num repugnet creatura tantum obedientialiter activa? 2. 1. 2. Repugnat creatura inelevabilis obedientialiter ad producendum quodlibet non repugnans. 2. 1. 8.

Poteſtas inſtituendi Sacramenta quomodo poſſit competere Creaturæ? 3. 1. 6.

Præſentia localis Chriſti ſub ſpeciebus Euchariſticis per quid conſtituatur? 4. 7. 2.

Q

Qualitas ſupernaturalis inhærens Sacramentis, qua eleventur ad producendam phyſice gratiam, non repugnat. 2. 2. 3.

R

Remiſſio venialium, & remiſſio pœnarum vi Sacrificii Euchariſtici probabiliter cauſatur etiam immediate ex opere operato. 5. 3. 4. Remiſſio tamen mortalium nonniſi mediate. 5. 3. 6.

Ritus accidentales negligere in Sacramentorum adminiſtratione num, & quando ſit culpa lethalis? 3. 2. 2.

S

Sabbato Sancto num liceat cuilibet privatim celebrare? 5. 3. 3. Quid ſi incidat in diem feſtum Annunciationis? 5. 5. 6.

Sacerdos, qui vult panem dumtaxat conſecrare, non vinum, num re vera illum conſecret? 5. 2. 13.

Sacramenta quænam fuerint in ſtatu legis naturæ, & legis ſcriptæ? 1. 1. 3. Num omnia Sacramenta conſtent materia, & forma? 1. 1. 6. Num intentio Miniſtri, & Inſtitutio Divina ſpectent ad eorum conſtitutionem. 1. 1. 9. Num ea conſtitui poſſint actione aliqua peccaminoſa? 1. 1. 16. Quomodo Sacramentum definiatur? 1. 2. 1. Num fuerint Sacramenta in ſtatu innocentiæ. 1. 1. 2.

Sacramenta antiqua in quonam differant a Sacramentis novæ legis? 1. 2. 7. Utrum antiqua, & nova univocentur tum in ratione ſigni, tum etiam in ratione cauſæ? 1. 2. 8. Utrum antiqua gratiam cauſaverint ex opere operato? 2. 4. 2.

Sacramenta novæ legis cur ſint ſeptem? 1. 1. 5. Num omnia fuerint immediate a Chriſto ut homine inſtituta? 3. 1. 2. Quænam poteſtas inſtituendi Sacramenta communicari poſſit puræ Creaturæ? 3. 1. 5. Materia, & forma Sacramentorum a Chriſto determinata eadem eſt pro quovis loco, & tempore. 1. 1. 18. Quænam variatio in materia, & forma Sacramenti ſit ſubſtantialis, quænam accidentalis? 1. 1. 20. Num Sacramenta iſta gratiam cauſent inæqualem pro inæqualitate diſpoſitionis in ſubjecto? 2. 5. 2. Num præter gratiam habitualem, & virtutes infuſas cauſent etiam gratiam Sacramentalem propriam, & in quo iſta conſiſtat? 2. 5. 1. Num poſſint phyſice cauſare gratiam per potentiam obedientialem? 2. 1. 2. Num per qualitatem inhærentem, aut per Omnipotentiam ſpecialiter aſſiſtentem; aut etiam per Omnipotentiam inexiſtentem? 2. 2. 1. Utrum de facto gratiam cauſent, non ſolum moraliter,

Digitized by Google

liter, ſed etiam phyſice? 2. 3. 1. Quomodo gratiam cauſent, quando reviviſcunt? 2. 3. 3. Quid ſit in Sacramentis Sacramentum tantum, quid Res tantum, quid Res ſimul & Sacramentum? 2. 6. 7.

Sacramenta vivorum poſſunt per accidens primam gratiam cauſare. 2. 7. 1. Ad ea ſuſcipienda prærequiritur in eo, qui habet conſcientiam peccati mortalis, vel contritio, vel attritio cum Sacramento Pœnitentiæ: Ad Euchariſtiam tamen ſuſcipiendam omnino prærequiritur Sacramentum Pœnitentiæ, quin ſufficiat contritio de mortalibus, niſi in caſu neceſſitatis. ibid.

Sacramenta ficte ſuſcepta num ſublato obice reviviſcant? 3. 3. 3.

Sacramenti Euchariſtici quænam ſit materia? 4. 3. 1. Quænam forma? 4. 4. 1. ſubſtantia panis, & vini per tranſubſtantiationem deſinit eſſe ſimpliciter. 4. 5. 2. In rigore tamen non dicitur annihilari. 4. 5. 7. ſi ſubſtantia panis, & vini ſubeſſet accidentibus ſimul cum Corpore, & Sanguine Chriſti D. forma conſecratoria eſſet falſa. 4. 4. 7. Quinam ſint Euchariſtiæ effectus, in quantum eſt Sacramentum? 4. 8. 1. Quinam vero, in quantum eſt Sacrificium? 5. 3. 1. Species Sacramentales Euchariſtiam conſtituunt. 4. 1. 2. Sumptio tamen neque eſt pars eſſentialis, neque integralis hujus Sacramenti. 4. 1. 8.

Sacrificium quid, & quotuplex ſit, & in quo differat a Sacramento? 5. 1. 1. De jure naturæ debetur Deo Sacrificium. 5. 1. 4. Ad rationem Sacrificii non ſpectat immutatio victimæ phyſica, ſed poteſt ea eſſe tantum moralis. 5. 1. 7. Quænam ſit in Sacrificiis res oblata principalior? 5. 1. 9.

Sacrificium Miſſæ complectitur omnes omnium Sacrificiorum prærogativas. 5. 1. 14. Species Euchariſticæ partialiter conſtituunt in hoc Sacrificio rem oblatam; quamvis res primo & principaliter oblata ſit Chriſtus D. 5. 1. 11. Non ingreditur rem oblatam ſubſtantia panis, & vini. ibid. eſſentia hujus Sacrificii unice reponitur in conſecratione; nullatenus vero in ulla oblatione, aut in ſumptione. 5. 2. 6. In præſenti providentia eſt de eſſentia illius conſecratio ſub utraque ſpecie. 5. 2. 10. Ejus valor probabiliter eſt infinitus etiam in actu primo proximo, ita ut æque proſit ſingulis, ſive pro pluribus, ſive pro paucioribus offeratur. 5. 4. 3. Effectus ab eodem probabiliter cauſantur pro menſura devotionis illius, pro quo offertur; non ſecus ac effectus Sacramenti cauſantur pro menſura devotionis in ſuſcipiente. 5. 3. 8. Quinam effectus ab eo cauſentur? 5. 3. 1.

Species Sacramentales panis, & vini probabiliter cauſant gratiam Sacramentalem diverſam. 4. 8. 7.

Status diverſi naturæ humanæ, qui a Theologis conſiderantur, quinam ſunt? 1. 1. 1.

T

D. Thomas docens ſufficere intentionem habitualem in Miniſtro ad conficiendum Sacramentum, quomodo ſit intelligendus? 3. 2. 11.

Tranſubſtantiatio num ſerat productionem, an vero ſolam adductionem corporis Chriſti ſub ſpeciebus? 4. 5. 2.

V

Ubicatio Sacramentalis Corporis Chriſti ſub ſpeciebus eſt naturalis quoad ſubſtantiam, & ſupernaturalis quoad modum. 4. 3. 2.

Venialia per Sacrificium Euchariſticum probabiliter remittuntur etiam immediate ex opere operato; ſicut etiam pœnæ peccatis quoad culpam remiſſis debitæ; mortalia tamen ſolum mediate remittuntur. 5. 3. 4.

Verba conſecratoria Euchariſtiam conſtituunt. 4. 1. 5.

Unio Corporis Chriſti cum ſpeciebus Euchariſticis debet eſſe phyſica, quin ſufficiat moralis. 4. 6. 2. Ea eſt intrinſeca ſpeciebus, & extrinſeca Corpori Chriſti D. non ſecus ac Unio hypoſtatica eſt intrinſeca humanitati, & extrinſeca Verbo. 4. 6. 3.

Univocantur Sacramenta antiquæ, & novæ legis tum in ratione ſigni, tum etiam in ratione cauſæ. 1. 2. 8.

FINIS.

MAG 2006979

Digitized by Google